

YU ISSN 0350-185x
UDK 808

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

XLIV

У р е д б и в а ч к и о д б о р :

*др Тајјана Бајић-Свић, др Даринка Горићан-Прежк, др Прена Грицкај, др Милка
Ивић, др Павле Ивић, др Радослав Кайић, Блаже Конески, др Тине Лојар,
др Александар Младеновић, др Асим Пецо, др Мићар Пешкић, др Живојин
Спанојчић, др Драго Ђујић*

Г л а в н и у р е д н и к :
МИЛКА ИВИЋ

Б Е О Г Р А Д
1 9 8 8

Секретари часописа:
мр Мирослав Николнћ и мр Васа Павковнћ

Издају и штампање финансира Републичка заједница науке Србије

Издаје: Институт за српскохрватски језик, Београд, Кнез-Михаилова 35

Штампа: РО „МИНЕРВА”, Суботица

САДРЖАЈ

Расправе и чланци

Милка Пивћ: Још о декомпоновању предиката	1—5
Mark J. Elson: The Evolution of the Imperfect in Serbocroatian	7—15
Wiesław Boryś: Srpskohrvatsko <i>sapi</i> (pl.) i njegovi slovenski i indoevropski ekvivalenti	17—27
M. Mollova: Sur quelques turcismes en bulgare	29—44
Miloš Kovačević: O složenoj rečenici s uzročnom relativnom klauzom	45—57
Илија Чашуле: Граматичките категории на македонската глаголска именка	59—71
Милан Драгићевић: Акцентат придева у говору ијекаваца села Бироваче из источне Лике	73—83
Бојан Попов: Српскохрватско <i>лаја</i> ~ албанско <i>lagë</i>	85—86

Прикази и критике

Radmilo Marojević: Vladimir Anić—Josip Silić, Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika	87—99
Milica Radović-Tešić: Milorad Radovanović, Sociolingvistika	101—106
Ксенија Кончаревић: В. Н. Зенчук, В. Ђоканович-Михайлова, М. П. Киршова, М. Марковић, Учебник сербохрватског језика	107—111

Хроника

Jasna Vlajić-Popović: Prvi jugoslovenski naučni skup o etimologiji ..	113—115
---	---------

Библиографија

Скраћенице	117—120
I. Општи теоријско-методолошки проблеми	120—128
II. Примењена лингвистика	128—139
а) Питања превођења, учење језика и сл.	128—135
б) Контрастивна проучавања језика	135—139
III. Прасловенски језик, словенска језичка заједница и посебна питања појединих словенских језика	139—142
IV. Етимологија, историја речи, тумачење речи, ономастика, збирке речи	143—149
V. Несловенски језици	149—163
VI. Балканологија	163—164
VII. Старословенски језик и његове редакције	164—167

VIII.	Српскохрватски језик	167—188
	а) Фонетика (експериментална, физиолошка) и фонологија ..	167—168
	б) Граматика и граматичка питања	168—172
	в) Нормативна питања и питања развоја књижевног израза ..	172—175
	г) Дијалекти	175—177
	д) Текстови стари и нови, издања; њихова критика, порекло итд.....	178—180
	ђ) Историја српскохрватског језика	180—183
	е) Стил	183—184
	ж) Метрика	184—185
	з) Методика наставе књижевног језика	185—186
	и) Терминологија	186—187
	ј) Народне умотворине (текстови, тумачења итд.)	187—188
IX.	Македонски језик	188—195
	а) Филологија	188—194
	б) Фолклор	195
X.	Словеначки језик	196—205
	а) Sodobna knjižna slovenščina, slovnica, fonetika, pravorečje, .. pravopis, metrika, stil, metodika, pouka	196—199
	б) Zgodovina jezika, etimologija, dijalekti, objava in obravnava .. ljudskega slovstva in starih besedil	199—202
	в) Strokovni in splošni slovarji, terminologija	202—205
XI.	Речници стари и нови српскохрватског језика (српскохрватског и ког страног језика)	205—208
XII.	Биографије, аутобиографије и сл. грађа	208—211
XIII.	Библиографија	212—213
XIV.	О становништву	213—214
XV.	Разно	214—220

Регистар

Регистар речи и синтаксичких конструкција	221—223
Регистар имена	224—234

МИЛКА ИВИЋ
(Београд)

ЈОШ О ДЕКОМПОНОВАЊУ ПРЕДИКАТА

Године 1977. објављен је у овом часопису (ЈФ XXXIII, 53—86) рад Милорада Радовановића под насловом *Декомпоновање њредикација (на њримерима из српскохрватској језика)* у коме је показано да и српскохрватски, као толики други језици широм света, предикатску службу не додељује само глаголу него и аналитичкој конструкцији с одговарајућом глаголском именицом: *врши ушњај*, поред *ушиче*; *јоднео је њредлој*, поред *њредлаже*; и сл. Аналитичку предикатску конструкцију Радовановић је назвао декомпонованим предикатом.

Пажњу науке привукао је феномен наглог ширења декомпозиције предиката у језицима данашњице. Из Радовановићевог компетентног приказа онога што је изнето у радовима посвећеним овој теми јасно се разабера да је посреди озбиљан општелингвистички проблем коме још увек није нађено довољно убедљиво објашњење. Истицано је, на пример, да такав феномен илуструје собом универзалну тежњу ка аналитизму, али су при том изостала размишљања о психолошким поривима који дају овој тежњи маха. Изражено је и уверење да се избором аналитичке конструкције повишава прецизност саопштеног, али таква опаска остаје да виси у ваздуху све док је не буде поткрепила уверљивост одговарајућих доказа.

Што се конкретно српскохрватске ситуације тиче, у Радовановићевој заслуге треба пре свега убројати чињеницу да је он први приступио сагледавању околности које погодују предикатској декомпозицији код нас. Он је, наиме, указао на следеће: уколико у језику не постоји глаголско име радњи, а постоји одговарајућа именица, предикатску улогу нужно преузима на себе конструкција с именицом (уп. *(из)вршиши њрансакцију*, *(из)вршиши злочин* и сл.); у случајевима кад радња може имати и институционализован карактер, исказивању тог другог, специфичнијег значења служи аналитички предикат (људи у свакодневним животним приликама *закључују*, *њредлажу* и сл., док друштвена тела као таква *јодносе њредлој*, *доносе закључак* и сл.); ако именовање објекта радње из неког разлога није пожељно, уместо глаголске речи бира се конструкција с именицом (уп. *на њтаквом месцу се не врши њрешицање са њрешицао је*

неисправно возило)¹. Овај списак околности вредних пажње није, међутим, коначан; требало би га употпуњавати. Запажања која следе биће мој прилог обављању тог задатка.

Међу српскохрватским глаголима уз које стоји описана аналитичка конструкција као алтернативно лексичко решење знатан је број оних чијој је лексичкој форми ускраћено нормално видско париапство (оличено у наспрамности имперфективног/перфективног образовања): *разговарати*, *ућицајати*, *сарађивати*, *анализирати*, *контролисати* итд. У таквим се случајевима говорни представници српскохрватског језика опредељују за декомпозицију предиката очигледно већ и због тога што им она омогућује експлицирање подразумеваног видског значења; уп. *водио је* (*||обављао је*) *разговор* | *обавио је разговор* са *разговарао је*, *вршио је ућицај* | *извршио је ућицај* са *ућицао је*, итд.

По изузетку, неки српскохрватски глаголи именују радњу увек у начелном смислу, никад у конкретном², па њено именовање под овим другим семантичким условима преузима на себе аналитичка конструкција — уп. *он своју шешку носећује* са *он је у носећи код своје шешке*, *они леиују* у *Грчкој* са *они су на леиовању у Грчкој*, и сл.

Декомпоновани предикат, за разлику од недекомпонованог, омогућава да се, приликом именовања радње, искаже и њена плурализација, па је и то један од разлога због којих се људи њиме радо служе. Сажетост порука *издавао је ирривуречна наређења* и *извршио је неке сийне ийравке*, на пример, никако се не би могла очувати уколико би онај ко говори жртвовао аналитички израз у корист одговарајућег глагола *наређивати*, односно *ийравити*.

Аналитички структурирани предикат увршћује у свој састав две лексичке јединице, од којих је једна глаголског, а друга именичког типа, чиме су створени услови и за детерминацију помоћу придева, што је по себи обогаћење. Глаголи *иредложити* и *иредити*, на пример, не могу се ближе одређивати прилозима *бесмислено* и *нейрисијојно* (уп. **бесмислено иредложити*, **нейрисијојно иредложити*, односно **бесмислено иредити*, **нейрисијојно иредити*), а њихове изведенице *иредлој* и *иређење* могу придевима истог значења: *изнеити бесмислен иредлој*, *изнеити нейрисијојан иредлој*, односно *йравити бесмислена иоређења*, *йравити нейрисијојна иоређења*. До овакве ситуације долази свакако због тога што се у значењу глагола о којима је реч садржи и представа о формулисању онога што се поима као предлог, односно као поређење, а формулисање, будући стриктно изражајни акт, не подлеже вредновању по критеријима применљивим на појмове „предлог” и „поређење”. Неједнака семантизираност глагола и његове именичке изведенице разлог је и томе, рецимо, што *чудно обавештавати* разумемо као „чудно се понашати при давању обавештења”, а *давати чудна обавештења* као „давати обавештења која имају у себи нечег чудног”; што *компликовано обрачунавати* интер-

¹ В. Милорад Радовановић, *op. cit.* на стр. 60.

² Више о томе в. у моме раду *О разликовању начелно і од конкретної саишијавања у српскохрватском језику*, Глас САНУ CCCLII, књ. 13, Београд 1988, 1—6.

претирамо у смислу „примењивати компликоване процедуре при обрачунавању”, а *вршићи компликован обрачун* у смислу „бавити се обрачунавањем нечег што је по себи компликовано”; итд. Укратко, нове могућности детерминације које се отварају применом аналитизма у предикату нису мала добробит за учеснике комуникације, па би и ту околност требало убројати у факторе који подстичу наклоност људи према аналитичкој конструкцији.

Има појединих глагола чији однос са датом прилошком одредбом може бити, бар у принципу, на два начина протумачен, па је у таквим случајевима декомпоновање предиката врло прикладан поступак за предређивање двосмисла. Изјаве *он њринудно разврстава* и *тешко се оштећује*, уколико их региструјемо изоловано из комуникативног контекста у који спадају, пример су за ово о чему говоримо. Наиме, *он њринудно разврстава* може значити или (1) „он разврстава налазећи се при том у стању принуде” или (2) „он разврстава, примењујући при том принуду”, а *тешко се оштећује* или (1) „тешко се сустичу услови за то да се оштећује” или (2) „у тешкој се мери оштећује”. Замена облика *разврстава* изразом *врши разврставање*, а облика *оштећује* изразом *долази до оштећења*, уклања овде у потпуности могућност неспоразума; јер — кад мисли на интерпретацију (1), говорни представник српскохрватског језика каже *он њринудно врши разврставање*, односно *тешко долази до оштећења*, а кад му је на уму (2), изјављује *он врши њринудно разврставање*, односно *долази до тешкој оштећења*.

Одговарајућом заменом глаголског дела аналитичке конструкције омогућава се у неким случајевима концизно исказивање нових информација о ономе што означава њен именички део, па и та околност свакако подстиче наклоност говорних представника према предикатском декомпоновању — уп., на пример, чињеницу да се на *даћи обећање* (|| *обећати*) надовезује антонимијски лексички пар *одржати обећање* | *погазити обећање*, да, поред *даћи обавештење* (|| *обавешти*), постоји и: *ѡренети обавештење*, *ѡслаити обавештење*, *добити обавештење*; да се не говори само *даћи ѡдршку* (|| *ѡдржавати*), него и *добити ѡдршку*, па и *ѡрхвтити ѡдршку* | *одбити ѡдршку*; итд.

Појединим је аналитичким конструкцијама доступно исказивање оне значењске разлике коју, код глагола, обележава супротстављање пасивног облика активном — уп. *добити ѡдршку* | *даћи ѡдршку*, *ѡрѡрети оштећење* | *нанети оштећење* и сл. са *бити ѡдржан* | *ѡдржати*, *бити оштећен* | *оштећити* и сл. Овде, међутим, декомпонована предикатска верзија пасивне означености никад није прави синоним пасивном глаголском облику, зато што се њоме постиже оно што се глаголским обликом не може постићи: искључује се у потпуности свака примисао о вршиоцу радње чији се исход саопштава предикатом. Да је то одиста тако, потврђује следећа провера: може се казати не само *они су ѡ својск и ѡдржали*, *они су му својски дали ѡдршку*, него и *он је својски ѡ одржан*; и не само *они су намерно оштећили инсталације*, *они су намерно нанели оштећење инсталацијама*, него и *инсталације су намерно оштећене*; алт

се не може рећи **он је својски добио подршку*, нити **инсталације су намерно преишртеле оштрећење*.

И иначе у разним приликама, тј. независно од означености пасивног типа, избор аналитичке конструкције осигурава исту ту сужену оптику сагледавања по којој је оно што предикат именује просто — чињенична датост, неусловљена било којом ангажованошћу. Карактеристично је, рецимо, да се у реченицу *ћланира се изјрадња нових вишесјраћница* може убацити израз *ћазљиво* (*ћазљиво се ћланира изјрадња нових вишесјраћница*), а у реченицу у *ћлану је изјрадња нових вишесјраћница* не може (**ћазљиво је у ћлану изјрадња нових вишесјраћница*); да је изјава *она мисли да ћемо их ћиме ћридобити* прихватљива и са додатком речи *наивно* (*она наивно мисли да ћемо их ћиме ћридобити*), а изјава *она је мишљења да ћемо их ћиме ћридобити* није (**она је наивно мишљења да ћемо их ћиме ћридобити*); итд.

Има случајева кад употреба аналитичке конструкције служи томе да нешто што се може, али не мора подразумевати у значењу датог глагола учини експлицитним, било у смислу присутности, било одсутности. У реченици, рецимо, *ћожелео је да ћоразјовара с мојом сесјром*, овако ишчупаној из комуникативног контекста, предикат *ћожелео је* није јасан у погледу тога да ли је или није истом приликом жеља и гласно изражена; да се, међутим, прибегло исказивању предиката у аналитичкој верзији која гласи *изразио је жељу* (*изразио је жељу да ћоразјовара с мојом сесјром*), таква би недоумица била у потпуности мимоиђена. С друге стране, у семантичкој садржини аналитичког израза *ћружати доказе* није никад присутна никаква представа о говорном чину, па се управо по томе овај израз и разликује од одговарајућег му глагола *доказивати*, који такву представу и те како може укључивати у своје значење. Да ствари управо тако стоје, види се из следећег: могуће је рећи *на сав ћлас је доказивао*, а немогуће **на сав ћлас је ћружао доказе*.

Изложена запажања о српскохрватској ситуацији износе на видело чињеницу да то што одговарајући глагол у неком датом случају није способан за обављање одређених сигналних функција није једини, па ни основни разлог због којег се аналитичка конструкција уводи у синтаксичку позицију предиката. Основни разлог треба тражити на другој страни, у неким психолошким мотивима који су, с обзиром на распрострањеност аналитизма у толиким језицима света, очигледно универзалног карактера.

Подсетићу с тим у вези на ову околност:

Једна од важних тековина савремене лингвистике јесте сазнање о томе да човек може исказивати исту реченичну садржину у различитим значењским аранжманима зато што је слободан да бира који ће део те садржине поставити у први план свог саопштења. Подаци о предикатском декомпоновању у српскохрватском наводе, у ствари, на закључак да говорно лице у истом смислу аранжерски поступа и према значењу реченичног предиката — по слободном избору истура под рефлектор пажње овај или онај његов аспект.

У светлу те чињенице разлог наклоности људи према аналитизму у предикату престаје бити тајна: зато што је саздана како јесте, аналитичка конструкција врло погодна служи нијансирању предикатског исказа, помаже, дакле, људима да остваре нешто што им је потребно, па се они отуда и односе тако позитивно према њој.

Аналитичка конструкција јесте прецизнија од глагола, али само онда кад, сагласно намери говорног лица, чини спознатљивијим присуство, односно одсуство одређене значењске нијансе у предикатској садржини; у другим приликама, кад је „аранжерски“ захват говорног лица остварен друкчије, жељена прецизност изражавања постиже се, баш напротив, постављањем глагола у улогу реченичног предиката.

Једном речју, декомпоновани предикат није по себи ни боље, ни горе граматичко решење од недекомпонованог, већ просто — средство које на примерен начин служи задовољавању људске потребе за разноликом презентацијом предикатске садржине. Мада људи аналитизам почешће злоупотребљавају, прибегавајући му и онда кад томе није место, ипак — његова примена, у целини гледано, доноси толике користи комуникацији да, из перспективе тог сазнања, ширење аналитизма у језицима света и не изгледа уопште као проблем, већ као нешто природно, можда чак неизбежно.

S u m m a r y

Milka Ivić

MORE ABOUT DECOMPOSITION OF PREDICATES

In this article, the author points to some hitherto unobserved cases in which the native speaker of Serbo-Croatian satisfies his actual communicative needs in the most appropriate way by giving his preference to the decomposed version of the predicate (i.e. by using *vrši uticaj* instead of *utiče*, *daje predlog* instead of *predlaže*, etc.).

A close examination of the semantic principles that govern the speaker's choice in these cases leads the author to the following conclusion of wider theoretical interest:

In many instances, the speaker is free to choose the angle from which he is going to make the listener view the meaning content not only of the sentence but also of the sentence predicate, which amounts to the fact that he can represent this content in subtly different ways, calling the listener's attention more to this or that possible aspect of it. Thus, the competition between the analytic construction and the verbal lexeme serves a relevant communicative purpose. The recognition of this fact provides a natural explanation for our readiness to use decomposed predicates.

MARK J. ELSON
(University of Virginia)

THE EVOLUTION OF THE IMPERFECT IN SERBOCROATIAN

1. Introduction. Like Bulgarian and Macedonian, Serbocroatian has preserved a verbal paradigm expressing past tense and imperfect aspect.¹ Historically, the grammatical portion of forms constituting this paradigm (i.e. the portion following the verbal stem) began with a segment realized as *ě*: or (*j*)*a*:². In the standard literary language, this segment is consistently (*j*)*a*:, but it is no longer initial among the members of a small group comprised

¹ Following tradition, we will refer to this formation as the *imperfect*. In addition to the imperfect, contemporary standard Serbocroatian has three other formations which express person and number: *present*, *imperative*, and *aorist*. Like the imperfect, the aorist expresses past tense and aspect, and is comparatively rare, especially in the spoken language.

Note the following: (1) Meaningful units are cited in Roman orthography. In the text and notes, *ñ* is used instead of *nj* to represent the palatal nasal. Pitch is unmarked. Unless noted, other suprasegmentals are assumed to be irrelevant, and therefore unmarked. When relevant, length is denoted with a colon (e.g., *ija*:), and ictus with a raised vertical bar preceding the initial segment of the appropriate syllable (e.g., *'tresija:h*, in which *e* is stressed). Contemporary forms are ekavian unless otherwise noted. (2) C = consonant, V = vowel, *ŭ* = back jer. (3) Imperfect paradigms are cited with the first person singular form. (4) Historical statements with respect to verbal type are made in terms of Leskien's classification (1962:121—122), knowledge of which is assumed. (5) Verbs are cited with the infinitive and third person plural separated by a slash. The verbs which appear in this paper, with glosses, are: *biti|biju* 'strike', *biti|jesu* 'be', *boleti|bole* 'ache', *brati|beru* 'carry', *čitati|čitaju* 'read', *grepsti|grebu* 'scratch', *hteti|hoće* 'want', *imati|imaju* 'have', *kupovati|kupuju* 'buy', *nesti|nesu* 'carry', *nositi|nose* 'carry', *peći|peku* 'bake', *pisati|pišu* 'write', *prati|peru* 'wash', *tonuti|tomu* 'sink', *tresti|tresu* 'shake', *vesti|vedu* 'lead', and *videti|vide* 'see'. It should be noted that *prati|peru* is not included in Aleksić 1960. The source used for it is Meillet 1969:246.

² Both *ě*: and (*j*)*a*: are reflexes of Common Slavic vowels in sequence, which always yielded a long vowel. As a reminder of their origin, we mark length in them throughout this paper although it does not affect the argument. The notation (*j*)*a*: abbreviates *ja*: and *a*:. Among verbs with (*j*)*a*: in the imperfect, *a*: occurred preceded by a consonant (e.g. in *noša:h* from *nositi|nose*), and *ja*: occurred preceded by a vowel (e.g. in *bija:h* from *biti|biju*). The respective sequences sources of *ě*: and (*j*)*a*: were *ěa* (e.g., in *veděahŭ* from *vesti|vedu*) and *aa* (e.g., in *čitaahŭ* from *čitati|čitaju*), with which we are not concerned. For discussion of their evolution preceding contraction, which yielded *ě*: and *a*:, see Leskien 1914:534—537.

primarily by reflexes of Leskien Class I,³ where it is preceded by *i* before which a dental (i.e., *c* or *z*) appears for stem final velar (e.g., *pečija:h* for *peča:h* from *pečí/peku*), but other segments remain unchanged (e.g., *tresija:h* for *tresě:h* from *tresti/tresu*). The origin of *i* in the imperfect of these verbs is disputed. At least four sources have been suggested:⁴

- H1: the ekavian imperfect, which had *e*: as the reflex of *ě*: (e.g., *trese:h* in the imperfect of *tresti/tresu*);
- H2: the jekavian imperfect, which had *ije* as the reflex of *ě*: (e.g., *tresijeh* in the imperfect of *tresti/tresu*);
- H3: the ikavian imperfect, which had *i*: as the reflex of *ě*: (e.g., *trési:h* in the imperfect of *tresti/tresu*); and
- H4: the ekavian imperative, which exhibited *i* immediately following the verbal stem (e.g., *trési* in the singular imperative of *tresti/tresu*).

We can eliminate the first source from serious consideration since those who suggest it assume the prior existence of *e:ja:*, claiming that *ě*: preceding *j* was reinterpreted as *i* by regular sound change. Leskien (1914:534) notes, however, that *ě:ja:* — a reflex, presumably, of inherited *ě*: and the generalization of (*j*)*a:* — is not attested. The remaining hypotheses each claim an external source for *i* — either an ekavian formation other than the imperfect (i.e., the imperative), or a nonekavian formation (i.e. the ikavian and/or jekavian imperfect). The purpose of this paper is to argue that, although the details of the innovation(s) responsible for the *i* of *ija:* are likely to remain uncertain, it is probable on systemic grounds that *both* external sources were relevant. Consideration is also given to the universal assumption that *ja:* is a reflex of (*j*)*a:*.

³ Structurally, these are the so-called unsuffixed verbs; i.e. verbs with *CVC* (e.g., *gřepsti/gřebu*), *CV* (e.g., *biti/biju*), or *CVC* alternating with *CV* (e.g., *vesti/vedu*) in the stem. Within this group, the occurrence of (*j*)*a:* versus *ě*: was determined by the final segment of the stem: *ja:* after a vowel (e.g., *bija:h* from *biti/biju*); *a:* after a palatal consonant (e.g., *peča:h* from *pečí/peku*); *ě*: after other consonants (e.g., *vedě:h* from *vesti/vedu*). It should be noted that: (1) We are assuming unsuffixed status for verbs like *biti/biju* although they were members of Leskien Class III, not. I. (2) The string *ija:* is attested not only by reflexes of Class I, but also by *hieti/hoće* and verbs like *imati/ınaju*, which may extend the stem with *d* in the present, imperative, and imperfect. (3) Verbs with *ija:* in the imperfect attest a less common alternative without *i* (e.g., *trésa:h*, a less common alternative to *trésija:h* in the imperfect of *tresti/tresu*).

The occurrence of (*j*)*a:* versus *ě*: in suffixed verbs other than those of Leskien Class IVA (e.g., *noša:h* from *nositi/nose*) is not clear since, in forms like *kupova:h* from *kupovati/kupuju* and *vidě:h* from *videti/vidě*, we could assume an allomorph of the verbal stem (i.e., *kupova:|kupova*, etc), which would mean the absence preceding *h* of a morpheme not belonging to the stem. This remains a topic for investigation, and is not relevant to the analysis or conclusions of this paper.

⁴ See Samilov 1964:41—45 for brief commentary on, and references to, the work of some of those who propose the first, second, and third hypotheses. The fourth is proposed by Vaillant (1966:69—70). There are some, e.g., Kul'bakin (1917:92—94) and Belić (1965:61), who apparently interpret *ija:* as the direct descendant of *ěa*. This hypothesis is untenable. According to Leskien (1914:534—535), the attestations available to us leave no doubt that the verbs which evolved *ija:* attested *ě*: from original *ěa*.

2. Discussion. We begin with the assumption that a formation A is *potentially* relevant in the evolution of another formation B if:⁵

- (1) there is a grammatical meaning common to A and B;
- (2) there is a segment in A with a realization X and a segment in B with this realization, or one which differs from it only in a suprasegmental attribute; and
- (3) the position of the segment in A relative to the stem is identical to that of the segment in B.

With regard to the imperfect, both the imperative and the aorist meet all of these conditions. Grammatically, the imperfect has meaning in common with any formation which expresses time before the speech event (i.e., expresses [+past], representing the category of *tense*) or makes reference to the duration of the narrated event (i.e., expresses [+progressive], representing the category of *aspect*). Its grammatical link to the aorist is obvious: both express time before the speech event. Its link to the imperative is less obvious at first. The imperative makes reference to an event anticipated by the speaker in which he wishes the addressee to be a participant. Minimally, a sincere imperative requires only that the speaker want an action to be undertaken, and therefore to be in progress. It does not require him to be concerned with the outcome of the action, although this is frequently the case; e.g. in a minimal imperative like *read!*, with which the speaker directs, in explicit terms at least, only that the action be undertaken, and which therefore may be uttered *before* he has decided how much or how long the action is to proceed (cf. *read for three hours!*, in which the process and its extent are specified). We can therefore understand the semantic core of an imperative to be a *future event in progress*, which entails compatibility of the imperative with the category of *tense* represented by an appropriate feature (e.g., [-past]), and with the category of *aspect* represented by [+progressive], the feature defining the imperfect.⁶

⁵ Despite decades of morphological investigation, primarily by Bloomfieldians and Praguians, we still have little knowledge of the strategies used by learners in the assignment of meaning to form. The assumptions we offer do nothing more than formalize the hypothesis, generally accepted, that identity in form and meaning is relevant. They do not offer speculation on the degree to which strings may differ realizationally but still be interpreted as representatives of a single morpheme (i.e., as allomorphs). It should be noted, however, that the second assumption includes the view adopted for this paper that suprasegmental differences do not preclude an allomorphic relationship between strings which are segmentally identical.

⁶ See Forsyth 1970:195—196 for brief general commentary on the imperative. It should be noted that, unlike the imperfect, the imperative is regularly formed from perfective verbs as well as imperfective in the Slavic languages. This undoubtedly follows from a peculiarity of the imperative which opposes it to indicative forms. According to Forsyth (1970:195):

In the indicative the basic elements in the speech situation — the event (which is the subject matter, the speaker's utterance about this event, and the hearer's perception of the utterance — can all be seen as *independent* (emphasis mine, MJE) phenomena . . . Utterances in the imperative, however, express the will of the speaker,

Segmentally, both imperfect and aorist exhibited forms with *h* a single unit's distance from the verbal stem. Since *h* was restricted to forms which were [+past] and in the same relative position, it was available to represent their common meaning, and oppose them to forms of the present and imperative, in which *h* was absent. This was true of all verbs, regardless of pattern of conjugation. The segmental relationship between the imperfect and the imperative, however, was more complex. The imperative exhibited *i* or *j* following the verbal stem (e.g., *i* in *nesi* versus *j* in *čitaj*). The verbs which now attest *ija*: in the imperfect all attested *i* in the imperative. Although they inherited *e*: from *ě*: in the imperfect, we must assume that jekavian *ije* and ikavian *i*: were attested as well, in transitional areas at least, with the dominant reflex in the speech of an individual a function of his geographical and sociological history. It should be noted in this regard that ikavian and jekavian speakers had replaced *a*: in the imperfect of Leskien Class I with stem final velar by *i*:. This was accompanied by the replacement of stem-final palatal in the imperfect with dental (e.g., *peča:h* from *pečī/peku* was replaced by *pečī:h/pečijeh*; *moža:h* from *moči/mogu* was replaced by *mozi:h/mozijeh*).⁷ Thus, for speakers exposed to ikavian and/or jekavian forms, there was not only a grammatical link between the imperative and the imperfect, but a segmental one as well, i.e., *i*(:) immediately following the verbal stem of

who intends to influence the behaviour of the hearer and cause him to perform the action denoted by the verb, which at the moment of speaking is no more than an idea in the speaker's mind . . . Thus the basic elements in the linguistic situation are interrelated *more closely* (emphasis mine, MJE) and in a more complex way: the subject-matter of the utterance is in fact the whole linguistic situation embracing speaker, hearer, and projected event.

Thus, the compatibility of the imperative with perfective aspect is not a contradiction in terms, but a reflection of its nature. The imperative *subsumes* the event, and may therefore refer simultaneously to its progression and its result. Indicative formations like the imperfect, however, do not subsume the event. Therefore, those expressing aspect normally focus either on the progression of the event or its result, but not both.

⁷ Leskien (1914:535) notes that dental for velar in the ikavian and jekavian imperfect is attested in the fifteenth century, i.e., before attestations of *ija*:. We therefore assume that speakers of ekavian were exposed to nonekavian imperfects with this substitution. In this regard, it should be noted that the occurrence of dental for velar before *ija*: in the contemporary literary language does not prove involvement of the imperative in the evolution of the imperfect, which seems to be the assumption made by Vaillant (1966:70). The reason is that we cannot be certain of the synchronic interpretation of the alternation. In conjugation and the declension of nouns, substitution of dental for velar appears to be automatic before desinence initial *i*. If this is true, stem final dental in the imperative and imperfect of verbs like *pečī/peku* cannot be associated with these formations as such. We should also mention the possibility that the appearance of *i* in the imperative plural of ekavian dialects resulted not from generalization on the basis of verbs which inherited *i*, the traditional assumption, but from borrowing of imperative forms as well as imperfect — more precisely, from borrowing of the *relationship* we have claimed existed, not just imperfect forms.

Leskien rejects the imperative as the source of stem final dental, and suggests derived imperfectives. Although we cannot be certain of the source (i.e., automatic substitution before desinence initial *i* or the imperative) we can reject Leskien's argument, which is based on his failure to appreciate the grammatical meaning common to imperfect and imperative forms.

certain verbs, and stem-final dental in verbs like *peći/peku*.⁸ Significantly, *i* in this position was *restricted* to these formations within the conjugational unit, and so was available to represent the meaning common to them (i.e., [+progressive]),⁹ thereby opposing them most probably to the present, in which *e* was available to represent [—progressive] (i.e., unmarked for the aspectual distinction *progressive* versus *nonprogressive*).¹⁰

In the verbs which concern us, therefore, jekavian and ikavian forms of the imperfect, unlike ekavian, permitted representation of its grammatical relationship to the imperative as well as the aorist, and so were functionally superior to ekavian, which could reflect only the relationship to aorist forms. Thus, if we assume a general preference for analyses which maximize the morphological representation of grammatical meaning, there was ample motivation for the extension of nonekavian forms, and particularly jekavian in view of their geographical proximity, at the expense of ekavian among speakers exposed to more than one type. However, verbs which attest *ija*: in the standard literary language are not the only ones in which *i* is expected if we are correct in our assumption that its evolution was a function of *e* in the present opposed to *i* in the imperative and imperfect. Reflexes of Leskien Class II also exhibited this opposition. They do not, however, attest *ija*: in the imperfect, but *a*: preceded by *ñ*; thus, *toña:h* in the imperfect of *tonuti/tonu*, etc. The contemporary forms seem to suggest replacement of *ě*: by (*j*)*a*: but this innovation would presumably have left the dental point of articulation of stem-final nasal unchanged (cf. *veda:h*, a less common alternative to *vedija:h* in the imperfect of *vesti/vedu*, in which addition of *a*: to the verbal stem was not accompanied by a change in the point of articulation of the stem final segment). Following Leskien (1914:535), we can motivate the palatal nasal in Class II imperfects by assuming the verbs in question evolved *ija*: but lost *i* as the result of a sound change eliminating this segment when unstressed and preceding *j*, which was its status throughout Class II. As a result, stem-final *n* preceded *j*, and underwent *palatalization* followed by

⁸ At an earlier stage of the language, reflexes of Leskien Classes I and II attested *ě* in plural forms of the imperative. New forms with *i* are attested early, in the fourteenth century (Leskien 1914:551—552). Since *ija*: in the imperfect is not attested until the sixteenth (Leskien 1914:534), we assume that, by the time of its appearance and before the period of its evolution, *ě* in the imperative plural had already been replaced by *i*. This assumption is significant because verbs which evolved *ija*: in the imperfect were those which inherited *ě* in the plural imperative. Thus, there was an *inherited* link between the imperfect and imperative, i.e., *ě*, in the segment immediately following the verbal stem. This link ceased to exist in ekavian dialects with the replacement of *ě* by *i*. It was reestablished, we have claimed, only in the speech of those who were exposed to jekavian imperfects, in which the segment immediately following the verbal stem in the verbs we are considering was *i*.

⁹ We are assuming that phonetic units restricted to marked forms within some domain — here, the domain constituted by forms of the present, imperative, and imperfect among verbs of a certain type — are available to represent this meaning. For discussion with respect to alternating segments in lexical morphemes, see Elson 1980.

¹⁰ Opposition to the present is inferable from the fact that, among verbs of the *pisati/pišu* type, the imperative can be opposed only to the present since its morphological structure (i.e., *unsuffixed stem + ending*; e.g., *piši* in the imperative of *pisati/pišu*) makes it incompatible with other personal formations, which are built on the suffixed stem (e.g., *pisah* in the aorist of *pisati/pišu*).

deiotation, changes well attested in the evolution of Serbocroatian. Thus, we assume that *tonija:h* evolved in the imperfect of *tonuti/tonu* as part of the innovation which gave rise to *tresija:h* in the imperfect of *tresti/tresu*. In *'tonija:h*, *i* was unstressed and preceding *j*; it was therefore eliminated with concomitant palatalization of *n* and loss of *j*. In *tre'sija:h*, however, *i* was stressed, and so not vulnerable to these innovations. Leskien notes that there is support for this interpretation in *'ida:h*, the imperfect of *ići/idu*, and *'jeda:h*, the imperfect of *jesti/jedem*. Unlike other unsuffixed verbs which met the realizational prerequisites for the evolution of *'ija:*, they were stem stressed, which meant that *i* in the imperfect was unstressed and preceding *j*. It was therefore eliminated with concomitant palatalization and deiotation, yielding *'jeda:h* from *'jedija:h* and *'ida:h* from *'idija:h*. Verbs extended with *d* (e.g., *imati/imaju*) should also be mentioned in this regard. At least two such verbs, i.e., *imati/imaju* and *znati/znaju*, attest alternative imperfects: one with *'ija:*, in which *i* is stressed, the other with *a:* preceded by a palatal, in which the stem is stressed (e.g., *zna'dija:h* and *'znada:h*, both attested in the imperfect of *znati/znaju*).¹¹ The alternatives suggest a correlation between the occurrence of *i* and the location of the stress which is identical to the one suggested by Leskien. Finally, unstressed *i* preceding *j* in *'berija:h* and *'perija:h* — respectively the imperfects of *brati/beru* and *prati/peru* — need not be taken as counterevidence to Leskien's hypothesis. To accommodate them, we need only reformulate the innovation as elimination of unstressed *i* preceding *j* and following a palatal. Since *r* was not vulnerable to palatalization, *i* did not meet the conditions for elimination.

Remaining to be considered is the innovation responsible for *(j)a:* in *ija:*. It is tempting to assume that *(j)a:* was simply generalized at the expense of *e:* since the latter is no longer attested. But there is little doubt that, although *(j)a:* was in some sense generalized, the innovation responsible for its extension was more complex than unconditioned replacement of *ě:* by *(j)a:* in the segment following the verbal stem. First, among reflexes of Leskien Class IV, it was generalized with concomitant palatalization of the preceding segment, presumably on the pattern of verbs in this Class with the stem structure *CVC-i/CVC*, which inherited *(j)a:* preceded by a palatal in the imperfect (e.g., *vida:h*, which replaced *vidě:h* in the imperfect of *videti/vide* on the pattern of *noša:h*, the inherited imperfect of *nositi/nose*). The replacement of *ě:* by *(j)a:* among reflexes of the other classes was not accompanied by a change in point of articulation of the stem final segment (e.g., *veda:h*, which replaced *vedě:h* as an alternative to *vedija:h* in the imperfect of *vesti/vedu*). Thus, *(j)a:* was evidently extended within domains defined by the predominant realization of the segment following the stem in the present. Second,

¹¹ Aleksić 1960 cites *'imadija:h* as the *'ija:* imperfect of *imati/imaju*. This apparently reflects an innovation. Leskien 1914:533 and Meillet 1969:248 cite *i'madija:h*, implying *ima'dija:h* prior to the retraction of the ictus in štokavian dialects. In this regard, it should be noted that the štokavian retraction is attested in the fifteenth century, and therefore preceded the appearance of *'ija:* in the sixteenth. Leskien's hypothesis is nevertheless tenable because, regardless of the chronology of the retraction with respect to the appearance of *ija:*, there was an accentual difference between forms which now attest *'ija:* and those like *ioña:h*, which Leskien claims attested it and subsequently lost *i*.

among reflexes of the other classes, it is not clear that $(j)a:$ was generalized at all in the usual sense. Looking at the domain defined by e in the present, we note that $ja:$ was restricted to verbs with a vocalic stem-final segment (e.g., *bija:h* in the imperfect of *biti/biju*). Thus, *ije* in the jekavian imperfect, to the extent it was used by speakers of skavian, was an anomaly within this class because it exhibited a vowel (i.e., i) followed by je , not $ja:$. It is reasonable to hypothesize, therefore, that $ja:$ replaced je , with *ija:* as the result and a distribution without anomaly (i.e., $ja:$ after a vowel; $\acute{e}$: elsewhere). This leaves us with new forms in $(j)a:$ (e.g., *veda:h*), which are less common alternatives to the new forms in *ija:*. It is traditionally assumed that $\acute{e}$: in the inherited forms (e.g., *vedě:h* from *vesti/vedu*) was simply replaced by $(j)a:$. But this interpretation leaves unexplained (1) the preference for $(j)a:$ rather than $\acute{e}$:, and (2) the failure of reflexes of Leskien Class II to evolve alternatives. Why was $\acute{e}$: susceptible to replacement? And, if *veda:h* arose as an alternative to *vedija:h*, why do we not find *tona:h* as an alternative to *toña:h* from *tonija:h*? The answer is probably reflexes of Leskien Class I with final velar (e.g., *peći/peku*), which, after the evolution of *ija:*, attested two imperfect forms with $(j)a:$ (e.g., *pecija:h* and *peča:h* from *peći/peku*) since they inherited $(j)a:$; not $\acute{e}$:. We need only suppose that, among these verbs, *ija: and $(j)a:$ were related morphophonemically as *long* (i.e., *ija:*) versus *short* (i.e., $(j)a:$, with i absent).¹² This morphophonemic relationship was extended to other unsuffixed verbs, yielding forms like *veda:h* replacing *vedě:h* as alternatives to *vedija:h*.¹³ Since reflexes of Leskien Class II were not unsuffixed, they were not vulnerable to the innovation. The verb *moći/mogu*, however, poses a problem. This verb should exhibit *mozija:h* in the contemporary imperfect, with *moža:h* as an alternative. Instead of the expected forms, however, we find *moga:h*, which Leskien (1914:534) notes is attested in the fifteenth century, prior to *ija:*. Nevertheless, it does not follow that *moga:h* in the standard language is old. In this regard, it may be significant that, unlike other verbs of its type, standard *moći/mogu* lacks the expected imperative forms *mozi* and *mozite*, apparently for semantic reasons. If, synchronically, the remade imperfect in *ija:* is built on what may be termed the *imperative stem* (i.e., *CVC-i*), and if the short imperfect is derived from the long via deletion of i and, when appropriate, mutation of *palatal* to *dental* (e.g., in the derivation of *peča:h* from *pecija:h*), we must conclude that *mozija:h* and, therefore, *moža:h* are systematically unmotivated as a result of the absence of an imperative. Historically, this situation may have given rise to *moga:h*, a new imperfect built on the basic stem of the verb, leaving other reflexes of Leskien Class I unaffected (e.g., *peći/peku*, which does not attest *peka:h* in the standard language).*

¹² The relationship *full/reduced* is well attested in Serbocroatian adjectival, pronominal, and verbal morphology (e.g., *-om/-ome* in adjectival and pronominal declension; *jesam/sam* from *biti/jesu*, etc. in the verbal system). Such a relationship could have been imposed between *ija: and $(j)a:$ on the basis of already existing patterns.*

¹³ This interpretation explains the existence of *jeda:h* and *ida:h* as alternatives to *jeđa:h* and *idja:h* in the imperfect of *jesti/jedu* and *ići/idu* if we assume that the evolution of short forms preceded the loss of unstressed i before j . Thus, for *jesti/jedu*, we assume that *jedija:h* gave rise to the short form *jeda:h* before the loss of i , and to *jeđa:h* after it. It should be noted that *ida:h* is not cited in Aleksić 1960. The source for it is Meillet 1969:249.

3. Conclusion. It may well be that, previously, scholars have distinguished too sharply between *external* and *internal* sources in their attempts to motivate *ija*: in the imperfect of contemporary standard Serbocroatian. In commenting on the extreme position of some that „morphologies cannot be mixed,” Weinreich (1968:44) states his opinion, supported by evidence, that „the transfer of individual morphemes of all types is definitely possible under certain favorable structural conditions . . . (although) not every conjuncture of favorable structural conditions results in permanent grammatical interference of the type one might predict.” We have speculated that certain structural conditions (i.e., identity in realization of the segment immediately following the verbal stem, and a grammatical meaning in common) favored interaction between the ekavian imperative and jekavian forms of the imperfect, which we must assume were both present in the speech of at least some natives. Within this framework, the evolution of *ija*: was a function of both external factors (i.e., the existence of imperfect forms not native to speakers of ekavian) as well as internal (i.e., the existence of a grammatical link between the imperative and imperfect which opposed them to the present). After its appearance, we have assumed, following Leskien, that *i* was eliminated if unstressed and preceded by a nonpalatal consonant, a change which affected all reflexes of Class II. We have also assumed that *ja*: of *ija*: did not arise as part of a generalization of this string, but as a consequence of the condition for its occurrence (i.e., following a vowel) within the class constituted by verbs exhibiting *e* in the present. Finally, we have attributed the existence of alternatives to *ija*: in (*j*)*a*: (e.g. *veda:h*, an alternative to *vedija:h*) to extension of the pattern exhibited by the imperfect of verbs like *peći/peku*, which, after the appearance of *ija*:, opposed a long imperfect with this string to a short one with *a*: (e.g., *pečija:h* versus *peča:h* in the imperfect of *peći/peku*, extended to the imperfect of *vesti/vedu*, yielding *vedija:h* versus *veda:h* instead of *vedija:h* versus *vedě:h*).

BIBLIOGRAPHY

- Aleksić, Radomir (ed.). 1960. *Pravopis srpskohrvatskoga književnog jezika* (sa pravopisnim rečnikom). Novi Sad: Matica srpska.
- Belić, Ā., 1965 (2nd ed.). *Istorija srpskohrvatskog jezika* (knj. II, sv. 2: reči sa konjugacijom). Beograd: Naučna knjiga.
- Elson, Mark J. 1980. „On the Nature of Morphophonemic Alternations”. *Lingua*, Vol. 51:297—309.
- Forsyth, J. 1970. *A Grammar of Aspect* (Usage and Meaning in the Russian Verb). Cambridge: University Press.
- Kul'bakin, S. M. 1917. (2nd ed. with changes and additions). *Serbskij jazyk: Fonetika i morfologija serbskago jazyka*. Poltava.
- Leskien, A. 1914. *Grammatik der Serbokroatischen Sprache*. Heidelberg.
- Leskien, A. 1962. *Handbuch der Altbulgarischen Sprache*. Heidelberg: Carl Winter.
- Lunt, Horace G. 1974 (6th revised ed.). *Old Church Slavonic Grammar*. The Hague: Mouton.

- Meillet, A. and A. Vaillant. 1969 (2nd rev. ed.). *Grammaire de la langue serbo-croate*. Paris: Librairie Honoré Champion.
- Samilov, M. 1964. *The Phoneme jat' in Slavic*. The Hague: Mouton.
- Vaillant, A. 1966. *Grammaire comparée des langues slaves* (Tome III: le verbe). Paris.
- Weinreich, U. 1968. *Languages in Contact: Findings and Problems*. The Hague: Mouton.

Резиме

Mark Dž. Elson

O RAZVOJU IMPERFEKTA U SRPSKOHrvatSKOM

У овом се раду преиспитује настанак имперфекатског обличког форманта *ија:|а:* у оним глаголима стандардног српскохрватског који нису изведени помоћу суфикса (*ӣресија:х | ӣреса:х* и сл.). Аутор сматра да је елемент *и* у том обличком форманту потекао из старе јекавске верзије имперфекатског облика датих глагола (*ӣресијех* и сл.), којом су се, највероватније, служили и многи екавци. Она је имала ту предност над екавском верзијом са *е:* (*ӣресе:х* и сл.) или *а:* (*ӣеча:х* и сл.) да је чинила могућим приказивање граматичког значења заједничког не само имперфекту и аористу, него и имперфекту и императиву. Међутим, јекавску форму имперфекта одликовала је својеврсна аномалија — иза *и* се није појављивало *ја*, што би иначе, с обзиром да претходи вокал, требало очекивати (уп. *бија:х* и сл.), него *је*. Аномалија је уклоњена тиме што је *је* замењено са *ја*, тако да се формант преобликовао у *ија:* и у том морфолошком виду почео употребљавати напоредо с екавским формантима *е:* и *а:* (*ӣресија:х | ӣресе:х* и сл.; *ӣеција:х | ӣеча:х* и сл.). Накнадно је, међутим, однос између *ија:* и *а:* протумачен као однос између дуже и краће верзије истог обличког форманта, што је утицало на даљу судбину релације *ија: | е:*. Пошто се, наиме, за ту релацију није нашла одговарајућа интерпретација, она је ликвидирана у корист оне претходно поменуте. Друкчије речено, алтернација коју егземплификују облици као *ӣресија:х | ӣресе:х* и сл. заменила је алтернација коју егземплификују облици као *ӣресија:х | ӣреса:х* и сл.

WIESŁAW BORYŚ

(Kraków)

SRPSKOHRVATSKO *SAPI* (PL.) I NJEGOVI SLOVENSKI I INDOEVROPSKI EKVIVALENTI

Etimološka analiza slovenske leksike dozvoljava da se u slovenskom leksičkom materijalu izdvoje reči koje pripadaju starijim leksičkim slojevima, pa i reči koje moramo identifikovati s arhaičnim leksemama u drugim indoevropskim jezicima, dakle reči praindoevropske starine za čiju se prisutnost u slovenskim jezicima nije dosada znalo. Ovo važi posebno za reči koje su potvrđene samo na jednom delu slovenske teritorije i koje su doživele duboku semantičku evoluciju tako da je otežano utvrđivanje istovetnosti s formalnim ekvivalentima odnosno sa srodnim leksemama u drugim grupama indoevropskih jezika.

U ovom članku razmatram leksemu *sapi*, potvrđenu na južnoslovenskom i — kao relik — na istočnoslovenskom terenu, koja je, kako mi se čini, a što ovde nastojim da dokažem, refleks jedne praindoevropske lekseme. Dosada se znalo da je ova leksema, naime indoevropski naziv kopita **k'ǵpho-* (ili **k'ǵpho-*), postojala u germanskim i indoiranskim jezicima. U etimološkoj se literaturi, doduše, ukazivalo na to da na slovenskom terenu možda ovu indoevropsku leksemu nastavlja praslovenska imenica **kopyto* (pristalice takve etimološke verzije bili su primorani da ovaj lik smatraju „kentumskim”); međutim, pomenuta imenica može se smatrati i praslovenskom leksičkom inovacijom.

1.

Reč koja nas ovde zanima najbolje je posvedočena u srpskohrvatskom jeziku. U književnom jeziku i u mnogim štokavskim govorima postoji oblik *sápi* (gen. *sápi*) f. pl. t. „krsta u četveronožnih životinja (u konja, vola, krave, katkad i u ovce), zadnji deo hrpta blizu repa, deo tela iznad zadnjih nogu”, ipak se često reč upotrebljava u užem značenju „zadnji deo konjskih leđa, deo tela iznad zadnjih nogu u konja” (npr. u Vukovom rečniku „das Kreuz

des Pferdes, clunes equi")¹. U takvom množinskom obliku reč je potvrđena od XVI v. (npr. kod Dubrovčanina Vetranića, kod čakavca Krnarutića), beleže je stari i noviji rečnici (npr. u Mikaljinom rečniku *sāpi* [tj. *sāpi*] od *koña* „groppa del cavallo, clunis”), česta je i u narodnim pesmama (v. RJAZU s. v.).

Ponekad imenica *sāpi* može označavati i zadnji deo ljudskog tela. Značenje „das Kreuz, die Kreuzgegend, regio sacralis” naveo je M. Batur-Jovanović². Izgleda da isto značenje postoji na srednjodalmatinskom čakavskom terenu: u Škripu na Braču, gde se svako *ā* razvija u *ō*, zabeležen je mesni fonetski lik *sōpi* (gen. *sōpih*) pl. t. „Kreuz (Rückenpartie)”³. *Sapi* u značenju „u čovjeka isto što prepone i dijelovi tijela oko njih” iz Šumadije (Levač i Temnić) navodi RJAZU. U svetlosti celokupne srpskohrvatske građe očito je da je upotreba ove reči za označavanje delova ljudskog tela plod prenošenja naziva delova tela izvesnih domaćih životinja na slične delove čovekovog tela.

Kao što se vidi iz navedenih podataka, sh. *sāpi* obično se upotrebljava kao pluralia tantum. Međutim, u pojedinim govorima postoje i oblici jednine, koje su zabeležili i izvesni leksikografi (Della Bella, Stulić, J. Adamović), kao i drugi, različiti od uobičajenog u književnom jeziku, oblici množine. U skupljenom materijalu našle su se potvrde za tri oblika jednine i za odgovarajuće oblike množine:

1) *sap* f. (tj. oblik jednine prema običnoj množini *sapi*), lik zapisan na terenu i dokumentovan primerom *Treći je vo na stražnjoj levoj sapi imao žig* (grada RSANU, bez bliže lokalizacije⁴). Iz primera se vidi da *sap* f. sg. označava „jedan deo volujskih sapi, s jedne strane hrpta, iznad jedne zadnje noge”. Lik *sap* f. potvrđen je i u dijalekatskom primeru iz Resave o kojem će, zbog osobitog značenja, biti reči dalje.

2) *sapa* f. u rečnicima Della Belle i Stulića u istom značenju što *sapi* pl. (npr. u Stulićevom rečniku *sap, sapa* „groppa dei giumenti; posterior jumentorum dorsi pars caudae proximior”, RJAZU), takođe u rečniku J. Adamovića⁵ s. v. *croupe: sapa, krsti, križa (osobito u konja), šljeme* (grada RSANU). U gradi RSANU našle su se takođe narodne potvrde ovog lika: *sapa* „orro-

¹ Za rasprostranjenost oblika *sāpi* u narodnim govorima upor. podatke RJAZU (XIV 626) i potvrde u novijim dijalektološkim radovima, npr.: M. B. Pešikan, Starocrnogorski srednjokatunski i lješaški govori, SDZ XV, 1965, 276; I. Stevović, Šumadijski govor u Gruži (s osobitim osvrtom na akcente), SDZ XVIII, 1969, 578; R. M. Pavlović, Oblici deklinacije i konjugacije u govoru područja Rače Kragujevačke (s posebnim osvrtom na akcentat), SDZ XXVIII, 1982, 29; Lj. Nedeljkov, Prozodijske osobine govora sela Kača, SDZ XXX, 1984, 297; M. Češljarić, Iz leksike Ivande (Rumunski Banat), Prilozi proučavanju jezika 19, Novi Sad 1983, 134.

² M. Batur-Jovanović, Grada za medicinsku terminologiju, Novi Sad 1886, 115: navodi sinonime *ključ, krsta*.

³ M. Hraste, P. Šimunović, Čakavisch-deutsches Lexikon, I, Köln—Wien 1979, 1137: označen je muški rod imenice, ali navedeni oblici i citat ne isključuju da je imenica ženskog roda.

⁴ Ispise iz građe za Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika (RSANU) ljubazno mi je dostavila mr Jasna Vlajić-Popović kojoj se i ovom prilikom srdačno zahvaljujem na pomoći.

⁵ J. Adamović, Francusko-hrvatski rječnik, Zagreb 1901.

pygium, orthopygium" (tj. „zadnji deo tela, trtica”), „na konju ono mesto iznad butira” (Planinica i Vrbovac Timočki, ist. Srbija). Od važnosti je potvrda iz okoline Tupižnice (u ist. Srbiji) gde *sapa* prema prinosniku označava „u marve deo buta — s gornje strane — ozgo od rtenjače; dve su — *sape*”. Dakle, imenica *sapa* u jednini ili je sinonim množinskog oblika *sapi* (tj. označava „zadnji deo tela, deo tela iznad zadnjih nogu”) ili označava, kao što se vidi iz poslednjeg primera, „deo tela iznad jedne zadnje noge, gornji deo jedne noge” a sinonimom *sapi* pl. u tom slučaju je množinski oblik *sape*⁶.

3) *sap* m. potvrđen je u Stulićevom rečniku kao sinonim oblika *sapa* i *sapi* (RJAZU) i u narodnoj pesmi: *Iz grive mu [sc. konju] bulbul ptica piva / a na sapu mudra vidra igra* (građa RSANU). Zanimljiv je narodni podatak iz severne Šajkaške gde *sápovi* pl. t. m. označavaju „zadnji deo konjskih leđa”⁷ što dozvoljava da pretpostavimo da je oblik jednine *sap* m. označavao i tamo „deo tela iznad jedne zadnje noge”.

Na osnovu skupljenog materijala možemo zaključiti da je razmatrana leksema svojstvena štokavskom narečju, da je prisutna takode u pojedinim čakavskim govorima, dok u kajkavskom narečju (kao i u slovenačkom jeziku) nije poznata⁸. Značajno je da su pored množinskih oblika *sapi* f. i, retko, *sape* f., *sapovi* m. posvedočeni i oblici jednine *sap* f., *sapa* f. i *sap* m. koji mogu označavati (što bismo i očekivali) jedan deo *sápi*. Karakteristično je kolebanje roda (pored ženskog i muški), kao i deklinacionog tipa imenice.

Posebnu pažnju zaslužuje drukčije značenje ove lekseme posvedočeno u istočnoj Srbiji, u Resavi. Tamo je D. Melentijević zabeležio lik *sap* f. sa značenjem „metakarp ili metatars u konjskih ili volovskih nogu” i sa primerom *Vežao konja za sapi pa ne može da makne* (građa RSANU). Dato značenje „metakarp ili metatars”⁹ kao i navedeni primer ukazuju da u resavskom govoru imenica *sap* f. označava „deo noge kopitara (konja, vola) iznad kopita na koji se stavlja putilo, grana stopala (nem. Fessel, polj. pęcina)”. Ovo značenje, važno za etimologiju reči, verovatno je bilo svojstveno, kako ćemo videti, i ruskom ekvivalentu srpskohrvatske lekseme.

Razmatranja leksema postoji takode u makedonskom i bugarskom jeziku. U savremenom makedonskom jeziku potvrđen je lik *caju* pl. „zadnji deo tela nekih životinja”, npr. *koj so široki caju* == sh. konj širokih *sapi*¹⁰. Da ovo nije srbizam u makedonskoj leksici, svedoči potvrda iz XVI veka iz okoline Kostura u Egejskoj Makedoniji: u makedonskom leksikonu među nazivima delova tela navodi se i *σάπη* (tj. *sápi*)¹¹. Nije pri tom do kraja jasno

⁶ Upor. takode deminutiv *sapice* pl. kod Della Belle i Stulića (RJAZU).

⁷ G. Galetin, Iz leksičke problematike severne Šajkaške. Prilozi proučavanju jezika 16, Novi Sad 1980, 83.

⁸ Nijedan lik lekseme nisam našao u starim i novim kajkavskim rečnicima. Doduše, u Belostenčevom rečniku nalazimo zapis *sápi konjski* „clunec” ali je on preuzet iz rečnika Mikalje, sačuvan je čak i Mikaljin pravopis (budući da u Belostenčevom rečniku s označava /š/, u RJAZU je na osnovu ovog zapisa napravljena kriva odrednica *šapi*!). — Reč nije potvrđena ni u građi za Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika (na ovom se podatku srdačno zahvaljujem dr Miju Lončariću).

⁹ Upor. *metakarp* = *metakarpus* „košti ruke između korena šake i prstiju, doručje, metacarpus” (RSANU), *metatarsus* „grana stopala” (Vujaklija).

¹⁰ Rečnik na makedonskiot jazik. Red. B. Koneski, III, Skopje 1966, 150.

¹¹ C. Giannelli, Un lexique macédonien du XVIe siècle. Avec la collaboration de A. Vaillant, Paris 1958, 38.

da li je u XVI v. reč označavala isto što i savremeno maked. *caŋu* (tako su, izgleda, mislili izdavači leksikona pošto kao semantički ekvivalent navode franc. *croupe*). Ipak, ovaj rani podatak iz makedonskog govora znatno udaljenog od srpskohrvatskog područja očito govori o domaćem karakteru makedonske imenice.

Ista je leksema poznata i bugarskim govorima. U Gerovljevom rečniku zabeležen je lik *can* m. „zadnji deo tela konja i goveč:ta” s primerom iz narodne pesme¹². U drugim izvorima potvrđena je imenica ženskog roda: *caná* „nepokriven deo hrptenjače osedlanog konja” (Čustendil)¹³, „zadrži deo konja od sedla do repa” (okoline Sofije)¹⁴, takođe kod pojedinih pisaca poreklom iz zapadne Bugarske (Elin Pelin, N. Popfilipov) u značenju „zadnjica konja i govečeta”¹⁵. Našle su se i potvrde iz bugarskih govora udaljenih od srpskohrvatskog područja: u rodopskim govorima *cána* f. „gornji zadnji deo tovarne životinje”¹⁶, u istočnobugarskom tetevenskom govoru *cané* f. „zadnji deo konjske hrptenjače”¹⁷. Areal lekseme ukazuje na njen iskonski karakter na bugarskom terenu, što osporava pomisao da se radi o srpskohrvatskoj pozajmljenici.

Nesumnjivo iz južnoslovenskog (možda srpskohrvatskog) leksikona, reč je pozajmio rumunski jezik, u kojem postoji oblik *sapă* f. „zadnji deo konjskih leđa”¹⁸.

Značajno je da razmatrana leksema nije ograničena na južnoslovensku teritoriju. U jednom severozapadnom ruskom govoru, u okolini Tvera, zapisana je imenica *can* m. „конску нута” (dakle „putilo, sapon za vezanje konjskih nogu”), od koje je izveden glagol *сáнуть лошадь* „vezati, sapinjati konju noge, stavljati putila”¹⁹. Ruske reči *can* i *сáнуть*, koliko znam, nisu dosada bile predmet etimološke analize, ali i bez toga možemo odmah tvrditi da nisu u vezi sa homonimima *can* m. „sakagija”, dijalekt. „zmija”, *cána* f. „rov, šanac”, „vrsta ribe”, *caná* f. „motika, budak”²⁰ kao ni sa glagolom *sv-peti „sapeti, povezati” odnosno sa njegovim derivatima tipa sh. *sapon*. Na žalost, ne znamo ništa o istoriji rus. dijalekta *can* „putilo”. Međutim, gore navedeni srpskohrvatski ekvivalent iz resavskog govora dozvoljava da pretpostavimo sekundarnost ruskog značenja: značenje „čime se vežu, sapinju konjske noge, putilo” moglo se razviti iz ranijeg značenja „deo konjske noge

¹² N. Gerov, Rečnik na bŭlgarskija ezik (fototipno izd.), V, Sofija 1978, 119.

¹³ I. Umlenski, Kjustendilskiot govor, Sofija 1965, 257.

¹⁴ Z. Božkova, Prinos към rečnik na sofijskija govor, Bŭlgarska dialektologija I, Sofija 1962, 266.

¹⁵ Rečnik na redki, ostareli i dialektni dumi v literaturata ni ot XIX i XX vek, Sofija 1974, 441.

¹⁶ T. Stojčev, Rodopski rečnik, Bŭlgarska dialektologija V, Sofija 1970, 207.

¹⁷ Kr. S. Stojčev, Tetevenski govor, Sbornik za narodni umotvorenija i narodopis XXXI, Sofija 1915, 337.

¹⁸ Upor. A. Cioranescu, Diccionario etimológico rumano, fasc. 5, Tenerife 1960, 721; P. Skok, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, III, Zagreb 1973, 202.

¹⁹ V. Dal', Tolkovyj slovar' živogo velikoruskogo jazyka (3. izd.), IV, S.-Peterburg—Moskva 1909, 32—33.

²⁰ Za etimologiju ovih reči v. M. Vasmer, Russisches etymologisches Wörterbuch, II, Heidelberg 1955, 577—578.

na koji se stavlja putilo", upor. npr. nem. *Fessel* sa oba značenja. Ako je tako rus. dij. *can* „putilo" bilo bi u srodstvu s citiranim južnoslovenskim rečima, dakle, verovatno, jedan od leksičkih relikata koji su očuvani u severozapadnim ruskim govorima.

2.

Analiziranoj leksemi dosada nije utvrđena etimologija. Doduše, ona nije ni bila podrobnije proučavana. Stariji autori, znajući samo za deo citirane građe, pretpostavljali su tursko poreklo reči pa su sh. *sapi*, odnosno njene ekvivalente, izvodili iz tur. *sap* „držak, ručica; stabljika, struk" (koja je reč pozajmljena u sh. *sâp*, *sâpa* m. „držak u noža, sablje, nadžaka ili u kakve alatke, držalo, ručica"). Ne vidi se, međutim, nikakva semantička veza između turske i srpskohrvatske (odnosno slovenske) reči. P. Skok, koji je s pravom osporio ovakvu etimologiju, ukazao je i na bitnu morfološku prepreku: po njemu, *sapi* „ne može biti posuđenica iz turskog, jer ni jedna imenica posuđena iz turskog jezika ne ide po deklinaciji i"²¹. Ova Skokova primedba važi i za pretpostavke da bi reč mogla biti pozajmljena iz tur. *sipa* „magarče"²² ili iz tur. dij. *sipa* „vrsta lestvice; tronožac"²³. Dakle, u turskom ne nalazimo reči koja bi se mogla smatrati izvorom sh. *sapi* i njenih ekvivalenta u drugim jezicima. Prisustvo ove reči na ruskom terenu, na severozapadu (dakle daleko od zone rusko-turskih jezičkih dodira), isključuje takođe tursku genezu lekseme i ukazuje na to da se izvor reči ne bi mogao tražiti u kojem drugom balkanskom jeziku. Uostalom ni Skok nije dao nikakvo konačno rešenje ovog pitanja, pa se stoga mora potražiti drugačiji pristup razmatranju problema etimologije lekseme kojom se ovde bavimo.

3.

Raširenost lekseme *sap* f. (tačnije: pl. *sapi*) : *sapa* f. : *sap* m. na većem delu južnoslovenske teritorije (osim kajkavskog narečja i slovenačkog jezika), kao i njen verovatni relik na istočnoslovenskom području dozvoljavaju pretpostavku da je ova leksema indigena, dakle praslavenskog porekla. U prilog tome govori ne samo geografska rasprostranjenost lekseme i očita istovetnost fonetskog lika već i podudaranje semantike, kao i, konačno, karakteristično kolebanje roda i deklinacionog tipa imenice u pojedinim jezicima.

Iz izloženog materijala vidi se da u slovenskim jezicima postoje tri lika analizirane lekseme: 1) imenica ženskog roda *sap* koja pripada starim osnovama na -ř-, posvedočena u srpskohrvatskom i makedonskom, mahom u vidu

²¹ P. Skok, loc. cit., gde se navodi i starija literatura.

²² Tur. *sipa* (bez navodenja značenja) označeno je kao izvor za bug. *sapa* u rečniku citiranom u belešci 15. Međutim, tur. *sipa* „magarče" pozajmljeno je u bugarskom u vidu druge narodne lekseme: *sapá*, *sapá*, *sopá* „magarče, mule, mazgić".

²³ Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü, X, Ankara 1978, 3613. Ni u ovoj velikoj zbirci turske narodne leksike ne može se pronaći eventualni turski izvor proučavane slovenske lekseme.

plurale tantum *sapi*; 2) imenica ženskog roda *sapa* koja pripada osnovama na *-a*, potvrđena u srpskohrvatskom i bugarskom (verovatno iz ovog lika treba izvoditi i rumun. *sapă*²⁴); 3) imenica muškog roda *sap* posvedočena u srpskohrvatskom, bugarskom i ruskom. Ovakvo stanje otežava određivanje prvobitnog lika. Međutim, poznato je da refleksi izvernih praslovenskih imenica na *-i-* u pojedinim slovenskim jezicima ponekad prelaze ili u deklinaciju imenica ženskog roda na *-a* ili u deklinaciju imenica muškog roda na *-o-* (*-jo-*)²⁵. Prema tome izgleda da je slične promene mogla doživeti i leksema o kojoj je reč: raznolikost oblika u slovenskim jezicima najlakše je protumačiti time što je prvobitna imenica **sapb* f. (osnova na *-i-*) ili sačuvala rod i staru promenu (kao što je slučaj na većem delu srpskohrvatskog terena, gde je reč i najbolje potvrđena) ili je, čuvajući rod, prešla u ekspanzivnu deklinaciju na *-a* (**sapb* f. > *sapa*) ili je prvo promenila rod u muški, pa se uklopila u tip deklinacije imenica muškog roda (**sapb* f. > *sap* m.). Dakle, ako je leksema praslovenskog porekla, njen praslovenski lik najverovatnije bejaše **sapb* (< **sāpi-*). Nije ipak isključeno da praslovenskim treba smatrati i/ili lik **sapo* m., posvedočen, mada retko, kod južnih i istočnih Slovena. U prilog ovakve pretpostavke govori struktura i rod indoevropskih ekvivalenta koji, kako ćemo videti, pripadaju osnovama na *-o-* muškog roda.

Izvršen pregled značenja predmetne lekseme u srpskohrvatskom i u drugim slovenskim jezicima pokazao je da imenica **sapb* (i/ili **sapo*) označava isključivo izvesne delove tela onih životinja čije noge imaju na kraju kopito ili papak; što reč može katkad označavati izvesne delove ljudskog tela, rezultat je sekundarnog prenošenja naziva iz životinjskog na čovekovo telo (upor. i figurativnu upotrebu imenice *sapi* u razgovornom jeziku u frazama tipa *žena s lepim sapima*).

Iz gore izloženog materijala vidi se da su razmatranoj leksemi svojstvena dva značenja: 1) „deo noge kopitara (konja, vola) odmah iznad kopita” i 2) „gornji deo noge kopitara (konja, goveda, ponekad i ovce): but, guz (= jedna polovina zadnjice), zadnji deo krsta iznad jedne noge”. Prvo je značenje retko: njegove su se potvrde našle samo u srbijanskom resavskom govoru i — u vidu izvedenog značenja „putilo” — u ruskom tverskom govoru. Drugo je značenje odlika većeg dela južnoslovenskog prostranstva, gde su u čestoj upotrebi oblici množine (uglavnom plurale tantum *sapi*) u značenju koje odgovara broju imenice, naime „gornji deo zadnjih nogu kopitara, burine, zadnjica, zadnji deo krsta iznad zadnjih nogu” (upor. npr. lat. *clunis* „but, guz” : pl. *clunes* „zadnjica, sapi”) ili gde su oblici jednine u rezultatu semantičkog procesa „pars pro toto” dobijali isto pluralsko značenje.

Međusobna veza značenja „deo noge kopitara odmah iznad kopita” i „gornji deo noge kopitara” nije, naizgled, ubedljiva. Međutim, zna se da je za nazive delova tela (i ljudskog i životinjskog) tipično variranje konkretnog značenja, upor. npr. semantiku ps. **ormę* (> sh. *rame*) koje u pojedinim

²⁴ P. Skok (loc. cit.) izvodio je rumun. *sapă* iz slovenske osnove na *-i-*.

²⁵ Upor. npr. ps. **dolnъ* f.: sh. *dlan* m. (stsh. *dlan* f.), maked. *dlan* m., stmaked. XVI v. *dlana* f.; ps. **myšъ* f., polj. *mysz* f., dij. *mysza* : sh. *miš* m.; ps. **pekъ* f., sh. *peč* f.; polj. *piec* m. itd. Vidi i: S. B. Bernštejn, Očerk sravnitel'noj grammatiki slavjanskih jazykov. Čeredovanija. Imennye osnovy, Moskva 1974, 253—276.

slovenskim jezicima označava „gornji deo ruke” ili „deo tela iznad ruke, pleća”, semantiku refleksa psl. **plekt'e* (> sh. *pleća*) koji u nekim slovenskim jezicima označavaju „rame”, u drugim „leđa” itd. Još interesantniji za nas je semantički opseg rus. dij. *халка*. Ova imenica u pojedinim ruskim govorima označava „bedro, butina u životinje”, „guz, zadnjica”, „lopatica u životinje”, „najviši deo leđa, izbočina iznad kičme kod životinja, greben u konja”, „isturena kost u zglobu u ljudskom i životinjskom telu”, „gležanj”, „gornja peraja u ribe”; reč je u svim ovim značenjima refleks psl. dija l. *chalka „bedro, kuk”²⁶. Mislim da je i ovih primera dovoljno da se potkrepi mišljenje o verovatnoj vezi dvaju gorepomenutih značenja imenice *sapъ (*sapъ) kao i da se opravda uzajamno povezivanje i izvođenje iz zajedničkog etimona svih konkretnih značenja posvedočenih u pojedinim slovenskim govorima.

Analiza slovenskog materijala vodi, dakle, zaključku da je u praslovenskom jeziku (barem u jednom delu dijalekta ovog prajezika) postojala imenica *sapъ f. (koja je, možda, i u ono doba imala varijantu (*sapъ* m.), verovatno sa značenjem „životinjska noga s kopitom” ili „deo noge kopitara: donji deo takve noge, odmah iznad kopita ili gornji deo takve noge, but (i njegova okolina)”. Praslovenskog je porekla, po svojoj prilici, i oblik množine *sapi*; vredno je istaknuti da bi nominativ plurala obaju rekonstruisanih likova (tj. i *sapъ f. i *sapъ m.) u kasnom praslovenskom jeziku morao da glasi *sapi (u tome bi se moglo tražiti jedan od uzroka kasnijeg kolebanja roda i deklinacionih tipova lekseme, naročito ako pretpostavimo da je u pojedinim slovenskim govorima došlo do sekundarnog izvođenja oblika jednine od množine).

4.

Rekonstruisana praslovenska imenica *sapъ (i/ili *sapъ) ne može se na slovenskom terenu objasniti na osnovu slovenskih leksičkih sredstava. Njen fonetski lik i njena semantika dozvoljavaju da je povežemo s jednom arhaičnom anatomskom leksemom koja je potvrđena u izvesnim indoevropskim jezicima: nem. *Huf*, engl. *hoof*, stnord. *höfr* „kopito, papak” (< pragerm. *höfaz), stind. *šaphah* m. „kopito konja, papak, kandža”, avest. *safa-* m. „konjsko kopito” (i u savremenim iranskim jezicima, npr. osetinsko *sæf-tæg*, afgansko *swa* „kopito”). Ova leksema, ograničena (kako se dosada smatralo) na germanske i indoiranske jezike, refleks je praindoevropskog lika **k'ǵpho-* ili **k'ǵpho-* za koji se pretpostavlja značenje „kopito, papak”²⁷.

²⁶ Obrazloženje rekonstrukcije *chalka, etimologija i analiza semantičke evolucije reči u mojem članku *Ze słowiańskiego słownictwa anatomicznego* (Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej 26, u štampi). Druga, neopravdana po meni rekonstrukcija *holka i druga etimologija u: *Etimologičeskij slovar' slavjanskih jazykov*, 8, Moskva 1981, 66.

²⁷ Upor. J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, I, Bern—München 1959, 530; F. Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 18. Aufl., bearb. von M. Mitzka, Berlin 1960, 318; M. Mayrhofer, *Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*, III, Heidelberg 1976, 297; V. I. Abaev, *Istoriko-etimologičeskij slovar' osetinskogo jazyka*, III, Leningrad 1979, 55—56.

Praslovenski lik **sapb*, koji smo rekonstruisali isključivo na osnovu slovenskog materijala, poklapa se skoro potpuno s navedenim indoevropskim ekvivalentima. Očito je da slovensko *sap-* moramo izvoditi iz prvobitnog **k'ōp(h)-* ili **k'āp(h)-*, s regularnom zamenom pie. **k' >* psl. *s* (u pogledu refleksa **k'* slovenski se slaže i u ovom slučaju s indijskim i iranskim jezicima koji su isto tako pripadali grupi „*satəm*”) i s drugim korenskim vokalom *-ā-* < pie. **-ō-* ili **-ā-* (drugi korenski vokal prisutan je i u germanskom ekvivalentu). Ako je ispravna naša rekonstrukcija psl. **sapb* (< **sāp-ī-*), koja proizlazi iz analize slovenske građe, praslovenski lik razlikovao bi se od germanskog i indoiranskog tematskom morfemom: u slovenskom *-ī-*, a u drugim jezicima *-ō-*. Doduše, kao što sam već spomenuo, i na slovenskom terenu postoje oblici koje bismo mogli izvesti iz prvobitnog lika **sapb* m. (dakle iz osnove na *-o-*). Ne može se, dakle, u principu isključiti mogućnost da je i u praslovenskom jeziku postojala imenica muškog roda **sapb* < **sāp-ō-* < pie. **k'ōp(h)-o-* / **k'āp(h)-o-* koja je iz nepoznatih razloga (možda analogijom prema drugim nazivima delova tela²⁸) sekundarno prešla u osnove na *-ī-*. Iako zasada ne možemo sa sigurnošću odrediti koji je lik (**sapb* ili **sapb*) na slovenskom terenu stariji, nema sumnje da slovensku leksemu treba uvrstiti u iskonske reflekske pie. **k'ōph-* / **k'āph-*. Mada su refleksi praslovenske lekseme posvedočeni uglavnom u južnoslovenskim jezicima, ne vide se nikakvi ozbiljni razlozi za eventualnu pretpostavku da bi se reč mogla smatrati reliktom balkanskog supstrata odnosno pozajmljenicom iz kojeg paleobalkanskog indoevropskog jezika.

Za indoevropski prototip predmetne slovenske lekseme rekonstruiše se, kako sam rekao, značenje „kopito, papak” na koje ukazuju germanski i indoiranski ekvivalenti. Na slovenskom terenu posvedočena su druga značenja koja se ipak isto tako odnose na anatomiju kopitara ili, tačnije, na delove životinjske noge s kopitom. Moramo, dakle, pretpostaviti pomak značenja razmatrane lekseme u praslovenskom periodu. Semantička evolucija jedne reči, koja je verovatno stara nekoliko hiljada godina, a uz to pripada odeljku leksike za koji je tipična semantička nestabilnost leksema odnosno kretanje značenja u okviru izvesne zone tela, nije neobična pojava. Zato je verovatno (a i, moglo bi se reći, očekivano pošto postoji druga praslavenska reč sa značenjem „kopito, papak”) da je refleks pie. **k'ōp(h)-* / **k'āp(h)-* doživio u praslovensko doba semantički pomak koji je doveo do postanja značenja „životinjska noga s kopitom, noga kopitara” ili „deo (donji ili gornji) noge kopitara” (iz kojeg su se u slovenskim jezicima razvila realno posvedočena značenja „deo noge iznad kopita”, „gornji deo noge kopitara, butina” i, dalje, „deo tela kopitara iznad zadnje noge” odnosno „butine, zadnjica, zadnji deo krsta u kopitara”). Ne bismo mogli uputiti na preciznu paralelu takvom semantičkom razvitku. Ipak, moglo bi se ukazati na, u izvesnom stepenu, sličnu semantičku evoluciju koju je doživela praslavenska imenica **noga*, reč praindоеvropskog porekla. Ona je prvobitno označavala (kao zbirna imenica) „nokte, kandže” (upor. litav. *nāgas* m. „Nagel /am Finger, an der

²⁸ Upor. mnogobrojne osnove na *-ī-* iz ove oblasti, npr. psl. **golēnъ*, **nogstъ*, **olkstъ*, **dolnъ*, **grstъ*, **peštъ* itd.

Zche/; Klaue, Krallen /eines wilden Tieres/; Krallen, Klaue /eines Vogels/'', leton. *nags* „Nagel /an Händen und Füßen/; Huf; Klaue’), pa je, verovatno posredstvom nesačuvanog značenja „noga s noktima, s kandžama’’, dobila konačno značenje „noga’’ (životinjska i ljudska)²⁹. Prvobitno se značenje ove imenice očuvalo samo u derivatima *nogotъ, *pažnogotъ „nokat, kandža’’. Karakteristično je pri tome (a i od važnosti za ovaj naš etimološki prilog) da je psl. *noga kao semantička inovacija potisnula iz praslovenskog leksikona stariji, iz praindoevropske zajednice nasleđen naziv noge **pēd-*/**pōd-* (upor. npr. lat. *pēs*, gr. dor. *πῶς*, stind. *pad-* „noga’’) čiji se relikt sačuvao u vidu praslovenskog izvedenog prideva *pěšъ „pešački’’. Iz ovoga se vidi da možemo, barem u izvesnoj meri, uspostaviti uzroke promena u leksičkom sastavu i u semantici pojedinih leksema u praslovensko doba.

Izgleda da isto tako nije slučajno što je psl. *sapъ (*sapъ) podleglo bitnoj semantičkoj promeni. Razlog je uglavnom jasan; u praslovenskom se leksikonu pojavio sinonim *kopyto („kopito, papak’’, očuvan u ovom značenju u svim slovenskim jezicima).

U slavističkoj i indoeuropeističkoj literaturi postoje dva glavna mišljenja o poreklu imenice **kopyto*³⁰ (odmah treba naglasiti da je slaba tačka i jednog i drugog tumačenja izdvajanje usamljenog sufiksa *-yto*): 1) slovenska reč je refleks (proširen sufiksom) pie. **k'ōp(h)o-*/**k'āp(h)o-* s „kentumskim’’ *k-* i kao takva pripada „kentumskom’’ sloju praslovenske leksike odnosno, po mišljenju izvesnih lingvista, pozajmljena je iz nekog indoevropskog jezika grupe „kentum’’³¹, 2) *kopyto je praslovenska tvorbeno i leksička inovacija, naime derivat glagola *kopati „udarati, lupati (nogom, kopitom), ritati’’. Sada, kad znamo da u slovenskom postoji regularan refleks pie. **k'ōp(h)-*/**k'āp(h)-* u vidu lekseme razmotrene u ovom članku, mišljenje da je *kopyto mlada leksema, praslovenska inovacija, izgleda još ubedljivije. Mada za našu svrhu nije toliko bitno da li je psl. *kopyto reč donesena sa strane u praslovensko doba ili je izvedena u praslovenskom jeziku od glagola *kopati, prilika je da se istakne što sve više činjenica govori u prilog ove druge verzije. U vezi s time treba podvući važnost paralelne inovacije na baltičkom terenu: litav. *kanópa* (< *kapóna) „konjsko kopito’’ derivat je, izgleda, glagola *kapóti* „seći, cepati, razbijati, udarati’’³², srodnog psl. *kopati.

Za istoriju psl. *sapъ (*sapъ) od važnosti je to što je *kopyto, po svemu sudeći, reč koja je kasnije ušla u praslovenski leksikon i kao mladi, ekspanzivniji sinonim arhaične imenice *sapъ (*sapъ) potiskivala ovu poslednju, stariju leksemu, ili je uzrokovala njen semantički pomak. Izgleda da je na većem

²⁹ Upor. R. Trautmann *Baltisch-Slavisches Wörterbuch*, Göttingen 1923, 192 i odgovarajuće odrednice u etimološkim rečnicima pojedinih slovenskih jezika.

³⁰ Pregled slovenskih refleksa ove imenice i etimoloških tumačenja (s literaturom) vidi u: F. Sławski, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, II, Kraków 1958—1965, 469—471; *Etimologičeskij slovar' slavjanskih jazykov*, 11, Moskva 1984, 35—36.

³¹ Tako, na primer, u poslednje vreme Z. Gołąb (*Slavic *komonъ* and *konъ* 'equus'*: An attempt at etymology against the background of the history of domestication, *The Journal of Indo-European Studies* Vol. 13, № 3—4, 1985, 433) ističe da je sloj likova „kentum’’ (u koji ubrojava i psl. *kopyto) mladi u praslovenskom rečniku od likova „satəm’’.

³² E. Fraenkel, *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, I, Heidelberg 1955, 216.

delu slovenske teritorije novija leksema **kopyto* sasvim potisnula stariju istoznačnicu. Zato refleksie psl. **sapъ* (**sapъ*) i nismo našli na severnoslovenskom području (izuzev jednog arhaičnog ruskog govora), kao ni na slovenačkom i kajkavskom terenu. Na manjem delu slovenske teritorije, naime, u praslovenskim dijalektima iz kojih su se razvila većina južnoslovenskih dijalekata i na periferiji istočnoslovenskog terena, pojava imenice **kopyto* nije dovela do nestanka starije lekseme nego do njene semantičke evolucije. Kao i u drugim sličnim slučajevima, starija očuvana leksema dobila je sekundarna, posebna značenja.

5.

Izvršena analiza omogućuje, nadam se, objašnjenje geneze i, u izvesnoj meri, istorije jedne arhaične domaće lekseme, koja je dosada bila i bez etimologije i bez lingvističke istorije.

U svetlosti sprovedene analize nesumnjiva je, čini se, praslovenska geneza sh. *sāpi* i njenih ekvivalenata u makedonskom, bugarskom i ruskom jeziku. Rekonstrukcija praslovenske lekseme **sapъ* (i/ili **sapъ*), njene prvobitne semantike i njene verovatne istorije u praslovensko doba obogaćuje poznavanje praslovenskog sloja leksike i poznavanje evolucije ovog leksičkog sloja i, što je važno, ukazuje na još jednu, dosada neuočenu reč u slovenskom leksikonu koja pripada praindoevropskom nasledu.

Predloženo etimološko objašnjenje psl. **sapъ* (**sapъ*) može se smatrati i prilogom diskusiji o odnosu „satemskih” i „kentumskih” likova u praslovenskom leksikonu. Rekonstruisana reč, regularan refleks pie. **k'āp(h)-*/**k'āp(h)*-, povećava broj praslovenskih primera s očekivanom zamenom pie. **k'* i ujedno smanjuje verovatnoću pretpostavke da je psl. **kopyto* „kentumski” refleks navedene praindoevropske lekseme. Time doprinosi i razjašnjenju etimologije i istorije imenice **kopyto*.

Identifikacija praslovenske imenice **sapъ* (**sapъ*) s rečima u nekim drugim indoevropskim jezicima koriguje i dopunjava znar je o arealu pie. **k'āph-o-*/**k'āph-o-*. Utvrđena slovensko-germansko-indoiranska izoleksa postaje zanimljiva potvrda leksičkih veza praslovenskog s germanskim jezicima s jedne strane i sa indoiranskom grupom jezika s druge strane. Nije, međutim, isključeno da je ova leksema, s indoevropskog gledišta, arhaizam očuvan na slovenskom, germanskom i indoiranskom terenu, jer su u ostalim grupama indoevropskih jezika, koliko znamo, u upotrebi mlađe lekseme sa značenjem „kopito, papak”.

S u m m a r y

Wiesław Boryś

**THE SERBO-CROATIAN *SAPI* (PL.) AND ITS SLAVIC
AND INDO-EUROPEAN EQUIVALENTS**

The author makes an etymological and semantic analysis of the word which, up to now, has had neither etymology nor linguistic history. On the basis of SCr. *sapi* (f. pl.) — „the rear part of the small of the back above hind legs of ungulate (horse, cattle, sheep)” and other forms in vernacular speeches as well as on the basis of equivalents in some Slavic languages (Mac. *sapi*, Bulg. dial. *sap* m., *sapa* f., Russ. dial. *sap* m.) he reconstructs Proto-Slavic **sapǫ* f. (and/or **sapǫ* m.) „hoofed animal leg” or „a part of the ungulate’s leg: the lower one, just above the hoof (Ger. Fessel) or the upper one, thigh (and around thigh)”. The reconstructed word has been up to now an unnoticed equivalent of the Proto-German **hōfaz* „hoof” (Ger. *Huf*, Engl. *hoof*, Proto-Nordic *hōfr*, Proto-Ind. *saphah* „Huf, Klaue”, Avest. *safa-* „Huf des Pferdes” and, together with these words, a continuant of Proto-Ind. **k’āph-o-* or **k’āph-o-* „hoof, foot”. On this basis an interesting Slavic-German-Indo-iranian isolexic line can be made. The semantic shift of the words in Proto-Slavic time can be explained by appearance of younger and more expansive synonym **kopyto* „hoof, foot”. On the greater part of the Slavic territory this word has expanded on the account of the archaic noun **sapǫ* (**sapǫ*), while on the rest of the territory (the greater part of the South-Slavic area and the periphery of the Russian region), the older word was preserved but it was given a new, special meaning.

M. MOLLOVA
(Sofia)

SUR QUELQUES TURCISMES EN BULGARE

ala, ela, elay, yala, yale, ya ela, yale ya

„Eto go, yato go; *ala go, yala go*; koga prodavat nešto iz grad ili iz selo, vikat: *ya ela!* ili *yala!* za da se čue, če se prodava, ta da izljažat da kupjat. *Yala grozde, yala!* ha grozde, ha!” (Gerov). Mladenov (Etim.) fait venir *elà* (au lieu de-dit-il- *éla!*) de gr. mod. *èla*; cf. *ἔλεισις* „pristigane“, anc. poétique *eláō* = *elaúpō* „karam, yazdja . . .“. Les auteurs de BER estiment que *yala* et *yalate* viennent de *ya ela, ya elate* et ceux-ci de gr. mod. *ἔλα, ἐλάτε*, entrés en scr. dial. *èla*, alb. *eja, ejani*, aroum. *éla, ilaṣ* (au plur.) également.

A notre tour, nous prenons d'abord *ala, èla, èla, ḗla* et les comparons, au tc. *elâ* „regarde! écoute! sache!“ (OT), „hé! holà! allons!“ (SB 131). qui est d'origine arabe *alā, ālā* id. Mais il est à fréquence faible en turcè Comment expliquer sa grande variété et sa fréquence excessive en bulgare. Probablement par l'adaptation d'*ela* au bulg. *ela* „viens!“ et delà au plur. *elate* „venez!“

Yala, yale, ya ela, yale ya, elay sont des composés: *yala* < *ya ela* (v. BER); *yale* < *ya *ele*; *yale ya* < *ya *ele ya*; *elay* < *ela ey* || *ay*; en turc on emploie précisément *elâ ey* (OT).

Dans BER on trouve encore *el* qui serait une forme tronquée, obtenue de *elay* par suite de fausse coupure: *el ay*.

àla-bàla

„1. čast ot broene pri detska igra, za da ostane edin ot igračite kojto šte miži, šte goni i pr; *àla-bàla nica turska panica; àla-bàla portokala* . . .; 2. *argo nešto neseriozno, glupavo, bezsmisleno*“ (RBE).

Nous allons l'associer au bulg. *èle-fele* „gore-dolu, krivo-ljavo“ (BER) [lequel les auteurs de BER feraient venir de *hele* et *fela*, car ils renvoient le lecteur à ces mots], au uzb. *alay-balay, alay-bulay* „čtolibo takoe; *alay-bulay dese* . . . esli on stanet čto-libo takoe govorite”; au azerb. *elä-belä* „tak, tak

sebe⁶⁶, au tc. *öyle-böyle* id. Sevortjan, tout en acceptant l'étymologie offerte par Brockelmann et ses prédécesseurs, selon laquelle *öyle* vient de *o + ile* * „s tem⁶⁶, * „posredstvom togo⁶⁶, *böyle* — de *bu + ile* * „s etim⁶⁶, * „posredstvom etogo⁶⁶, trouve qu'il est difficile d'expliquer leur sens actuel de „tak⁶⁶ et plus tard de „tako⁶⁶. Sevortjan trouve que la variante à *a-* (*aidi*) est originaire, qui selon lui remonterait au pronom démonstratif *al* (Sevortjan I pp. 247—248; II pp. 107—108). Il est à remarquer que Sevortjan n'introduit pas dans ces articles uzb. *alay-balay*.

En kir. on trouve *al ele, bul ele*: „qol qabiš qila quysoñču“ deseñ, „al ele, bul ele“, dešet „ty ih prosiš' okazat' pomošt', a oni govorjat „to vot, da sě vot“ (*otnekivajutsja*)⁶⁷. K. K. Judahin le cite dans l'article lexical *ele* (*ele* II) qui est le passé défini de verbe auxiliaire défectif *e-*. *Al ele bul ele* peut bien devenir *ale, bele*, et delà *ala bala* [kir. *bele* < *bu ele*, où *bu* est la particule interrogative: *oñoy bele?* „razve legko?“ (Juhadin)]. Ainsi nous considérons que *ala, ela, ele* viennent de *al* „ce⁶⁶ + *ele* „il fut⁶⁶: *ala* „il fut cela⁶⁶, *bala, belä, fele*—de *bul, bu*, „ce, ceci⁶⁶ + *ele* „il fut⁶⁶: *bala*, „il fut ceci⁶⁶ et *ala-bala* littéralement signifierait „il fut cela, il fut ceci⁶⁶, employé auparavant pour exprimer un prétexte au travail non accompli; cf. kalm. *älä* (Ramstedt renvoie à *älä* qui est omis dans son dictionnaire), *balä* „dunkel, unbegreiflich; dum; blid⁶⁶.

ami

Conjonction „1. mais, et, cependant; 2. ma foi oui, et bien⁶⁶; particule „1. mais oui, mais non, ma foi, certes; 2. allons donc; 3. allons donc! ça par exemple, vraiment⁶⁶ (BFR).

Pour St. Mladenov (Étim.), *ami* est de la racine indo-européenne et altaïque. Il l'associe aux bulg. *a, ala, ama*. Selon les auteurs de BER *ami* se compose de la conjonction *a* et le pronom personnel *mi* (dativus ethicus). Il est à remarquer que les auteurs de BFR l'indiquent comme un mot d'origine turque.

Nous estimons que bulg. *ami* est un emprunt tout fait au turk; cf. uzb. *ça mi, yūqm?* „da ili net?“; tc. dial. *hemi* „oui?“ (SDD); tc. lit. *emi* id. Ainsi *ami, çami, emi* se composent de *ça, he* [uzb. *ça* „1. *častica* da, horošo, ladno, (*vyražat soglasie, utverždenie, podverždenie*); 2. *vodn.* da; 3. *mežd.* da⁶⁶ tc. *ha* interjection „1. hein, et alors? hardi; 2. ah! oh! donc, tiens; 3. c'est comme si!; 4. justement; 5. n'est-ce pas?; 6. oui; 7. voilà, voici; 8. voici, présent! plaît-il; 9. ou“ (BTFS)] + *mi* — particule interrogative turk.

Nous ne pouvons pas déterminer son chemin de pénétration en bulgare, où à voir la grande fréquence de son emploi il suit de reconnaître qu'il serait un emprunt ou un reste d'une langue turke septentrionale.

ärnki

„narines⁶⁶ (ABDR). Il y est au pluriel. Au singulier on aurait *ärinka* ou *äränka*. Dans la base de ce mot on a *ärin* ou *ärän*. Il ne figure pas dans les dictionnaires de la langue bulgare. BER n'est pas encore arrivé à *ä-*.

Quoique son sens un peu différent, il nous rappelle tk. *irin, erin* „lèvre“; uzb. *irin* „guby“; kom. *er/i/n* id. (KQŽS); alt., leb., kom., osm., etc. *ärin* „1. guba — die Lippe; 2. (osm.) nižnaja guba — die Unterlippe; 3. kraj posudy — der Rand eines Gefasses“ (Radloff); kourm. *erin-burun čüürmek* „a) skorčit' rožu, smorščit'sja; b) vyrazit' nedovol'stvo“.

Bulg. *ärni* serait-il bien glosé? Ne signifie-t-il pas aussi „lèvres“? Ou bien serait-il détaché d'une expression comme en kourmik *erin-burun čüürmek*? D'autre part *ärän, erin, irin* peuvent provenir d'une même origine au même sens général de *, „partie extérieure d'une ouverture“.

čak

„1. dori, do: *nosih go čak do tuk, čak do tam, čak do dnes*; 2. edvam: *čak sega go napravi*“ (Gerov), „1. jusque; 2. ne. . . que; 3. si, autant, tant; 4. même“ (BFR).

N. Gerov le détermine comme un turcisme. Selon Mladenov (Etim.), il est d'origine aréo-itaïque; il cite encore scr. *čak*, hong. *csák*.

C'est un mot très employé en bulgare. Son sens est très varié. Dans les langues turkes *čaq, čak* n'est pas tellement populaire et actuellement il s'emploie comme substantif et adjectif. Ainsi chez Radloff *čaq* (Uig. Alt. Tel. Leb. Kkir. Osm. . . .) „1. vremja, mera vremeni, pora — die Zeit, das Zeitmass, der Zeitpunkt; 2. mera — das Mas; 3. (Alt. Leb. Tar.) sila, dejatel'nost' — die Kraft, die Tätigkeit; 4. (Osm.) bol'soj, sil'nyj, v horošem sostojanii — gross, stark, in gutem Zustande“. Mais en ancien turk *čaq*, à côté de „pora, vremja“ forme encore „prepozitivnaja usilitel'no-vydelitel'naja častica “et signifie „imenno, točno, kak raz“ (DTS — MK, Suv.). Cela prouve qu'en bulgare *čak* est un mot très ancien, resté des Turks assimilés. Les Turcs de la Bulgarie, surtout les jeunes, s'en servent de plus en plus avec le sens de „jusque“ sous l'influence du bulgare. C'est avec cette influence qu'il conviendrait d'expliquer la présence de *čak* dans les parlers de la Thrace Turque *čak „ište (voici)“* (SDD), où il y a beaucoup d'émigrés turcs de la Bulgarie.

čanča, čančav, izčančvam

čanča „krivja se (se tordre)“; *čančav* „kriv, opak, inat, kuc, izkriven, preinačen (coube, intraitable, têtue, tordu, altéré)“ (ABDR); *izčančvam* „răzvaljam (endommager, abîmer, altérer)“ (d'après la détermination orale des Bulgares), car ce dernier ne figure pas dans les dictionnaires.

On y distingue la base *čanč*, qui peut être comparé au tat. Kaz. *čanč-*, *čanič-* „1. kolot' — stecken; 2. razbit' — niederwerfen (den Feind)“; kir. *čanč-* „kolot', prokolovat', pronzat'“; anc. tk. *šanč-* „1. kolot', pronzat', vrykat'; 2. pobeždat', poražat'“ (DTS), „sražat'sja kop'em, sražat'sja — mit der Lanze kämpfen“ (Radloff); probablement de *čan*; kir. *čan* „efes sabli, rukojadka meča; 2. *peren*. kistočki na nožnah“.

Donc *čanča* au commencement signifierait „souffrir de la blaiſsure de lance“, et delà l'adjectif *čančav* qui exprime plutôt le résultat de cette blaiſsure.

čelebāk, čelebija

čelebak „dever (beau-frère)“ (Gerov); *čelebija* „gospodin (monsieur)“ (RSBKE).

Le vrai sens de *čelebak* serait peut-être „frère aîné du mari envers sa femme“; la femme du petit frère s'adresserait à son beaufrère aîné avec ce terme. Dans le même cas les femmes tatars balkaniques se servent de *čelebaka* (de *čelebi aqa* litt. „monsieur le grand frère“), alors qu'aux petits frères de leur mari elles s'adressent avec *čelebi* „monsieur“. De même en tc. dial. *čelebi*, *čelebi ağa*, *čelba*, *čeleba* „kayin birader (beau-frère)“ (SDD). *Čelba*, *čeleba* seraient les produits d'une annotation pas tout à fait juste, au lieu de *čelebā*, *čelbā*, de *čelebi* et *ağa*, variante de *aqa* „grand-frère“. Alors on peut supposer que bulg. *čelebak* est le produit d'une fausse coupure, de *čelebaka*.

Puisque *čelebak* correspond au tat. *čelebaka*, on peut se demander si bulg. *čelebijčja* „malāk, mlad čelebija“ (Gerov), qui est diminutif bulg. de *čelebi*, n'est pas employé par les femmes bulgares comme adresse aux petits frères de leur mari également?

Čelebi (qui en turc signifie „homme pieux et distingué, gentilhomme, prince, seigneur etc. le titre était porté autrefois par les princes de la famille impériale ottomane“ (Kerestedjian 175), „seigneur, maître, gentilhomme; personne bien élevée; sieur; titre qu'on donne aujourd'hui aux Européens“ (SB 406) est l'adjectif persan de *čeleb*, qui en turc signifie „Dieu“, lequel Kerestedjian compare au sumérien *khilibu* id. Redhouse (708) estime de même que *čalab* „God“ est une „corruption of the syriac *subila*“.

čiga

Bulg. *čiga* „sterlet“ (Gerov), scr. *čiga* id. (Karadžić). Mladenov (Etim.) trouve que bulg. *čiga* est d'origine obscure, peut-être-dit-il — d'origine aréo-altaïque. En effect tc. *čiya*, *čoka* „sterlet“ (BTFS), osm. *čuqa* „bolšaja ryba, temnogo cveta, pohožaja osetra — ein grosser, sehr dunkel gefärbter Fisch, dem Stör ähnlich“ (Radloff).

čompe

na čompe „na krivo (de travers; à tort)“ (ABDR). *Čompe* serait le nom d'un objet mis de travers, probablement „long loquet en bois“ employé jadis dans les portes et comme tel remonterait au persan (par l'intermédiaire d'une langue turke). En persan *čambe*, *čambe* signifie „dvernoj zasov (loquet, verrou de la porte)“; avec *a* labialisé au contact de *m* et *b* assourdi, peut-être produit d'assimilation consonantique incomplète: *č...b* > *č...p*.

čungur, čungurisvam se

čungur „geranilo (bascule du chadouf)“ (ABDR); *čungurisvam se*: *kakäv e po vas Velikden čungurisvate li sa?* (Pančev), donc le sens de ce verbe bulgare n'est pas clair.

On peut comparer *čungur* aux mots turks suivants: tc. dial. *čingirik*, *činkirik* „bascule du chadouf“, *čingir* „seau“, *čingirt* „rivière souterraine“, *čongül* „étang“, *čüngül* „nuque; occiput“ (probablement „creux au bas de l'occiput“; cf. tc. lit. *ense čukuru* id.), *čongurdeš* „balançoire à l'arbre“ (SDD); osm. *čungur* „a deep, hollow sound“ (Redhouse 697); koum. *čungur* „jama, vpadina, voronka; rov“; uzb. *čuňqur*, *čuqur* „jama“; tat. balk. mérid. *čuqur*, tc., bulg. *čukur* id.

Dans la base de *čungurisvam se* se trouve *čungur*, ainsi que dans *čongurdeš* — *čongur*. *Čungurisvam se* est en lien avec une cérémonie, accomplie pendant les fêtes de Pâques. En partant de ce fait et du sens de bulg. *čungur*, tc. *čongurdeš* „balançoire“, on peut supposer que ce verbe signifie „se balancer“.

Le vrai sens d'osm. *čungur* serait „bruit qu'on entend en jetant un objet lourd dans un puits, dans une fosse“. Alors que bulg. *čungur*, tc. *čingirik*, *činkirik* „bascule du chadouf“ et tc. *čingir* „seau“ seraient l'un (probablement le premier) des deux éléments d'un mot (ou des mots) composé(s), devenu(s) élliptique(s) avec le temps: par ex. en une langue turke *čuňqur siriyi* „bascule du chadouf“, où *siriq* „gaule, perche; bâton long et gros“ répondant au bascule et *čuňqur* „fosse“ — au „chadouf“ même et *čingir gövasi* „seau du chadouf, du puits“, où *gova* „seau“ et *čingir*, variante de *čungur*. Mais *čingir*, *čungur* au sens de „puits“ (probablement „puits non profond“) ou de „chadouf“ ne nous est pas connu. Il semble que *čungurisvam se* est forgé de bulg. *čungur* „bascule du chadouf“, qui aurait donné encore „balançoire“ (et *čungurisvam se* „se balancer“). Alors on peut supposer que tc. *čongurdeš* est aussi forgé de *čongur** „bascule; balançoire“ [*čongurdeš* devait signifier plutôt „compagnon-joueur au balançoire“].

gávra, gávra se

gavra „moquerie, raillerie, dérision, brocard“; *gavrja se* „se moquer de quelqu'un, de quelque chose“ (BFR). Mladenov (Etim.) estime que *gavrja se* vient de gr. *gávros* „gord, nadut“, *gavrið* „naduvam se, gordeja se“. Les auteurs de BER rejette cette étymologie et acceptent que *gavra* et encore *govno* „merde“, *govedo* „animal, imbécile“ sont des restes d'une base indo-européenne en *r/n*.

Nous trouvons en kalmouk (un dialecte mongol) *gawr*, *gápür* „Kämpfer“, lesquels Ramstedt associe aux tibétain *ga-pur*, sanscrit *karpura* (Ramstedt). Nous entendons de bulg. *gavrja se* „maltraiter“.

gälbogăz(in)

„lakomnik (gourmand)“ (BER). Pour les auteurs de BER il provient de bulg. *gälbaya* „dälbaja (graver, creuser)“ + *găz* „derrière“.

Puisqu'il y est question de „gourmand“, nous nous demandons s'il ne convient pas d'y chercher *bogăz* < tc. *boyaz* „gorge“, „gourmand“? Quant au *gäl*, il nous rappelle tc. *gill* „haine rancune; s'emphoe souvent avec son synonyme *giš* [„fraude, tromperie“]: *gill ü giš* „gönül, iç bozukluğu, gizli düşmanlık (rancune cachée)“ (SB 752—3; OT), qui est une formation persane de *gell, gäll* „1. zloba, vražda; 2. obman; predateľstvo“ + *u* „et“ + *geš* „1. obman, naduvatel'stvo; 2. řorča; 3. primes“, où les deux éléments sont d'origine arabe. Alors son prototype serait *gil-i-boyaz au sens de „hostilité de la gorge“ — construction en izafet persan.

D'autre part il peut être une variante de kom. *boyuzγur* „tamaqsau (prožorlivij, neterpelivij v omošenii edy)“ (KQŽS), qui se compose de *boyuz* „gorge“ et *γur* „?“ (*γur* ne serait pas le morphème verbal *-γur*) avec l'échange libre de place de *gäl* (dans *gälbogăz*) et *γur* (dans *boyuzγur*)?

gerdè

„gaytan s nanizani po-edri pari i visulki (collier de monnaies grandes, de pendants)“ (BER). Selon les auteurs de BER il est en lien obscur avec *gerdan* „collier“.

Mais ce mot serait un emprunt direct au pers. *gerde* „kruglyj, krug, disk“, probablement par l'intermédiaire d'une langue turke, mais dans les dictionnaires des langues turkes, que nous avons feuilletés, nous n'avons pas pu trouver ce mot. Ainsi dans *gerde* bulgare on aurait en vuc un collier de *gerde* „pendantifs“.

gerdèk

„bračno leglo (lit nuptial)“ (BER). Les auteurs de BER le font venir de tc. *gerdek* „staja za pärvä bračna nošt (chambre nuptiale)“.

Mais le sens conservé dans bulg. *gerdek* est plus ancien, attesté dans Codex Cumanicus, où *kerdek*, à notre considération, vient aussi au sens de „lit nuptial“, et non pas de „chambre nuptiale“, sur lequel nous discutons ailleurs; cf. pers. *gerkäh* „krugloj šatër; bračnyj čertog“; tc. mod. *gerdi* „rideau, écran“ (BTFS), de *ger-|ker-* „tendre (un rideau, un fil)“. Anciennement *gerdek* signifierait „baldaquin primitif du lit nuptial“.

gerèk mi e

„pada mi se; taka trjaba (bien fait pour moi; il faut ainsi)“ (BER). Selon les auteurs de BER, il vient de tc. *gerèkme* „il faut“.

Nous dirons d'abord que le vrai sens de cette expression rare serait le même que celui de bulg. *doirjabvalo mi*, tc. *neme gerek* „je ne m'en mêle pas“ (BTFS), „čto nužno? oče go? — was ist nöthig, weshalb?“ (Radloff), employés avec une note expressive. Alors *gerek mi e* est un demi calque de tc. *neme gerek* (*neme* = *mi e*).

ger-ger, gir, ğur

Interjection à chasser les oies (BER). Les auteurs de BER estiment qu'ils remontent au tc. *geri* „en arrière“, ce qui peut être juste. Indiquons néanmoins qu'en tc. dial. il y a un *ger* qui signifie „cane“ (SDD). Nous constatons que la plupart des mots employés pour chasser les animaux domestiques ne sont pas des onomatopées, ainsi que l'on supposait, mais les noms mêmes des animaux, v. par ex. bulg. *iš, išu* — interjection qui sert à chasser les poules¹.

gevgir

„svod na sgrada; goljama cedka (voûte du bâtiment; grande écumoire)“ (BER). Dans les dictionnaires de la langue bulgare *gevgir* figure avec ces deux sens. Les auteurs de BER le font venir de tc. *kevgir* „grande écumoire“. Nous même l'avions pris pour un mot à deux sens et fait venir de tc. dial. (Vidin) *gewgir*, tc. lit. *kevgir* < osm. *kefgir* < pers. *kâf-gir* (Bulg. p. 143). K. H. Menges (I p. 180) précise que bulg. *gevgir* est d'origine persane (pers. *kâfgir*).

Mais maintenant nous constatons que *gevgir* „bâtiment solide en pierres, en briques“ et *gevgir* „écumoire“ sont deux mots différents. Seul *gevgir* „écumoire“ remonte au pers. *kâfgir*. Tandis que l'autre est une forme altérée (probablement sous l'influence de *gevgir* „écumoire“) de tc. dial. **gevgir* < tc. lit. (SB 868) *kavgir, kargir, kagir* „en pierres, en briques (édifice) = substantif édifice en pierres ou en briques“ < pers. *kargir bena* „opora, stolb, kolonka (podderživajuščie baločnoe perekrytie zdanija“, de *kargir* „nadsmotrščik (ossuštestvljajuščii nadzor za rabotoj)“ + *benâ* „bâtiment“.

gingòzin

„hitrec (rusé)“ (BER). Les auteurs de BER le font venir de tc. *gen* „large“ et tc. *gòz* „œil, regard“.

Nous n'admettons pas que ce mot rare soit formé dans le domaine linguistique bulgare. Il serait plutôt un emprunt tout fait, qui aurait une autre formation et une autre origine. Mais il faut d'abord mettre en évidence que le vrai sens de ce mot serait „bigle“, de tc. **gànggòz* < pers. *gàng* „krivoj,

¹ M. Mollova, *Po etimologijata na njakoi turcizmi v bălgarski ezik*, dans „Južnoslovenski filolog“ knj. XXXV, 1979, p. 132.

sognutyj, sgorblennyj" $\frac{1}{2}$ tc. *göz* „œil“; cf. bulg. *krivook*, *krivogled* „bigle“, de *krivo*, *kriv* „tors“ et *oko* „œil“.

D'autre part on peut se demander si *gingozin*, avec son sens de „rusé“, n'est pas une variante à *g-* de bulg. *džingoz(in)* „rusé; éveillé“ < tc. *gingöz* id.

gūlabija

„sort jabälka (sorte de pomme)“ (BER). Pour les auteurs de BER il est un mot obscur. K. H. Menges (II p. 55) détermine que ce mot vient de l'osm. *gūlābī* < pers. *gul-ābī* „rosenwässrig, rosensaftig“ et admet qu' il serait employé comme nom de pomme, de poire et d'autres fruits savoureux.

A notre tour, citons azerb. *gūlabi* „očen' vkusnaja gruša — eine Art geschmackvoller Birnen“ (Radloff), de pers. *golabi* „poire“, probablement „une sorte de poire savoureuse“, et djectif persan substantivé de *golab* „eau de rose“, de *gol* // *gul* „fleur; rose“ et *ab* „eau“.

gūškam

gūškam, *gūšna*, *dogūškam*, *dogūša*, *zagūškam*, *zagūša* „embrasser quelqu'un; serrer quelqu'un, quelque chose contre soi (dans ses bras)“, *gūškam se* „se serrer (se blottir) doucement, amoureuxment contre quelqu'un“ (BFR). Mladenov (Etim.) et les auteurs de BER les introduisent dans l'article lexical *gūša* „gorge“.

Nous nous demandons si dans la base de ces verbes bulgares ne se cache pas tc. *aguš* „b:as; sein“ < pers. *āguš* id.? En turc ce mot est peu connu; il s'emploie surtout dans la littérature poétique, ainsi que *hub* „joli“. Alors tout comme bulg. *hubar* (de pers. *hub*) etc., bulg. *aguš* serait très ancien, hérité des Turcs assimilés. Si cette supposition est juste, il suit de faire venir *gūškam* de *aguškam*, *doguša*, de *doaguša* . . . La disparition de *a* serait réalisée plus tard par suite de son association au bulg. *guša* „gorge“ et encore — de la fausse coupure.

gunduzù, Gündüza

gunduzu „iztočen vjatär (vent de l'est)“ (BER), *Gündüza* — nom de lieu près de Varna. Mladenov ne les a pas introduit dans son dictionnaire. Les auteurs de BER font venir *gunduzù* de tc. *gündüz* „jour, de jour“. K. H. Menges (II p. 57) le prend ensemble avec *Gündüza*, lesquels il fait remonter à l'osm. *gündüz*. Mais dans la forme de *gunduzu* il voit la contamination de *gündüz* et *gün doyusu* „Sonnenaufgang, Osten“.

Pour nous le nom de lieu serait le premier élément d'un nom composé, comme *Gündüz yeri „lieu de Gündüz“, de *Gündüz*, surnom (cf. *Gündüz* employé comme *sov adi* (nom de famille) à Stamboul — v. *Istanbul Telefon Rehberi* 1972—1973, Ankar: 1972). Mais *Gunduzù* (avec *s* > *z* en? bulgare) est un emprunt direct au tc. *güm dūsu* < *gün doyusu* „vent du sud“ (BTFS), à côté de son sens général de „orient, levant, est“.

gùzam

„pravja s vkus njakomu kážta, drehi (construire à quelqu'un une maison, coudre des habits avec goût)“ (BER). Les auteurs de BER le font venir de tc. *düz-mek* „stâkmjavam“; *çeyiz düz-mek* „prigotvjam, stâkmjavam prikja“.

Dans la base de ce verbe bulgare nous voyons **güz-* qui serait de même un verbe en anc. tk. et signifierait *„embellir“. C'est sur ce **güz-* seraient forgés tc. *güzel* „joli“, tc. dial. *güzem* id. (SDD). Si *guzam* n' était pas un verbe, nous l'aurions pris pour une variante de *güzem*.

hrantûtja, hrantûtja se

hrantutja „nourrir, gorger quelqu'un à ses dépens“ *hrantutja se* „vivre en parasite, vivre aux dépens d'autrui“ (BFR). Mladenov (Etim.) suppose qu'ils sont de racine indo-européenne *(s)*kor-*; *(s)*ker-*; *(s)*kr-* „režã (couper)“.

Ne viennent-ils pas de tc. **horanta tut-* „soutenir, nourrir quelqu'un“, de *horanta*, *horande* „bir kimsenir beslediđi insan (personne nourrie par quelqu'un)“ (OT) < pers. *horanda*, de *horandan* „kormit', poit', pitat'; vykarmlivat'“ + tc. *tut-* „soutenir; tenir“?

komà, kom(ah)à, kumà

„kak budto, kazalos' -by, počti“ (Duvernois), „1. may, počti; toku-reči; blizu; *toy ima komay trista ovce*; 2. i, hem: *komay ne znaeš, pa sediš, ta prikaz-vaš*“ (Mladenov, Tâi.), „počti, priblizitelno, kako će li, i, hem“ (BER). Mladenov (Etim.) se demande s'ils ne viennent pas de roum. *acuma* [*akuma*] „maintenant“. Les auteurs de BER, après avoir cité l'opinion de Miklosich, selon laquelle ils viennent de tk. *komaki* „peut-être“ et comparé au roum. *comai* [*komai*] „poveče, sãvsem (plus, tout à fait)“, déterminent qu'ils sont à origine obscure.

Pour nous ils sont des restes des langues turkes et se composent de *qoma xay, où *qoma/*qoyma* est la forme négative de *qo/qoy*; kir. *qoy* „budget! perestan'! *qoy de!* skazi, čtoby perestal (ne trogal, prekratil i t. p.), *qoy-ay!* *ay-qoy!* budat! perestan'!“ (Judahin), de *qo-/qoy-* „metite, poser, placer; permettre; tolérer; laisser, abandonner“ + *hay* (bulg.) „allons!; tc. *hay* „ah, eh (exprime la douleur ou la satisfaction)“ (BTFS), pers. *hay* < ar. *hayya* „viers! viens vite!“.

kozinàk, kozonàk, kozunàk

„brioche (cake) de Pâques“ (BFR). Mladenov (Etim.) se contente de citer l'opinion de certains savants, selon laquelle *kozin-ák* est emprunté au gr. mod. *kousounaki* „clochette“; il le compare encore au bulg. *kozulak* „épi de maïs“. Les auteurs de BER citent l'opinion de Mladenov et introduisent

cozonak qui vient au même sens que bulg. *kozonak*. Ils acceptent l'interprétation des savants roumains, selon laquelle *cozonak* [*kozonak*] vient de gr. mcd. *kosonaki, *kosona* „Puppe“² ou *kudunaki*³. L. Şâineanu précise en admettant qu'on y a un mot du gr. mod. au sens de „poupée“ et *cozonac* litt. signifierait „pâine în formă de păpuşă (pain en forme de poupée)“⁴.

Pour nous ils remontent au tk. sept. *kózenek*, *kózanak*; tk. de Tobol *küzänäk* „1. ugorčatyj, rešetčatyj — verziert, gegittert; 2. jačejka — die Bienenzelle; Walbe“ (Radloff); tat. balk. *kózenek* „petit trou (dans le pain, le fromage)“; *kózenek kózenek ótmek* „pain à petits trous“ se dit de pain bien cuit; *ótmek kózenekli*, *pener kózeneksiz bolsa árúw* „il faut que le pain soit à petits trous (à *kózenek*) et le fromage — sans trous (sans *kózenek*)“; uzb. *küzanäk* „uglublenie, jačja, pora, pory; *asal ari inining küzanaklari* sotovye jačej“; osm. *ğözänäk* „1. sloj alebastro ili laka — eine Schicht Gyps oder Lack; 2. patel'ka (pri vjazanii) — die Masche (beim Stricken)“; *ğözänäkli* „vjazannyj petel'kami, snabžennyj dyročkami — mit Maschen gestrickt, mit Löchern versehen“ (Radloff). Dans la base de ces mots se trouve *kóz|ğöz* „oeil; trou“.

nimà

Particule „est-ce que, est-ce?“ (BFR). Mladenov (Etim.) indique simplement qu'il est un mot employé par le peuple.

Nous estimons qu'il est un mot turk, conservé en bulgare moderne; cf. uzb. *nima* pronom interrogatif „1. čto; *bu nima?* čto eto?; 2. kakoj, čto za . . . ; kak; kakov; *nima išingiz bor?* a) čto za delo u vas? kakoe u vas delo?; b) kakoe vam delo?“; de *ni/ne* „čto?“ + *ma* — *usilitel'naja-vydelitel'naja* i *prisoedinitel'naja* častica „i, že, takže, eščë; ved', daže“; anc. tk. *nima, nemä* „kakaja-libo vešč', čto-libo“, *nemän* instr. ot *nemä* „kak; pri pomošči čego?“ (DTS — LOK Hücn).

segiz-togiz, segàs-togàs, segàs-togàs

„de temps en temps, de temps à autre, occasionnellement“ (BFR). N. Gerov donne seulement les variantes *segas-togas*, *segàs-togàs*. Mladenov (Etim.) introduit *segiz-togiz* dans l'article de *segá* „maintenant“, BER n'est pas encore arrivé à s-.

A voir *segas-togas*, *segàs-togàs* on serait porté à les prendre pour des slavismes, ainsi qu'a fait Mladenov. Mais on peut se demander lesquelles de ces variantes sont primaires? On peut théoriquement admettre que c'est *segiz-togiz* sous l'influence de *sega*, *togava* a donné *segas-togas*, *segàs-togàs*. *Segiz-togiz* nous rappelle mécaniquement tk. *segiz* „8“ et *toyus* „9“; cf. kaz., kir. *segiz* „8“, alt. leb . . . *toyus* „9“, čag. *togiz* „ditja — das Kind“ (Radloff). On sait que les chiffres 8, 9 sont sacrés; cf. uzb. *sakkiz* „8: *sanamay sakkiz*

² Dr. H. Tiktin, *Rumänisch-Deutsches Wörterbuch*. Bukarest, 1903.

³ *Dicţionarul Limbii române moderne*. Bucureşti, 1958.

⁴ L. Şâineanu, *Dicţionar universal al Limbei române*, Craiova, (année?).

dema pogov. ne sosčitav, ne govori vosem' (t.e. ne provero, ne delaj pospešnyh vyvodov)“; *tŭqquz* „9; *tŭqquz tovoq* ili *tŭqquz-tŭqquz* ugošćenie podavaemoe na podnosah gostjam (ženščinam) vovremja svad'by (sostojaščee po ustanovlennomu obyčaju iz 9 različnyh bljud; takoe že ugošćenie v nekotoryh rajonah prinosjat i gosti v kačestve podarka na svad'bu hozjaevam)““. Alors les Bulgares ne substitueraient-ils pas *segas-togas* (slaves) par une expression turke désémanisée *segiz-togiz*? Si cette supposition est vraie, il suit d'accepter que *segiz-togiz* est un reste très ancien en bulgare, dont l'ancien sens ne nous est pas connu. *Segiz-togiz* serait un terme se rapportant à une cérémonie temporelle, cyclique, où les chiffres 8, 9 joueraient un rôle primordiale.

šandalo, pošandovam

Doprati mja mama za šandaloto, mandaloto, da go pošandovam, pomandovam, pa ke go donesä. — devinette, dont la solution est *sito* „tamis““. N. Gerov introduit cette devinette dans l'article lexical de *šandalo*, lequel il traduit par „mandalo (loquet, verrou)““, ce qui serait fait mécaniquement. En réalité *mandalo* y est la forme redoublée à *m-* de *šandalo* et *pomandovam* — celle de *pošandovam*; cf. bulg. *oko moko* „œil et des choses pareilles““. Pour Gerov *šandalo* est un turcisme. Donc ni le sens de *šandalo-mandalo*, ni celui de *pošandovam-pomandovam* ne sont pas connus.

Šandal, de *šandalo*, nous rappelle tat. Kaz. *šandal*, *šändäl* „podsvečnik“; kir. *šamdal* id. Selon Miklosich, Korsch, Smirnov, Räsänen et Vasmer, le mot russe *šandal* „podsvečnik“ est un emprunt au turk (Vasmer); scr. *šändän* id. (Škaljić), de pers. *šam'dān* id. < ar. *šam* „bougie, chandelle“ + pers. *-dān*. Alors le *o* de *šandalo* sera un morphème bulgare — *-o*. Mais, ainsi que l'on verra plus bas, cette explication ne serait pas juste.

Pošandovam, pomandovam! Dans la base de *pošandovam* on a *šand-* ou *šanda-* qui peut être comparé au kir. (= kaz.) *šaŋda-* „podnjat'sja (pyl') — sich erheben (von Staube), stauben“ (Radloff); koum. *čaŋla-* „1. podnimat' pyl'; 2. opyljat“; tat. balk. mérid. *čaŋyi-*, tat. balk. sept. *šaŋyi-* id., de *šaŋ, čaŋ* „poussière“ (Radloff, KRSI). Alors *pošandovam* [de *šandovam] signifierait „soulever de la poussière; faire de la poussière“, ce qui convient bien à une devinette pour tamis.

L'action de cribler serait exécutée précisément par *šandalo-mandalo*, repris comme *go* „le“, pour ainsi dire en empruntant aux voisins le *šandalo-mandalo* on va passer au tamis (probablement de la farine). Tamiser de la farine, disons la nuit, ne demande pas une grande lumière, afin d'exiger l'emprunt de chandelier aux autrui. Supposer que *šandalo-mandalo* est employé pour assonner avec *pošandovam-pomandovam* serait superficiel. Alors que signifie ce mot? N'est-il pas une variante de bulg. *mingalo-šingalo* (v. ce mot), avec *d* ~ *g* [cf. tc. dial. *šengil* „kalbi temiz (sincère)“ (SDD) < ? *šendil*]? Alors on dira que *šandalo* < tk. kipčak *šandallu „à croc“, de *šandal < *šaŋyal* < pers. *čangal* „croc“. On peut supposer encore que *šandalo* est à *d* ici sous l'influence de verbe bulg. *pošandovam*, dans la base du quel on

trouve *šand-* < tk. kipčak *šaŋda-*, contre *čaŋla-* dans certaines autres langues turkes, avec l'assimilation consonantique partielle de *ŋl* < *ŋd*, caractéristique à certaines langues turkes (comme kazah, altaï). Donc *šandalo* est un kipčakisme en bulgare; *pošandovam* < bulg. *po* — préposition + *šand-* (de *šaŋda-*) + bulg. *-ovam*; il est de même formé sur une base kipčake. *Šandalo-mandalo* peut être traduit par „quelque chose à croc“, et *pošandovam-pomandovam* — par „faire de la poussière et autres — quelque chose de pareille“. La devinette entière peut être traduite par „Envoie-moi, maman, pour aller chercher quelque chose à croc, afin que je fasse (à l'aide de cette chose) de la poussière et autres et je (vous) la rendrai de nouveau.“ La solution en est *sito* „tamis“. Il est à remarquer que dans la proposition principale celui qui parle est encore chez eux, tandis que dans la proposition subordonnée il s'adresse soudainement aux emprunteurs. La devinette y est elliptique. La forme complète serait: *Doprati mja mama za šandaloto, mandaloto*; [ya ke im kaža:] *da go pošandovam, pomandovam, pa ke go donesä*. „Envoie-moi, maman, pour aller chercher quelque chose à croc; [je leur dirai:] ja vais faire (à l'aide de cette chose) de la poussière et autres choses pareilles et je vous la rendrai de nouveau.“

šaulë

„osobeno yastie ot variva, žito i carevica, kocto varjat i yađat na bädni večer (mets spécial de blé, maïs, qu'on mange au réveillon)“ (Pančev).

Ce mot peut être comparé au uzb. *šaula*, *šauła* „rysovaja kaša s mjasom, lukom, maslom i morkov'ju“; kir. *šoola* id.; karakalpak *šäule* id. En karakalpak il est déterminé comme un mets national (nacional'noe kušan'e). A quelle occasion serait-il mangé? Probablement vers la fin de l'hivers, à *nevruz* „premier jour de l'an des anciens Perses qui tombe le 22 mars du nouveau style. Ce jour est encore conservé comme une grande fête par les Persans et même par les Turcs“ (SB 1138). Judžhin estime que kir. *šoola* est d'origine persane. En persan nous trouvons *šo'le* seulement au sens de „1. flamme; 2. calorie“. Mais il peut être encore le nom d'un mets (au riz et à la viande) qu'on mangerait pendant une fête, probablement au jour de feu chez les zoroastriens-adorateurs du feu. Ce mot est d'origine arabe (*šu'la*, *šu'lä* „flamme“); tc. *šü'le* id. (SB 627), *šule* (BTFS); tat. balk. *šawle* „lumière, éclat, clarté; rayon“; kir. *šoola* „luč“, qui selon Judžhin, est d'origine arabe.

šengòlkam, šingalo, šingalisam

šengòlkam „podmjatam, podhvärgam (jeter, lancer)? *K'e si šengolkaat so koinacite i koi k'e go zastani po-bärgo kuna, moi k'e värta otkai ašicite*“ (Pančev); *šingalisam*, *šingalo* v zagadke: *Dayte ni vaš-to mingalo šingalo da pomingalisame šingalisame, ta pak šte vi go dadem?* — *Kantar'-a* (Duvernois). Donc ici *šingalo* et *šingalisam* sont au sens indéterminés. On peut supposer qu'originellement *šingalo* précédait *mingalo* et *šingalisame* — *pomingalisame*, comme: *Dayte ni vaš-to šingalo mingalo, da [po]šingalisame pomingalisame* . . . Alors

mingalo devient la forme redoublée de *šingalo*, et *pomingalisame* — celle de *šingalisame* (ainsi que dans la devinette précédente). *Šingalo* peut venir de tk. kipčak < *šeňyallu „à croc“ (avec tk. *e* < bulg. *i* dans la position atone), de *šeňyal; cf. tat. balk., nog. *šeňgel* „croc“; arméno-kiptchak *čangal* „croc, ancre“⁵, de pers. *čangal*, *čängal* id.

Le verbe bulgare *šengolkam* aide à déterminer le sens de *šingalisam*. Dans leur base on aura *šingal* et *šengol* (avec *e* ~ *i* et *a* ~ *o*) qui viendrait toujours au sens de „croc, ancre“ et remonterait au persan *čangal*. Leur sens commun serait „balancer; aigter, à l'aide d'un croc“. Avec leur *š-* (< pers. *č-*) ils seraient des kipčakismes en bulgare.

On peut traduire la devinette donnée par „Donnez-nous quelque chose à croc, afin que nous le balancions et autres et puis nous vous la rendrons de nouveau.“ La solution en est *kantar* „balance“. On aurait en vue la balance romaine qui est munie précisément d'un croc (v. encore *šandalo*, *šingal*).

šingàl

„dreben na räst čovek; džudže (homme petit de taille; nain“ (Gerov, ABRD).

On peut le comparer au kir. (= kaz.) *šingäl* „gorohovnik (grah), koljučka — der Erbsenstrauch (Carafana)“ (Radloff); kir. *čəngel* „1. lapa (*hištnoj picy*); 2. džinsel (*koljučij kustarnik, rastuščij v bezvodnyh mestah*)“; tc. *čəngel* „crochet; croc; crochu“ (SB 409). Samy-Bey n'indique pas que *čəngel* est un persisme. Judahin et M. N. Özön (v. OT) prennent *čəngel*, *čəngal* pour des persismes; pers. *čəngal* „1. vilka, vily; 2. krjuk; 3. kogti“.

Donc bulg. *šingal* serait un reste kipčak (à *š* < *č*) de *čəngal*. Son sens de „homme petit de taille; nain“ serait développé de „personne courbée; tordu; crochu“, qui serait toujours le sens au figuré de ce mot. (v. *šengolkam*, *šingalo*).

tàča

„1. respecter; 2. observer, avoir égard (à quelque chose)“ (BFR). Pour Mladenov (Etim.) il est un mot d'origine indo-européenne, de *tek; **te(i)k-*. Il le compare au sloven *tek* „preuspjavane, polza“, malorusse *tjahnuty* „pólzuvam“ etc. Il constate qu'il a son correspondant en turc-tatare et mongol *teki* „potičam“ et conclut comme provenant d'origine aréo-altaïque.

Nous nous demandons s'il n'est pas formé sur le persisme *tač* (tc.) *tağ* (osm.) „couronne“; azerb. *taği sār* „1. couronne; 2. estimé, aimable, bien-aimé“ < pers. *tāğ-i sār* littéralement „couronne de tête“; cf. tc. *tağla-* „donner la couronne à; couronner“ (SB 300).

⁵ E. Tryjarski, *Dictionnaire arméno-kiptchak d'après trois manuscrits des collections viennoises*. Warszawa, 1968—1972.

taralänkoolu

„glupak, muhl'o (imbécile, nigaud)“ (BFR). Nous l'avions fait venir de bulg. *taralänk < tc. *tirilänk* ou tc. *tiriläk* < tc. lit. mod. *tirläk* „bavard“ < *ölu*, de *oyul* „fils“ (Bulg. p. 122). Mais maintenant nous le rapporterons au tk. (? osm.) *tañriniñ qulu* „esclave de Dieu“ → „bonasse; naïf; imbécile“, de *Tañri* „Dieu“ et *qul* „esclave“, synonyme de *Allahin kulu* en turc, qui en bulgare est connu comme *alankoolu*; pour la chute de *ñ* cf. osm. *sōra* < *soñra* „après, ensuite“; *a* < *i* (deux fois) est caractéristique aux turcismes en bulgare; *-niñ* < bulg. *-lan* — dissimilation. La longueur vocalique (*oo*) apparaîtrait par suite d'une fausse coupure: *taralank* < *oolu*, où *oolu* serait associé au tc. *ölu*, de *oyul* „fils“, employé dans plusieurs noms de famille turcs et bulgares.

tarašuvam, täräšuvam

„fouiller (partout), farfouiller, trifouiller“ (BFR, RSBKE). Duvernois (*träšuvam* „obäiskivaju“) ne s'arrête pas sur l'origine de ce mot. Mladenov (Etim.) indique simplement que *träšuvam* est formé sur la base de *tärs'a*.

Nous y cherchons tc. dial. *taraš* „raisin resté dans les vignes après le vendange; fruits restés sur l'arbre après la récolte“, *tarašla-* „ramasser, cueillir les dernières grappes du raisin, les derniers fruits restés non cueillis“; osm. *tarağ* „butin, pillage“, *tarağ itmək* „piller“, de pers. *tārağ* „rashišćenie; grabež“.

D'autre part *taraš* ne serait-il pas une variante kipčake à *š* de *tarač < *tarağ* (ainsi que *šingal* de *čengal*)? Alors on peut admettre que *taraš* en turc de Bulgarie (il est employé largement dans la Thrace Bulgare et dans SDD il est marqué comme employé par les émigrés des Balkans) est un emprunt au bulgare ou un reste des Turcs kipčaks, qui anciennement viendrait au sens de „pillage, fouille“.

vtelèsvam

„popadam, nalitam v beda (tomber dans le malheur)“ (BER). Les auteurs de BER trouvent qu'il est d'origine obscure.

Nous estimons que *vtelèsvam* se compose de bulg. *v* „à; en; après de“ — préposition + tc. *täläsi-* „del'at'sja hudoštavym s lice, kostistim, istomljat'sja (o detjah) — mager im Gesichte werden, abzehren (von Kindern)“ (Radloff); tc. dial. *telesi-* „1. acele etmek (se hâter) . . .“ (SDD); tat. balk. *telesi-* „s'inquiéter en attendant quelqu'un ou quelque chose“, de **telešsi-*, de *telaš* „1. hâte inspirée par l'inquiétude de; alarme; 2. agitation“ < ar. *tälāš* id.

ABRÉVIATIONS

alb.	albanais	osm.	osmanli
alt.	altaï	pers.	persan
ar.	arabe	roum.	roumain
aroum.	aroumain	scr.	serbocroate
azerb.	azerbajdjanaï	tat. balk.	
bulg.	bulgare	mérid.	tat. balkanique méridional
čag.	čagataï	tat. balk.	
gr.	grec	sept.	tat. balk. septentrional
hong.	hongrois	tat. Kaz.	tat. de Kazan
kalm.	kalmouk	tc.	turc
kaz.	kazah	tc. dial.	tc. dialectal
kir.	kirgiz	tc. lit.	tc. littéraire
kom.	koman	tk.	turk
koum.	koumik	uzb.	uzbek
litt.	littéralement		
nog.	nogai		

ABDR	<i>Arhiv na bălgarskija dialektien rečnik.</i>
BER	<i>Bălgarski etimologičen rečnik.</i> Sofia, 1962—
BFR	<i>Bălgarsko-frenski rečnik.</i> Sofia, 1964.
BTFŠ	Pars Tuğlaci, <i>Büyük Türkçe-Fransızca Sözlük.</i> Istanbul, 1974.
BTR	<i>Bălgarski tălkoven rečnik.</i> Sofia, 1973.
Bulg.	M. Mollova, <i>Etude phonétique sur les turcismes en bulgare</i> , dans „Linguistique Balkanique” XII, 1967, pp. 115—153.
DTS	<i>Drevnetjurkskij slovar’.</i> Leningrad, 1969.
Duvernois, A.	<i>Slovar’ bolgarskogo jazyka.</i> Moskva, 1885—1889.
Gerov, N.	<i>Račnik na bălgarskija ezik.</i> Plovdiv, 1895—1904.
Judahin, K.K.	<i>Kirgizsko-russkij slovar’.</i> Moskva, 1965.
Karadžić, St.	<i>Srpski rječnik.</i> Beograd, 1898.
Keresredjian, B.	<i>Dictionnaire étymologique de la langue turque.</i> Londres, 1912.
KRSI	<i>Kumnyško-russkij slovar’.</i> Moskva, 1969.
KQŽS	<i>Kumanša-qazaqšu žülik sözdik.</i> Almaty, 1978.
Menges, K.H. I	<i>Zum neuen Bălgarski etimologičen rečnik und den türkischen Elementen in Bulgarischen</i> , dans „Zeitschrift für Balkanologie”, Band XIII (1977), pp. 173—193.
— II	<i>Zum neuen Bălgarski etimologičen rečnik und den türkischen Elementen</i> , dans <i>ibid.</i> , Band XV (1979), pp. 51—88.
Mladenov, St. Etim.	<i>Etimologičen i pravopisen rečnik na bălgarskija knižoven ezik.</i> Sofia’ 1941.
— Tăl.	<i>Bălgarski tălkoven rečnik s oğled kăm narodnite govori.</i> Sofia, 1927—1951.
OT	M.N. Özön, <i>Osmanlica-Türkçe Sözlük.</i> Istanbul, 1965.
Pančev, T.	<i>Dopănenie na bălgarskija rečnik ot N. Gerov.</i> Plovdiv, 1908.
Radloff, W.W.	<i>Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialekte — Opyt slovarja turkskih narečij.</i> SPb., 1888—1905.
Ramstedt, G.J.	<i>Kalmukisches Wörterbuch.</i> Helsinki, 1935.
RBE	<i>Rečnik na bălgarskija ezik.</i> Sofia, 1977—
Redhouse, J.W.	<i>A Turkish and English Lexicon.</i> Constantinople, 1921.
RSBKE	<i>Rečnik na săvremennija bălgarski knižoven ezik.</i> Sofia, 1954—1959.
SB	Samy-Bey Frachery, <i>Dictionnaire turc-français.</i> Constantinople, 1885.

- Sevortjan, E.V.I. *Etimologičeskij slovar' tjurkskih jazykov (Obščetjurkskie i mežtjurkskie osnovy na glasnye)*. Moskva, 1974: II — même titre. *Obščetjurkskie i mežtjurkskie osnovy na bukvi „B“*. Moskva, 1978.
- Škaljić, A. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo, 1966.
- Vasmer, M. *Russisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg, 1950—1958.

Remarque. Pour les données de différentes langues turques nous nous sommes servies des dictionnaires de ces langues, pour le tatar baltique — de nos archives personnelles.

Р е з и м е

М. М о л о в а

О НЕКИМ ТУРЦИЗМИМА У БУГАРСКОМ

Искоришћавајући обимну стручну литературу, пре свега одговарајућу речничку, као и сопствене записе о балканском татарском језику, ауторка је за тридесет и пет речи које се употребљавају у бугарском понудила друкчију етимологију од досада даване, документовано образлажући због чега им приписује турску изворност. При том се трудила и да одреди, кад год је то било могуће, на коју би верзију турског требало најпре помишљати као на изворишну базу позајмице.

MILOŠ KOVAČEVIĆ
(Sarajevo)

O SLOŽENOJ REČENICI S UZROČNOM RELATIVNOM KLAUZOM

1.0. Može li se uzrok obilježiti relativnom rečenicom, i ako može, kad, kako i zašto se obilježava baš njom — osnovna su pitanja na koja ćemo pokušati potražiti odgovor u ovom radu.

1.1. Odgovor na prvo pitanje — čija je potvrđnost nužan uslov pristupa razmatranju ostalih — zapravo zahtijeva razrješenje dileme o (in)kompatibilnosti relativnosti i uzročnosti, odnosno strukturno-funkcionalnog i semantičkog tipa rečenice uopšte. Zaključak o inkompatibilnosti se nameće gotovo sam po sebi ako se za osnov uzme gramatička literatura, gdje se zavisnosložene rečenice s uzročnom klauzom uvijek podvođe samo pod adverbijalne.

Ali da adverbijalnost i uzročnost nisu ni u odnosu interdependencije ni u odnosu determinacije¹, lako se uvjeriti dosljednom primjenom kriterija funkcionalne (pozicione) ekvivalentnosti zavisne uzročne klauze s uzročnim konstituentima proste rečenice. Jer, kao što u prostoj rečenici uzročni konstituent ne mora biti adverbijalna odredba (mada je to najčešće) nego može biti i atribut (najčešće nekongruentni)², tako i na nivou zavisnosložene rečenice uzročna klauza — ako je već ekvivalent tog konstituenta — osim adverbijalne može imati i adjektivnu funkciju (up. npr.: naša radost *zbog pobjede*: naša radost (*koja je nastala zato*) *što smo pobijedili*). Već se po tome vidi da funkcionalni kriterij ne može biti predodređivač niti zapreka semantičke vrijednosti zavisne uzročne klauze, i ne samo nje.

1.2. A uzročnost se „nesporno” uzročnih zavisnih klauza u serbokroatističkoj literaturi i šire određuje na dva načina: a) preko uzročne semantike njihovih veznika (taj je kriterij često moguće primijeniti jer je najveći broj veznika uzročne zavisne klauze uzročno jednoznačan) i b) na osnovu uzročno-posljedičnog smislaonog odnosa sadržaja klauza u zavisnosloženoj rečenici tamo gdje je veznik polisemantičan ili samo funkcionalan (npr. veznici *što* i *da* u uzročnoj klauzi) i tamo gdje je zavisna klauza jukstaponirana osnovnoj.

¹ U značenju koje ti termini imaju kod L. Hjelmsleva, *Prolegomena teoriji jezika*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1980, str. 32 i 40.

² V. u: M. Kovačević, *Semantički tipovi nekongruentnih atributa srpskohrvatskog jezika*, Jugoslovenski seminar za strane slaviste XXXVII, Novi Sad, 1986 (u štampi).

Postojanje ove druge (b) skupine pokazuje da uzročnost zavisnih klauza nije uvijek prepoznatljiva na osnovu vezničkih sredstava pošto ona mogu biti i uzročno neobilježena pa i neeksplicirana (juktaponirana uzročna klauza). Iz svega toga slijedi zaključak da zavisna klauza može biti uzročna a da pri tom ni svojom funkcionalnom pripadnošću ni semantičkom vrijednošću svoje vezivne riječi ne bude uzročno „predodređena” — što nas već približava potvrdnom odgovoru o mogućnosti izražavanja uzroka i relativnom rečenicom.

1.3. Relativna bi rečenica, naime isključivala uzročnost samo onda ako bi bila i strukturno i semantički koherentna kategorija određena neuzročnom suštinom. A ona to, posebno na semantičkom planu, nije. Na strukturnom planu zbog supstitutivnog karaktera vezivnog elementa (relativnih zamjenica i odnosno-upitnih priloga) zavisnosložena relativna rečenica ima „neraščlanjenu”³ i po pravilu dvočlanu zatvorenu strukturu, a osnovna joj je specifičnost dvofunkcionalnost vezivne riječi: i funkcija veznika i funkcija člana zavisne klauze, što je takođe posljedica njene supstitutivne vrijednosti.

A na različitosti supstitutivne vrijednosti vezivne riječi temelji se i semantička potklasifikacija relativnih rečenica. Ukoliko se, naime, vezivna riječ i supstantivni antecedent (dalje: antecedent) podudaraju u semantičkom opsegu, tj. ako vezivna riječ zahvata cio semantički opseg antecedenta, zavisna relativna klauza je apozitivna; ako se pak vezivna riječ i antecedent ne podudaraju u semantičkom opsegu nego vezivna riječ zahvata samo dio semantičkog opsega antecedenta, relativna klauza je atributska. Danas se i u našoj sintaksičkoj literaturi namjesto navedenih češće upotrebljavaju termini nerestriktivna (za apozitivnu) i restriktivna (za atributsku) relativna rečenica, odnosno klauza. Tako bi se — uzmemo li za primjer vezivnu riječ *koji* kao najfrekventniju a antecedent obilježimo sa N — taj odnos supstituenta i antecedenta kod nerestriktivnih (apozitivnih) relativnih rečenica mogao predstaviti kao *koji* = N, a kod restriktivnih (atributskih) kao *koji* = neki od N⁴.

Restriktivne i nerestriktivne relativne klauze semantički su, dakle, jasno razgraničene. Restriktivna je definisana svojom suštinom (proisteklom iz djelomične supstitucije antecedenta vezivnom riječju): zadatak joj je da identifikuje i individualizuje pojam u antecedentu; ona je i sintaksički i semantički podređena antecedentu tako da su kod nje „sintaksa i semantika kongruentne”⁵.

Nerestriktivna relativna rečenica, odn. zavisna klauza u njoj, definisana je samo negativnim identitetom prema restriktivnoj, ali ostaje otvoreno pitanje da li ona uopšte ima neku semantičku invarijantu nužnu za pozitivno definisanje na semantičkom planu. Vjerovatno nema, jer „ako ispitujemo kako se nerestriktivne atributne rečenice ponašaju u komunikativnom pogledu, to ćemo vidjeti da one imaju funkciju samostalnih iskaza”⁶. One se, kako to

³ O strukturnoj „raščlanjenosti” i „neraščlanjenosti” složene rečenice v. npr.: V. A. Belošapkova, *Sovremennyj russkij jazyk. Sintaksis*, Visšaja škola, Moskva, 1977, 219—234.

⁴ Up. I. Klajn, *O zamenicama i pojmu zamenjivanja*, Anali Filološkog fakulteta 12, Beograd, 1976, 559—560.

⁵ H. K. Mikkelsen, *Sintaksička zavisnost (hipotaksa) u odnosu prema semantičkoj zavisnosti*, Naučni sastanak slavista u Vukove dane 15/1, MSC, Beograd, 1986, 52.

⁶ H. K. Mikkelsen, *nav. djelo* str. 54.

kaže Lj. Mihailović, citiran kod Pranjkovića⁷, sastoje „od dviju tvrdnja koje se mogu na više načina kombinirati”. Kod nerestriktivnih rečenica su tako sintaksička i semantička strana inkongruentne: nerestriktivna klauza je „sporedna samo sintaksički, a u semantičkom pogledu vrši funkciju samostalne predikacije”⁸. Njena se semantika, dakle, ne iscrpljuje niti predodređuje vezom antecedenta i supstituenta (vezivne riječi), tako da takva veza ne mora biti preprekom uzročnosti zavisne klauze. Uzročnost relativne nerestriktivne klauze nije posljedica sintaksičkog odnosa antecedenta i supstituenta, nego se ona ostvaruje prevladavanjem tog odnosa, temeljeći se na semantičkom uzročno-posljedičnom odnosu sadržaja dviju klauza („dviju tvrdnja”) što čini nerestriktivnu relativnu zavisnosloženu rečenicu. Zato i smatramo da uzročne treba tražiti samo među nerestriktivnim relativnim rečenicama.

1.4. Jer, ako se u pojedinim primjerima restriktivne relativne rečenice pokatkad može uočiti i uzročno-posljedična veza sadržaja osnovne i zavisne klauze, uzročna je vrijednost zavisne klauze uvijek tu podređena njenoj restriktivnoj ulozi, tako da je kauzalnost samo logička implikacija proistekla iz činjenice da je sadržaj klauze poslužio i kao osnov restrikcije antecedenta i kao „razlog” radnje predikata, kao u primjeru:

- (1) Igrači koji ne učestvuju na domaćem prvenstvu neće ubuduće moći da igraju na međunarodnim turnirima (Oslobođenje, 13745, 24. 9. 1986, str. 10)

u kojem je sadržaj relativne klauze osnov restrikcije antecedenta *igrači* i uzrok („razlog”) sadržaja predikata *neće moći da igraju*. Ali te dvije semantičke vrijednosti nisu ravnopravne: osnova je komunikativna uloga klauze restriktivnost, dok je uzročna vrijednost tek implikacija, ali implikacije čije bi ekspliciranje bilo i komunikativno redundantno, a i u suprotnosti sa stilskim zakonima i sa zakonima jezičke ekonomije, kao npr.:

- (1a) Igrači koji ne učestvuju na domaćem prvenstvu neće ubuduće moći da igraju na međunarodnim turnirima zato što nisu učestvovali na domaćem prvenstvu.

Implicitno prisutna uzročnost, nemogućnost njenog ekspliciranja i nemogućnost obrnutog „semantičkog komprimiranja” (tj. da se eksplicira uzročno a da restriktivno značenje postane implicitno) pokazuju da je u ovim rečenicama uzročnost uvijek i komunikativno podređena ekspliciranoj restriktivnosti; isto kao i kod onog restriktivnog atributa što i „na predikat . . . može utjecati, jer mu može značiti uzrok, uvjet itd., ali se ne pridijeva imenici zato, nego joj pripada bez obzira na predikat, npr. U visoku kulu udario je grom (= jer je visoka)”⁹.

⁷ I. Pranjković, *Zavisne rečenice u hrvatskom ili srpskom jeziku — klasifikacijske nedoumice*, Naučni sastanak slavista u Vukove dane 15/1, MŠC, Beograd, 1986, 62.

⁸ H. K. Mikkelsen, *nav. djelo*, str. 52.

⁹ A. Musić, *Značenje i upotreba participa u srpskohrvatskom jeziku*, Rad JAZU 240, Zagreb, 1932, str. 128.

I u restriktivnog atributa i u restriktivne klauze, i kad je „prisutna”, uzročnost je uvijek „sintaksički komprimirana” kategorija, za njenu se identifikaciju teško (ako ikako) mogu iznaći bilo kakvi lingvistički kriteriji — tako da se ni o restriktivnom atributu ni o restriktivnoj relativnoj klauzi ne može govoriti kao o uzročnim sintaksičkim jedinicama.

1.5. Nas interesuju, međutim, relativne klauze čija je primarna semantika uzročnost, a one očito mogu biti samo nerestriktivne. I to ne nerestriktivne rečenice sa bilo kojim od vezivnih elemenata, nego samo one koje su uvedene relativnom zamjenicom *koji* pošto je ona semantički neobilježena, pa ne predodređuje semantičku vrijednost nerestriktivne klauze (što nije slučaj s ostalim vezivnim riječima ove klauze: *čiji* daje klauzi posesivno značenje; *gdje* mjesno, *kad* vremensko itd.).

2.0. A upravo su za relativnu zamjenicu *koji* vezana dosadašnja, istina veoma rijetka, zapažanja o mogućnostima izražavanja uzročnog značenja relativnom rečenicom. Tako se u Rječniku JAZU (s. v. *koji* 2. c. b.) čak konstatuje da *koji* može imati i uzročno značenje, što se potvrđuje primjerom „... već je meni s moje majke zima *koja* me je za nedraga dala” u kojem je moguća supstitucija *koji* s *jer* („jer me je za nedraga dala”) bez promjene značenja zavisne klauze.

Irena Grickat će, međutim, komentarišući navedeni primjer i njegovo tumačenje u Rječniku JAZU, odreći relativnoj klauzi status uzročne jezičke jedinice: „Uzročnost navedenog primjera samo je jedna logička implikacija (majka koja je dala za nedraga odista je prouzrokovala nelagodan osjećaj „zime”), ali to nije ni u kom slučaju leksička činjenica, ni sintagmatska, ni sintaksička”¹⁰.

Izvan ta dva oprečna mišljenja temeljena na jednom jedinom primjeru, o uzročnosti je relativne rečenice nešto više govoreno u primarno stilističkim radovima P. Guberine¹¹ i A. Prosolija¹². Oba će autora relativnu uzročnu klauzu dovoditi u suodnos s adverbijalnom, promatrajući ih kao kombinatorične stilističke varijante, a upotrebu će relativne namjesto jednoznačnije adverbijalne obrazlagati kriterijem „afektivnosti”. Tako Prosoli za uzročne adverbijalne kao uzročno „prepoznatljive od prve” smatra da imaju najniži „stupanj afektivnosti”, dok relativne, zbog toga što u njima nije upotrijebljen uzročni veznik nego relativna zamjenica kao „otpornik” uočavanja kauzalne veze, spadaju u „srednje afektivne.”¹³

2.1. Pošto za „afektivnost” kao stilističku kategoriju — prihvatimo li je za argument — nije lako odrediti egzaktne kriterije, ovdje ćemo kriterij afektivnosti kao i stilističke kriterije uopšte postaviti nešto perifernije. I to već samim izborom primjera za analizu. Navodićemo po pravilu primjere iz

¹⁰ I. Grickat, *Studije iz istorije srpskohrvatskog jezika*, Narodna biblioteka SR Srbije, Beograd, 1975, str. 275.

¹¹ P. Guberina, *Povezanost jezičnih elemenata*, Matica hrvatska, Zagreb, 1952, str. 297—298.

¹² A. Prosoli, *Uzročne rečenice*, *Suvremena lingvistika* 17—18, Zagreb, 1978, str. 53—58.

¹³ A. Prosoli, *nav. djelo*, str. 55—56.

novinarskog (najčešće sportskog) jezika¹⁴. Osnovna je funkcija ekscerpiranih tekstova izvještavanje: što objektivnije „odslikati” situacije i događaje „na terenu i izvan njega”, tako da je tom cilju gotovo neprimjerena upotreba jezičkih sredstava koji bi bili „otpornici” prepoznatljivosti misaone veze (a upravo su ti „otpornici” pod Prosolija uzimani za kriterij „afektivnosti”, a samim tim i razlogom upotrebe uzročne relativne rečenice). Osim toga, ti tekstovi često ne ispunjavaju ni minimum stilističkih zahtjeva da bi se samo na stilističkim razlozima mogla temeljiti upotreba relativne namjesto „prave” uzročne zavisne klauze u složenoj rečenici. Stoga će naša analiza prioritetno biti zasnovana na logičko-semantičkim i leksičkosintaksičkim kriterijima, dok će stilistički kriteriji biti uključeni kao sekundarniji.

2.2. Apozitivna, odnosno nerestriktivna, relativna klauza nije ekvivalent samo apozicije (shvaćene kao imenice uz imenicu u istom padežu), nego može biti i ekvivalent apozitivnom (nerestriktivnom) atributu, tj. atributu koji je uveden uz semantički određenu imenicu (npr. ličnu) pa nema ulogu individualizacije i identifikacije imenice nego može biti uveden i s ciljem da uspostavi smisaonu vezu s nekim drugim konstituentom rečenice. Takav apozitivni (nerestriktivni) atribut može imati i uzročnu vrijednost, tj. može biti uzročni determinator radnje ili stanja označenog predikatom, kao npr.:

- (2) Nedostajće (= neće igrati) *kažnjeni* Predrag Jurić (Oslobođenje 13706, 16. 8. 1986, 7); Za meč sa Splićanima šef stručnog štaba Partizana neće moći da računa na *kažnjenog* Čapljića i „*požutjelog*” Admira Smajića (Oslobođenje, 13804, 22. 11. 1986, 9) itd.

Umjesto apozitivnih uzročnih atributa katkad bi se kao semantički ekvivalent mogao upotrijebiti tzv. predikativni atribut:

(2a) /Budući/ *kažnjen*, Predrag Jurić neće igrati (na ovoj utakmici). Semantičke razlike između apozitivnog (2) i predikativnog (2a) atributa nema: i jednom i drugom je cilj obilježavanje uzroka „neigranja”. Ali oni nisu istородni ni morfološki, ni sintaksički. Apozitivni je u određenom vidu zadržanom „određenošću” imenice uz koju stoji, a predikativni u neodređenom zadržanom generativnim porijeklom od leksičkog jezgra imenskog predikata zavisne klauze svedene na taj oblik¹⁵. Već samo po tome što je ostao u neodređenom vidu i uz semantički identifikovanu imenicu s kojom kongruira vidi se da je komunikativna uloga predikativnog atributa predodređena semantičkim odnosom s predikatom (s kojom stoji u kauzalnoj vezi) tako da mu je među zavisnim klauzama najbliži ekvivalent adverbijalna uzročna klauza:

(2b) Nedostajće (= neće igrati) Predrag Jurić *zato što je kažnjen*. Apozitivnom uzročnom atributu potpuni bi ekvivalent bila relativna klauza jer je kod njega veza s imenicom primarnija (što se vidi i po usaglašenosti vida sa semantikom imenice, a i po tome što se on može upotrijebiti uz imenicu bez obzira u kom se padežu i u kojoj sintaksičkoj funkciji ona nalazila):

¹⁴ Gotovo svi primjeri koje u radu navodimo ekscerpirani su iz sarajevskog „Oslobođenja”, dnevnog lista Socijalističkog saveza radnog naroda Bosne i Hercegovine.

¹⁵ Up. A. Musić, *nav. djelo*, str. 129: „... jer on (= predikativni atribut — M. K.) zastupa posebnu rečenicu u kojoj je bio predikat”.

(2c) Nedostajće (= neće igrati) Predrag Jurić, *koji je kažnjen*. Nije teško zaključiti da su zavisne klauze u rečenicama (2b) i (2c) kao i atributi (2) i (2a) na semantičkom planu uzročne jedinice. One, međutim, na sintaksičkom planu nisu ekvivalentne. Predikativni atribut (2a) i adverbijalna uzročna klauza (2b) uspostavljaju neposrednu sintaksičku vezu s predikatom kao „centrom” posljedičnog sadržaja, s tim da je ta veza usložnjena (više morfološki, kongruencijom, nego sintaksički) kod predikativnog atributa (dvostruka je: i prema imenici i prema predikatu). Kod apozitivnog atributa (2) i apozitivne (nerestriktivne) klauze (2c) kao semantički i sintaksički konkurentnih jezičkih sredstava kauzalna je veza posredna: ona se ostvaruje preko imenicom označenog pojma koji je ovdje „karika” za koju se vezuju i uzrok i posljedica. Zato kod uzročnih apozitivnih atributa i uzročnih relativnih klauza imamo sintaksičko-semantičku asimetriju: primarni semantički odnos ove jedinice uspostavljaju s jedinicama koje su izvan njihove primarne sintaksičke veze.

Da bi se bolje uočila uzročnost apozitivne klauze, pretpostavimo da je uz uzročno obrazloženje „neigranja” (što je u navedenom primjeru dato apozitivnim atributom) potrebno još uzročno obrazložiti „kažnjavanje”, pošto i to može biti komunikativna nepoznanica. A to je upravo i dato u analiziranoj rečenici, koja u cjelini glasi:

(3) Nedostajće (= neće igrati) kažnjeni Predrag Jurić, *koji je u Kikindi bio isključen* (Oslobođenje, 13706, 16. 8. 1986, 7). U navedenoj rečenici (3) uspostavljen je kauzalni lanac od dvije posljedice i dva uzroka izražen s tri jezičke jedinice: „neigranje” (obilježeno predikatom) posljedica je „kažnjavanja” (izraženog apozitivnim atributom), a „kažnjavanje” je istovremeno posljedica „isključenja” (izraženog apozitivnom relativnom klauzom), tako da „kažnjavanje” ima ulogu i uzroka (prema „neigranju”) i posljedice (prema „isključenju”). „Isključenje” obilježeno relativnom klauzom ima ovdje samo ulogu uzroka. Zbog tako uspostavljenog kauzalnog lanca relativna je klauza čak sintaktički primarnije sredstvo za obilježavanje uzroka od klauze koja bi bila uvedena nekim uzročnim veznikom (npr. *zato što* ili *jer*):

(3a) Nedostajće (= neće igrati) kažnjeni Predrag Jurić *zato što/ jer je u Kikindi bio isključen*.

— jer adverbijalna klauza (3a) uspostavlja direktnu vezu sa sadržajem predikata („neće igrati”), a relativna (3) nema, kako smo već vidjeli, takvu ni sintaksičku ni semantičku ulogu. Po tome se vidi da relativna klauza može biti i sintaksički i komunikativno efikasnije sredstvo od adverbijalne, mada njena vezivna riječ ne uspostavlja direktnu nego posrednu sintaksičku vezu s jezičkim elementom kojim je predstavljena posljedica. A da bi se uopšte mogla izraziti uzročnost relativnom klauzom, nužan je uslov da njen supstantivni antecedent bude uključen u posljedicu kao svojevrsan izazivač, odn. da bude „centar” uzročnog sadržaja, tako da relativna klauza, sintaksički se vezujući za taj antecedent, zapravo samo eksplicira ono po čemu je taj antecedent „uzrok”. Relativna zamjenica *koji* tu je semantički neobilježena: ona samo potcrtava tip sintaksičke veze, ali ne utiče na semantički tip apozitivne klauze, tako da ona nije „uzročni veznik” nego „veznik” što uvodi zavisnu klauzu koja može biti i uzročna.

2.3. Relativna uzročna klauza ne dolazi samo kao ekvivalent uzročnom apozitivnom atributu, niti je njena upotreba ograničena samo na rečenice u kojima je ona sintaksički i semantički efikasnije sredstvo od adverbijalne uzročne klauze (3), nego može biti i konkurentno sintaksičko sredstvo uzročnim adverbijalnim odredbama, a sljedstveno tome i uzročnim adverbijalnim zavisnim klauzama, kao npr.:

- (4) Minut prije kraja prvog poluvremena sudija Mijatović iz Banjaluke potpuno opravdano pokazao je crveni karton desnoj polutki Radničkog Zupcu, *koji je grubo odgurnuo a zatim pokušao udariti igrača gostiju Gluhalića.*

Samo tri minuta prije kraja susreta odlični sudija iz Banjaluke pokazao je takođe potpuno opravdano crveni karton i Sarajliji *zbog drugog uzastopnog namjernog šutiranja lopte poslije njegovog zvižduka* (Oslobođenje, 13735, 14. 9. 1986, 7).

U navedenom primjeru relativna klauza i adverbijalna padežna konstrukcija dolaze čak u identičnom leksičkom okruženju (uz istu posljedicu) pa su, semantički ekvivalenti: imaju uzročno značenje. Sintaksička im vrijednost međutim, nije ista: dok je kod padežne konstrukcije uzrok verifikovan već semantikom prijedloga (zbog) i direktnim sintaksičkim odnosom s centrom posljedičnog sadržaja izraženog predikatom, relativna klauza uspostavlja taj odnos posredno preko antecedenta kao sintaksičkog oslonca. Padežna konstrukcija je i na sintaksičkom i na semantičkom planu determinant cijelog rečeničnog sadržaja, dok relativna klauza to nije na sintaksičkom planu (jer se sintaksički vezuje samo za antecedent) nego samo na semantičkom jer se njena semantička veza ne predodređuje niti iscrpljuje sintaksičkom nego se proširenje na sadržaj cijele upravne klauze s kojom je kao cjelinom u uzročno-posljedičnoj smisaonoj vezi. Relativna zamjenica kao vezivni element neutralna je u pogledu te veze, tako da ovdje ima ulogu funkcionalne vezivne riječi¹⁶ (poput veznika (*to* ili *da* u uzročnoj klauzi), a upotreba joj je predodređena strukturnom organizacijom osnovne klauze, u prvom redu finalnim mjestom supstantivnog antecedenta. Uključenost antecedenta i u uzročni i u posljedični sadržaj omogućava da se izborom relativne namjesto adverbijalne uzročne klauze taj antecedent „nametne” i kao strukturna i kao semantička okosnica cijele zavisnosložene rečenice. Budući da su sadržaji klauza u zavisnosloženoj rečenici već po „sebi” u uzročno-posljedičnoj vezi, navođenje još i semantički za to predodređenog veznika koji bi tu vezu samo gramatički potvrdio komunikativno bi bilo redundantno, pa i nepoželjno ukoliko bi takva upotreba dovela do strukturno i stilski lošije organizacije rečenice (što bi nerijetko bio slučaj).

3.0. Pošto je relativna zamjenica *koji* neutralna u pogledu uzročno-posljedične veze (po čemu je srodna veznicima *što* i *da* kao vezivnim elementima zavisne uzročne klauze), uzročnost se relativne klauze prepoznaje po smisaonom međuodnosu njenog sa sadržajem osnovne klauze. Uzročnost bi se rela-

¹⁶ O semantičkom i sintaksičkim (funkcionalnim) veznicima v. npr.: S. E. Krjučkov, A. Ju. Maksimov, *Sovremennyj russkij jazyk. Sintaksis složnogo predloženiija*, Prosveščenie, Moskva, 1977, str. 45—46.

tivne klauze, istina, mogla verifikovati mogućom zamjenom *koji* nekim od uzročno jednoznačnih veznika (*zato što* ili *jer* npr.), ali bi takva zamjena gotovo nametala pogrešan zaključak o uzročnosti zamjenice *koji*. Uz to, pri takvoj supstituciji obavezno dolazi do promjene strukturnog tipa složene rečenice (neraščlanjenost i strukturna zatvorenost s *koji*, nasuprot raščlanjenosti i strukturnoj otvorenosti s uzročnim veznikom) i funkcionalnog tipa zavisne klauze (adjektivnost s *koji*, a adverbijalnost s uzročnim veznikom). Pri takvoj zamjeni — bitnije je — ne dolazi do promjene ni semantičke vrijednosti složene rečenice, ni zavisne klauze u njoj.

Ta je zavisna klauza, bez obzira da li je uvedena uzročnim veznikom ili relativnom zamjenicom, uzročna (iz čega bi pogrešno bilo zaključiti da su i vezivne riječi tih klauza, budući komutabilne, semantički ekvivalentne). To je saglasno s mišljenjem da između strukturnog (formalnog) i semantičkog tipa rečenica nema nužnog paralelizma¹⁷. Paralelizam, naime, isključuje postojanje rečenične sinonimije (različitim formama rečenica obilježavaju se isti logički sadržaji) i rečenične homonimije (ista rečenična forma može izražavati različite logičke sadržaje)¹⁸. Zato je supstituentnost *koji* uzročno jednoznačnim veznikom najjednostavniji način provjere i potvrde uzročnosti relativne klauze (pri čemu su nebitne strukturne i funkcionalne izmjene do kojih u rečenici nužno dolazi jer nemaju nikakva uticaja na njenu semantičku vrijednost). Pokazatelji uzročnosti relativne klauze mogu se, međutim, pronaći i izvan metode supstitucije, a srodni su onima koji se primjenjuju za prepoznatljivost uzročnosti zavisne klauze uvedene semantički neobilježenim veznicima *što* i/ili *da*. Naime, uzročnost kao komunikativnu vrijednost zavisnoj relativnoj klauzi po pravilu „zadaju” svojom semantikom neki leksički elementi u strukturi osnovne klauze. Tako na osnovu prisustva određenih leksema u strukturi osnovne klauze ovdje izdvajamo četiri grupe relativnih uzročnih klauza. Uzročnost je tih klauza komunikativno „zadata” semantičkom vrijednošću leksema u osnovnoj klauzi, a relativnost strukturnom i stilskom organizacijom rečenice: kako finalnim položajem supstantivnog antecedenta u osnovnoj klauzi tako i težnjom za naglašavanjem njegove uloge u kauzalnoj vezi.

3.1. Prvo. Kad je u predikatu ili subpredikatu osnovne klauze upotrijebljen glagol ili glagolski izraz sa značenjem (*psiho*)*fiziološkog stanja ili raspoloženja* (npr. radosti, ljutnje, zadovoljstva) a uza nj se navodi lice u subjektu ili objektu koje je „izazivač” tog stanja, sadržajem se relativne klauze iznosi ono na osnovu čega je to lice izazivač navedenog stanja. Ako je antecedentna imenica subjekat osnovne klauze, i uzročni i posljedični sadržaj je u sferi istog lica, a ukoliko je objekat, supstantivnim antecedentom je obilježen samo „izazivač” posljedice vezane za lice u subjektu. Npr.:

- (5) Munjoz se žali na sudiju, *koji je tolerisao grubu igru* (Oslobođenje, 13644, 15. 6. 1986, 8); Paolo Futre se ljuti na selektora Žozea Toreša, *koji ga ubacuje u igru kao zamjenu u drugom poluvremenu*

¹⁷ O. I. Moskal'skaja, *Problemy sistemnogo opisaniya sintaksisa (na materiale nemeckogo jazyka)*, Vysšaja škola, Moskva, 1981, str. 35—42.

¹⁸ O. I. Moskal'skaja, *nav. djelo*, str. 38 i 41.

(Oslobođenje, 13640, 11. 6. 1986, 12); ... bili su zadovoljni i domaćini, *koji su, u izuzetno teškim uslovima, jedan veliki posao uspješno priveli kraju* (Oslobođenje, 12427, 29. I. 1983, 12).

U navedenim bi se primjerima mjesto zamjenice *koji* mogao upotrijebiti veznik *što* (za čiju je upotrebu u uzročnoj klauzi najčešće potreban ovaj semantički tip leksema u predikatu osnovne klauze) samo što bi taj veznik uspostavio ne posrednu nego direktnu vezu sa predikatom kao „centrom” posljedičnog sadržaja. Uzročnost *koji*-klauze u rečenicama s objekatskim antecedentom omogućena je i time što je taj antecedent već u okviru osnovne klauze izrično-uzročna sintaksička jedinica, pa relativna nerestriktivna klauza, reduplicirajući ga, zapravo samo obilježava „razloge” njegove uzročnosti. Tako relativna klauza s objekatskim antecedentom čini uzročni blok koji kao cjelina uspostavlja semantički odnos sa sadržajem osnovne klauze. Takav zaključak potvrđuje i činjenica da je taj objekat proleptičkog tipa¹⁹, tako da se pri upotrebi veznika *što* može premjestiti u poziciju gramatičkog subjekta zavisne klauze. Npr.:

- (5a) Paolo Futre se ljuti *što ga selektor Žoze Toreš ubacuje kao zamjenu u drugom poluvremenu.*

Navedenim su srodne uzročne *koji*-klauze što dolaze uz antecedentne objekte i glagole i glagolske izraze sa značenjem *spora, sankcije* ili *nagrade* u predikatu osnovne klauze kao „centru” posljedičnog sadržaja, jer se tad relativnom klauzom iznose postupci lica imenovanog u antecedentu koji su razlozi agensove (subjektove) akcije obilježene predikatom. Na primjer:

- (6) Ostali su samo stara žena i on da se spore sa opštinom, *koja im je oduzela dio zemlje bez rješenja* (Oslobođenje, 13768, 17. 10. 1986, 3); Samo nekoliko minuta kasnije sudija Glavina iz Klisa pokazao je crveni karton²⁰ treneru titogradskog tima Milanu Živadinoviću, *koji je nesportski reagovao na jednu njegovu odluku* (Oslobođenje, 13736, 15. 9. 1986, 9) itd.

I ovdje je potvrdu uzročnosti relativne klauze moguće izvršiti supstitucijom *koji* sa *što* ili (običnije) sa *jer*. Semantička se vrijednost zavisne klauze pri tom ne mijenja bez obzira na izmjenu strukturnog tipa složene rečenice i funkcije zavisne klauze u njoj.

3.2. Drugo. U osnovnoj klauzi često su u različitim sintaksičkim funkcijama upotrijebljene lekseme *vrijednosnog suda* ili *ocjene* kojima autor (novinar) iznosi svoj stav o posljedici vezanoj za lice označeno antecedentnom imenicom. Relativnom se klauzom tad obilježavaju postupci tog lica koji su istovremeno i

¹⁹ O strukturnim, funkcionalnim i semantičkim karakteristikama rečenica s proleptičkim konstituentom v.: M. Kovačević, *Složena rečenica s proleptičkim konstituentom u srpskohrvatskom jeziku*, Književni jezik 14/3, Sarajevo, 1985, str. 123—138.

²⁰ Navedeni je predikat veoma čest u sportskom jeziku i opisnog je („dekomponovanog”) tipa, a znači „isključiti” (odnosno u formi „dobiti crveni karton” = „biti isključen iz igre”).

razlozi posljedičnog sadržaja obilježenog predikatom i argumentom autorovog „suda“, tako da ta klauza ima dvostruku uzročnu vrijednost: njom se označava i uzrok za sadržaj predikata kao posljedicu i argument za autorovu ocjenu. U tim se složenim rečenicama uzročna vrijednost relativne klauze zapravo predodređuje već prisustvom leksema „subjektivnog stava“ u osnovnoj klauzi, jer je za prihvatljivost („objektivizaciju“) tog stava neophodno navesti i argumente na kojima se on temelji. Ukoliko je pri tom u predikatu osnovne klauze glagol sa značenjem sankcije, još se više naglašava potreba navođenja uzročnog sadržaja kao razloga za sankciju. U svim bi se primjerima namjesto *koji* mogao upotrijebiti opšteuzročni veznik *jer* ili *zato što* uz izmjenu strukturnog tipa rečenice i funkcionalnog tipa zavisne klauze, ali bez izmjene semantičke vrijednosti složene rečenice i zavisne klauze u njoj.

- (7) U samom finišu utakmice Popev opravdano je isključio Vučićevića, *koji je bez lopte udario Đurđevića*²¹ (Oslobođenje, 13624, 26. 5. 1986, 9); Najviše zasluga što su Doboilje osvojile jedan bod pripada golmanu Radmiloviću, *koji je branio fenomenalno* (Oslobođenje, 13743, 22. 9. 1986, 12); Ipak, najbolji pojedinac na ovoj utakmici bio je sarajevski sudija Čolić, *koji je znao zaštititi i igru i igrače i naći se u pravom trenutku na mjestu događaja* (Oslobođenje, 13735, 14. 9. 1986, 7) itd.

3.3. Treće. U novinarskom (posebno sportskom) jeziku najbrojniji su primjeri složenih rečenica u kojima se predikatom osnovne klauze (najčešće u odričnoj formi) neočekivano odriče nešto što je uobičajeno, nešto u čiju se realizaciju ne sumnja, tako da to neočekivano „nevršenje“ nužno komunikativno zahtijeva navođenje i razloga zbog kojih dolazi do toga, a koji su (razlozi) vezani za lice označeno antecedentnom imenicom što može biti ili subjekat ili objekat osnovne klauze. Umjesto *koji* — klauze kao potpuno semantički ekvivalentna mogla bi se upotrijebiti uzročna klauza s veznikom *jer* ili *zato što*.

- (8) U ekipi Sarajeva neće se pojaviti Ferhatović, *koji je dobio crveni karton protiv Slobode* (Oslobođenje, 12505, 17. 4. 1986, 9); Na prozivci je bila većina prvotimaca, jedino su nedostajali reprezentativac Ljubomir Radanović, *koji je dobio produžen odmor za nekoliko dana*, i bek Sadriju, *koji se oženio*. Na prvom okupu nisu bili ni šef stručnog štaba Bjeković, *koji je još na odmoru* u Nici, kao ni prvi trener Milutin Šoškić, *koji se oporavlja nakon lakše operacije* (Oslobođenje, 13664, 5. 7. 1986, 8); Za ovaj sastav sam se odlučio, jer trenutno nisam u mogućnosti da pozovem Vujovića i Sliškovića, *koji su u inostranstvu*, zatim Gračana, *koji je doživio težak prelom noge*, Baždarevića, *koji je u vojsci* . . . (Oslobođenje, 13706,

²¹ U navedenom bi se primjeru, da nije leksema „ocjene“ opravdano, mogao upotrijebiti namjesto *koji* i veznik *što*. Nemogućnost takve upotrebe ukazuje na usloženost uzročne vrijednosti zavisne relativne klauze: njom se iznosi i razlog „isključenja“ i argument „opravdanosti isključenja“.

16. 8. 1986, 7); Hajduk je nakon Gračana ostao i bez „rezervnog” graditelja igre Asanovića, *koji je na utakmici s Dinamom kažnjen crvenim kartonom* (Oslobođenje, 13714, 24. 8. 1986, 8) itd.

3.4. Četvrto. Nerestriktivnom relativnom klauzom obilježava se i uzrok tipa *kriterij* onda kad se u osnovnoj klauzi iznosi zaključak o licu (označenom antecedentom) koji se temelji na postupku tog lica navedenom u zavisnoj klauzi. Zaključak i njegova vrijednost, tj. prihvatljivost, važi samo u odnosu na sadržaj relativne klauze jer se na njemu kao kriteriju jedino i zasniva. Na primjer:

(9) ... nije isključeno da je to čuo i sam biskup, *koji se na tu riječ također bio okrenuo* (Ranko Marinković, Ruke, Veselin Masleša, Sarajevo, 1977, 37).

Da relativna rečenica ima značenje *kriterija*, potvrđuje semantička ekvivalentnost ove sa rečenicom u kojoj bi namjesto *koji* bila upotrijebljena veznička konstrukcija „*kriterija*” — *na osnovu toga što*:

(9a) ... nije isključeno (tj. moglo bi se zaključiti), *na osnovu toga što se na tu riječ također bio okrenuo*, da je to čuo i sam biskup.

4.0. Iz svega navedenog slijedi zaključak da se uzročno značenje u određenim leksičko-sintaksičkim uslovima može obilježiti i relativnom nerestriktivnom klauzom. To značenje nije slučajna logička implikacija, nego primarna komunikativna vrijednost relativne klauze. Uzročnost relativne klauze nije, međutim, posljedica semantičke vrijednosti njenog vezivnog elementa: relativna zamjenica *koji* kao semantički neobilježena ima funkciju srodnu funkcionalnim (sintaksičkim) veznicima. Izbor relativne klauze namjesto neke već na osnovu semantike veznika uzročno prepoznatljive klauze posljedica je, s jedne strane, komunikativne intencije autora, a s druge strukturne i stilske organizacije složene rečenice. Dok je u složenoj rečenici sa zavisnom klauzom uvedenom uzročnim veznikom komunikativno težište na predikatima klauza, dotle je u složenoj rečenici s uzročnom relativnom klauzom u centru supstantivni antecedent kao „karika” uključena i u uzročni i u posljedični sadržaj. Tako su, mada obilježavaju isti logički sadržaj, ove složene rečenice po komunikativnoj intenciji ipak različite jer svojom strukturom organizacijom potcrtavaju različite elemente kauzalne veze. S druge strane, budući da su sadržaji klauza već „po sebi” nesporno u uzročno-posljedičnoj vezi, komunikativno je redundantno još i navođenje uzročnog veznika kao verifikatora te veze, a posebno onda ako bi takva verifikacija dovela do lošije strukturne i stilske organizacije rečenice (što bi nerijetko bio slučaj). Tako je izbor složene rečenice s relativnom klauzom za obilježavanje kauzalne veze posljedica i komunikativnih i strukturnih i stilskih razloga. Posljednje je saglasno usamljenom mišljenju P. Guberine, ograničimo li ga samo na uzročnu nerestriktivnu relativnu rečenicu, da je ta rečenica „upotrijebljena ne zato da izrazi neki posebni misaoni odnos procesa pokretača, nego zato da (se) stanoviti odnosi

processa — koji se leksikološki jasnije izražavaju drugim rečeničnim grupama — ostvare u jeziku formom koja može u stanovitim momentima (općeg vremena) te odnose spojiti efektnije . . . može ih povezati i s nekim drugim dijelovima koji nemaju direktne veze sa samom misaonom strukturom procesa u njihovu odnosu”.²² Zato Guberina i ne smatra spornim postojanje uzročnih, i ne samo uzročnih, relativnih rečenica: „Nije potrebno ovdje dokazivati — veli on — da relativne rečenice mogu izraziti one vrste odnosa koje izražavaju i adverbijalne rečenice”²³.

Uzročnost relativne nerestriktivne klauze može se lako provjeriti supstitucijom relativne zamjenice *koi* nekim uzročno jednoznačnim veznikom. Takva supstitucija, istina, dovodi do promjene strukturnog tipa složene rečenice i funkcionalnog tipa zavisne klauze u njoj, ali, što je bitnije, ne mijenja semantičku vrijednost ni složene rečenice ni zavisne klauze. Postojanje uzročnih relativnih klauza tako je još jedna potvrda mišljenja da između strukturnog i semantičkog tipa rečenice nema nužnog paralelizma.

S u m m a r y

Miloš Kovačević

ON THE COMPOUND SENTENCE WITH CAUSAL RELATIVE CLAUSE

Starting from the fact, which hasn't been noticed up to now, that within compound relative sentences those with unrestrictive (parenthetic attributive adjective) relative clause are, only by their negative relative identity, one category, that is to say, they are category which hasn't its semantic invariant. In this study the author analyzes a semantic type of unrestrictive relative sentence — the one with causal relative conjunctive (e.g. Predrag Jurić, *who was excluded in the last round, can't play in this match.*) The author concludes that, in those compound sentences, syntax and semantics of the relative clause

²² P. Guberina, *nav. djelo*, str. 298.

²³ P. Guberina, *nav. djelo*, str. 298. Up. i mišljenje talijanskih gramatičara S. Battaglie i V. Perniconea, citirano kod A. Prosolija, *nav. djelo*, 55: „Ali relativna rečenica može zamjenjivati mnoge rečenice, zavisno o tome što se njome želi naznačiti.”

Da to nisu samo vremensko i mjesno značenje, koja i sve gramatike navode, niti još samo uzročno, što smo ga analizirali u ovom radu — nego da mogu biti i druga primarno adverbijalna značenja, potvrđuje sljedeći primjeri u kojima relativna klauza ima *posljedično*: Repräsentativci su potpuno razočarali oko 20 hiljada naših gledalaca, *koi su ih često zvižducima „nagrađivali” za seriju neuspješnih akcija* (Oslobodenje, 13435, 13. 11. 1985, 11); — odnosno *dopusno* značenje: Na ovom veoma jakom turniru, gdje su gotovo sve igrači imale velemajstorske titule, pobijedila je Alisa Marić, *koi je bila najmlađi učesnik i jedina bez titule velemajstora*, itd.

Relativnom se klauzom vjerovatno mogu izraziti i ostala primarno adverbijalna značenja.

are asymmetrical: the relative clause is syntactically related only to substantive antecedent in the main clause and semantically, as cause, is related to the whole content of the main clause. The incompatibility of the syntactic and the semantic connection is made possible by the role of the concept which is marked with substantive antecedent. That concept is included both in causal and in consequent content for it is most often „the cause” of the consequent content and relative clause, which is brought into the compound sentence through it, usually only explicates that according to which it is „the cause”. The causality of unrestrictive relative clauses can be confirmed with substitution of the relative pronoun with some of the purely causal conjunctives. It's true that in this case the structural type of the sentence and the functional type of its subordinate clause are changed, but it's more important that there isn't any change neither in semantic value of the compound sentence nor in the value of the subordinate clause in it. It shows, too, that between structural and semantic type of the sentence there is an unavoidable parallelism.

Since the relative pronoun *who*, as conjunctive element, is semantically neutral, the causality of the subordinate clause doesn't depend on it. The causal value of the relative clause is predetermined by its interrelationship with the content of the main clause. On that basis the author differentiates four types of the causal relative clauses.

The motive which induced him to choose the relative clause instead of the semantically equivalent adverbial causal clause is that he preferred structural and stylistic plan to the communicative plan of the sentence. And such choice, without disturbing the communicative value, is made possible with the specific role of the concept marked with the substantive antecedent in the causal connection. To put this concept in the first plan is communicative intention, thanks to the use of the compound sentence with the causal relative clause.

ИЛИЈА ЧАШУЛЕ
(Скопје)

ГРАМАТИЧКИТЕ КАТЕГОРИИ НА МАКЕДОНСКАТА ГЛАГОЛСКА ИМЕНКА

Глаголската именка (ГИ)¹ на *-ње* во македонскиот јазик претставува комплексна зборовна категорија каде што заправо доаѓа до вкрстување на граматичките категории и особености на двете кардинални зборовни групи — на именката и на глаголот. На формално рамниште ГИ го манифестира средниот род, се образува речиси без исклучок само од имперфективни глаголи, во основа истапува во единска форма и самата по себе како инфинитна глаголска форма не содржи никаква информација по однос на времето, модалноста, лицето, статусот, бројот.

Претставувајќи номинализиран трансформ на финитна глаголска форма, ГИ на нивото на текстот се однесува како именска фраза, меѓу-

¹ ГИ досега е проучувана малку во македонистиката. Иако во основните поставки дадени кај (Конески, 1967 [1954]) се истакнува нејзиното функционирање како глаголска категорија наспроти другите одглаголски именки и се укажува на нејзината жива употреба и способност да заместува реченични конструкции, (за односот *ГИ* наспроти други *nomina actionis* види кај (Марков, 1971), а за разграничувањето *одглаголски именки* наспроти *ГИ* види кај (Корубин, 1980), ГИ претежно се има проучувано на зборообразувачко и морфолошко рамниште. Како експонент на „герундивизијалната номинализација“ во контраст со англиската *-ing* форма види кај (Томиќ, 1976) и (Конечни, 1981). Некои од спецификите на македонската ГИ како секундарна именска фраза се опфатени кај (Тороліńska, 1981), посебно начинот на акомодација на реченичните членови кон неа. Со ГИ во балканистички контекст патемно се занимавале (Sandfeld, 1930), (Настев, 1982 [1974]) и (Цивьян, 1979), а во врска со загубата на инфинитивот во македонскиот јазик и последиците од тој процес врз конструкциите со ГИ (Конески, 1965) и (Габинский, 1974).

Досега категориите на аспектот, определеноста и бројот на македонската ГИ не биле засегнати потемелно. Статијата е еден сосема краток синтетички исечок од докторската дисертација на авторот (Чашуле, 1986). Во дисертацијата се врши синтаксичко-семантичка анализа на ГИ во современиот македонски стандарден јазик каде што ГИ се третира како експонент на процесите на кондензација и номинализација во екстенционални и интенционални конструкции и во разновидни структури на комплементација, во автономна употреба итн., пројавувајќи низа карактеристики во своето функционирање специфични за македонскиот јазик и во контекстот на балканскиот јазичен сојуз, а посебно среде останатите словенски јазици. За анализа на функционирањето на ГИ во дискурсот на македонската народна проза од XIX век види (Чашуле, 1982).

тоа — секундарна, бидејќи е во референција не кон одделни референти (објекти во поширока смисла) од стварноста, туку кон одделни настани што се издвојуваат како ентитети. Манифестирањето на ГИ како именска фраза на формално-синтаксичко ниво го согледуваме и по начинот на нејзината модификација, на пример, со придавски модификатори и акомодацијата кон неа, и по одделните синтаксички позиции што ги зазема.

Меѓутоа, во македонскиот јазик, во основа, таа функционира како глаголска форма, како интегрален дел на глаголската парадигма, како типично глаголска категорија и нејзиниот сестран и богат развој е важна специфика на македонскиот јазик. Клучни точки во таа смисла се сите случаи на апсолутна, автономна употреба на ГИ во македонскиот јазик, дејственоста и на начин на акомодација типичен за финитните глаголски форми (во акомодацијата на субјектот, објектот, прилошките определби), општата зборообразувачка можност да се деривира од секоја глаголска основа, системскиот карактер на употребата на трансформацијата на негација, можноста за искажување на пасивна дијатеза, развојот на трансформативна можност за категоријата на повратноста, посебните функции на категоријата на определеноста и на пројавата на категоријата на аспектот, распространетата употреба во комплементација кон фазните глаголи и во перифраза со модалните глаголи и изрази, широката употреба на конструкциите со *за+ГИ* — сето тоа потврдува дека во случајот со функционирањето на ГИ во македонскиот јазик, како кардинална инфинитна глаголска форма, имаме пројава и на процеси со длабока балканска мотивираност, но и на процеси кои произлегуваат од самата системска поставеност на глаголските форми, т.е. на процеси што се во поголема мерка автохтони.

Овде ќе стане поподробно збор за мошне комплексниот начин на пројавување на одделни класични граматички категории кај ГИ. Посебно се задржуваме на категоријата на определеноста, на категоријата на аспектот и на категоријата на бројот во функционирањето на ГИ.

1.1. ОПРЕДЕЛЕНОСТ

На формално, морфолошко ниво, определеноста на ГИ се манифестира со пројавата на елементот *-шо*, (*-во*, *-но*) во исказот, или со показните заменски форми. Во функционирањето на ГИ определеноста се јавува како знак за референцијална сооднесеност кон изделен, омеѓен настан од реалноста, а и како референцијална сооднесеност кон претходно актуелизирање, претходно спомнување во текстот. Во таа своја пројава нема суштествена разлика по однос на пројавата на определеноста кај примарните именски фрази.

Меѓутоа, што е мошне значајно, определеноста на ГИ може да биде и сигнал за разграничување на одделни значења, за претеритална временска проекција, за разграничување на модални-немодални значења, ма конкретно од генеричко (вонвременско, универзално) значење, за

разлучување на временско од каузално, или каузално од кондиционално значење, за степенот на адвербијализација на одредена конструкција и за нејзината вообичаеност.

Во одделни конструкции, во одделни свои значења, ГИ е задолжително неопределена. Тоа е најизразито кога ГИ се наоѓа во т.н. апсолутна, автономна употреба, како непосреден претставител на основната предикативна содржина. На пример:

- (1) *Утре одење в град и него прашување.*
/УТРЕ ТРЕБА ДА ОДАМ В ГРАД И НЕГО ДА ГО ПРАШАМ/²
- (2) *Ајде, станување!*
/АЈДЕ, СТАНУВАЈ(ТЕ)/
- (3) *Без викање!*
/НЕ ВИКАЈ(ТЕ)/
- (4) *И пак седење, и пак чмаење.*
/И ПАК (ТРЕБА ДА) СЕДИМЕ И ПАК (ТРЕБА ДА) ЧМАЕМЕ/
- (5) *Зголемување на стоковната размена.*
/ТРЕБА ДА СЕ ЗГОЛЕМИ/ /СЕ ЗГОЛЕМУВА СТОКОВНАТА РАЗМЕНА/
- (6) *Какво капарење!*
/КАКО ТОА ДА СЕ КАПАРИ/
- (7) *Бре, играње!*
/БРЕ КАКО (КОЛКУ) ИГРА(АТ)/

ГИ е задолжително неопределена во специфичните конструкции за изразување на симултаност и непосредна anteriornost при кондензирање на темпорално значење во конструкциите од типот: *на+ГИ*, *едно+ГИ*, *(едно)+ГИ*, *прво+ГИ*, *секое+ГИ*, каде што покрај силната адвербијализација на овие конструкции важно е и функционирањето на ГИ со акомодација карактеристична за финитните глаголски форми. На пример:

- (8) *Тој, едно влегување, ме праши.*
/ТОЈ ИСТИОТ МИГ КОГА ВЛЕЗЕ МЕ ПРАША/
- (9) *Секое влегување Марија во собата, се изненадуваше.*
  1. /СЕКОГАШ КОГА ЌЕ ВЛЕЗЕШЕ МАРИЈА ВО СОБАТА, ТОЈ, СЕ ИЗНЕНАДУВАШЕ/
  2. /СЕКОГАШ КОГА ЌЕ ВЛЕЗЕШЕ МАРИЈА ВО СОБАТА МАРИЈА СЕ ИЗНЕНАДУВАШЕ/

² Меѓу коси загради се става експлицитната, изјаснувачка и конкурентна предикација.

и слично, наместо очекуваното:

- (10) *Едно негово влејување . . .*
 (11) *Секое влејување на Марија . . .*

ГИ е задолжително неопределена и во конструкциите кога е во структура на комплементација, во перифраза со модалните глаголи и изрази од типот:

- (12) *Тоа бара работење, носење, крпење.*
 /ТОА БАРА ДА СЕ РАБОТИ, ДА СЕ НОСИ, ДА СЕ КРПИ/
 (13) *Треба укорување.*
 /ТРЕБА ДА СЕ УКОРИ/
 (14) *Тоа сака преиспитување.*
 /ТОА ТРЕБА ДА СЕ ПРЕИСПИТА/

Таков е случајот и кога ГИ во спрега со предлогот *од* означува непосредна причина во сферата на агенсот, во конструкции од типот:

- (15) *Го стори од незнаење.*
 /ГО СТОРИ ЗАТОА ШТО НЕ ЗНАЕШЕ/

Исто така и во конструкции со изразена интензивност на дејството кондензирано во номинализирана форма — како:

- (16) *Го скина од шетање.*
 /МНОГУ ГО ТЕПАШЕ/ /ГО ПРЕТЕПА/
 (17) *Го малтретираше до умойобркување.*
 /ГО МАЛТРЕТИРАШЕ ТОЛКУ МНОГУ ДУРИ НЕ МУ ГО ПОБРКА УМОТ/

Како резултат на адвербијална транспозиција на одредени структури од типот на дообјаснувачка околност, ГИ исто така е задолжително неопределена. На пример:

- (18) *Се искачивме со смеење.*
 /СЕ ИСКАЧИВМЕ А ПРИТОА СЕ СМЕЕВМЕ/
 (19) *Го поздравивме без срамење.*
 /ГО ПОЗДРАВИВМЕ А ПРИТОА НЕ СЕ СРАМЕВМЕ/

ГИ е неопределена и кога има значење на референт кон претходна информација во специјализирани конструкции:

- (20) *За знаење, знае.*
 /ШТО СЕ ОДНЕСУВА ДО ТОА ДАЛИ ЗНАЕ, ЗНАЕ/

И во одделни конструкции како јадро на именскиот предикат (што е специфичен случај на структурата на комплементација), често по праз-

ниот номинализациски маркер *шоа* кој е во референција (анафора) со поголема претходна текстуална единица, ГИ е задолжително неопределена:

- (21) *Тоа ѝрејсѝаваува кршење на елементарниѝе човечки ѝрава.*
/СО ТОА СЕ КРШАТ ЕЛЕМЕНТАРНИТЕ ЧОВЕЧКИ ПРАВА/

Исто и во конструкциите со синсемантичниот глагол *дојде* + предлогот *до*, кога се сигнализира перфективниот аспект на предикацијата:

- (22) *Дојде до заосѝрување на односиѝе.*
/ДОЈДЕ ДО ТОА ДА СЕ ЗАОСТРАТ ОДНОСИТЕ/ /СЕ ЗАОСТРИЈА ОДНОСИТЕ/

Во конструкциите за изразување на непосредна антериорност со предлогот *ѝред* во спрега со копулативниот глагол *сум*:

- (23) *Кравата е ѝред оѝелување.*
/КРАВАТА САМО ШТО НЕ СЕ ОТЕЛИЛА/

И во значењата на намена, на финалност од специфичен тип, ГИ не може да биде определена:

- (24) *ѝума за ѝвакање, машина за ѝшување.*
/ГУМА ШТО СЛУЖИ ЗА ЦВАКАЊЕ/

Тоа е случај и со конструкциите *во време*+ГИ и *во*+ГИ+*време*, што кондензираат временско значење на симултаност:

- (25) *во жниѝе време; во време (на) ѝченки коѝање*
КОГА СЕ ЖНИЕ /КОГА СЕ КОПААТ ПЧЕНКИТЕ/

Посебно треба да се одбележат конструкциите во кои објектот на номинализираната форма е во нејзина препозиција, кога ГИ никако не може да биде определена, и кога определеноста за целата конструкција е изразена во објектот:

- (26) *При ѝченки(ѝе) коѝање...*
/КОГА ГИ КОПААТ ПЧЕНКИТЕ/
(27) *Му ѝомаѝа во деца ѝледање.*
/МУ ПОМАГА (КОГА) (ЗА ДА) ГИ ГЛЕДА ДЕЦАТА/

Доколку во овие конструкции објектот се пренесе во постпозиција можно е појавување и на определена и на неопределена конструкција:

- (28) *При коѝањеѝо ѝченки... = При коѝање ѝченки...*
(29) *Му ѝомаѝа во ѝледањеѝо деца = ... во ѝледање деца.*

Во препозитивната употреба на објектот, конструкциите добиваат универзална, генеричка интерпретација, која веќе не е толку еднозначна при постпозицијата на објектот. Уште поголемо поместување во изразувањето на определеноста кај овие конструкции имаме кога тие стануваат вистински композити и кога како целина го примаат членот:

- (30) *цреини-берење-ѿо, сонце-изјревање-ѿо, јрозје-брање-ѿо, срцебиење-ѿо* и сл.

Конструкции во кои ГИ е задолжително неопределена се и оние со финално значење по глаголите на движење:

- (31) *Оди на шетање.*
/ОДИ ДА СЕ ШЕТА/
(32) *Се упатува на лекување.*
/СЕ УПАТУВА ЗА ДА СЕ ЛЕКУВА/

и нивните симетрични парови:

- (33) *Се враќа од шетање.*
со парафраза /ОТКАКО КЕ ПРЕСТАНЕ ДА СЕ ШЕТА СЕ ВРАКА/ или ако актуелизираме локационо значење: /СЕ ВРАКА ОД МЕСТО (МЕСТА) КАДЕ ШТО СЕ ШЕТА/

Во конструкциите на комплементација со предлогот *за* со основно финално значење, доминира употребата на ГИ во неопределен облик (и кога сооднесената предикација е финитна или пак кога се работи за изјаснување на апстрактни именки или други номинални структури):

- (34) *Време за прашување . . .*
/ВРЕМЕ ЗА ДА ПРАША/ /ВРЕМЕ КОГА МОЖЕ ДА ПРАША/
(35) *Му отвори пат за размислување.*
/МУ ОТВОРИ ПАТ ЗА ДА РАЗМИСЛУВА/
(36) *Му остави можност за преосмислување.*
/МУ ОСТАВИ МОЖНОСТ ЗА ДА ГО ПРЕОСМИСЛИ ТОА/

и други како: (37) *јредлој за отворање мензи*; (38) *Имаше јолема желба за инагешење.*; (39) *Има забрана за движење на товарни возила.* ГИ се јавува ретко определена во овие конструкции (како комплемент на апстрактни именки од типот *јричина, услов*) пак и во тие случаи може слободно да се употреби и во неопределена форма. (Во исто значење тоа важи и за конструкциите *заради+ГИ*). Исто и во конструкциите со копулативниот глагол *сум* и глаголот *има* $\pm$ *за* $\pm$ *ГИ*:

- (40) *Не си за карање.*
/НЕ ТРЕБА НЕКОЈ ДА ТЕ КАРА/
(41) *Не сум за седење.*
/НЕ СУМ ВО МОЖНОСТ/ НЕМАМ ЖЕЛБА /ДА СЕДАМ/

- (42) *Имам уште многу за одење.*
/ТРЕБА УШТЕ МНОГУ ДА ОДАМ/

Таков е случајот и со конструкциите со глаголот *има/нема* + *ГИ*:

- (43) *Враќање нема! Нема зайирање!*
/НЕ МОЖЕ ДА СЕ ВРАТИМЕ (ВРАТИШ) (ВРАТИ) (ВРАТАТ)/

Обележаноста на *ГИ* со категоријата определеност може да послужи и за разграничување на одделни значења. Тоа е посебно изразено во системот на временски-причински-условни значења. На пример, во конструкциите со предлогот *при* — определеноста на *ГИ* е еден од знаците за доминација на временското значење (покрај временската димензија на сооднесената предикација):

- (44) *При еволуција и засилување на племенските организации, Македонија . . .*
/ЗАТОА ШТО СЕ ЗАСИЛУВААТ ПЛЕМЕНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ /АКО СЕ ЗАСИЛАТ ПЛЕМЕНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ . . ./

- (45) *Тоа можеше најдобро да се забележи при гледање од одредена далечина.*
/АКО СЕ ГЛЕДА ОД ОДРЕДЕНА ДАЛЕЧИНА/

Конструкциите со неопределена *ГИ* отвораат место за причинско и условно толкување, додека оние со определена *ГИ* го истакнуваат временското значење:

- (46) *При еволуцијата и засилувањето на племенските организации . . .*
/КОГА СЕ ЗАСИЛУВААТ ПЛЕМЕНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ/

Обратен случај имаме кај конструкциите *на+ГИ*, каде што определеноста на *ГИ* означува примарност на каузалното значење:

- (47) *На тоа кажување се насмеа.*
/ЗАТОА ШТО ГО КАЖА ТОА (ТАКА) СЕ НАСМЕА/

Разграничувањето на темпоралното од каузалното значење со помош на членот имаме и кај конструкциите *со+ГИ*. Конструкциите со определена *ГИ* упатуваат на специфично значење на временска наспоредност на предикациите, додека оние со неопределена *ГИ* — на причинско-последичен однос. Всушност тука определеноста на *ГИ*, заедно со временска рамка од сооднесената предикација ја изјаснува претериталната проекција. На пример:

- (48) *Со разденувањето ситравој се расцликувал.*
/КОГА СЕ РАЗДЕНУВАЛО/ /КАКО ШТО СЕ РАЗДЕНУВА-
ЛО ТАКА/ /ЗАТОА ШТО СЕ РАЗДЕНУВАЛО.../ (времен-
ско значење и имплицирана каузалност) и
- (49) *Со попирање врз сојствени сили ќе успееме.*
/ЗАТОА ШТО СЕ ПОТПИРАМЕ/ /АКО СЕ ПОТПИРАМЕ/
(каузално и кондиционално значење)

Се разбира дека повлекувањето на строга граница не е можно затоа што можеме да најдеме и случаи со определена ГИ да се прави обид за изразување на кондиционално значење, но тоа не е во согласност со општите системски законитости.

Така, ако се употреби:

- (50) *Со попирањето врз сојствени сили ќе успееме.*

— определеноста на ГИ наложува толкување причинско /ЗАТОА ШТО СЕ ПОТПИРАМЕ/, додека конструкцијата (49) наложува кондиционална интерпретација. Или уште појасно во:

- (51) *Со воведувањето променлив делегај се создаваат можности...*
/ОТКАКО СЕ ВОВЕДЕ/ /ЗАТОА ШТО СЕ ВОВЕДЕ/

наспроти:

- (52) *Со воведување променлив делегај се создаваат можности...*
/АКО СЕ ВОВЕДЕ/ /КОГА ЌЕ СЕ ВОВЕДЕ/

Тука јасно се гледа разграничувањето: *временско, причинско* наспроти *кондиционално*, т.е. *ирреална* наспроти *футурска, модална* проекција.

Исто разграничување имаме и во комплементација кон т.н. *verba declarandi*:

- (53) *Зборувам за одењето таму.* и
- (54) *Зборувам за одење таму.*

Присутноста на членот како надворешна ознака на определеноста како категорија на секундарната именска фраза не упатува на претеритално толкување: /ЗБОРУВАМ ЗА ТОА КОГА ОДЕВМЕ ТАМУ/, додека неопределената кондензира модално значење: /ЗБОРУВАМ ДЕКА ТРЕБА ДА ОДИМЕ ТАМУ/. Јасно е дека овие разграничувања се резултат на темелната опозиција — референтност кон одделен реален настан и референтност кон генеричност, меѓутоа тоа се одразува и на останатите категоријални определби — време, модалност итн. Посебно е интересно што употребата на определена ГИ во одредени генерички именски фрази, со општо, универзално значење е предуслов за постоењето на одредени конструкции. Така речиси неприемливо е: (55) *Сакам скијање.*, но сосема обично (56) *Го сакам скијањето.*

Употребата на определена или неопределена ГИ во секундарни именски фрази со генеричко значење во голем број случаи не е строго регулирана во македонскиот јазик. Во некои конструкции генеричкото значење бара неопределена ГИ, во некои определена, а во голем број случаи појавата на членот е факултативна. На пример во конструкциите *йри + ГИ* во генерички именски фрази имаме и определена ГИ (57) *Можсай да се обезбедуваат и со учество на граѓаниите йри користењето на здравствената заштита*, на слободно може да се употреби и со неопределена ГИ: (57a) *... со учество на граѓаниите йри користење на здравствената заштита*. или (58) *При отворање, враќања крука*. и (58a) *При отворањето враќања крука*. — се разбира со нужното разграничување на каузалното и временското од кондиционалното значење.

Како што истакнавме, ГИ е задолжително определена кога реферира кон конкретен, изделен, омеѓен настан од стварноста и кон претходно спомнување во текстот, и во таа смисла интересна е употребата на членските морфемии што означуваат просторна определеност спрема учесниците во комуникацијата. На пример:

(59) *Се чини како да му е првата работа на дедото, ѝо миење да се искачи ѝо неа ѝоре.*

или:

(60) *Да се мие вода ѝо коџањето.*

Во употребата на членот со елементот *-в-* кај ГИ немаме просторно туку временско сооднесување спрема учесниците во комуникацијата: (*ова коџање — коџањето — сеја*, во она дејство во кое сега учествуваме, во сегашноста) и имплицирање на поголема здруженост во одвивањето на дејството што отвора пат секако и за одделни чисто стилски знаци.

Определеноста, од чисто именска категорија, бидејќи дел од ГИ како секундарна именска фраза, се употребува, како што покажавме, и за разграничување на чисто глаголски категоријални определби и значења. Притоа мошне е важно што во оние конструкции во кои ГИ се јавува како замена на некогашниот инфинитив и посебно во нејзината автономна, т.е. апсолутна употреба, определувањето на ГИ е невозможно. Тоа може да биде важен знак за нејзиното функционирање како интегрална глаголска зборовна категорија.

1.2. АСПЕКТ

По однос на зборообразувачкиот модел на ГИ во современиот македонски јазик, таа се образува речиси исклучиво од имперфективни глаголи со наставката *-ње* (исклучоци прават ГИ како: *йрошијење, кришење, сјање, брање* и сл.). Меѓутоа тоа претставува факт само на формално рамниште, бидејќи во својата употреба глаголската именка во најразновидни конструкции може да го актуелизира и имперфективниот и пер-

фективниот вид. Дури и на формално, зборообразувачко рамниште при секундарниот процес на имперфективизација (посебно кај итеративните глаголи) со наставката *-ува*, станува можна деривацијата на ГИ виртуелно од секоја глаголска основа.

Длабинското аспектуално определување е зависно од значењето на конструкцијата со ГИ и нејзиниот однос со сооднесената реченична предикација. Така на пример, во кондензирањето на темпорално значење на симултаност се актуелизира имперфективниот аспект, додека во значењето на anteriорност и posteriорност се актуелизира перфективниот аспект. Одредени двојности се појавуваат во случаите кога одредена конструкција можеме да ја толкуваме (т.е. навлегувајќи во нијансите на нејзиното темпорално значење) било како сосема непосредна anteriорност или posteriорност, било како наспоредност на предикациите. Кај конструкциите со ГИ што кондензираат каузално значење, во зависност од непосредниот и поширокиот контекст може да се актуелизираат и двата аспекта, со тоа што кај итеративните глаголи повообичаена е пројавата на перфективниот аспект во толкувањето, т.е. изјаснувањето на конструкциите. Кај разновидните конструкции со интенционално значење, а и во структурите на комплементација со предлогот *за*, доминира изјаснувањето на перфективен аспект, иако тоа е и во зависност и од семантиката на номинализираниот глагол, а и од временската проекција (и модалната) — доколку имаме футурска, преземтска или модална проекција се актуелизира перфективниот аспект, а поретко имперфективниот. За изјаснувањето на аспектот играат улога и модификаторите на ГИ, т.е. дали тие укажуваат на процесуалност на дејството кондензирано во номинализираната форма или на негова опфатност, завршеност, заокруженост. На пример:

- (61) *Тоа е ишйребно за напшамошно развласшйување на буржоасијаша.*
(имперфективен аспект):

/И НАТАМУ ДА СЕ РАЗВЛАСТУВА БУРЖОАЗИЈАТА/

Но, перфективен аспект во:

- (62) *Тоа е ишйребно за ишйшолно (целосно) развласшйување на буржоасијаша.*

/ЗА ЦЕЛОСНО ДА СЕ РАЗВЛАСТИ БУРЖОАЗИЈАТА/

Сите конструкции со каузално и кондиционално значење што можат да добијат и темпорална интерпретација на posteriорност исто така го актуелизираат перфективниот аспект.

Во структурите на комплементација по фазните глаголи, по одредени модални глаголи и изрази (кога се јавуваат конкурентни конструкции со *да*-речениците) се изјаснува имперфективниот аспект на номинализираниот глагол, иако целосната структура (на пример со фазните глаголи) — инцептивни и терминативни) актуелизира перфективен аспект.

Во комплементација кон *verba sentiendi* и *verba affecti*, како и во конструкциите *има+ЗА+ГИ* и *сум+ЗА+ГИ*³, се актуелизира имперфективниот аспект, додека кај конструкциите *нема+ГИ* (со модално значење) се актуелизира перфективниот аспект.

Овие знаки по однос на глаголскиот вид јасно покажуваат дека ограничувањата што постојат на формално, т.е. зборообразувачко рамниште по однос на перфективниот аспект, т.е. бришењето негово кај ГИ не ги блокираат аспектуалните разграничувања што се пројавуваат кај одделните конструкции, па во таа смисла потребен е поинаков пристап во натамошното толкување на пројавата на категоријата на аспектуалноста кај ГИ.

1.3. БРОЈ

Како што укажавме погоре, ГИ како кондензатор на најразновидни значења истапува во основа во својата единска форма. Всушност и еден од критериумите за оценка на развојот на процесот на супстантивизација кај ГИ е дали употребата на множинска форма означува множество на референти или пак суштински не го менува значењето на секундарната именска фраза. Во врска со тоа, пројавата на категоријата на бројот кај предметените ГИ (кои од *глаголски именки* стануваат *одглаголски именки*) од типот: *јадење, печење, сирење, имање*, е идентична како кај останите примарни именски фрази.

Меѓутоа, множинските форми на ГИ можат и да означуваат посебен вид на квантификација. Во тие случаи може да се работи за фиксирање на повеќе точки во одвивањето на еден процес, со итеративно значење — на пример (63) *При неговите навраќања на тоа место = При неговото навраќање на тоа место.*, или на најразновидни пројави на одредено глаголско дејство: (64) *Постојат најразлични сфаќања* и сл., наспроти (65) *Имаме најразлично сфаќање на овој проблем.* Или: (66) *Како од устата на друг човек да ти слуша своите соствени внатрешни слајко-џакосно џоџфрање.* наспроти евентуалното: *да го слуша своето внатрешно слајко-џакосно џоџфрање.* — како да имаме разграничување на одредени разновидности на процесот на *џоџфрање*.

Исто така и по *verba sentiendi*: (67) *Слушаа жулења на мистерија* наспроти: *Слушаа жулење на мистерија.* или (68) *Не ти чу волчийо завивање.* наспроти *Не го чу волчийо завивање.* или (69) *Се слушаат џукања од џушки.* наспроти *Се слуша џукање од џушки.*

Во основа и со единската и со множинската форма се изразува истото суштинско значење, со тоа што со множинската форма се сака да се постигне или прикажување на разновидности, на повеќекратно одвивање на дејството или пак само за одреден експресивен ефект, т.е. таа е маркирана.

³ Види погоре, во примерите (40), (41) и (42).

Во нашиов труд правиме обид да го покажеме комплексниот начин на пројавување на граматичките категории на определеноста, видот и бројот кај ГИ во македонскиот јазик во светлината на нејзината распространетост и богатство на функции како глаголска категорија во македонскиот јазик. Анализата покажува дека граматичките категории кај ГИ во која имаме вкрстување меѓу зборовната група на именките и зборовната група на глаголот треба да се проучуваат не само на морфолошко рамниште, туку да се сооднесуваат со суштествените семантичко-синтаксички признаци. Само на тој начин може да се расветлат промените и поместувањата што настануваат—како што е на пример означувањето со определеноста на темпорални и модални разграничувања или актуелизирањето на аспектот и покрај неговото бришење на формално рамниште или пак означувањето со категоријата на бројот одредено итеративно значење.

ПОСОЧЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Габинский, М. А., (1974), „Герундизация имени действия в македонском языке, III Международный съезд по изучению стран юговосточной Европы, Доклады и сообщения советской делегации, Москва.
- Конески, Б., (1967) [1954] *Грамматика на македонскиот литературен јазик*, Култура, Скопје.
- Конески, Б., (1965), *Историја на македонскиот јазик*, Просвета — Белград, Кочо Рацин — Скопје.
- Конечни, Е., (1981), *Номинализацијата во јазикот на англиската и македонската сѐручно-научна литература*, (Контрастивна анализа), Скопје. (Докторска дисертација).
- Корубин, Б., (1980), *Јазикот наш денешен*, „Студентски збор”, Скопје.
- Марков, Б., (1971), „Имени со значењето дејство во современиот македонски јазик”, Годишен зборник на Филозофскиот факултет, кн. 23, Скопје, с. 497—555.
- Настев, Б., (1982) [1974], „За употребата на глаголската именка во македонскиот и ароманскиот јазик”, I научна дискусија на Семинарот за македонски јазик, Семинар за македонски јазик, литература и култура, Скопје.
- Томпк, О. М., (1976), „Неколку збора за основните типови на англиски номинализации и нивните македонски еквиваленти”, Годишен зборник на Филолошкиот факултет, кн. 2, Скопје, с. 41—51.
- Цивьян, Т. В., (1979), *Синтаксическая структура балканского языкового союза*, Наука, Москва.
- Чашуле, И., (1982), *Глаголската именка во прозните текстови на Марко Цепенков и Кузман Шайкарев*, Филолошки факултет, Скопје.
- Чашуле, И., (1986), *Глаголската именка во современиот македонски литературен јазик*, Филолошки факултет, Скопје. (Докторска дисертација).
- Sandfeld, K., (1930), *Linguistique balkanique: problèmes et résultats*, Société de Linguistique, Paris.
- Topolińska, Z. (1981), *Remarks on the Slavic Noun Phrase*, PAN, Institut języka polskiego, Ossolineum (esp. "Secondary Noun Phrases — Products of Nominalisation", pp. 128—151) Warszawa.

S u m m a r y

Ilija Čašule

**THE GRAMMATICAL CATEGORIES OF THE MACEDONIAN
VERBAL NOUN**

The Macedonian verbal noun (VN) is a complex word category where the crossing of the grammatical categories of the two cardinal word groups (the noun and the verb) is particularly manifest. Being a nominalized transform of a finite verbal form, the VN on text level functions as a noun phrase which is secondary, because it refers not to particular objects of reality, but to particular events which are treated as entities.

In Macedonian, however, the VN basically functions as a verbal form, as an integral part of the verbal paradigm, and its multifaceted development is an important specific trait of Macedonian. The arguments for treating the VN as a verbal category are: its uses in absolute, autonomous predicative position; the possibilities of accommodation to it by means typical of the finite verbal forms; the general derivational possibility from every verbal base; the systemic character of the transformation of negation; the aptness for expressing passive diathesis; the development of a transformational possibility for the category of reflexiveness, the particular functions of the category of definiteness and the manifestation of aspectual distinction, the wide use in structures of complementation to phasal verbs and in periphrasis with modal verbs and expressions; the wide use of the constructions of the type *za* + VN.

In this paper an attempt is made to show the complex means of the manifestation of the grammatical categories of definiteness, aspect and number in the Macedonian VN. The analysis shows that these grammatical categories should be investigated not only on the morphological level, but to be correlated with the essential semantic-syntactic traits. That is the only way to show the displacements and changes which are taking place — specifically the use of the category of definiteness to demarcate temporal vs. causal and conditional vs. modal meanings; the actualization of aspect in spite of its voidness at the formal level and the demarcation of iterative meaning with the category of number.

МИЛАН ДРАГИЧЕВИЋ
(Госпић)

АКЦЕНАТ ПРИДЈЕВА У ГОВОРУ ИЈЕКАВАЦА СЕЛА БИРОВАЧЕ ИЗ ИСТОЧНЕ ЛИКЕ

О особинама акценатског система говора личких ијекаваца, као, уосталом, и о акцентима главнине других западнијих ијекавских говора, постоје засад само фрагментарни подаци у дијалектолошкој литератури. Неколико општијих напомена о систему нагласака у говору личких ијекаваца дао је почетком овога вијека Б. Ластавица,¹ а одређене (непопуне и несистематске) информације о томе пружају и поједине дијалекатске потврде изложене урадовима неколицине проучавалаца говорних особина личког ијекавског идиома.² Ни рад Д. Павлице, *Акцентнајски систем у говору села Пољица у Лици*,³ без обзира на то што садржи највише релевантних показатеља, не може се похвалити неком особитом исцрпношћу. То је, наиме, прије свега збирка одговора на питања из Николићева квестинара.⁴

¹ В. Lastavica, *Korenički govor*, Nastavni vjesnik, knj. XIV, Zagreb, 1905—1906, 762.

² Уп.: С. Георгијевић, *Јаји (ѐ) у говору Личкој Поља*, Јужнословенски филолог, књ. XIX, Београд, 1951—1952, 133—149, Љ. Наранчић, *Фонетске и морфолошке особине говора села Дољана у Лици*, Прилози проучавању језика (Издаје катедра за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду), књ. 11, Нови Сад, 1975, 107—137, М. Драгичевић, *Рефлексијаја у данашњим личким говорима*, Српски дијалектолошки зборник, књ. XXVI, Београд, 1980, 157—192, М. Dragičević, *O nekim imenima determinativno-hipokoristične i augmentativno-pejorative kategorije u današnjim ličkim govorima*, Zbornik Pedagoškog fakulteta, br. 6, Rijeka, 1984, 173—182. и Д. Павлица, *О говору околине Удбине*, Српски дијалектолошки зборник, књ. XXX, Београд, 1984, 357—424. У штампи је (XXXII књ. Српског дијалектолошког зборника) мој обимнији рад под насловом: *Говор личких ијекаваца*.

³ Прилози проучавању језика (Издаје катедра за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду), књ. 7, Нови Сад, 1971, 69—103 (даље у тексту скр.: Павлица, Пољице).

⁴ В. Б. М. Николић, *Ујидник за ијидивање акцената у шћокавским говорима*, Јужнословенски филолог, књ. XXVII/1—2, Београд, 1966—1967, 307—336.

Циљ је овога рада да пружи исцрпнија обавјештења о акцентима придјева у говору ијекаваца села Бироваче из источне Лике,⁵ односно да упути на сличности и разлике које, у наглашавању ове категорије ријечи, постоје између говора мјештана споменутог села и Даничићеве нагласне норме.⁶ Материјал који се у њему излаже издвојен је из обимне дијалектолошке грађе коју сам интензивно прикупљао у овоме селу у више наврата током посљедњих неколико година. Корпус издвојених података омогућава да се о акцентима придјева у говору житеља тога насеља саопшти слjedeће:

1. Једносложни придјиви

1.1. Акценатском типу: блага-блага припадају: *благ̃и, брз, вран, вр̃ућ, љув, њрк, њруб, њуси, др̃аї, жиа, жси, јак, крив, кр̃њ, кру̃и, луд̃т млад̃т, млак, наї, њав, њуси, ри̃ћ, руд, св̃иш, ску̃и, слан, сув, швр̃д̃т, ш̃уї, цр̃н, чвр̃си* и др., односно ијекавске форме типа: *би̃јел|б̃јел, ли̃јен|ли̃ен|љ̃ен, ли̃јей|ли̃ей|љ̃ей, си̃јед̃т|си̃јед̃т* итд.

У парадигматским облицима споменутих придјева уравнио је дуго-узлазни нагласак (/) код неодређених ликова: *су̃ва|су̃в̃џа, о су̃ву* кр̃ву, *су̃в̃џ* итд., и дугосилазни (^ , дакако и > на првом слогу двосложне зајмене љ-та) код одређених ликова: *су̃в̃џа, су̃в̃џ, би̃јел̃џ̃|б̃јел̃џ̃к, би̃јел̃џ̃|б̃јел̃џ̃* и сл.

Од осталих интересантнијих појединости незаних за ову категорију придјева вриједи споменути:

а) да облик *ш̃ућ* не постоји у говору мјештана овога села, односно да је познато само: *ш̃ућ̃и, ш̃ућ̃а, ш̃ућ̃џ̃|ш̃ућ̃џ̃џ̃*;

⁵ Мање село, смјештено испод истоименог брда на сјевероисточној страни Лапачког поља. Састоји се од *Бировач̃е* (у новије вријеме устаљује се изговор: *Бировача*) у најужем смислу и ових заселака: *Кух̃иши̃е* (зову га и: *Тук*), *Оклинак*, *Ојачића Долина*, *Трнавац* и *Лайачка Корица*. До II свјетског рата највећи дио овога села административно је вођен као заселак сусједног *Дидиоља*. Иако су на врху истоименог брда, на тзв. *Градини*, све донедавно били видљиви трагови неког ранијег насеља, сва је прилика да су данашње насеље утемељили током XVIII вијека православни досељеници из других личких предјела (углавном оних који су 1689. ослобођени од Турака) и сјеверне Далмације. Овдје су — како говори усмена предаја — под релативно повољним условима добијали слободну земљу од појединих турских бегова. Након протјеривања Турака и из потљешевачког дијела Лике (узак појас земљишта с лијеве стране Уне од Срба до Ваганца, тзв. *Прјуго*) 1791. г. насеље је употпуњено новим досељеницима из Лике и сјеверне Далмације, а случајени појединачног сељења одређених породица и досељавања нових из околних мјеста, као и другдје у Лици, били су константна појава током ова два посљедња вијека.

Данас у овоме селу живе породице са следећим презименима: *Балаћ, Бешџр, Блануша, Бубало, Буржуџа, Делић, Драгичевић* (изговара се и: *Драичевић*), *Косановић, Ђиљак, Мрђа, Обрадовић* (изговара се и: *Обрадовић*), *Ојачић* (обичан је и изговор: *Ојачић*), *Рашића, Тодић* и *Тима*.

⁶ Ђ. Даничић, *Српски акценџи*, (приредио: М. Решетар), Посебна издања СКА, књ. LVIII (Философски и филолошки списи, књ. 16), Београд — Земун, 1925 (скр. у тексту: СА).

2. Двосложни придјевни

2.1. Категорија двосложних придјева „с ' на првом слогу (. . .) у којих остају оба слога у свијем падежима” а „акцент остаје без промјене” (СА, 214), бројна је у овоме говору:

ба́нов, вра́нчов|вра́нчев, вра́йчев|вра́йчев, ђа́ков, ке́њчев, кра́љов, ма́чков, о́внов, о́рлов, иа́йшков, и́јевчев, си́ричев, и́вџиков, чево́рков, Ша́рцов, ша́рчев;

ба́бин (:ба́бо), ба́кин, Би́лин, Бџо́кин, бра́дин, Бра́нин, Бра́йтин, бра́цин, ви́лин, Га́рин, Го́син, Ђо́син, Ко́кин, ку́мин, ма́јкин (:ма́јка), Ми́лин, Не́нин, и́ошин, и́рџошин, ро́дин, Ро́дин, ру́жин, Ру́жин, се́џин, се́кин, Се́кин, сна́шин, и́вџошин, ће́ркин, хо́ркин, у́јин, чи́кин, Шва́бин, шевин, итд.

Од Даничићевих примјера овој категорији не припадају:

а) придјевни: *бла́жен, је́жов* и *кне́зов* који иду по типу: *сво́јџиљива* — *сво́јџиљива*, и

б) придјевска образовања типа: *ба́бов, Дра́жов* и сл., која и не постоје у овом говору.

2.2. По типу: *бу́дан-бу́дна* иду: *бијеса́н|бијеса́н, бу́дан, врџе́дан|врџе́дан|врџе́дан, ила́дан, и́рдан, ду́жан, же́дан, жи́џак, зла́џан, је́дар, кра́сан, кру́џан, ла́дан, ма́зан, ма́сан, ми́ран, мр́сан, му́дар, си́рашан, и́вџасак, шу́џаљ* и готово сви други придјевни које наводи Даничић (СА, 215). Изузетак представљају придјевни: *ла́џан* и *и́вџан*, који овдје обавезно припадају акц. типу: *бла́џан-бла́џина*.

Налазио сам, такође: *на́џа* и *на́џа*.

У одређеном виду, уз редовно: *бу́дни, врџе́дни|врџе́дни, ила́дни, же́дни, зла́џни, ми́рни, шу́џиљ* итд., обичније је: *и́џиљки*, а рјеђе: *и́џиљки*. Познато је, међутим, једино: *кра́џки*¹⁰, док се придјев *ка́дар*, изгледа, не јавља у формама одређеног вида.

Овом акц. типу припада и: *мр́џав* — *мр́џа* (одр. облик: *мр́џави*) који под Даничића чини засебан акц. тип. (в. СА, 219).

2.3. За тип: *сво́јџиљив* — *сво́јџиљива* имам ове потврде:

Бра́нков, Бу́рџов, Ја́нков, ја́рчев, ке́ров, ку́мов, Ма́рков, Па́влов, си́нов, Си́џанков, си́џарчев, Ђу́ков;

за́вин, ма́јкин|ма́јчин, мла́дин, и́раљин, си́ринин.

С Даничићевим нагласком не слаже се акцент придјева: *си́вчев*.

Од одређених облика, разумљиво је, имам једино: *сво́јџиљиви* и *сво́јџиљива*.

2.4. Од бројних Даничићевих примјера придјева на *-ан* (< -џњ) за акц. тип. *ди́ван* — *ди́вна* и у овом говору, мање или више, обични су: *бије́дан|бије́дан, и́рдан, ди́ван, ја́ван, су́шан, у́ман, ру́јно*.

Главнина осталих, пак — уколико се уопште употребљава — иде претежније по типу *бу́дан* — *бу́дна*: *бу́ран, ви́дан* (уз: *ви́дан*), *и́ојан, и́рдан, ди́чан, жу́дан, зо́ран, је́дан, кра́сан* (ријетко: *кра́сан*), *сла́ван* (и: *сла́ван*), *сра́ман* (уз: *сра́ман*), *си́алан* (кадшто и: *си́алан*), *и́џаман, и́рџудан, и́џужан*.

¹⁰ Павлица наводи само: *кра́џки* (в. Пољнице, 87).

Имам само: *вјечан, влѣсѣан, ірѣшан, ківан, лѣсан, срчан, и ишан* (= хитан).

Говору се: *ббјни, дањи, дање свјетло, жѣрки, зимњи, јѣрки, радњи, судњи, шѣјни*, уз: *дбњи/дубњи и дбњи/дубњи, ібрњи и ібрњи*, као и обавезно: *рдснји*.

2.5. Типу: *гòтов — гòтова* припадају:

аишов, бббов, брѣсѣов, винов, врбов, ілòтов, ірѣбов, ірмов, дрѣнов, дудов, јѣлов, клѣнов, кунов, љѣсков, мѣмков/мѣмков, Пѣшров, ибѣов, рѣсѣов, свѣкров, шрнов, чѣмов;

іадљив, ірѣбљив, дѣмљив, дрѣмљив, јѣдљив, крадљив, лѣжљив, мѣрљив, илѣчљив, илѣшљив, иушљив, свѣдљив, сврѣбљив, сѣиљив, смрѣдљив, сѣидљив, стѣрашљив, ћудљив, ушљив, црвљив, шѣљив, шкѣкљив, шкѣдљив, шѣдљив;

ишјан, ибѣан, ирдѣшран, јѣчмен, нѣвчан, збѣн, свѣчан, рѣчанѣ (доба);

аѣн, жѣнин, сѣсѣрин, снаѣин, мрѣвинѣи, дѣчинѣи;

бдѣаи, брѣдаи, брѣкаи, ілѣваи, ірѣнаи, ірѣлаи, іузаи, краѣаи, крѣлаи, мѣдаи, нѣсаи, дѣкаи, ирѣсаи, рѣѣаи, сѣкаи;

мѣниѣи, чѣсѣниѣи;

Иванѣдѣан, Николѣдѣан, ідѣвѣи, кѣбѣи, мѣђеѣи;

брѣвѣи, дѣви, дѣви итд.

Придјев *рѣѣв* јавља се и с поста акценатском квантитетом: *рѣѣв*.

У одређеном виду налазио сам форме: *иіленѣ (чешѣе)* и *иіленѣ (ри-теко)*.

Друкчије нагласке од Даничићевих забиљежио сам код придјева: *клѣзѣв, лѣкѣв, ишѣом — ишѣома, илѣѣаи и иѣѣи*.

2.6. Уз: *зѣлен — зелѣна* овом типу, као и код Даничића (в. СА, 218), припадају: *мѣлен, рѣмен, свѣлен, црѣн/црљен, шѣрен, дѣбѣ, ідѣм висок, дѣбок, ишѣрок* и др.

У одређеним облицима, такође, редовно је: *зѣленѣ, рѣменѣ, црљенѣ, дѣбѣла, високѣи* и сл.

2.7. У потпуности одговарају Даничићевој категорији *дрѣвен — дрѣвена* (СА, 219—221) акценати придјева:

бѣѣов, брѣшѣов, брѣзов, бѣѣков, Вѣдов, Дѣдов, Дѣшѣров, зѣшѣов, јѣлов, ишѣов, смрѣков, шрѣшѣов, црѣв/црѣов, шѣшѣов;

вѣлик;

вѣсѣ, кѣсѣ;

лѣком;

бѣкрѣн, вѣшрѣн, вѣден, вѣшѣан, вѣнен, івѣдѣн, дрѣвен, зѣмљан, лѣнен, лѣден, мѣден, мѣден, ишѣрѣн, срѣбрѣн/срѣбрѣн;

бѣбин, Бѣѣин, Бѣѣин, Брѣѣин, іѣзѣин, Дѣѣин, крѣвин, Мѣѣин, Пѣѣин, шѣшѣин, шѣшѣкин, шѣѣин, шѣѣин, цѣѣин, чѣѣин;

бѣнасѣи, брѣнасѣи, бѣѣнасѣи, вѣжљасѣи, вѣѣасѣи, кѣѣасѣи, кѣѣасѣи, лѣѣасѣи, рѣѣасѣи, шѣѣкљасѣи, крѣѣшљасѣи, лѣснаѣи, мѣснаѣи, иѣѣрнаѣи, илѣдснаѣи, рѣснаѣи, чѣѣдрнаѣи, дѣѣиѣи;

3. Тросложни *й*ридјеви

3.1. За Даничићев тип: *в́арничав* — *в́арничава* (СА, 223) могу навести само ове потврде: *брадоњин*, *Гáлоњин*, *Зéкоњин*, *Јéлоњин*, *кбрњачин*, *Пéроњин*, *рéјоњин* и *Рúдоњин*.

Напомињем да не иде *Сивоњин*, пошто је овдје уобичајено *Сйвоњин* (:Сйвоња).

3.2. Увијек је: *мáмуран* — *мáмурна*, а не *мáмуран* — *мáмурна* као у Даничића (в. СА, 224).

Говори се, ипак, редовно: *зáвидан*, *зáвисан*, *й́риличан*, *й́римјеран*, а чуо сам и: *бáруйни́*.

3.3. Ријетке су потврде и за тип: *áнђслов* — *áнђеолова*. Уз споменути придјев имам још само: *мáјсйоров* и *јéйрвин*.

3.4. Насупрот томе потврда за тип бодљикав — бодљикава (СА, 224—225) има доста:

јéкйичав/јéййичав;

Арайов, *јадиков*, *јасиков*, *мéђедов*, *йéлинов*, *Грòјанов*, *Турчинов*, *кéйенов*, *чòбанов*, *шéррейов*, *шймиширов*;

жéнидбенй, *мдлийвенй*;

áцићин, *владичин*, *Данићин*, *Делићин*, *Дйкуљин*, *Зéкуљин*, *јуничин*, *кадићин*, *кадуњин*, *кéрушин*, *кòбилин*, *кòншићин*/куншићин, *крáљичин*, *крмачин*, *крййинин*, *Мáрићин*, *нeвјeстйин*, *редушин*, *Рудовин*, *Сйвуљин*, *судйћин*, *йòбцићин*, *Тòрбичин*, *Шáровин*;

òкомий;

јáнећй, *јарећй*, *јунећй*, *крмећй*, *ййлећй*, *й́расећй*, *срнећй*, *шéлећй*;

Ту су и: *брйјáћй*, *òрáћй*, *сйáвáћй*, *сйáјáћй*, *шйвáћй* и сл., који се од Даничићевих примјера разликују само по томе што имају двије занегласне дужине.

Уз рјеђе: *бòдљикав*, међутим, обичније је: *бодљикав* — *бодљикава*.

Различит акценат од Даничићева имају и придјеви: *мдлеров*, *орййáков* *йáўнов* и, дакако: *òлий*.

Једнако и главнина придјева на *-асй*: *бјеличасй*, *зеленкасй*, *љейуш-касй*, *руменкасй*, *шуйљикасй*.

Ипак, забиљежио сам: *јòйунасй*, *кòришасй* и *мáјмунасй*.

3.5. Тип: *јèзичан* — *јèзична* чине: *кòрисйан*, *љубазан*, *йáмучан*, *òскудан*, *йòдòбан*, *скèрлейан*, *сйдсòбан*, *сй́рáвичан*, *шéрейан*, *умјeйан*, *чèличан*, *шèничан*;

бòжићни́, *кўйусни́*, *йáмничкй*;

йòдишй, *кадашй*, *садашй* и др.

Од Даничићевих примјера (СА, 225—226) не спадају овамо у овоме говору: *òбилан*, *й́рáвичан*, *й́ријашй* (чешће је, иначе: *й́рвошй*).

3.6. Типу: мѣлостив — мѣлостива припадају:

мѣлостив (кадшто и с дужином: *мѣлостив̄*);
а̄лаш̄ов, *д̄јев̄еров*, *д̄драш̄ов*, *ђ̄д̄иаш̄ов*, *ј̄абуков*, *ј̄асенов*, *Т̄д̄д̄оров*;
ид̄сио̄ђин, *ма̄ш̄ерин*, *М̄р̄коњин*, *д̄ђувин*, *ӣђуничин*, *св̄екрвин*;
а̄лаш̄асӣ, *ӣра̄орас̄*, *д̄драш̄ас̄*, *др̄венас̄*, *љ̄убичасӣ*, *р̄ужичасӣ*;
 Имам: *ӣстӣнинӣ*, уз: *ӣл̄менӣӣ* и *ӣлем̄енӣӣ*.

Иначе, обавезно је: *бр̄ем̄енӣӣ*, *зна̄м̄енӣӣ*, *ка̄м̄енӣӣ*, *м̄јеш̄д̄вӣӣ* и сл.

3.7. Као: сл̄д̄бодан — сл̄д̄бодна акценат имају и: *б̄д̄лесан* (понекад и: *б̄д̄лесӣан̄*), *ж̄а̄лосан* (рјеђе: *ж̄а̄лосӣан̄*), *ӣа̄косан* (ријетко: *ӣа̄косӣан̄*), *ӣр̄аведан*, *ра̄досан* (кадшто и: *ра̄досӣан̄*), *с̄ѣбичан*, *с̄уво̄иан*, *ӣј̄ѣскобан*; односно: *м̄ј̄есечнӣ* и: *ј̄ӯш̄ар̄њӣ*, *не̄ӣдаш̄њӣ*, *д̄ваш̄њӣ*, *св̄а̄ӣдаш̄њӣ*, *ӣӣа̄мош̄њӣ* и сл.

Изговори: *ӣӯстӣиошан*, те: *с̄унчан̄ӣ* и *сунчан̄ӣ* одударају од Даничићевих акцената (уп. СА, 226—227).

3.8. Типу: јӯнаков — јӯнакова припадају и: *бер̄ачов*/*бер̄ачев* *бир̄ӣашӣов*/*бир̄ӣашӣев*, *буб̄я̄аров*, *воз̄ачов*, *звон̄аров*/*звон̄арев*, *зид̄аров*, *к̄ључ̄арев*/*к̄ључ̄аров*, *ков̄ачов*/*ков̄ачев*, *ко̄й̄ачов*/*ко̄й̄ачев*, *ор̄ачов*/*ор̄ачев*, *ӣанд̄уров*, *ӣис̄аров*, *свир̄ачов* итд.

Одступају од Даничићевих нагласака (уп. СА, 227); *Адамов*, *а̄јд̄уков*, *в̄ѣз̄иров*, *к̄р̄чма̄ров*, *к̄д̄ӣла̄ров*, *к̄ӯва̄ров*, *ч̄ӣзм̄аров*.

3.9. Према Даничићевом имӯћан — имӯћна (СА, 227), овдје је увијек: *имӯћан*, *имӯћна* — *имӯћнӣ*, односно: *м̄дӣӯћан*, *м̄дӣӯћна* — *м̄дӣӯћнӣ*.

Обавезно је: *ӣд̄д̄м̄ӯка* — *ӣд̄д̄м̄ӯкла*, а уз обичније: *о̄кр̄ӯӣа* — *о̄кр̄ӯила*, спорадично се може чути и: *о̄кр̄ӯӣа* — *о̄кр̄ӯила*.

Слушао сам једино: *ма̄јушан*.

3.10. Главнина придјева из категорије бол̄ѣш̄љив — бол̄ѣш̄љива (СА, 227—228), колико се употребљава, има и у овом говору Даничићеве нагласке: *ӣо̄лӣш̄ав* (такође и: *ӣо̄лӣш̄а̄в*), *ӣол̄ӯжд̄рав* (уз: *ӣол̄ӯжд̄ра̄в*), *кош̄ӣӯњав* (једнако и: *кош̄ӣӯњ̄а̄в*), *м̄етӣљав* (поред: *м̄етӣљ̄а̄в*), *ӣе̄ӣд̄љав* (уз: *ӣе̄ӣд̄љ̄а̄в*), *св̄од̄њав* (и: *св̄од̄њ̄а̄в*); *Јак̄ов̄љев*, *Шар̄ов̄љев*; *бол̄ѣж̄љив*, *ӣов̄др̄љив*, *мӣрӣш̄љив*; *кокод̄иш̄њӣ*; *б̄јел̄ӣчасӣ*, *буд̄а̄ласӣ*, *вра̄ӣд̄ласӣ*, *дӯӣӯласӣ*; *бак̄овӣӣ*, *бар̄д̄овӣӣ*, *вал̄д̄овӣӣ*, *вид̄д̄овӣӣ*, *ӣлас̄д̄овӣӣ*, *ка̄м̄енӣӣ*, *кӣш̄д̄овӣӣ*, *сил̄д̄овӣӣ* итд.

Одступања су ријетка: *ј̄ас̄ӣребас̄*, *д̄д̄мӣш̄ла̄ӣ*, а кадшто и недоследна: *д̄била̄ӣ* и *обила̄ӣ*, *ӣе̄ӣљасӣ* и *ӣе̄ӣд̄љасӣ*.

3.11. Уз: *мал̄ешан*, *мал̄ешна* — *мал̄ешнӣ*, обичне су и придјевске форме: *ма̄вшан*, *ма̄вшна* — *ма̄вшнӣ*, *мал̄ѣцак*/*мал̄ѣчак*, *мал̄ѣца*/*мал̄ѣчка* — *мал̄ѣчки*/*мал̄ѣчкӣ* (уз: *мал̄ѣчкӣ*/*мал̄ѣчкӣ*), *вол̄ицӣ* (поред: *во̄лицӣ*), *ӣд̄лиц̄нӣ* (уз: *но̄лиц̄нӣ*), *ӣд̄лиц̄нӣ* (и: *ӣо̄лиц̄нӣ*).

Говори се: *дӯӣачак* — *дӯӣачка* и *дӯӣачак* — *дӯӣачка*. У облицима одређеног вида редовно је: *дӯӣачкӣ*, *дӯӣачка̄* и сл.

3.12. Увијек је: *ӣӯӣнӣков*, *ӣр̄ав̄нӣков*, *ра̄д̄нӣков* итд.

3.13. Даничићев тип: о̄с̄б̄в̄щ̄тив — о̄с̄б̄в̄щ̄тива (СА, 229) потврђују примјери: *ма̄ӣар̄чов*, *д̄јев̄б̄јчин*, и: *в̄ѣч̄ер̄њӣ*, *вр̄б̄ов̄нӣ*, *др̄ж̄ав̄нӣ*, *ка̄ла̄јнӣ*, *кӯй̄б̄ов̄нӣ*, *ӣа̄з̄ар̄нӣ*, *ӣд̄ва̄р̄нӣ*, *ч̄е̄ш̄в̄бр̄нӣ*.

Обично је и: *јесењѝ*, уз ништа мање често: *јесењѝ*.

3.14. Редовно је: *ујаков* — *ујакова*, а овакве нагласке имају и: *Брџаров*, *Иванов*, *Гдубов*, *Јабланов*, *Кайларов*, *Качаров*, *Куваров*, *Лазаров*, *Лимун*, *Рђаков* и др.

Од Даничићевих примјера из ове категорије (СА, 229) овдје се акц. типу *милосѝив* придружује придјев: *лабудов*.

3.15. Тип: *врлеѝан* — *врлеѝна*. Даничићеве акценте имају: *бунбван*, *врлеѝан*, *идјазан*, *дивљаѝан*, *дрембван*, *дружсван*, *душеван*, *длван*, *идлван*, *сиуран*, *сумбран*, *узуран*, *усбван*, *учеван*, *чмеран*, *чуваран*; *кукавни*, *кућевни*, *сјеврни*.

Одступају: *књижеван*, *љубаван*, *окбран*, *осбран*, *иродѝиван* и *дарбни*.
Познато је: *синдвѝ*.

3.16. Придјевске форме: *чудноватѝ*, *чудновата* и сл. немају у овоме говору као код Даничића (в. СА, 230) дужину на посљедњем слогу.

4. Вишесложни ѝпридјеви

4.1. Навешћу, најприје, неколико појединачних примјера у којима је акценат у говору Бироваче друкчији од Даничићева:

Даничић (СА, 230—233)

мајсѝоричин и *мајсѝоричин*
иуманов
дбриѝеров
самариѝин
ћесаричин
милосѝиван
крчмаричин
иоведарев
добошарев
маѝарѝѝ
їлава:ичарев
коджухарев
вѝликачак
Мрњаѝчевићев
арендаѝоров

Бировача

само: *мајсѝоричин*
иуманов
дбрѝаров/*дбриѝаров*
самариѝин
ћесаричин/*ћесаричин*
милосѝиван
крчмаричин
идведаров
ддбошаров
маѝарѝѝ и *маѝарѝѝ*
їлавничаров
кожунаров
вѝликачак
Мрњаѝчевићов/*Мрњаѝчевићев*
арендаѝоров

Даничић наводи и: *комендаѝов*, чему, одговара бировачко: *комаданѝов*.

Остали вишесложни придјевни који спомиње Даничић, а који су у употреби и у овом говору, имају Даничићеве нагласке.

4.2. Силазне нагласке ван првога слога забиљежио сам код ових вишесложних придјева:

йройаіа́нднї (уз: *йрѡаіа́нднї*);
ини́ереса́нїан;
комуни́стичкї, соцу(и)јали́стичкї,¹¹ фаши́стичкї;
*куйо́йрѡдѡ́јнї, мало́йрѡдѡ́јнї, ѡло́йрѡвреднї, йримо́йрѡдѡ́јнї, само-
 ѡйравнї.*

4.3. Према Павличином: *а́йи́ацио́ннї, дрѡ́аниза́цио́ннї* (Пољице, 87), оvdје сам обично налазио: *а́йи́ацио́ннї, дрѡ́аниза́цио́ннї* (без квантитете на пенултимми).

5. Неке друге ѡјединосѡи

5.1. Новоштокавско преношење акцената с придјевског дијела на проклитике сасвим је обично, али није и обавезно. Исп.:

*из дѡ́убѡк кра́ја, на́ Све́шѡк Са́ву, ѡ-цр̑нѡ́и^к јесе́н'ића, ѡд ци́ѡ да́н, ѡд
 цѡ́елѡ ну́ћ;*

ни сѡ́арѡ — ни мла́дѡ, ѡ сѡ́арѡ би бѡме;

и:

*из дѡ́убѡа се́ла, ѡ-цр̑нѡ́и јасе́нића, на́ Све́шѡи^к Јѡва́на, на́ Све́шѡи́ Йли́ју,
 ѡ цѡ́елѡ да́н, не мере ни сѡ́арѡ, и мла́дѡ би ѡѡ.*

5.2. Компаративи који се творе наставцима *-ји* и *-ши* имају углавном краткосилазне нагласке: *бје́льѡ, блѡ́жѡ, блѡ́ђѡ, бѡ́льѡ, бр̑жѡ, ви́шиѡ, іру́бљѡ, жѡ́вљѡ, жѡ́ћѡ, ја́чѡ, ју́ћѡ, ѡ́еишиѡ, ѡ́ћѡ, ме́кшиѡ, мла́ћѡ, ѡ́ањѡ, ѡ́уѡљѡ, цр̑нѡ* итд.

Изузетак представља компаративна форма: *ла́кшиѡ*.

5.3. Компаративи на *-ѡји* имају краткоузлазни нагласак на слогу испред тога наставка: *бо́аѡиѡѡ, болѡ́снија́, жалѡ́дснија́, зѡ́дднѡја́, здра́вија́, корѡ́снија́, ло́шија́, нѡви́ја́, сла́бија́, сѡ́арѡја́, сѡ́арѡѡ* и сл.

У компаративним облицима м. р., након испадања интервокалног *ј* обично долази до контракције секвенце *-иѡ* : *бо́аѡиѡѡ, болѡ́снѡ, жалѡ́снѡ, мѡ́ћнѡ, неѡслу́шнѡ, ѡвѡчѡнѡ, сѡромѡ́шнѡ, сѡ́арѡ* итд.

5.4. Префикс *нај-* у облицима суперлатива обично је под кратко-силазним акцентом: *на́јбо́ља́, на́јѡра́, на́јви́ша́, на́јве́ћѡ, на́јмла́ћѡ, на́ј-сѡ́арѡ, на́јѡежѡ* и сл.

Јављање дугосилазног нагласка у појединим случајевима условљава нарав приповиједања у одређеном тренутку: *на́јбо́ље, на́јве́ћа, на́јма́њѡ, на́јсѡ́арѡѡ*.

Исти разлози, изгледа, условљавају нешто ширу употребу суперлативних форми с двоструким акцентом од оне која је уобичајена у књижевном језику: *на́јбо́љѡ, на́јве́ћѡ, на́јѡра́, на́јѡеише́, на́јма́ње, на́јмилија́, на́јсѡ́арѡ, на́јѡежѡ* итд.

¹¹ У Павличином материјалу (Пољице, 87) стоји: *комуни́стичкѡ, соцу́јали́стичкѡ*.

Резюме

Милан Драгичевић

**УДАРЕНИЕ ИМЕН ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ В ГОВОРЕ НЕКАВЦЕВ
СЕЛА БИРОВАЧИ ИЗ ВОСТОЧНОЙ ЛИКИ**

В настоящей работе описано ударение прилагательных одного говора герцеговинского типа из восточной Лики. Изложенный материал показал, что акцентуационные типы Даничића в основном засвидетельствованы и в этом говоре, хотя иногда между количеством примеров к отдельным типам у Даничића и в говоре иекавцев села Бировачи есть значительные различия.

БОЈАН ПОПОВ
(Београд)

СРПСКОХРВАТСКО ЉАГА ~ АЛБАНСКО LAGË

Етимологија распрострањене српскохрватске лексеме *љага* („мрља“) већ деценијама је једно од отворених питања сербословенистике. Квалификацију „Непозната јосина“, коју овој речи даје П. Будман¹, ниуколико не допуњава ни *Етимолошки рјечник хрватскога или српскога језика*, не упуштајући се у ма какав коментар². У српскохрватском је ту реч о релативно младој иновацији, што се потврђује Будманијевим: „У наше вријеме, а између рјечника у Вукову.“³ Нити *Рјечник ЈАЗУ* нити пак *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*⁴, не региструју ниједну употребу старију од првог издања Вукова речника 1818. г. Паралела у осталим словенским језицима нема. Из српскохрватског је, по Гамулескуу, дотична лексема продрла и у румунске банатске говорс, где је попримила форму *lăgă*⁵.

Српскохрватска именица ж. р. *љага* стоји у односу апсолутног фонетског идентитета са одређеним видом албанске именице ж. р. *lăgë*, који гласи *lăga*. Овај идентитет се протеже не само на све четири фонеме, већ и на природу и на место акцента.

Семантичка мотивација ове позајмице без тешкоћа се изводи већ из примарног речничког значења албанске лексеме: „1. *rikë e vogël uji, rikë shiu*“⁶, што ће рећи „капља“. У *Рјечнику ЈАЗУ* наилазимо, наиме, на потпуну семантичку паралелу која документује да се из примарног значења „капља“ развија семантема „љага“. Примере хрватске или српске лексеме *капља* тамо налазимо груписане под „а. у њавом смислу.“

¹ *Рјечник хрватскога или српскога језика* VI, ЈАЗУ, Загреб 1904—1910, s. v. *љага*.

² П. Скок: *Етимолошки рјечник хрватскога или српскога језика* II, Загреб 1972, s. v. *љага*.

³ *Рјечник ЈАЗУ*, *ibid.*

⁴ Књ. XI, Београд 1981, s. v. *љага*.

⁵ D. Gămlulescu: *Elementele de origine sîrbocroată ale vocabularului dacoromân*, Букурешт — Панчево 1974, s. v. *lăgă*.

⁶ *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, A — M, Приштина 1981, s. v. *lăgë*.

да бисмо иза тога имали: „б. у ѿренесеном смислу, мала љаја (обла ѿе ѿ ѿме слична кайљи).” Наводе се и два примера, из Гундулића: „На кржаве кúда капље драчнијем бичим у тле лупа”, и из Палмотића: „А кожа јој сва на капље у пјегам је шаровита.”⁷

Будманијева семантичка интерпретација („обла ѿе ѿ ѿме слична кайљи”) може се допунити не мање релевантним, каузалним односом у коме две реалије стоје: велико мноштво мрља пореклом су капље. Такав каузалитет документован је, између осталог, и код самог Будманија, дефиницијом лексема *маћа*, у којој се помиње „капља”: „*љаја, мрља, (уојће не велико) мјесто што је друје боје нећо остало на чему је, н. ѿ. кад на какво ѿкање, на харѿију ѿид. ѿадне кайља друје боје и остане на ономе мјесту промијењена боја.*”⁸

Резюме

Бојан Попов

СЕРБО ХОРВАТСКОЕ ЛЈАЈА ~ АЛБАНСКОЕ ЛАГЃ

До сих пор необъясненная сербохорватская лексема *љаја* (: „пятно”) незасвидетельствованная ранее 1818 г., представляется прямым заимствованием из алб. *laga* (= „капля”). Параллельно семантическое развитие с.-хорв. *кайља* во вторичном значении „пятно”. Мотивировка не только аналогичность внешнего вида капли и пятна, но и каузальность, т.к. большое множество пятен по происхождению является каплями.

⁷ Рјечник ЈАЗУ, дио IV, Загреб 1892—1897, s. v. *кайља*.

⁸ Ibid., дио VI, s. v. *маћа*.

VLADIMIR ANIĆ — JOSIP SILIĆ, **Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika**. Zagreb, Sveučilišna naklada „Liber” — Školska knjiga, 1986, str. 1—707 + [4].

0. Godina 1986. bila je plodna izdanjima kojima se pokušava normativno urediti zasebni hrvatski književni jezik u republičkim okvirima. Kažemo: bila je plodna, a mislimo na broj strana, format i luksuznu opremu triju knjiga iz ove oblasti (tvorba reči, sintaksa i pravopis). U naučnom i stručnom pogledu rezultat je, međutim, neuporedivo skromniji.

Prva od njih, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku (Nacrt za gramatiku)* Stjepana Babića, u izdanju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Globusa, ima izvesne rezultate: u njoj je zagrebački derivatolog sistematizovao svoja brojna dugogodišnja istraživanja tvorbe reči na bogatoj građi, nastojeći da formalne tvorbene tipove opiše sa prozodijske i semantičke strane. I pored toga, autor nije stvorio celovito delo iz tvorbe reči koje bi odgovaralo naučnim potrebama, iz dva razloga: nije na pravi način postavio teorijsko-metodološka pitanja tvorbe reči u slovenskim jezicima, a sebi je, pored naučnog plana, i na njegov uštrb, postavio i jedan idejni zadatak — da opiše i razluči posebni hrvatski književni jezik u republičkim okvirima¹.

I dok se za Babićevo delo može reći da će se njegova građa koristiti, a propusti prevladavati u daljoj naučnoj diskusiji, knjiga Radoslava Katičića *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika (Nacrt za gramatiku)* istih izdavača već predstavlja svojevrstan naučni eksperimenat, poučan u negativnom smislu: u njemu se zagrebački lingvista, koji se pre ove knjige bavio drugim oblastima jezikoslovne nauke, oglašuje „o neke elementarne zahteve moderne jezičke teorije”, tako da običnom čitaocu preostaje da se koristi „običnim gramatikama gde 'preoblika', doduše, nema, ali su zato ipak tu sva najvažnija jezička fakta”².

Treća knjiga, koju ovde prikazujem, formalno se razlikuje od prethodnih. Dok je predmet Babićeve knjige izražen u naslovu (*Tvorba riječi*) u

¹ Vidi moj prikaz u Južnoslovenskom filologu XLIII, 1987, 245—262 (skraćena verzija pod naslovom *Opiranje jezičke građe* objavljena je u Borbi od 13. januara 1988, str. 8).

² Vidi prikaz Milke Ivić u Južnoslovenskom filologu XLIII, 1987, 235—243. — Brojne primedbe autoru stavljaju Živojin Stanojčić u članku *Jedna neobična nova sintaksa* (Letopis Matice srpske, avgust 1987, 163, knj. 440, sv. 2, 315—346, sv. 3, 471—504) i Milorad Radovanović u prikazu objavljenom u Zborniku Matice srpske za jezikoslovnu lingvistiku XXX/2, 1987, 122—131.

hrvatskom književnom jeziku, a Katičićeve (Sintaksa) *hrvatskoga književnog jezika*, Anićeve i Silićev *Pravopisni priručnik* je pravopis *hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Dok naučnu utemeljenost Babićeve i Katičićeve knjige svojim autoritetom potvrđuje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, a izdavači nalaze za potrebno da i jednu i drugu zaštite istom formulacijom u uvodnoj belešci („Ovim gramatičkim djelom naša kultura i naša znanost dobivaju pouzdan oslonac u svim pitanjima jezičke primjene, priručnik hrvatskoga književnog jezika koji se svojom kvalitetom može staviti uz bok najpoznatijim priručnicima svoje vrste u svijetu”), Anićeve i Silićev *Pravopisni priručnik* ima druge izdavače, a njegovo normativno dejstvo obezbeđuje Komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SRH, koji ga je odobrio za javnu upotrebu.

Kulturno-politički i stručni aspekt Anićevo i Silićevo priručnika već je bio predmet kritičkih osvrtâ lingvista. Mitar Pešikan je odmah zapazio da odredba iz naslova (*Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*) ima više formalno obeležje i da se ovaj pravopisni priručnik idejno i programski bitno ne razlikuje od gramatičkih priručnika o kojima je bilo reči na početku: „iako samim dvočlanim imenom jezika i nekim elementima sadržaja i stilizacije ublažava ekstremna vrednovanja i formulacije, priručnik A—S ne mijenja bitno stvorenu situaciju, nego — snabdjeven zaštitnim znakom „Školske knjige” i ovlašćenog republičkog tijela — omogućuje da se iza njega nastavi praksa stabilizacije državnog hrvatskog književnog jezika, nacionalno programiranog”. Pešikan ukazuje i na glavne stručne nedostatke knjige i zaključuje da je u njoj suviše suženog i jednostranog, „a i nedovoljno provjerenog i odmjereno u stručnom normativističkom smislu”, ali da bi njen sadržaj mogao biti koristan kao deo elaboracije za budući izmenjeni i dopunjeni pravopis srpskohrvatskoga jezika³.

Zagrebački Vjesnik organizovao je ankeru među jugoslovenskim lingvistima - serbokroatistima pod naslovom „Što mislite o Pravopisnom priručniku?”. Svoje mišljenje Pavle Ivić sažeo je u sledećim rečima: „Izmene koje uvodi novi pravopisni priručnik različite su prirode. Ima među njima takvih koje normu poboljšavaju za nijansu, takvih koje zamenjuju jedno pravilo drugim, podjednako prikladnim, pa i takvih koje nude rešenja slabija od zatečenih. Retki su slučajevi gde dobitak zaista uverljivo nadmaša cenu kojom je plaćen.” Kulturno-političku štetu koju donosi pojava separatnog pravopisa Ivić vidi naročito u sledećem: „... Hrvati u Hrvatskoj obavezuju se na pisanje protivno normama koje važe za njihove sunarodnike van Hrvatske. Isto tako, od Srba u Hrvatskoj zahteva se sada da primenjuju odredbe drukčije od onih kojih se drže ostali Srbi. Time se narušava celovitost nacionalnih kultura naroda pogođenih ovim novim teritorijalnim predvajanjem, celovitost koja spada u osnovna nacionalna prava”⁴.

Hrvatski lingvisti i filolozi, uglavnom, pozitivno ocenjuju pojavu *Pravopisnog priručnika* i njegovu lingvističku utemeljenost, ali mu stavljaju neke

³ Mitar Pešikan, *Dometi jednog priručnika*, Nedeljne informativne novine, br. 1877, 21. decembar 1986, str. 38—39.

⁴ Pavle Ivić, *Do pravopisnih izmjena dogovorno*, Vjesnik, 14. veljače 1987, str. 6—7.

konkretne primedbe. Zanimljivo je mišljenje Svevlada Slamniga, koji inače oduševljeno prihvata novine *Pravopisnog priručnika*: „... Nakon ovog zagrebačkog pravopisa iz 1986. opet ću morati raditi dva posla umjesto jednoga: dok ću tekstove namijenjene časopisima u Hrvatskoj pravopisno redigirati po Anić-Siliću, dotle ću radove namijenjene drugim sredinama srpsko-hrvatskog jezičkog dijasistema redigirati po novosadskim pravopisnim pravilima, odnosno, u slučaju Bosne i Hercegovine, po Marković - Ajanović - Diklićevim pravopisnim amandmanima na novosadski kanon”⁵

Brojne konkretne primedbe na Anićev i Silićev *Pravopisni priručnik* navodi u svojoj recenziji Drago Čupić, zaključujući da „ovaj pravopisni priručnik i pored niza uspješnih elaboracija i pravopisno dobrih rješenja u odnosu na postojeći pravopis srpskohrvatskog jezika ne znači progres. Nizom svojih elemenata, a osobito svojom usmjerenošću na samo jedan dio srpsko-hrvatskog jezika, na područje jedne republike, on unosi nove nedoumice oko toga da li je srpskohrvatski jezik jedan ili ne. U tom smislu on može da snosi značajnu odgovornost u daljem razvoju srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog jezika”⁶.

Društveno-politički i kulturni kontekst pojave Anićevog i Silićevog *Pravopisnog priručnika*, pa i njegov podtekst — da se poslužimo terminom savremene nauke o književnosti, više je nego jasan. Ukazivanje na njega i citiranje drugih autora bili su nam potrebni za bolje razumevanje kulturno-političkih prilika u kojima se pojavio i za njegovo vrednovanje sa društveno-političkog aspekta: u daljoj analizi mi ćemo ga posmatrati isključivo sa lingvističkih pozicija, sa aspekta njegovih stručnih vrednosti za jednu moguću izmenu i dopunu važeće pravopisne norme. Ovaj već opširni uvod u recenziju zaključićemo sa dve napomene.

1) Ovaj pravopisni priručnik u suštini se ne razlikuje od gramatičkih priručnika iz tvorbe reči i sintakse. Razlika je samo u etapi konstituisanja zamišljenog hrvatskog književnog jezika. Anić i Silić inauguriraju prethodnu etapu u kojoj se jezik Srba u Hrvatskoj odvaja od svog nacionalno-kulturnog kontinuiteta i nacionalno-kulturnog identiteta, tj. od jezika Srba izvan SR Hrvatske, i priključuje jezičkom standardu koji se separatno propisuje za Hrvate. Zato sintagma „hrvatski ili srpski jezik” ovdje znači ’književni jezik Hrvata i Srba u Hrvatskoj’. Babić i Katičić tu fazu preskaču i projiciraju viziju sledeće etape, oslanjajući se na nesrećnu formulaciju iz tamošnjeg republičkog ustava, etape u kojoj Srbi (u Hrvatskoj) nemaju pravo ni da svoj jezik nazivaju srpskim imenom.

2) Iako ne na očekivani i željeni način, pravopisni priručnik o kome je reč uticao je da se više ne odlaže rad na otvorenim pravopisnim pitanjima. Mitar Pešikan je javno formulisao pitanje pred kojim su se našli lingvisti

⁵ Vidi prikaz Svevlada Slamniga pod naslovom *Novi pravopis hrvatskog ili srpskog jezika* (Prevoditelj, siječanj 1987, XII, br. 37—38, 51—57). — Vidi takođe: Mijo Lončarić, *Potpuna jedinstvenost nije moguća*, Vjesnik, 31. siječnja 1987, str. 6; Eugenija Barić, *Nova praktična i terminološka rješenja*, Vjesnik, 7. veljače 1987, str. 6; Ivo Pranjković, *Uzoran priručnik*, Vjesnik, 17. siječnja 1987, str. 7; Vladimir Anić i Josip Silić, *Jezična rješenja ne propisuju forumi*, Vjesnik, 21. veljače 1987, str. 6—7.

⁶ Vidi prikaz Draga Čupića (Prevodilac, januar - mart 1987, VI, br. 1, 35—40).

sa srpskohrvatskog jezičkog područja (iz ostale tri republike): „jesu li spremni da zajedno formulišu svoje viđenje materije u kojoj ovaj priručnik revidira ili dopunjuje pravopisnu normu iz 1960. godine, da sa tom revizijom i dopunom sučele svoju dogovornu verziju dopuna i gdje treba popravki odredaba zajedničkog pravopisa, pa da onda zatraže podršku društva i javnosti za svoj nacrt i za taj smjer rada, ostavljajući uvijek otvorena vrata i za kolege iz Hrvatske ako se pridruže zajedničkom cilju”⁷. Pokazalo se da ima spremnosti za to, i uočljivi su već prvi rezultati: grupa najuglednijih jugoslovenskih serbokroata iz preostale tri republike istojezičnoga područja uputili su na javnu diskusiju predloge izmena i dopuna pravopisnih odredbi o pisanju stranih imena⁸ i o pisanju velikog i malog slova⁹.

1. *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* Vladimira Anića i Josipa Silića sastoji se od *Predgovora* (str. 5), četrdeset tri numerisana poglavlja, među kojima su *I. Uvod* (str. 7—8) i *XLII. Rječnik vlastitih imena* (str. 181—202) te *XLIII. Rječnik kratice* (str. 203—213), i najzad *Općeg pravopisnog rječnika* (str. 215—707). Struktura knjige je logična i pregledna, zasnovana na strogim lingvističkim i filološkim principima. Dobro je što su *Rječnik vlastitih imena* i *Rječnik kratice* izdvojeni iz *Općeg pravopisnog rječnika*, ali nema osnova za njihovo priključivanje teorijsko-normativnom delu priručnika (na što ukazuje njihova numeracija): oni metodološki pripadaju ortografskom rečniku i mesto im je posle *Općeg pravopisnog rječnika*. Poglavlje *XXIII. Znakovi za bilješke* (str. 69—70) trebalo je da sledi posle poglavlja *XXVIII. Pravopisno organiziranje bibliografske jedinice* (str. 93—95), na što je već ukazano¹⁰.

U *Predgovoru* autori navode da je njihova knjiga jedan od projekata „zamišljenih i pokrenutih u Komisiji za jezik Komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu Socijalističke Republike Hrvatske”. Društvenu i kulturnu potrebu za „pravopisom koji bi uvažavajući dostignuća prethodnih pravopisa odgovorio na što dosljedniji, a time i bolji način današnjim potrebama” oni vide u činjenici „da je Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika izišao još 1960. godine, da su od tada uznapredovale ukupne spoznaje o jeziku, pravopisu i namjeni osnovnih priručnika u kulturi jezika” (str. 5). U poglavlju *I. Uvod* ističe se da je zadatak *Pravopisnog priručnika* „da, u skladu s načelima zajedničkog pravopisa hrvatskoga ili srpskoga jezika, opiše stanje pravopisa u okviru književnojezičnog izraza kakav je u upotrebi u SR Hrvatskoj. Stoga

⁷ M. Pešikan, nav. članak, 39.

⁸ P. Ivić, J. Jerković, J. Kašić, B. Ostojić, A. Peco, M. Pešikan, Ž. Stanojčić i (konsultativno) J. Baotić, M. Karadža-Garić, M. Šipka, *Prilozi dopunjavanju i osavremenjivanju naše pravopisne norme*, Letopis Matice srpske, maj 1987, 163, knj. 439, sv. 5, 772—792 (preštampano u Našem jeziku XXVII, 1987, sv. 3—4, 137—158; najpre objavljeno u Borbi, 8—11. januar 1987). — O transkripciji ruskih imena vidi moj odziv pod naslovom *O pisanju ruskih imena*, Letopis Matice srpske, jun 1987, 163, knj. 439, sv. 6, 989—994 (objavljen najpre u Borbi, 1. jun 1987, str. 8).

⁹ P. Ivić, J. Jerković, B. Ostojić, A. Peco, M. Pešikan, M. Pižurica, Ž. Stanojčić i (konsultativno) J. Baotić, M. Karadža-Garić, M. Šipka, *Prilozi dopunjavanju i osavremenjivanju naše pravopisne norme (II)*, Letopis Matice srpske, jul 1987, 163, knj. 440, sv. 7, 129—156.

¹⁰ E. Barić, nav. članak.

se on ima shvatiti kao jedan od izvedbenih pravopisa toga zajedničkog pravopisa hrvatskoga ili srpskoga jezika, kome, kao i svaki drugi izvedbeni pravopis, može pomoći da, kad to bude bilo potrebno, dođe do logičnijih i djelotvornijih rješenja" (str. 7—8). Ovakve formulacije izazivaju nove nedoumice. Očigledan je nesklad između zadatka koji su autori sebi postavili ili im je bio postavljen i stvarnog rezultata. 1° Oni su, navodno, hteli da opišu stanje pravopisa u okviru književnojezičkog izraza kakav je u upotrebi u SR Hrvatskoj, a stvarno su propisali ortografske norme koje će uticati na buduće stanje pravopisa na području „jurisdikcije" ovog *Pravopisnog priručnika*. 2° Nije tačno da je *Pravopisni priručnik* u skladu s načelima zajedničkog pravopisa hrvatskoga ili srpskoga jezika niti da je on „izvedbeni pravopis": on bi to bio kada bi se poštovala norme Pravopisa 1960 i kada bi se one razradile za ijekavsko područje i na leksičko-terminološkom fondu koji je u široj upotrebi u Hrvatskoj. U tom smislu sklad između osnovnog i izvedenog pravopisa ne bi bio narušen ni popunjavanjem normativnih praznina. Ovako, sve je postavljeno na glavu: zajednički pravopis, i to ne postojeći nego budući, ima funkciju izvedenog pravopisa i trebaće ga uskladiti sa zasebnim (republičkim, nacionalnim) pravopisom ili pravopisima.

2. Posle *Uvoda* slede poglavlja *II. Pismo* (str. 9—11) i *III. Odnos grafema i fonema* (str. 12). Navodi se spisak latiničkih i ćiriličnih slova, pisanih i štampanih, svrstanih po abecednom i azbučnom redu. Svakako bi bilo dobro da su autori naveli i kurzivna slova jednog i drugog pisma.

„Za pisanje stranih riječi upotrebljavaju se još grafemi *q* (koji u abecednom redu stoji iza grafema *p*), *w*, *x* i *y* (koji u tom redosljedju stoje iza grafema *v*)" (str. 12). — Pri izvornom pisanju stranih imena sreću se, međutim, i brojni drugi grafemi, sa nadrednim i podrednim znacima, pa su autori bili dužni da ukažu na njihovo mesto u abecedi (što praktično može imati značaja pri enciklopedijskom rasporedu izvorno napisanih stranih vlastitih imena).

Digr ame *dž*, *lj* i *nj* autori tretira' u čas kao grafeme (str. 12), čas kao skupove dvaju grafema (str. 10). Polazeći od stava da u ota pisma, u načelu, „jednom grafemu odgovara jedan fonem", navode da „jedino u latinici fonemima *ž*, *lj*, i *ñ* odgovaraju po dva grafema" (str. 10).

3. Autori navode primere tipa *pisat ću*, „gdje grafemu *t* ne stoji nasuprot nikakav odgovarajući fonem: *писаћу*", kao slučaj nepodudaranja između grafema i njima odgovarajućih fonema u vezama među riječima, ali u zagradi dodaju: „Na području hrvatskoga ili srpskoga jezika normativan je i način pisanja *писаћу*" (str. 10—11). Ostaje nejasno da li je poslednji način pisanja normativan i na području važenja ovog „izvedbenog pravopisa".

Zanimljivo je da ovde autori, koji se trude da dosledno primene fonemski i morfemski princip u pravopisu, ostaju kod tradicionalnog rešenja *писаћу* [= *писаћу*], i čak ovaj oblik tumače kao „vezu među riječima". Sekvenca *ću* u postpozitivnom položaju u futuru genetski je zaista reč (tačnije, oblik reči, r. словоформа), ali je u istorijskom razvoju srpskohrvatskog jezika promenila svoju funkciju. U oblicima *писаћу*, *писаћеš*, *писаће*, *писаћемо*, *писаћете*, *писаће* (koji se tako izgovaraju i kad se pišu *pisat ću*, *pisat ćeš* . . ., osim kad način pisanja deluje na način izgovora) komponenta -ć- poprimila je funkciju

morfema, tačnije: funkciju obličkog sufiksa kojim se gradi futur, dok su *-u*, *-eš*, *-e*, *-emo*, *-ete*, *-e* — fleksijski morfemi za obeležavanje lica i broja. Ovdje hrvatska pravopisna tradicija, a i naši autori, po našem mišljenju, odstupaju i od fonemskog i od morfemskog pravopisnog principa. Od fonemskog odstupaju zato što grafemu *t* ne odgovara nikakav fonem, a od morfemskog zato što *ću* nije reč nego skup dvaju morfema u sastavu oblika *pis|a|ć|u*.

4. Drugi slučaj nepodudaranja grafema i fonema ozakonjuju naši autori: „Ni između skupa grafema *ije* koji predstavlja takozvani refleks jata i njemu odgovarajućeg fonemskog sastava nema potpunog podudaranja. Taj skup grafema fonetski se očituje dvojako: kao jednosložno *je* (bilježi se *je*) i kao dvosložno *ije* (bilježi se *ije*)” (str. 10). Ovaj izgovorni dublet pojašnjavaju u odeljku XXXIV. *Alternacija ije | je | e | i* (str. 106—111): „U izgovoru se *ije* ponaša dvojako:

- a) kao *je*: *cvijēt* (tj. *cvijēt*) (piše se *cvijet*) i *riĕka* (tj. *riĕka*) (piše se *rijeka*);
- b) kao *ije*: *cvijet* (tj. *cvijet*) (piše se *cvijet*) i *riĕka* (tj. *riĕka*) (piše se *rijeka*)” (str. 106).

Karakteristično je da na oba mesta autori na prvom mestu daju izgovor [je], a na drugom [ije]; nije jasno da li izgovornim varijantama daju samo fonetsku ili i fonološku vrednost; uz to, ništa ne kažu o slogovnoj vrednosti sekvenca. Jasno je, međutim, da autori uvode u hrvatski pravopisni kanon čitavu kategoriju reči u kojima grafemu *i* ne odgovara nikakav fonem, što još jednom narušava fonološki princip pravopisa. Autori su mogli pribeći i drugom rešenju i propisati ortografske dublete *cvjet*, *riĕka* || *cvijet*, *rijeka*, koji bi odgovarali ortoepskim dubletima, onako kako ih oni tumače. Inače, bolje bi bilo da su se vratili starom dobrom jatu i grafički pomirili oba izgovora, pa čak uspostavili mostove sa ekavskim (i ikavskim) izgovorom: *cvět* (ćir. цвѣт), *rĕka* (ćir. рѣка)! Ovako su pomešali fonološke vrednosti i njihove fonetske realizacije, sporedno su stavili u prvi plan, a fonološki princip kao temelj našeg pravopisa još jednom je ozbiljno doveden u pitanje.

Da naš savet Aniću i Siliću da se vrate starom dobrom jatu nije nikakva šala, vidi se iz odeljka XXVII. *Prenošenje dijela riječi u slijedeći red* (str. 89—92). Naši autori uopšte ne priznaju rezultate jekavskog jotovanja. Dok u rečima tipa *knjiga*, *sljubiti* vide dvočlane kombinacije suglasničkih fonema na početku reči *knj*, *slj* (preciznije će biti da ih navedemo ćirilicom: књ, слъ), u rečima *ljepota*, *nježan* vide na početku reči dvočlanu *lj* (лј!), *nj* (њ!), a u rečima *snježan*, *bljeskati*, *dlijetast*, *gnjevan*, *hljeban*, *mljeti*, *pljeskati*, *sljepoća*, *žljebast* — tročlanu kombinaciju suglasničkih fonema *snj* (снј!), *blj* (блј!), *dlij* (длј!), *gnj* (гњј!), *hlj* (хлј!), *mlj* (млј!), *plj* (плј!), *slj* (слј!), *žlj* (жлј!) (str. 89—90). То, zapravo, znači, da se navedene reči imaju ćirilicom pisati: лјепота, нјежан, снјежан, блјескати, длјетаст, гњеван, хлјебан, млјети, плјескати, слјепоћа, жлјѣбаст.

Da ne bi ostavili nikakvu sumnju u fonološku (i pravopisnu, samo što se то u latinici ne vidi) interpretaciju navedenih primera, autori uz reč *ljepota* daju ovu napomenu: „Ovdje jedinica *j* pripada jedinici *e*, a ne jedinici *l*, pa se i ponaša samostalno prema jedinici *l*. Ona je tu jedinica refleksa glasa jata.

Drugim riječima, *lj* nije *l*, nego *lj̄*. Tako je i s kombinacijama: *nj* (nježan) — koja je onda također dvočlana — i *blj* (bljeskati), *dlj* (dljetast), *gnj* (gnjevan), *hlj* (hljebbar), *mlj* (mljeti), *plj* (pljeskati), *slj* (sljepoča), *žlj* (žljebast), *snj* (snježan) — koje su onda tročlane. U skladu s time mogle bi se izdvojiti i četveročlane kombinacije: *smlj* (smljeti), *splj* (spljeskati) i *zgnj* (zgnječiti)” (str. 89, nap.). Ovde su autori, više je nego očigledno, pomešali sinhronijski i dijahronijski plan, na sinhronu fonološke kombinacije preneli su jednu epizodu iz dijahrone fonologije. Oni, zapravo, uzimaju epohu kada se jat fonetski izrazio sekvencom [j̄e], a ne uzimaju u obzir promenu prethodnog suglasnika *l*, *n* (jotovanje). I ovde, naravno, bilo bi bolje da su se vratili na staro dobro jat, pa neka ga izgovara svako kako mu je drago, bar bi sva besmislenost njihovog tumačenja bila jasnija. Ovde su za vrhovni kriterijum uzeli dijahroni aspekt — „jedinicu refleksa glasa jata”, dakle, svoje znanje iz istorije jezika. Bolje bi bilo da su se oslonili na jezičko osećanje izvornih nosilaca srpskohrvatskog književnog jezika (štokavaca) sa ijekavskoga jezičkog područja, koji neće razlikovati *lje* u *polje* od *lje* u *ljepota* niti *nje* u *njegov* od *nje* u *nježan*. Da bi to razlikovali, morali bi znati ekavske reflekske (*lepota*, *nežan*), ali ni to im autori ne dadoše da nauče: iz čitavog ovog *Pravopisnog priručnika* izostavljeni su, naime, ekavski likovi! S druge strane, korisnik ovog pravopisa sa jekavskim jezičkim osećanjem može učiniti i obrnutu grešku: može mu se učiniti da je neka reč sa refleksom jata i onda kad ona to zaista nije (pa će i u njoj grafeme *lje* pročitati „lje”, a ne „lje”). Takvu grešku su napravili i autori ovog *Pravopisnog priručnika*, a kamoli da je ne naprave osobe bez specijalnog lingvističkog obrazovanja. Naime, Anić i Silić među reči u kojima je *j* „jedinica refleksa glasa jata” te „pripada jedinici *e*, a ne jedinici *l*, pa se ponaša samostalno prema jedinici *l*” ubrajaju i reči u kojima nemamo reflekske jata: *pljeskati* (u kojoj autori vide tročlanu kombinaciju suglasničkih fonema, dakle „плј”), *spljeskati*, *zgnječiti* (u kojima opet vide četveročlanu kombinaciju suglasničkih fonema, znači „сплј”) i „згнј”). Navedene reči i na ekavskom području imaju *lj* (љ): плѣскати, сплѣскати, згњѣчити. Čitalac će u ovom priručniku uzalud tražiti suglasničke alternacije, nastale kao rezultat jekavskog jotovanja, *l* — *lj*, *n* — *nj*. Umesto toga naći će odeljak XXXVII. *Kombinacije suglasničkih fonema s fonemom j̄ (j)* (str. 130—131). I opet su autori pomešali dijahroniju sa sinhronijom. O fonemu *j* sa savremenog gledišta može se govoriti samo u primerima tipa *naličje*, *podnožje*, *orašje*, *guščji*; u svim ostalim slučajevima o njemu se može govoriti samo sa istorijskog stanovišta. Navedeno poglavlje je indikativno u tom smislu što autori priznaju samo staro (praslovensko) i novo jotovanje (imenice na *-*ьje* i pridevi na *-*ьje*); najnovije, jekavsko jotovanje oni isključuju iz književnog jezika. Time su ostvarili dvostruku dobit. S jedne strane, na „lingvističkom” planu, u primerima tipa *lijep* [izg. лјеп] — *ljepota* [izg. лјепота] ukinuli su suglasničku alternaciju л — љ, a polovično i samoglasničku ӣje — e (jer se na drugom mestu ipak navodi i izgovor [лјеп], kao što smo videli). S druge strane, na „idejnom” planu, u čitavom nizu slučajeva razdvojili su se ne samo od ekavskog istoka, u kome je *lepota* i *nežan*, nego i od ijekavskog, Vukovog i vukovskog juga, u kome je *ljepota* (tj. љепота) i *nježan* (tj. њежан). Na pseudojekavskom zapadu, od sada, od Anićevog i Silićevog pravopisa, ne lon-

donskog nego zagrebačkog, biće њjepota i њjepжан (samo što se to u grafičkoj dvosmislenosti latinice jasno ne oseća). To bi, verovatno, jasnije podvukao ortoepski priručnik hrvatskoga (ili srpskoga) književnog jezika!

5. Posle opšteg poglavlja *IV. Pravopisni znakovi* (str. 13) slede posebno: *V. Točka* (str. 14—15); *VI. Točka-zarez* (str. 16—17); *VII. Zarez* (str. 18—35); *VIII. Upitnik* (str. 36); *IX. Uskličnik* (str. 38—39); *X. Upitnik i uskličnik u kombinaciji* (str. 40); *XI. Dvotočka* (str. 41—47); *XII. Trotočka* (str. 48—50); *XIII. Zagrade* (str. 51—54); *XIV. Navodnici* (str. 55—57); *XV. Polunavodnici* (str. 58); *XVI. Crta* (str. 59—62); *XVII. Dvostruka crta* (str. 63); *XVIII. Crtica* (str. 64—65); *XIX. Dvostruka crtica* (str. 66); *XX. Kosa crta* (str. 67); *XXI. Apostrof* (str. 68); *XXII. Znakovi za bilješke* (str. 69—70); *XXIII. Znakovi za naglaske* (str. 71—72); *XXIV. Pravopisni znakovi u brojkama* (str. 73—75).

Odeljak *Dvostruka crtica*, kao i pravopisni znak koji se u njemu inauguriše, potpuno je suvišan: „U rukom pisanom tekstu pri prenošenju dijela riječi u novi red upotrebljava se (osim crtice [. . .]) i dvostruka crtica. Ta se dvostruka crtica razlikuje od znaka jednakosti po tome što joj slijeva i zdesna nema bjeline (kao pri znaku jednakosti)” (str. 66). — Vaskrsavanje dvostruke crtice, makar i u rukom pisanim tekstovima, nema nikakvog opravdanja (osim, možda, da se i u rukom pisanim tekstovima što više međusobno razlikujemo). Sam termin *dvostruka crtica* deluje prirodno, pa bi se, po ugledu na njega, neprikladni termin „dvotočka” mogao zameniti prikladnijim *dvostruka tačka*, a umesto rogotatnog „trotočka” ostaviti *tri tačke*.

U formulaciji: „Točka kao znak kratice ne piše se kad iza nje dolazi točka kao znak kraja rečenice” (str. 15) bolje bi bilo reći da u takvom slučaju tačka ima dvostruku funkciju.

Ne smatramo da je primerena odredba: „Kad se želi reći da su rečenice u nabranjanju nosioci odgovarajuće komunikativne uloge, iza njih se piše znak koji im odgovara, pa onda i točka” (str. 15). Mislimo da je nepotrebno nagomilavati pravopisne znakove: dovoljno je ostaviti znak komunikativne vrednosti rečenice: *Marko je došao kući. Marko je došao kući? Marko je došao kući!* Ili, kada se ne ukazuje na komunikativnu vrednost, ostaviti samo zarez ili tačke i zarez, a na kraju tačku (kao što to čine i autori ovog priručnika na drugim mestima; up. str. 25, 26, 29). Isto tako, pri nabranjanju upitnih zameničkih reči suvišno je navoditi oba znaka: „*zašto?, tko?, što?, kuda?, kamo?*” (str. 36): dovoljno je staviti samo znak pitanja ili samo zarez.

Upotreba zarez a u rečenici sa pridevima i glagolskim pridevima dobro je regulisana, ali izaziva nedoumicu interpretacija njihove funkcije. U rečenicama: *Malaksao, dječak nije mogao hodati* i *Uz nemiren, čovjek je pojurio niz stepenice* Anić i Silić vide „glagolski pridjev radni i glagolski pridjev trpni u predikatnoj ulozi” i zaključuju: „Glagolski pridjev u predikatnoj ulozi odvaja se zarezom jer u tom slučaju predstavlja rečenicu” (str. 33). U navedenim primerima glagolski pridevi imaju polupredikativnu (drugom terminologijom: atributivno-predikativnu) funkciju, ili funkciju izdvojenog atributa. U toj funkciji, inače, pridev ili glagolski pridev ne moraju obavezno da budu u nominativu. Isto tako u primerima tipa *Nije mogao hodati malaksao*

(*gladan*) particip i pridev nisu u čisto atributivnoj, nego u atributivno-adverbijalnoj funkciji.

Bolje bi bilo preciznije odrediti kad se ne piše upitnik iza naslova (str. 37) i kad se naslovi pišu s navodnicima, a kad bez njih (str. 57). Trebalo je u poglavlju *Polunavodnici* (str. 58) navesti da se ovaj pravopisni znak upotrebljava i za obeležavanje leksičkog značenja reči ili konstrukcije. „Povećanu točku” (str. 62), koja se može staviti u novinskoj vesti između mesta i sadržaja, kao uslovni znak treba izostaviti iz pravopisnog normiranja. Ne bi trebalo propisivati oblik navodnika ”—” (str. 55): on je uslovljen ograničenošću pisaae mašine. Preostale oblike: „—” i »—« treba koristiti i u međusobnoj kombinaciji: onako kako se to primenjuje u ruskom pravopisu. Naime, kad se citira veći odlomak teksta koji i sam sadrži dijalog u kontinuiranom obliku, korišćenje polunavodnika nije praktično; bolje je kao spoljašnje navodnike koristiti znak: »—«, a kao unutrašnje navodnike znak: „—”, ili obrnuto.

Pisanje tačke posle rednog broja izraženog rimskim ciframa (str. 73) argumentovano je osporeno u prikazima drugih autora¹¹.

6. U poglavlju XXV. *Veliko i malo početno slovo* (str. 76—83) ima izvesnih korisnih novina, ali i pitanja za diskusiju. Osnovu za doradu pravopisnih normi u ovom pogledu daju *Prilozi dopunjavaju i osavremenjivanju naše pravopisne norme* grupe jugoslovenskih lingvista¹², te se na njima nećemo zadržavati. Treba istaći samo da u osobna imena ljudi pored imena, prezimena i nadimaka treba uključiti i imena po ocu/majci i imena po mužu (str. 76). Iz spiska osobnih imena božanstava i mitoloških bića (str. 77) treba isključiti zajedničku imenicu *rusalka*.

7. Poglavlje XXVI. *Pisanje riječi sastavljeno i rastavljeno* (str. 84—88) sadrži niz novina, ali je mali broj i stvarno opravdan.

Prvi paragraf u ovom poglavlju glasi: „Riječi se mogu pisati sastavljeno (zajedno) i rastavljeno (odvojeno).” A drugi počinje: „Sastavljeno se pišu prefiksi, sufiksi i nastavci [. . .]” (str. 84). Ovakav pristup izaziva nedoumicu: prefiksi, sufiksi i nastavci nisu reči, nego morfemi. Bolji pristup bio bi da se kaže da se odvojeno pišu reči, a sastavljeno morfemi, pa da se zatim, koliko je to moguće tačnije, razgraniče reči i morfemi. Zajedno se pišu one komponente koje su izgubile status reči i dobile status morfema. Anić i Silić nisu ponudili kriterijume po kojima bi se razgraničile reči i morfemi. Te kriterijume možemo samo da naslućujemo.

U pisanju priloga neke korekcije dvojice autora mogle bi se prihvatiti. Može se prihvatiti da se prilog *usput* u primerima tipa *Usput je ponio cvijeće*, koji se razlikuje od predložko-padežne veze *uz put: Uz put raste cvijeće* (str. 84), piše kao jedna reč. Navedeni prilog (po poreklu priloški izraz) ima jedan akcenat, pomeren značenje i karakteriše ga neprobojnost (između njegovih komponenti u istom značenju ne može se umetnuti nova reč). Sa manje obavezujućeg osnova može se prihvatiti sastavljeno pisanje predložko-padežnih

¹¹ M. Pešikan, nav. članak, 38; D. Čupić, nav. prikaz, 38. Izmenu podržava M. Lončarić, nav. članak, i S. Slamig, nav. prikaz.

¹² Vidi nap. 9.

veza u priloškom značenju „nažalost” (str. 84) i „doviđenja”: „Doviđenja do slijedeće godine — Ništa do viđenja s roditeljima” (str. 281, Rječnik). U istom, iako ne više izbledeleom značenju ovi priloški izrazi mogu sadržati i druge komponente: *na moju veliku žalost, do skorog viđenja*. To znači da se komponente *na* u *na žalost* i *do* u *do viđenja* i u priloškoj upotrebi mogu shvatati kao predlozi, a ne prefiksi (= okamenjeni predlozi). Već nema nikakva osnova pisati zajedno izraze „hvalabogu” i „hvalevrijedan — odr. obl. hvalevrijedni” (str. 324, Rječnik). Oni ne samo da mogu sadržati druge leksičke jedinice (*hvala neka je bogu, hvale je vrijedan*) nego imaju i poseban akcenat na obe komponente.

Izazivaju nedoumice odredbe o pisanju komponente *put*: „Jedinica *put* ponaša se kao sufiks (po tome je zovemo sufiksoidom), te se piše sastavljeno: *osamput, sedamput, stoput, tisućput* itd. Takva se jedinica *put* piše sastavljeno i u drugim riječima: *kojiput, nekiput, kolikoput* itd. Jedinica *put* može glasiti i *puta*, pa se i tad piše sastavljeno: *dvaputa, triputa, osamputa* itd.” (str. 88). Očigledno su autori težili da daju pravilo bez izuzetaka. A pogrešili su jer se komponenta *put(a)* različito ponaša u različitim kombinacijama. Lingvistički uverljivije ovo pitanje je regulisano dosadašnjim Pravopisom (t. 93): sastavljeno se pišu *jedanput, dvaput, triput* — „kada se izgovaraju s jednim akcentom”, a *dva puta, tri puta, četiri puta, pet puta, deset puta, prvi put, drugi put, treći put* rastavljeno — „kada imenički deo ima oblik koji zahteva broj uz koji taj oblik stoji, a i broj i imenica čuvaju svoje posebne akcente”. U rečniku Pravopisa 1960 navodi se *stoput* i *sto puta*. Prema tome, u nekim Anić-Silićevim primerima lingvistički je opravdano pisati reči odvojeno: *koji put, neki put, dva puta, tri puta, osam puta*. Ne samo da oblik *puta* čuva poseban akcenat nego prozodijski razlikuje oblik jednine i oblik množine (2, 3, 4 púta — 5 . . . púta). Između dveju komponenti može se umetnuti druga reč: *neki je put, dva je puta*. To ujedno znači da komponenta *put(a)* u poslednjim primerima nije morfema, nego nominativ-akuzativ, odnosno genitiv singulara i genitiv plurala imenice.

Potpuno je nelogično propisati sastavljeno pisanje jedinica složenih rednih brojeva tipa „*stopedesetdrugi*” (str. 87), kao i brojnih imenica, zbirnih brojeva i brojnih prideva, što je osporeno i u dosadašnjim stručnim odzivima²³.

I nekolicke omaške iz ovog poglavlja. Propisuje se da se broj *šest* (s varijantom *šes-* i *šez-*) udružuje s brojevima *deset* i *sto* „u složenice po načelu subordiniranih složenica sa spojnim morfemom *-o-*, tj. pišu se sastavljeno (ali bez spojnog morfema *-o-*)”, pa se navodi primer *šesto* (str. 87). Ovde je ili pogrešan primer (prema Pravopisu 1960 je *šeststo*) ili formulacija (*šest* s varijantom *še-*). *Dvijesto* (str. 87) je verovatno štamparska greška umesto *dvesto* (up. str. 287, Rječnik). Primeri tipa *žena-heroj* nisu „vid subordiniranih složenica”, nego vrsta koordiniranih složenica (str. 87), naravno ako je opravdano ovakve sprege nazivati složenicama.

8. U poglavlju XXVII. *Prenošenje dijela riječi u slijedeći red* (str. 89—92), pored interpretacije broja i vrste suglasničkih fonema u rečima sa jekavskim

²³ M. Pešikan, nav. članak, 38; I. Pranjković, nav. članak.

jotovanjem (v. t. 4), nije dobro preporučiti rastavljanje *bici-kl* i *ansam-bl* (str. 91): niti je *l* pravi slogovni vokal niti su reči morfološki adaptirane (*bicikl* → *biciklo*) da bi se takvo prenošenje dopustilo.

9. Novinu u ovom priručniku predstavlja poglavlje *XXVIII. Pravopisno organiziranje bibliografske jedinice* (str. 93—95), koje je u tesnoj vezi sa poglavljem *XXII. Znakovi za bilješke* (str. 69—70). Dobro je što je pokušano da se ova materija pravopisno reguliše, ali ponuđena rešenja nisu ni logična niti vode računa o srpskohrvatskoj naučnoj i filološkoj tradiciji. Autori sve podatke navode kurzivom, a bitno je rešiti koji se podaci štampaju kurzivom (naslov rada ili naslov publikacije), a koji običnim slogom. U primerima godina časopisa se navodi posle sveske i strane. Nije potrebno razlikovati belešku sa zvezdicom ili sitnim brojem s leve i s desne strane pravopisnog znaka itd.

10. Odeljak *XXIX. Kratice* (str. 96—98) sadrži dve štamparske greške: gen. UNICEFA-a, BEMUSA-a (umesto: UNICEF-a, BEMUS-a), jednu nelogičnost: gen. CIA-e (str. 98) i jedno novo pravopisno pravilo: iza reči koja se „krati tako da joj se uzima početna zona prvog i završna zona posljednjeg sloga” piše se tačka: *dr.* (doktor), *mr.* (magistar) (str. 97). Autori ništa ne kažu kako se ove reči skraćuju u zavisnim padežima. U dosadašnjem Pravopisu doktor se skraćivalo bez tačke i menjalo se u pismu: *dr, dra, dru, drom*, dok je *dr.* bila skraćenica za drugi, drugo (u Pravopisnom rečniku). To je bilo bolje rešenje od Anić-Silićeve korekcije. A najlogičnije je pisati *d-r, m-r, i* u zavisnim padežima *d-ra, d-ru, d-rom*; po istoj logici: *g-đa, g-din, g-đica* (u svim ovim slučajevima skraćenica je samo u pismu, a treba izgovarati pun oblik).

11. Posle skraćenica slede odeljci: *XXX. Fonem č* (str. 99—100); *XXXI. Fonem dž* (str. 101); *XXXII. Fonem ć* (str. 102—103); *XXXIII. Fonem d* (str. 104—105); *XXXIV. Alternacija ije | je | e | i* sa tabelom (str. 106—113); *XXXV. Alternacija ljo* (str. 114); *XXXVI. Kombinacije fonema sa tabelom* (str. 115—129); *XXXVII. Kombinacije suglasničkih fonema s fonemom ĳ (j)* sa dve tabele (str. 130—145). — Navedena poglavlja su urađena pregledno i sa poznavanjem fonoloških i naročito morfonoloških pojava. U odeljku o fonemu *č* izostao je odnos *stric — stričev*. Na str. 116 u t. 326. stoji „Fonemi *s, š* i *ž*” umesto: *s, š* i *z*, a u t. 330. „Fonem *d*” umesto: Fonemi *t, d*. Reč *jedanput* ima nezamenjeno *n* „na granici osnove i osnove” (str. 116). Ovde je *-put* osnova, a na str. 88 — sufiksoid (pojmovno-terminološka neujednačenost). Na str. 118 opet je izostao sufiks *-ev*. U istom odeljku trebalo je razlikovati komparativni sufiks *-ji¹* u primerima tipa *crnji* i posesivni sufiks *-ji²* u primerima tipa *kravlji* (str. 122—123). U t. 374. u primeru *droščić — drozak* nije posvedočena alternacija *šč — sk* (str. 123). Navodi se alternacija *st — št* (*iskoristiti — iskorišten*), a ne navodi se alternacija *st — šć* (str. 124). Isto ograničenje nalazimo i na str. 131, t. 394. U *Tabeli sufiksa koji utječu na zamjene fonema i skupova fonema* opet se navode komparativno *-ji¹* i posesivno *-ji²* kao jedan sufiks (str. 132—135); u *Napomeni uz tabelu* (str. 135) se kaže: „Alternacije *k/č, c/ć* i *h/š* u odnosima *k + j, c + j* i *h + j* navode se dvaput. To se čini zato što rezultati tih odnosa nisu isti: jednom su to *č, ž* i *š*, a jednom

čj, žj i šj (usp. : jači i vučji).” To je sve zbog nerazlikovanja dvaju homonimičnih sufiksa!

12. Poslednja poglavlja, pre tri rečnika, čine tematsku celinu: XXXVIII. *Transkripcija i transliteracija stranih vlastitih imena* (str. 146—173) — obuhvaćeni su albanski, arapski, bugarski, češki, danski, engleski, finski, francuski, hindski, japanski, kineski, latinski, makedonski, mađarski, nizozemski, norveški, novogrčki, njemački, poljski, portugalski, ruski, slovački, slovenski, starogrčki, svahili, španjolski, švedski, talijanski i turski jezik; XXXIX. *Strana imena ljudi* (str. 174—178); XL. *Strana imena naseljenih mjesta* (str. 179); XLI. *Imena kontinenata, zemalja, otoka, poluotoka i druga geografska imena* (str. 180).

Nastojeći da stvore pravila bez izuzetaka, autori su znatno simplifikovali složenu materiju transkripcije iz slovenskih jezika (naročito iz poljskog). Za ruski jezik navode pravila transliteracije i transkripcije (str. 165—166), ali se sami tih pravila ne pridržavaju (up. *Bjelinski* na str. 61; po pravilima transkripcije trebalo bi: *Belinski*). Na nekim mestima svoja transkripcijska i transliteracijska pravila kombinuju: *Fjodor Mihajlovič Dostojevskij, Pjotr Ilič Čajkovskij* (str. 174). Ne uzimaju u obzir paradigmu (*Pjotr* umesto *Petar* za rusko Пётр, gen. Петра). Ne uzimaju u obzir morfološki princip u transkripciji sa srodnih jezika (*Sergej Jakovlevič Žuk* — str. 175). U spisku prideva napravljenih od stranih imena ljudi navode nakaradne oblike *dostojevskijeovski, čajkovskijeovski* (str. 176), koji su izvan tvorbenoga sistema srpskohrvatskoga jezika.

U odeljku o deklinaciji stranih ženskih imena (str. 178) postavljaju tri pravila. Prvo: „Ako završavaju na *a*, dekliniraju se kao *Ana* [...]” Drugo: „Ako ne završavaju na *a*, ne dekliniraju se, npr. *Ingrid Bergman* → *film Ingrid Bergman*.” Treće: „Jedino se imena koja završavaju na *e* koje nije pod naglaskom mogu deklinirati: *Jacqueline Kennedy* → *Jacqueline Kennedy*.” — Ovde autori, uprkos svom načelnom opredeljenju, već ulaze u normativnu gramatiku. Da se strana ženska lična imena na suglasnik u našoj štampi sve manje dekliniraju, činjenica je. Tako se stvara posebna, nulta deklinacija. Odricanje od deklinacije ovih imena nanosi nesumnjivu štetu tipološkoj samobitnosti srpskohrvatskog jezika. Pravilo o morfološkoj adaptaciji (nastavak *-a* u nominativu) i svest o tome da pozajmljujemo samo osnovu stranoga imena, a ne nikako nastavke, ovaj bi proces zaustavili (*Margaret* → *Margareta*). Ženska prezimena na suglasnik mogu se opet prilagoditi našoj promeni tvorbenom adaptacijom — pomoću sufiksa *-ova* (*Tačer* → *Tačerova*). No da se vratimo poslednjem primeru naših pravopisaca. U kom se to jeziku imena „završavaju na *e* koje nije pod naglaskom” te se „mogu deklinirati”? Autori kao da zaboravljaju da ortografska pravila podrazumevaju i odgovarajuća ortoepska pravila. Primer sa dativom *Jacqueline Kennedy* pokazuje zapravo živu težnju srpskohrvatskog jezika da strana imena žena morfološki prilagodi svojoj deklinaciji (*Žaklina*, gen. *Žakline*) i živim tvorbenim odnosima (pos. pr. *Žaklinin*).

13. Da zaključimo. Istaknuti hrvatski lingvisti stvorili su delo koje spolja pleni svojom preglednošću i strogo izvedenom fonološkom i morfonološkom analizom, te su se pokazali kao kvalifikovani stručnjaci za dalje raspravljanje o

problemima ortografije, fonologije i morfemike srpskohrvatskog jezika. Ali je njihovo delo, što može da deluje apsurdno, daleko zaostalo za demonstriranim sposobnostima svojih autora: ono je svojim novinama postalo unutrašnje protivrečno i ostalo društveno i kulturno-politički — retrogradno. Tamo gde su išli utrvenim stazama dosadašnjih pravopisnih rešenja autori su pokazali zavidnu sposobnost klasifikacije i sistematizacije.

I dve napomene posle zaključka.

1) Jedan od hrvatskih kritičara zamerio je autorima što nije bio uključen širi autorski kolektiv¹⁴. Mi se s takvom primedbom slažemo. Mnogo bolje rezultate dala je inicijativa grupe serbokroatista iz Beograda, Novog Sada, Nikšića i Sarajeva. Ali u jednom takvom poslu bila bi korisna saradnja i slavista drugoga i opštegga profila, kao i stručnjaka za druge lingvističke oblasti.

2) U ovom prikazu mi smo se i u svom tekstu služili Anićevoim i Silićevoim terminologijom (*fonem, morfem, grafem* i sl., mada se inače služimo terminološkim dubletima *fonema, morfema, grafema*). To smo učinili zato da terminološka nepodudarnost u istom tekstu ne bi otežavala čitanje.

Beograd

Radmilo Marojević

¹⁴ E. Barić, nav. članak.

MILORAD RADOVANOVIĆ, **Sociolingvistika**, drugo izdanje, izd. Književna zajednica Novog Sada, Dnevnik, Novi Sad 1986, str. 304.

U trećem (dopunjenom i prerađenom) izdanju *Pravaca u lingvistici* (1975) Milke Ivić, po prvi put se pominje, kao nova grana jezičke nauke (pored drugih lingvističkih škola, pokreta, pravaca), i sociolingvistika. Četiri godine kasnije (1979), u izdanju BIGZ-a, izlazi knjiga koja nosi naslov upravo ovog novog lingvističkog pravca — *Sociolingvistika* (str. 160), čiji je autor profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu Milorad Radovanović¹. Time se jugoslovenska lingvistička produkcija relativno rano, u svakom slučaju, bez većeg zakašnjenja, pridružila onim zemljama u kojima su jezička proučavanja usmerena u interdisciplinarnom pravcu. Počeci sociolingvističkih ispitivanja vezuju se inače najpre za američku lingvistiku još početkom šezdesetih godina, a i u SSSR-u, opet šezdesetih godina, nezavisno od ovog, pojavljuje se takođe interesovanje za sociolingvistiku, rasprostranjeno u širem krugu naučnika².

Međutim, knjiga o kojoj ćemo ovde govoriti pojavila se tek nedavno, i predstavlja drugo izdanje — dopunjeno i prerađeno — pa se u tom smislu može govoriti ipak o drukčijoj knjizi, bar kad je reč o pomenosti koncepcije i težišta ispitivanja. Dodajmo ovde da je u pitanju i drugi izdavač, novi format, različite korice, znatna uvećanost teksta, što sve stvara utisak (koji nije proizvod autorove namere) da se istodobno radi, u krajnjoj liniji, i o novoj a ne samo ponovljenoj studiji.

Predstavićemo knjigu u celini, a posebno njene nove delove.

Ona sadrži *Predgovor prvom izdanju* (5—7), *Predgovor drugom izdanju* (8—11), a zatim niz ovih dvanaest poglavlja: I. *Lingvistika kao sociolingvistika* (13—39); II. *Jezik* (40—52); III. *Komunikacija i funkcije jezika* (53—77); IV. *Jezik i druga komunikacijska sredstva* (78—117); V. *Jezik — kultura — društvo* (118—131); VI. „*Gramatika*” *društvenog statusa* (132—143); VII. *Osnovni sociolingvistički pojmovi* (144—164); VIII. *Raslojavanje jezika* (165—185); IX. *Planiranje jezika — normiranje jezika — standardni jezik* (186—197); X. *Glavne sociolingvističke teme u Jugoslaviji* (198—218); XI. *Sociolingvistika*:

¹ U međuvremenu je o sociološkim ispitivanjima jezika objavljeno više pojedinačnih radova, studija, prevoda. Tu se najviše ističu radovi R. Bugarskoga (*Jezik i lingvistika*, Beograd 1984; *Jezik u društvu*, Beograd 1986) i D. Škiljana (*Perspektive sociolingvistike*, Naše teme, Zagreb 1980; *Pogled u lingvistiku*, Zagreb 1985).

² U *Pravcima u lingvistici* (1975) M. Ivić, u odeljku *Sociolingvistika*, *Bibliografske napomene* nema lingvističkih radova iz Jugoslavije koji bi u to vreme obrađivali ove teme

preteče — zameci — počeci — razvoj — perspektive (219—257); XII. *Sociolingvistika i susedne discipline — budućnost lingvistike* (258—280). Na kraju dolaze *Odabrana bibliografija* (281—301) i rezime na engleskom pod naslovom *Sociolinguistics* (302—304).

Pet poglavlja je posve novo (I—IV i X), a ostala su data delimice izmenjena ili dopunjena. Sasvim je novih, znači, oko 137 strana, što je više od jedne trećine teksta; drugim rečima, u odnosu na prvo izdanje, sa dopunama i preradama — tekst je dvostruko uvećan.

Prvo poglavlje *Lingvistika kao sociolingvistika* je u neku ruku uvodni ogled, programski intoniran. Posvećeno je problemu definisanja lingvistike kao nauke. Učinjen je u njemu napor da se što tačnije i eksplicitnije saopšti ono najbitnije o jeziku i nauci o jeziku „kao nauci o čoveku i njegovom jeziku”. Promatrajući i pretresajući dosad u svetu vodeće teorijske stavove sa pažnjom, sa uočljivim smislom za sistematičnost u izlaganju, uz to i sa kompetencijom dobrog poznavaoaca ne samo američke nego i evropske, posebno sovjetske literature, autor u svojim promišljanjima očito pokušava da ode korak dalje odmerenim stavljanjem u kritičku žižu dosega tih dosadašnjih rezultata ispitivanja. U nastojanju da dođe do jedne zadovoljavajuće definicije o lingvistici kao nauci o čoveku i njegovom jeziku, autor utvrđuje, i o njima analitički, raspravlja, sedam minimalnih činilaca kao odlučujućih za uspešno definisanje svake nauke; to su: *naziv, predmet, metod, pojmovni sistem — terminologija i simbolizacija, teorija i hipoteze, cilj i status*. Pri tom on donosi sud o svrsishodnosti mnogih termina iz ove oblasti, koji se javljaju u kontekstu teorijskih gledanja na lingvistiku kao sociolingvistiku, onakvu kakvu zastupa i Radovanović. Dosta prostora Radovanović je posvetio (s razlogom, mislimo) odnosima lingvistike i sociolingvistike, pri čemu bi, kako on želi sugerisati, svaka lingvistika zapravo trebalo da bude i sociolingvistika. Pored toga, on se bavi i drugim terminološko-pojmovnim razgraničenjima vezanim za ovu međudisciplinu. Pokušavajući da odredi na šta bi se moglo upućivati pojedinim od tih termina, Radovanović, između ostalog, konstatuje (na osnovu pregleda teorijsko-metodoloških opredeljenja lingvista koji upotrebljavaju ove termine) da se, na primer, nazivom *sociologija jezika* podstiče pomisao na to kako u relaciji „jezičko — društveno” treba težište tražiti na onom što je društveno, te i odgovarajuća ispitivanja tretirati kao prvenstveno podređena sociologiji, „pri čemu je jezik samo trenutno odabrani osnovni predmet analize”; termin *sociolingvistika*, naprotiv, upućuje upravo na jezik kao osnovni predmet analize. Čini nam se, ipak, da se svi ti termini u praksi upotrebljavaju kao sinonimi, bez svesnog vođenja računa o principu njihove semantizacije, a kad šta preovlađuje u istraživanjima, to zavisi od disciplinarnosti opredeljenosti istraživača, tj. od onoga čemu on po svojoj stručnoj formaciji daje primat. Slična interdisciplinarna istraživanja i slične probleme s interpretacijom termina imaju, uostalom, i takve lingvističke grane kao što su antropolingvistika, psiholingvistika, pragmalingvistika, etnolingvistika i dr. Poslednji deo poglavlja o kojem je reč posvećen je *pragmatici* (koja se naziva još u nauci i *pragmalingvistika, lingvistička pragmatika*). Iako autor korektno daje na uvid dosadašnja teorijska stanovišta o pragmatičkim istraživanjima jezika krećući se najviše u sferi valjanosti definicije — ima se utisak da čitalac ostaje

delimično uskraćen za jednu kompletno datu definiciju koja bi se odnosila na pragmatiku kao novu disciplinu; možda ipak autor nije uspeo da interpretaciju izvede do kraja (ili to na ovom stupnju razvoja same discipline nije ni mogao učiniti).

Drugo (takode novo) poglavlje *Jezik* posvećeno je upravo jeziku kao predmetu lingvistike, čiji se naziv ovde daje „kao opšte, neutralno rešenje u odnosu na sva moguća druga”. Autor polazi od definicije prirodnog ljudskog jezika, koji je za njega „sistemski organizovani skup jedinica, i pravila za njihov prikladan izbor, kombinovanje i upotrebu, prvenstveno sa funkcijom sporazumevanja, tj. kao komunikacioni znakovni sistem, sa njegovim strukturnim i funkcionalnim univerzalijama i varijacijama”. Dalje se dosta pažnje posvećuje uopšte problemu sagledavanja nekih ključnih predmeta preokupacije mnogih nauka, koje ne uspevaju da im daju potpune, zadovoljavajuće definicije. No, čini nam se da i najbolje definisana naučna disciplina ne garantuje automatski i velike domete istraživanja; ali je neosporno i obrnuto — ukoliko nije tačno razmedila svoje oblasti, ona se ne može ni razvijati na najcelishodniji način.

Autor posebno raspravlja o takvim pojmovno-terminološkim i teorijskim pitanjima kao što su *jezička sposobnost* i *jezičko znanje*. Urođena je samo jezička sposobnost, dok se jezičko znanje (jezička kompetencija, jezički kod, jezički sistem) stiču učenjem. Autor se opredeljuje za termin *jezičko znanje* kao najprihvatljiviji, a odbacuje kao neprikladne tradicionalne termine za isti pojam tipa *lingvistička (jezička) intuicija*, *jezičko (lingvističko) osećanje* i sl., zbog njihove psihološke orijentisanosti. Sledi potom zaključak da jezičko znanje ne bi moglo funkcionisati da ne uključuje u sebe pravila odabiranja i pravila upotrebe jezičkih sredstava, te se jezičko znanje, prema tome, svodi na dva vida ispoljavanja jezičke sposobnosti — na odabiranje jezičkih sredstava i na upotrebu jezika (tj. jezičkog znanja).

Treće (opet novo) poglavlje, naslovljeno kao *Komunikacija i funkcije jezika*, govori o tome da se jezičke stvari mogu posmatrati i iz perspektive, nekih drugih disciplina, npr. semiologije, komunikologije, antropologije, socijalne psihologije i sl. Primarna funkcija jezika je funkcija sporazumevanja. Sam proces komunikacije, u svim njegovim segmentima, autor opisuje kao složen proces, koji počinje od izvora poruke s težnjom da se dosegne cilj poruke. (Svoje izlaganje o složenosti komunikativnog procesa Radovanović je upotpunio odgovarajućim šematskim prikazom.)³ Pošiljalac i primalac poruke — koji se u knjizi nazivaju *komunikatorima* — jesu učesnici u procesu sporazumevanja. Ostale komponente komunikacije su *poruke*, *emitor* i *receptor* (koji nisu obavezni), *kanal* i *kontekst* (nejezički i jezički). Komponenta *konteksta* je najsloženija komponenta procesa sporazumevanja i „okosnica teorijskih i metodoloških rasprava najvećeg dela tzv. moderne lingvistike u našem vremenu”. Stoga se ustrojstvo te komponente u ovom poglavlju detaljnije izlaže.

Osim funkcije sporazumevanja, koja je osnova, postoje i druge jezičke funkcije. Autor daje nužne informacije o njima, interpretirajući dosadašnje

³ Cela knjiga inače sadrži 18 šematskih prikaza, prikladno priključenih izlaganju.

klasifikacije odabranih naučnika — K. Bühlera, J. Lyonsa, B. Malinowskog, M. A. K. Hallidaya i R. Jakobsona. Tako, na primer, R. Jakobson ima u vidu sledeće funkcije: referencijalnu, emotivnu, fatičku, metajezičku i poetsku. Svaka od ovih funkcija, međutim, ima u nauci i po više drugih naziva, na što Radovanović umesno upozorava.

Četvrto (novo) poglavlje *Jezik i druga komunikacijska sredstva* odnosi se na onu sociolingvistički bitnu tematiku „koja zahvata humane komunikacije u okrilju međuljudskih interakcija: diskusiju o prirodi, karakteru, strukturi i vrstama jezičke znakovnosti i znakovnosti uopšte” (78. str.). Daju se i nova terminološka određenja pojma *znaka, strukture znaka i znakovnosti* kao fundamentalnih pojmova za nauku o čoveku i njegovom jeziku. Osvetljavaju se, pri tom, teorijski stavovi pojedinih naučnika koji u ovome nemaju uvek saobrazna mišljenja. Uz to se analizira i semiološko istraživanje jezika i disciplinarni status semiologije (s osvrtom na teorijske postavke Morisa i Sosira). Posebno se daju rezultati diskusije u nauci o tome šta čini strukturu jezičkog znaka. Raspravljajući o vrstama jezičkih znakova, autor se opredeljuje za razvrstavanje koje daje američki fizioflog pragmatizma Čarls Sanders Pers.

Velika pažnja se posvećuje opisu ponašanja jezika kao složenog sistema. Ukazuje se na njegove podsisteme, koji se izdvajaju u posebne jezičke nivoe: fonološki, morfološki, leksički, sintaksičko-semantički, tekstuelni (nivo diskursa), žanrovski (stilistički) i „pragmatički” („kontekstuelni”). Pominju se, uostalom, i druga, veštačka sredstva komunikacije (npr. gest, esperanto). U tom kontekstu razmatranja autor se osvrće i na neka pitanja vezana za semiologiju, koja se bavi raznim vrstama znakovnih sistema te se stoga može razvrstati na niz interdisciplinarnih oblasti.

Sledeća poglavlja, od V—IX, doručena su i prerađena, u odnosu na I izdanje knjige. Promena i dorada je negde manje a negde više, ali u poređenju novog teksta sa tekstom prvog izdanja, često nailazimo na dodatna pojašnjenja, preciznije formulacije, znatna proširenja, gde gde sažimanja. Ima, doduše, i sadržinskih izmena, pojmovno-terminoloških poboljšanja, što sve govori o autorovom velikom angažovanju da dá što konzistentnije utemeljenu sintetičku studiju, koja je rezultat njegovog sadašnjeg uvida u nauku o čoveku, posmatranu, ovoga puta, kroz fokus društvenih i kulturnih fakata. U ovom delu knjige neki teorijski sociolingvistički stavovi ilustrovani su konkretnim primerima, najviše iz srpskohrvatskog jezika. Tako se deo koji nosi prilično apstraktan naslov „*Gramatika društvenog statusa*” potvrđuje primerima upotrebe ličnih zamenica u srpskohrvatskom jeziku, gde se kao bitno ispoljavaju ne samo „jezičko znanje” u celini nego i posebno „pravila upotrebe”, odnosno i „pravila odabiranja”. Osim toga, izlažu se i osnovni sociolingvistički pojmovi koji do sada nisu razmatrani (govorni predstavnik, govorna zajednica, višejezičnost, diglosija, repertoar, govorne varijacije, govorni događaj (tekst), govorni čin, govorna situacija itd.). Poglavlje *Raslojavanje jezika* odnosi se na različite realizacije jezičkih slojeva. Procesi realizacije svode se na nekoliko osnovnih tipova: 1) funkcionalno, 2) socijalno, 3) individualno, 4) teritorijalno raslojavanje jezika. Detaljnije se razmatraju (IX poglavlje) pitanja vezana za problematiku jezičke norme i standardnog jezika, za što se u knjizi upotrebljava termin *planiranje jezika*. Vredi, mislimo, zainteresovane

čitaocce posebno uputiti na ovo poglavlje, koje nudi zrela i odmerena teorijska gledanja vezana za pitanja normiranja standardnog jezika, budući da se u nas o ovim pitanjima često i nenaučno raspravlja.

Konkretne sociolingvističke problematike tiče se i još jedno novo, uz to vrlo zanimljivo poglavlje u ovom II izdanju Radovanovićeve knjige: *Glavne sociolingvističke teme u Jugoslaviji*. Nudeći vlastite predloge u kom smeru bi se mogla kretati eventualna jugoslovenska interdisciplinarna lingvistička istraživanja, autor vrlo kompetentno i odmereno obrazlaže stanje jugoslavistike danas, posebno, opet, serbokroatistike. Radovanović polazi od specifičnosti jezičke situacije u Jugoslaviji i Ustavom garantovanih prava svim narodima i narodnostima na upotrebu vlastitog jezika i pisma. Mnogo šta je zapravo u vezi sa srpskohrvatskim jezikom specifično (i komplikovano), počev od poliocentrične standardizacije pa sve do više zvaničnih i nezvaničnih naziva za isti jezik u okviru iste države. (Sociolingvistička istraživanja inače zastupaju mišljenje da je varijantnost, a ne jedinstvenost, osnovna odlika jezičkog sistema.)⁴ Osim tema vezanih za standardne varijante srpskohrvatskog jezika i njegove dijalekte, Radovanović formuliše i moguće specifične jezičke teme vezane za jugoslovensko tlo, koje se javljaju iz oblasti tematike jezika u kontaktu, pojave bilingvizma, multilingvizma i diglosije. Pored toga, ističe se u knjizi — „jugoslovensku sociolingvistiku očekuje deskripcija i sistematizacija jezičkih (govornih) interakcija odnosno komunikacija svih vrsta” (216. str.).

Sledeća dva poglavlja (XI i XII) vraćaju čitaoca opet opštim temama vezanim za sociolingvistiku kao naučnu disciplinu pa se, u neku ruku inverznim redosledom, govori pri kraju knjige o pretečama, zamecima, počecima, razvoju, perspektivama sociolingvistike. Na taj se način teorijskim uopštavanjem rekonstruišu prvi koreni sociolingvistički usmerenih proučavanja koja će se kasnije, u poslednjim decenijama ovog veka izdvojiti u interdisciplinarnu lingvistiku. Informativnost ovog poglavlja je posebno dragocena za čitaocce jer pruža preglednu sliku sociolingvističkih istraživanja, počevši od SAD-a, SSSR-a (kao vodećih najproduktivnijih sociolingvistički orijentisanih istraživačkih sredina), pa sa posebnim osvrtom na one evropske centre u kojima postoji organizovano sociološki usmereno jezičko istraživanje.

Radovanović čini korak dalje u odnosu na prethodna istraživanja kada (na kraju XI poglavlja) predviđajući budućnost lingvistike pokušava da naznači ključne tačke njenog razvoja. Koliko će te naznake biti tako ostvarene — ostaje da se vidi.

Poslednje poglavlje *Sociolingvistika i susedne discipline — budućnost lingvistike* koncipirano je tako da određuje mesto sociolingvistike kao interdisciplinarnog proučavanja jezika, prema drugim disciplinama kao što su filozofija jezika, pragmalingvistika, tekstlingvistika i psiholingvistika — a posebno, opet, utvrđuju se odnosi između sociolingvistike, strukturalne lingvistike i transformaciono-generativne gramatike. Kad je reč o budućnosti lingvističke nauke, autor rizikuje da pretpostavi — (naravno, na osnovu sadašnjih tendencija razvoja jezičke nauke u svetu) da sledi verovatno „reintegrirana lingvi-

⁴ V. o tome M. Ivić, *nav. delo*, str. 264.

stička nauka” kao rezultat uklanjanja disciplinarnih pregrada, koja bi se mogla nazvati npr. *kontekstuelna lingvistika*. Zadatak te i takve lingvistike, smatra Radovanović, bio bi da izradi „teoriju o ustrojstvu jezika i funkcionisanju jezika u ustrojstvu konteksta, s vođenjem računa ne samo o jezičkim, već i o društvenim, psihičkim, pragmatičkim, kulturnim, znakovnim, komunikacijskim i drugim činjenicama i njihovoj povezanosti”.

Na kraju priključena *Odabrana bibliografija* sadrži probrane najrelevantnije jedinice (oko 307) kojima se zastupa nekoliko tematskih područja, i druge bibliografske jedinice bitne za nastanak ove knjige, van toga tematskog kruga.

Bilo bi vrlo korisno za čitaoca da je dat registar imena ili bar registar (socio)lingvističkih pojmova.

Knjigom koju smo ovde predstavili jugoslovenska (socio)lingvistika je dobila značajnu teorijsko-metodološku osnovu za dalja istraživanja i poticaj u kom pravcu bi ta istraživanja mogla da krenu. Preglednom i sistematizovano izloženom jezičkom problematikom, gledanom iz ugla društvenih kretanja, uz obilje preciznih i pouzdanih informacija o svetskim dosezima sociolingvistike kao međudiscipline (ponekad, doduše, datih s prenapregnutim stilom izražavanja) — ova Radovanovićeva studija najavljuje bolje dane sociolingvističkih istraživanja, koja će biti zasnovana na egzaktnosti naučnih podataka, kakva su nam, posebno u ovo vreme — besumnje neophodna. Ako, pak, do tih istraživanja zaista dođe — biće to zasluga i ove knjige.

Beograd

Milica Radović-Tešić

В. Н. ЗЕНЧУК, Е. ЙОКАНОВИЧ-МИХАЙЛОВА, М. П. КИРШОВА,
М. МАРКОВИЧ, **Учебник сербохорватског језика**. Издательство
Московского университета, Москва 1986, стр. 1—414.

Пораст занимања за студије сербохорватистике у Совјетском Савезу, као и интересовања стручњака различитих профила за практично овладавање српскохрватским језиком, наметнуо је потребу стварања модерно конципираног уџбеника, заснованог на примени савремених лингвистичких и методско-дидактичких принципа. Сложеног задатка израде таквог уџбеника за руско говорно подручје прихватили су се угледни стручњаци са Московског и Београдског универзитета, познаваоци нашег језика и сербохорватистичке науке са богатим искуством у извођењу наставе српскохрватског језика као страног — кандидат филолошких наука Валентина Николајевна Зенчук, доцент на Међуфакултетској катедри за стране језике у Москви, кандидат филолошких наука Маријана Петровна Киршова, сарадник Катедре за словенску филологију московског Филолошког факултета, др Јелица Јокановић-Михајлова са Одсека за јужнословенске језике и општу лингвистику Филолошког факултета у Београду и мр Марија Марковић, виши предавач на Филозофском факултету Београдског универзитета, раније лектор за српскохрватски језик у Москви. Тиме се, након неколико уџбеника и приручника издатих током последњих деценија¹ и готово истовремено са појавом књиге *Сербохорватский язык*, чији је аутор реномирани совјетски сербохорватиста, преводилац и теоретичар превођења Татјана Протогеновна Попова², наставља издавање уџбеничке литературе намењене настави нашег језика у СССР-у.

Како се наводи у Предговору (*Предисловие*, 3—5), „настоящий учебник предназначен для студентов гуманитарных факультетов университетов, институтов иностранных языков и вузов общественно-политического профиля”, али га могу користити и они који самостално уче српскохрватски језик. Састављачи истичу да је, у складу са практичном усмереношћу уџбеника, његов задатак неговање читања уметничке и

¹ И. В. Арбузова, П. А. Дмитриев, Н. И. Сокаль, *Сербохорватский язык*. Ленинград 1965; В. П. Гудков, *Сербохорватский язык*. Москва, 1969; П. А. Дмитриев, Г. И. Сафронов, *Сербохорватский язык*. Ленинград 1975; *Славянские языки. Очерки грамматики западнославянских и южнославянских языков*. Москва 1977.

² Т. П. Попова, *Сербохорватский язык*. Москва 1986.

публицистичке литературе на српскохрватском језику, оспособљавање студената за превођење на руски језик, развијање говорних навика и самосталног писменог изражавања, усвајање правилног, књижевног изговора и, у нешто мањој мери, обучавање превођењу на српскохрватски језик.

Материјал уџбеника распоређен је на 10 лекција Почетног курса (*Вводный курс*, 11—78) и 20 лекција у саставу Основног курса (*Основной курс*, 78—354). Са најбитнијим подацима о територијалној распрострањености нашег језика, његовим дијалектима, варијантима књижевног израза, као и о графици и ортографији, читалац се упознаје у уводном делу (*Введение*, 6—9). Књига се завршава речником (*Сербохорватско-рускији словарь*, 355—409), који садржи око 3000 речи из главних и допунских текстова са преводима на руски језик.

У почетном курсу заступљена су фонетска и лексичко-граматичка вежбања са најнеопходнијим теоријским коментарима. На крају курса дате су специјалне фонетске и акценатске вежбе (56—78), чији је циљ обнављање и систематизовање претходно стечених знања, али и припрема за прелазак на виши ступањ учења.

Лекције из основног курса по правилу садрже два текста који су носиоци теме предвиђене за обраду, затим објашњења сложенијих конструкције, нееквивалентне лексике (ономастике, лексике реалија) и других тешкоћа на које се у текстовима наилази, кратак граматички преглед, усмена и писмена вежбања за активну примену лексике и говорних модела, те усвајање граматичке грађе, као и допунски текст (оригиналан или делимично адаптиран), такође пропраћен коментарима.

Текстови у уџбенику углавном обрађују теме из свакодневног живота, блиске интересовањима студената; примерене су дужине и тежине, а писани су живим разговорним језиком. Књижевни и књижевно-публицистички текстови које су састављачи одабрали веома су разноврсни: то су кратке приче, песме, одломци из књижевних дела, махом новијих аутора, различити жанрови народне књижевности, деџи одговори груписани око једне теме, материјали из новина и часописа. Својом занимљивошћу, духовитошћу, несумњивим естетским квалитетима, ови текстови привлачиће пажњу студената, подстицати их на размишљање и разговор. Осим тога, они потичу из различитих средина нашег језичког подручја, те служе као добра илустрација варијантних и дијалекатских обележја српскохрватског језика.

Састављачи уџбеника настојали су да усвајање фонетског и фонолошког система српскохрватског језика буде засновано на конфронтирању са руским, чиме се знатно доприноси превладавању међујезичке интерференције. При избору и презентацији језичког материјала — елемената гласовног и прозодијског система српскохрватског језика — аутори су посебно водили рачуна о њиховој фреквентности, дистинктивној функцији и тешкоћама на које би приликом њиховог усвајања, како се претпоставља, наилазили говорници чији је матерњи језик руски. Стога се велика пажња посвећује оним елементима чија би неадекватна аутоматизација могла довести до поремећаја на комуникатив-

ном плану (рецимо, погрешно акцентовање, нарочито у случајевима када су акценат и поста акценатска дужина показатељи граматичких облика или лексичког значења речи). Теоријска објашњења везана за опис артикулације и акустичког ефекта српскохрватских гласова, њихово понашање у говорном низу, за одлике прозодијских јединица, одликују се јасноћом, концизношћу, систематичношћу и доследним указивањем на истоветности, сличности и разлике међу конфронтираним језицима; тако, већ у првој лекцији, говорећи о вокалима *o*, *y*, аутори истичу већу израженост лабијализације тих гласова у руском језику, као и непостојање квалитативне и квантитативне редукције српскохрватских вокала; или, при обради вокала *и*, *е* наглашава се да српскохрватски језик не зна за фонему /*ы*/, те да му ни позиционо условљени прелаз /*и*/ у /*ы*/ није својствен; како се у групама [нк], [нг] у руском оба сугласника артикулишу одвојено: [н-к], [н-г], указује се на српскохрватску промену изговора [н] у носно-задњонепчано [ɲ]; поред уобичајених разматрања разлика у природи и месту руског и српскохрватског акцента, уџбеник садржи и правила о месту акцента у речима истог порекла, итд. Избор фонетских и акценатских вежби умногоме је условљен типичним грешкама артикулационог (изговор гласова који у већој мери одступају од руских: *л*, *ж*, *ш*, *ч*, *љ*, *џ*) и фонолошког типа (супротстављање фонема које би говорници са руског језичког подручја могли међусобно замењивати: *ћ* — *џ*, *ч* — *џ*, *ћ* — *ч*, *и* — *џ*, *л* — *љ*). Аутоматизација артикулаторних навика спроводи се поступно, почев од вежбања изговора гласа у изолованим речима, преко синтагми, реченица, до везаног текста; ради спречавања деаутоматизације у свакој лекцији дају се и задаци за обнављање градива, а томе, свакако, доприноси и рекапитулација на крају почетног курса.

Презентација граматичке грађе заснована је на примени конфронтационо-типолошког и функционалног метода. Није потребно истицати колика је корист од ове књиге за конфронтационо проучавање граматичког система руског и српскохрватског језика, нарочито уколико се има у виду да не постоји ниједна универзитетска конфронтационо-функционална граматица двају језика. Одбир језичких елемената предвиђених за обраду извршен је према њиховој фреквентности, али и повезаности са лексичким (и, свакако, тематско-ситуативним) минимумом; стога и редослед обрађивања одлика граматичке структуре нашег језика одступа од оног класичног, заступљеног у већини досадашњих совјетских уџбеника, укључујући и најновији приручник Т. Попове. Таква концепција уџбеника условила је и рашчлањивање појединих граматичких целина на више методских јединица, што је у складу са дидактичким принципима поступности, систематичности и очигледности.

Вредна помена је и чињеница да су лингвометодички текстови по правилу носиоци граматичке партије предвиђене за обраду у некој лекцији; уочавање граматичких структура на тексту обезбеђено је и у оним случајевима када је примере теже пронаћи (рецимо, имперфекат, прилог времена прошлог и др.). Граматичка вежбања су грађивана по тежини, пропраћена одговарајућим обрасцима који у великој мери олакшавају

разумевање постављених захтева, а њихов број довољан је за рад у групи.

У избору лексике састављачи су пошли од фреквентности, лексичке спојивости, семантичких и творбених вредности речи, њихове стилске припадности и сфере употребе; такав избор, без сумње, био је условљен и везаношћу лексичких јединица за конкретне тематске области из уџбеника. При обради лексике велику пажњу аутори поклањају међујезичким хомонимима и паронимима, полисемичним речима, случајевима неподударања у лексичкој спојивости. У речнику на крају књиге, израђеном, иначе, методолошки веома солидно, као и у парцијалним речницима у склопу лекција, означена је стилска припадност, а дају се и граматичке карактеристике одредница. Можда тумачење непознатих речи и израза није требало везивати искључиво за преводну семантизацију, пошто би, особито у каснијим фазама учења, добре резултате показали и методи беспреводне семантизације, откривања значења речи навођењем синонима и антонима и др. Лексичко-граматичке и ситуативне вежбе разноврсне су, осмишљене и тесно међусобно повезане; поред уобичајених типова (одговори на питања, дијалогизирање у оквиру теме, проширивање и допуњавање реченица, препричавање текста према плану, самостално излагање), срећу се и вежбања груписања речи према тематском критеријуму, као и она заснована на издвајању лексичко-семантичких група, односно разграничењу семантички блиских речи (*живеиши — бравииши — њроводиши; ићи — стијајиши — одіоварииши — њрисіјајиши — слајајиши се*).

Значајна вредност ове књиге је и у томе што она нуди обиље разноврсних података о култури наших народа (у најширем смислу). Међу елементима цивилизације најзаступљенији су они који се односе на начин живота, школски систем, друштвено уређење, али и на фолклор, историју, знаменитости наше земље. Често се примењује поступак компаративног постављања страног и националног (реалије које се потпуно или делимично разликују од оних из руске и совјетске културе, реалије које се подударају). Ваља истаћи да се већина тема обрађује на текстовима који говоре о југословенској култури, да би се затим њихово утврђивање везало за садржаје који су ближи совјетском читаоцу.

Нееквивалентна лексика тумачи се двојачко: а) путем транспонована на руски језик — најчешће транскрипцијом и описним преводом (краћим коментаром у загради или фусноти): *десіоши* — „деспот (титул монарха в средновековой Сербии)”; *динар* — „динар (денежная единица)”; *ћевајчићи* — „чевапчичи (вид жареного мяса)”, или б) описним коментаром на руском: *нануле* — „особый вид деревянной обуви в форме босоножек”; *Козара* — „гора в западной Боснии, место кровопролитных боев во время народно-освободительной борьбы”.

Фразеолошки и паремиолошки ниво језика у уџбенику је веома добро заступљен. Ово је утолико значајније, уколико се има у виду да су паремије „и израз, и одраз не само структурних законитости једног језика, већ пре свега носиоци амбијенталних, географских, климатских, етнографских, етичких, социолошких, историјских, друштвено-политич-

ких и филозофских елемената сваког појединог народа”³; то су „изрази који су језгровити, набијени, концизни, с афористичком и метафоричном компонентом, и изнад свега, изрази који су усмерени на интензивирање говорног језика, на поентност у изражавању мисли и ставова и као такви стилоносни”⁴. Одабране пословице нису дијалекатски обојене, а узета је у обзир и временска перспектива (одсуство архаичних језичких црта). Више пута наводе се руски еквиваленти српскохрватских паремиолошких исказа и фразеологизама.

Учебник сербохрватског језика трајно је обогатио како удбеничку, тако и литературу посвећену конфронтационим руско-српскохрватским истраживањима. По својој концепцији, композицији, избору и презентацији језичког материјала он задовољава и најстроже лингвистичке, дидактичке и методичке критеријуме, те представља методолошки узор за израду модерног, практично усмереног удбеника српскохрватског језика за странце. Уверени смо да ће овај вредан приручник подстицати интересовање за учење српскохрватског у совјетској средини, за упознавање наше књижевности и културе уопште.

Београд

Ксенија Кончаревић

³ Д. Величковић, *Проблем превођења руских паремја на српскохрватски језик*. — Живи језици, 1983, 1—4, 95.

⁴ *Исто*, стр. 92—93.

PRVI JUGOSLOVENSKI NAUČNI SKUP O ETIMOLOGIJI

U Zagrebu je 4. i 5. juna 1987. godine, pod pokroviteljstvom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a u organizaciji njenog Razreda za filološke znanosti, održan *Prvi jugoslavenski znanstveni skup o etimologiji*.¹

U ime domaćina Skup je otvorio Milan Moguš, a zatim je Vojmir Vinja podneo uvodno izlaganje *Etimologija danas*, u kome se osvrnuo na savremeni trenutak evropske etimološke nauke poredeći ga sa jugoslovenskom situacijom — dok je većina evropskih jezika etimološki davno obrađena, te se njihovi naučnici danas bave teorijom etimologisanja ili izradom, na osnovu već postojeće građe, novih rečnika po modernim teorijskim principima, kod nas su, iako se situacija razlikuje od jezika do jezika, mnogi osnovni problemi još uvek nerešeni.

Zatim je skup nastavio sa radom u četiri sesije — pre i posle podne svakoga dana pročitano je po šest-sedam radova. Za njima je obično sledila diskusija u kojoj su uzimali reč ne samo učesnici skupa ili neko od predsedavajućih dotičnoj sesiji, već i nekoliko gostiju-posmatrača koji su imali relevantne primedbe.

Kako je to bio prvi jugoslovenski skup ove vrste, tematika mu nije bila uže određena niti ograničena. Na poziv za učešće upućen svim lingvističkim centrima u našoj zemlji odazvalo se tridesetak autora različitih profila (njih nekoliko nisu prisustvovali skupu iako su prijavili radove).

Prvoga dana pre podne pročitani su sledeći radovi: Miroslav Kravar, *Etimologija i leksički sastav jezika*; Pavao Tekavčić, *Aspekti etimoloških istraživanja u studiju istroromanskih govora*; Olivera Jašar-Nasteva, *Etimološki proučavanja na makedonskiot rečnički material (problemi i metodi)*; Metka Furlan, *Etimologija in besedotvorje*; Aleksandar Loma, *Etimologija pojedine reči i etimološka rekonstrukcija delova prajezičkog teksta*; Vladimir Skračić, *Reambulacija Skokovih toponima na otocima sjeverne Dalmacije*, a popodne: Idriz Ajeti, *Stanje i zadaci etimoloških proučavanja albanskog jezika danas*;

---

¹ Aktivnost JAZU vezana za etimologiju ogleda se, pre svega, u izdavačkoj delatnosti: osim posthumnog štampanja Skokovog *Etimologijskog rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika I—IV* sada već davnih 1971—1974, tu su i dva novija izdanja: *Zbornik u čast P. Skoku o stotoj obljetnici rođenja (1881—1956)*, Djela JAZU, Razred za filologiju knj. 59, Zagreb 1985, sa sedamdeset priloga domaćih i stranih etimologa, i Vojmir Vinja, *Jadranska fauna. Etimologija i struktura naziva, I—II*, Djela JAZU, Razred za filologiju, knjiga 65, JAZU — Logos, Split 1986.

Valentin Putanec, *Etimologija apelativa, prezimena i etnonima [araman|Laraman; Damir Kalogjera, Pojam „etimološke zablude“ (Eymological fallacy) u engleskoj lingvistici; August Kovačec, Neki problemi istrorumunjske etimologije; Milka Jauk-Pinhak, Nirukta — stara indijska etimologija; Mislav Ježić, O odnosu između etimologije i kontekstualne analize značenja u vedološkoj i poredbenoj interpretaciji vedskog teksta. Drugoga dana pročitani su sledeći radovi: pre podne, Zvezdana Pavlović, Leksičke i onomastičke paralele izvedene iz korena MĀK-; Ljubica Stankovska, Za etimologijata na ojkonomot Bitola; Danijel Alerić, O imenima imoiskoga pritoka rijeke Neretve; Mijo Lončarić, Toponim Medimurje|Medimorje; Nada Vajs, Etimološke naznake u Akademijinu rječniku; Marko Snoj, Kako v etimologiji povećati verjetnost — prikaz na primeru psl. *pólchъ „strah, vznemirjenje“; Goran Filipi, Talasozoomimi Slovenskog primorja; Alojz Jembrih, Ivan Sigismund Popović kao etimolog, a posle podne: Muhamed Nezirović, Neki romanizmi i njihovi etimoni u muslimanskoj epskoj poeziji; Vera Gerersdorfer, Etimologije franačkog ratnog poklika Mont(j)orie! u svetlu novih istraživanja; Milorad Arsenijević, O nekim manje poznatim pozajmljenicama iz romanskih jezika u našem jeziku; Karlo Budor, Leksikotvorbeni horonimi, etnici i ktetici (Španjolska, Španjolac, Španjolski . . .) kao, etimologijski i semantički problem; Maslina Katušić, Nekoliko „marangunskih“ termina između etimologije i pučke etimologije²; Jasna Vlajić-Popović, O nekim pseudogrecizmima u srpskohrvatskom jeziku i Milivoj Telečan, Prilozi ispitiivanju romanskih aloglotskih elemenata u čakavskom urbanom govoru grada Splita. Nisu pročitani sledeći radovi: Šefki Sejdiu, Raspava o jednoj etimologiji (metodološki pristup); Smiljka Malinar, Etimologija i pseudoetimologija kod autora talijanskog Duocenta; Petar Hr. Ilievski, Doprinos linearnih B tekstova za grčku i indoevropsku etimologiju; Alenka Šivic-Dular, Med ljudsko in znanstveno etimologijo.*

Kao što se vidi iz ovih naslova, radi se o autorima različitih struka i interesovanja. Neki od njih govorili su o etimologiji samo u okviru izvesnih opštelingvističkih razmatranja (Kravar, Kalogjera) ili prikaza stanja i problema u etimološkim proučavanjima pojedinih jezika (Tekavčić i Kovačec, Jašar-Nasteva, Ajeti) ili pak povodom nekih svojih drugih, najvećim delom onomastičkih istraživanja (Skračić, Putanec, Pavlović, Stankovska, Alerić, Lončarić). Svaki od pročitanih onomastičkih radova bio je predmet diskusije, povod za neka glasna razmišljanja ili zanimljive napomene. Pored ovih, najveću pažnju privukla su izlaganja koja su se bavila konkretnim etimološkim problemima u pojedinim jezicima (Filipi, Nezirović, Gerersdorfer, Arsenijević, Katušić, Vlajić-Popović, Telečan), odnosno ona koja su neke teorijske probleme duboko razradila na primerima konkretnih jezika — po nama, upravo ova poslednja čine vrhunske domete ovoga skupa (Furlan, Loma, Ježić, Snoj).

Najzad, skrenuli bismo pažnju na prilog Nade Vajs, *Etimološke naznake u Akademijinu rječniku*, koji se od referata koje je teško svrstati u ijednu od gorepomenutih grupa, izdvaja ne samo kao metodološki obrazac za ovakvu vrstu sinteza, već i kao neobično korisna, rekli bismo neophodna, dopuna

² O staroj romanskoj terminologiji omiških stolara („maranguna“) koju danas, pod uticajem književnog jezika, potiskuju termini nemačkog porekla.

Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika koju bi svi serbokroatisti morali imati u vidu prilikom korišćenja tog rečnika.

Na kraju, pošto su pročitani i prodiskutovani svi radovi, V. Vinja se obratio prisutnima završnom reči. On je pozitivno ocenio ono što se u ta dva, dana čulo sa govornice i iz publike i izrazio nadu da će ovaj skup biti prvi ali dovoljni korak ka osnivanju jednog međuakademijskog tela, odbora za etimologiju, koji bi ubuduće redovno organizovao konferencije, već od narednog puta sa određenom temom.

Beograd

Jasna Vlajić-Popović

БИБЛИОГРАФИЈА

Библиографија за 1986. годину¹

расправа и дела из словенске и индоевропске филологије и опште лингвистике која су изашла у Југославији

Ову библиографију израдили су: за СР Србију: *Јасна Влајић-Појковић, Ксенија Кончаревић, Љилана Ламбић-Божовић, Љилана Нојо, Олиа Сабо, Љилка Сјасић* (за САН Војводину), *Мехди Барди* (за САН Косово); за СР Црну Гору: *Ристио Радуновић*; за СР Босну и Херцеговину: *Невенка Новаковић-Стефановић, Срејто Танасић*; за СР Хрватску: *Марша Вончина*; за СР Македонију: *Радмила Баскић*; за СР Словенију: *Марко Крањец*.

Скраћенице

Anali	Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU, Dubrovnik
ANU BiH	у појединим насловима: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine
АП	Археографски прилози, Београд
АФФ	Анали Филолошког факултета, Београд
БВ	Библиографски вјесник, Цетиње
BZL	Bilten Zavoda za lingvistiku, Zagreb
Бока	Бока, зборник радова из науке, културе и умјетности, Херцег-Нови
BPFF	Buletini i Punimeve i Fakultet Filozofik (Zbornik radova Filozofskog fakulteta), Priština
Vestnik	Vestnik (Društvo za tuje jezike in književnosti), Ljubljana
ViO	Vzgoja in izobraževanje, Ljubljana
ГЗБ ФФУС	Годишен зборник на Филозофскиот факултет на Универзитетот, Скопје
ГЗБ ФилолФУС	Годишен зборник на Филолошкиот факултет на Универзитетот, Скопје
Гл	Гласник Црногорске академије наука и умјетности, Титоград
Glasnik SM	Glasnik Slovenske matice, Ljubljana
ГлЕИ	Гласник Етнографског института, Београд

¹ Библиографске јединице заостале из ранијих година (углавном из 1985. али и ранијих) обележене су знаком * после редног броја, нпр. 352.*

ГНФ	Годишњак Наставничког факултета, Никшић
Grada	Grada za povijest književnosti Hrvatske, JAZU, Zagreb
ГФФНС	Годишњак Филозофског факултета, Нови Сад
GjASShF	Gjurmime Albanologjike, Serija e Shkencave Filologjike (Албанолошка истраживања, Серија филолошких наука), Приштина
DHK	Dani hrvatskog kazališta, Split
ЖА	Жива антика, Скопје
ЖЈ	Живи језици, Београд
ZbVPŠPz	Zbornik radova. Viša pedagoška škola, Prizren
ЗБИК	Зборник историје књижевности, Београд
ЗБМСКЈ	Зборник Матице српске за књижевност и језик, Нови Сад
ЗБМСС	Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад
ЗБМСФЛ	Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад
ZbSVS	Zbornik Spolku vojvodinských slovakistov, Novi Sad
ЗБФФ	Зборник Филозофског факултета, Београд
ЗБФФП	Зборник Филозофског факултета, Приштина
ZESCCP	Zagreb, English-Serbo-croatian Contrastive Project
ZZK	Zavod za znanost o književnosti, Zagreb
ZZSS	Zbornik Zagrebačke slavističke škole, Zagreb
ZJ	Zavod za jezik, Zagreb
ZLFF	Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta, Zagreb
ZR	Zadarska revija, Zadar
IFF	Institut za filologiju i folkloristiku, Zagreb
ISJK	у појединим насловима: Institut za strane jezike i književnosti, Novi Sad
JAZU	у појединим насловима: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
JIS	Jezik in slovstvo, Ljubljana
JSSS	Jugoslavenski seminar za strane slaviste, Zadar
ЈФ	Јужнословенски филолог, Београд
КЖ	Културен живот, Скопје
КИ	Књижевна историја, Београд
КК	Књижевни круг, Split
КњЈ	Књижевност и језик, Београд
Ковчежић	Ковчежић, прилози и грађа о Доситеју и Вуку, Београд
Копча	Копча — Преводилачке споне, зборник радова, Нови Сад
ЛЗБ	Литературен збор, Скопје
ЛМС	Летопис Матице српске, Нови Сад
Мак	Македонистика, Скопје
МЈ	Македонски јазик, Скопје
MR	Macedonian Review, Skopje
МС	Матица српска, Нови Сад
МФ	Македонски фолклор, Скопје
МН	Matica hrvatska, Zagreb
НЈ	Наш језик, Београд
NRazgl	Naši razgledi, Ljubljana

н.с.	у појединим насловима: нова серија
НССУВД	Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд
НСтв	Народно стваралаштво, Београд
NT	Naše teme, Zagreb
NU	Narodna umjetnost, Zagreb
OJ	Onomastica Jugoslavica, Zagreb
ОП	Ономатолошки прилози, Београд
ПД	Просветно дело, Скопје
ПК	Преводна књижевност, Београд
Пос. изд.	у појединим насловима: посебно издање
PmShPPz	Përmbledhje punimesh. Shkolla e Lartë Pedagogjike, Prizren
ПР	Просвјетни рад, Титоград
Прил	Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд
PrNShJK	Prilozi nastavi srpskohrvatskog jezika i književnosti, Banja Luka
Radovi ANU BiH	Radovi Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Odjeljenje društvenih nauka, Sarajevo
Раз	Разгледи, Скопје
Разв	Развиток, Битола
RZJ	Rasprave Zavoda za jezik, Zagreb
RZZR	Radovi Zavoda za znanstveni rad, Varaždin
RZSF	Radovi Zavoda za slavensku filologiju, Zagreb
RSI	Radovi Staroslavenskog instituta, Zagreb
RCZR	Radovi Centra za znanstveni rad, Vinkovci
RFFZ	Radovi Filozofskog fakulteta, Zadar
SAZU	у појединим насловима: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana
САНУ	у појединим насловима: Српска академија наука и уметности, Београд
СДЗб	Српски дијалектолошки зборник, Београд
SDPLJ	Savez društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije
SJ	Strani jezici, Zagreb
SL	Suvremena lingvistika, Zagreb
SMNHSJ	Suvremena metodika nastave hrvatskog ili srpskog jezika, Zagreb
SNGjLKSh	Seminari ndërkombetar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare (Medunarodni seminar za albanski jezik, književnost i kulturu), Priština
SLP-J	Studia linguistica Polono-Jugoslavica
SNL	Sveučilišna naklada Liber, Zagreb
Сов	Современост, Скопје
SodP	Sodobna pedagogika, Ljubljana
SOL	lingvistički časopis, Zagreb
SR	Slavistična revija, Maribor
SRAZ	Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia, Zagreb
СС	Славистични студии, Скопје
SSJLK	Seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Predavanja, Ljubljana
SSFFZ	Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Zadar
Стр	Стремеж, Прилеп

SCSCI	Studi contrastivi serbocroato-italiani, Zagreb
UR	Umjetnost riječi, Zagreb
FP	Filološki pregled, Beograd
HDZ	Hrvatski dijalektološki zbornik, Zagreb
ХСРКИ	Хорватскосербско-руски контрастивне истраживања, Загреб
HFD	Hrvatsko filološko društvo, Zagreb
ЦАНУ	у појединим насловима: Црногорска академија наука и уметности, Титоград
ČR	Čakavska rič, Split
ŠK	Školska knjiga, Zagreb

I. Општи теоријско-методолошки проблеми

1. **Akmadijan A.**, в. бр. 90.
2. **Andrijašević M.**, в. бр. 38.
3. **Andrijašević Marin, André** Martinet, *Osnove opće lingvistike*, Zagreb 1982, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 171—177.
Приказ.
4. **Andrijašević Marin**, *Jezični varijeteti i civilizacijski kontekst*, SOL 1 (1986) 33—37.
Rezime na francuskom.
5. **Andrijašević Marin, Pierre** Bourdieu, *Ce que parler veut dire*, Fayard, Paris 1982, SOL 1 (1986) 100—102.
Приказ.
6. **Батистић Татјана**, Усмјеравање језичког описа — од граматике до комуникацијске компетенције, НЈ XXVII/1—2 (1986) 3—37.
7. **Beker Miroslav**, *Poststrukturalizam — nasljede strukturalizma*, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 333—339.
8. **Benveniste Emile**, *Semiologija jezika*, prevela Zvezdana Vrzić, Quorum II/4—1 (1986, Zagreb) 41—59.
9. **Berisavljević Svetlana**, *Jezik i pol: titule i zanimanje žene u banci*, Прил. ФФНС 22 (1986) 119—131.
Са литературом.
10. **Biti Vladimir**, „Čega nema, tog se ne odreci“, Uz članak Josipa Užarevića „Umjetnost riječi“: *Književnost i jezik*, UR XXX/4 (listopad-prosinac 1986) 375—386.
В. бр. 108.
11. **Бондарко, А. В.**, в. бр. 79.
12. **Bugarski Ranko**, *Jezik i nacija u vremenu i prostoru*, Odjek XXXIX/4 (1986, Sarajevo) 14—15.

- 13. Bugarski Ranko**, Teorija standardnih jezika, Jezik i praksa 1—2—1985 (1986, Priština) 41—51.
Ca литературом.
Резиме на енглеском.
- 14. Bourdieu Pierre**, в. бр. 5.
- 15. Van den Eynde Karel**, в. бр. 99.
- 16. Васић Вера**, Предраг Пипер, Заменички прилози (граматички статус и семантички типови), Нови Сад 1983, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 198—202.
Приказ.
- 17. Velčić Mirna**, Prema nadilaženju opozicija između govorene i pisane komunikacije, SOL 2 (1986) 19—32.
Rezime na engleskom.
- 18. Veljak Lino**, Lingvistika i marksizam, Centar CK SKH za idejno-teorijski rad „Vladimir Bakarić”, Zagreb, 1985, NT XXX/7—8 (1986) 1203—1205.
Prikaz.
- 19. Веновска-Атевска Снежанка**, Современо лингвистичко осветлување (Midhat Ridanović: Jezik i njegova struktura, Sarajevo 1985), ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 113—114.
Приказ.
В. бр. 32, 47.
- 20. Vuletić Branko**, Sintaksa krika, Izdavački centar, Rijeka 1986.
- 21. Wunderlich Dieter**, Kako dolazimo do tipologije govornih akata?, SOL 2 (1986) 7—17.
Rezime na njemačkom.
- 22. Glovacki-Bernardi Zrinjka**, O nekim jezično-teoretskim pretpostavkama prevodenja, Dometi XIX/11 (1986, Rijeka) 53—57.
Rezime na srpskohrvatskom i njemačkom.
- 23. Glovacki-Bernardi Zrinjka**, O ustrojstvu nekih odnosa u nadrečeničnim cjelinama, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 65—70.
Rezime na engleskom.
- 24. Grochowski Maciej**, Parenteza i metarečenica, ЈФ XLII (1986) 1—8.
Резиме на енглеском.
- 25.* Grochowski Maciej**, Problem elipsy z punktu widzenia reguł generowania zdań, MJ XXXV (1984) 261—269.
Примери од полског јазик.
- 26. Demers R.**, в. бр. 90.
- 27. Димитрова Нина, Гордана Ивановска**, Еден интересен и потребен прилог кон проблемите за стандардизација на јазикот, (Милош Оука, Језик и политика, „Ослобођење”, Издавачка дјелатност, Политичка библиотека, Сарајево 1983. год.), ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 181—121.
Приказ.
- 28. Dressler Wolfgang U.**, в. бр. 76.

- 29. Ђорђевић Милан**, Душан Јовић, Језички систем и поетска граматика, Београд — Приштина 1985, Савременик XXXII/4/9—10 (1986, Београд) 341—347.
Приказ.
В. бр. 37, 123.
- 30. Ellis John**, в. бр. 51.
- 31. Ердџац Власта**, Ivo Škarić, U potrazi za izgubljenim govorom, Zgb 1982, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 177—181.
Приказ.
- 32. Erdeljac Vlasta**, Midhat Ridanović, Jezik i njegova struktura, Svjetlost, Sarajevo 1985, SOL 1 (1986) 98—100.
Prikaz.
В. бр. 19, 47.
- 33. Héraud Guy**, Le rapport de "peuple" à "langue", à l'exemple de l'Europe, Razprave in gradivo, Institut za narodnostna vprašanja 18 (1986, Ljubljana) 253—258.
- 34. Живковић Живан**, Проучавање књижевности као проучавање знаковног система, ЗБМСКЈ XXXIV/2 (1986) 329—332.
Приказ: Новица Петковић, Од формализма ка семиотици, БИГЗ — „Јединство“, Београд — Приштина 1984.
В. бр. 32.
- 35. Живковић Живан**, Роман Јакобсон: Шест предавања о звуку и значењу, „Књижевна заједница Новог Сада“, Нови Сад, 1986, ЗБМСКЈ XXXIV/3 (1986) 503—504.
Приказ.
В. бр. 110.
- 36. Журавлев В. К.**, Позиционный парадокс современной диахронической фонологии, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 19—23.
Са литературом.
Резиме на српскохрватском.
- 37. Ivanetić Nada**, Dušan Jović: Jezički sistem i poetska gramatika, BIGZ, Beograd, Jedinstvo Priština, 1985, str. 153, Dometi XIX/10 (1986, Rijeka) 89—91.
Prikaz.
В. бр. 29, 123.
- 38. Ivanetić Nada**, Lingvistika i marksizam, Zbornik u izboru M. Andrijaševića i M. Pupovca, Centar СК SKH za idejno-teorijski rad „V. Bakarić“, Zagreb 1985, 237 str., Dometi XIX/11 (1986, Rijeka) 69—73.
Prikaz.
- 39. Ивановска Гордана**, в. бр. 27.
- 40. Ivas Ivan**, Branko Vuletić, Sintaksa krika, Izdavački centar Rijeka (1986), SOL 2 (1986) 105—109.
Prikaz.
- 41. Јакобсон Роман**, Шест предавања о звуку и значењу, „Књижевна заједница Новог Сада“, Нови Сад, 1986, 8“.
В. бр. 35, 110.
- 42. Јакобсон Роман, Кристина Поморска**, Разговори. IX. Семиотика, превод Мартина Петковић, Књижевност I/2 (1986, Београд) 131—137.

43. **Janković Srđan**, Naša sociolingvistika i jezička praksa, Odjek XXXIX/2 (1986, Sarajevo) 11.
44. **Jović Dušan**, в. бр. 29, 37, 123.
45. **Južnič Stane**, в. бр. 87.
46. **Jutronić-Tihomirović Dunja**, Jedna moguća sociolingvistička univerzalija, RFZZ 25, 25 (1986) 17—28.
Rezime na engleskom.
47. **Kalogjera Damir**, Midhat Ridanović, *Jezik i njegova struktura*, Svjetlost, Sarajevo, 1985, SJ XV/3—4 (1986) 206—211.
Prikaz.
В. бр. 19, 32.
48. **Kante Božidar**, Metafora: med semantiko in pragmatiko, Problemi XXII/4—5 (1986) 118—123.
- 49.* **Каролак Станислав**, За зависноста меѓу квантификацијата на аргументите и нивната топиализација, од една, и линеарниот ред на реченицата, од друга страна, МЈ XXXV (1984) 315—323.
Со примери од македонскиот и полскиот јазик.
50. **Katičić Radoslav**, O višeznačnosti pojma jezik, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 1—6.
Rezime na engleskom.
51. **Coward Rosalind, Ellis John**, Jezik i materijalizam, prevela Ranka Gregurić, ŠK, Zagreb 1985, 199.
52. **Keijsper Cornelia Eva**, в. бр. 65.
53. **Kolka Aleksandar**, Odnosi među jezicima u svijetu i jezična politika, SJ XV/2 (1986) 65—73.
Rezime na engleskom.
54. **Колшанский Г. В.**, в. бр. 69.
55. **Križman Mirko**, Determinantni splet jezika, Dialogi XXII (1986, Maribor) št. 11, str. 95—101; št. 12, str. 97—102.
56. **Kunst Gnamuš Olga**, Intencionalnost — vez med pomenom in smislom. (Intencionalnost besedila, intencionalnost v besedilu.), Anthropos (1986, Ljubljana) št. 3—4, str. 84—92.
57. **Kunst Gnamuš Olga**, Problemi pragmatične interpretacije besedila, Anthropos (1986, Ljubljana) št. 1—2, str. 106—113.
58. **Kunst Gnamuš Olga**, Sporočilo je razpeto med željo, interes in resnico. Družbeni smisel pomenskih in pragmatičnih jezikoslovnih raziskav, NRazgl XXXV/16 (1986) 455—456.
59. **Lapointe Steven**, в. бр. 91.
60. **Lopina Vjera**, Semiologija i filozofija jezika, SOL 1 (1986) 75—78.

- 61. Markedness in Synchrony and Diachrony:** Abstracts: 19th Annual Meeting, Societas Linguistica Europea, Ohrid, August 31 — September 4, 1986, Сојуз на друштвата за примената лингвистика, Скопје 1986, 97.
- 62. Martinet André,** в. бр. 3.
- 63. Мартине Андре,** Лингвистиката меѓу минатото и иднината, Трета програма-Радио Скопје 28 (1986, Скопје) 308—309.
Разговор водили Григор Поповски и Звонко Никодиновски.
- 64. Metay İlyaz,** İmler ve Sistemler Bilim Dali — İmbilim Ya Da (Semiotoloji — Semiotik), Çevren 51 (1986, Priştine) 39—46.
Preveo sa albanskog Niyazi Süleyman.
- 65. Mikelsen Hans Kristijan,** Cornelia Eva Keijsper, Information Structure (with examples from Russian, English and Dutch). Amsterdam 1985, ЗБМСФЛ XXIX/2 (1986) 167—183.
Приказ.
- 66. Mikkelsen Hans Kristian,** Синтаксичка зависност (хипотакса) у односу према семантичкој зависности, НССУВД 15/1 (1986) 47—55.
- 67. Müller Barbara,** Меѓусобни односи меѓу логичко-семантичким релацијама и зависним односно независним синтактичким структурама, НССУВД 15/1 (1985) 95—102.
Резиме на немачком.
- 68. Milinković Milovan,** Povodom Kantovog odnosa prema jeziku, Pregled LXXVI /5 (1986, Sarajevo) 603—605.
- 69. Мирин Душанка,** Г. В. Колшанский: Коммуникативная функция и структура языка, Москва 1984, ЗБМСФЛ XXIX/2 (1986) 195—197.
Приказ.
- 70. Митков Маринко,** Дали феноменот јазично разбирање може да биде предмет на лингвистиката?, SOL 2 (1986) 33—37.
Rezime na njemačkom.
- 71. Mišević Nenad,** Jezik i njegova stvorenja, Odjek XXXIX/1 (1986, Sarajevo) 10—11.
Текст је писан са становишта филозофије језика.
- 72. Munen Žorž,** в. бр. 125.
- 73. Mutak Sonja,** R. A. Hudson, Sociolinguistics, Cambridge University Press, London 1986, SOL 2 (1986) 103—105.
Prikaz.
- 74. Muškardin Virgilio,** Struktura in jezik, Dialogi XXII/11 (1986, Maribor) 110—112.
- 75. Окука Милош,** в. бр. 27.
- 76. Orešnik Janez,** Wolfgang U. Dressler. *Morphology: the dynamics of derivation.* Ann Arbor, založba Karoma. 1985. — 439 strani, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 185—192.
Ocena.

77. **Петковић Новица**, в. бр. 34, 92.
78. **Пицер Предраг**, в. бр. 16.
79. **Пицер Предраг**, А. В. Бондарко: Функционална граматика, ЗбМСС 31 (1986) 177—180.
Приказ.
80. **Plut Pregelj Leopoldina**, Poslušanje — temeljna jezikovna komunikacijska sposobnost, SodP XXXVII/3—4 (1986) 110—124.
81. **Polovina Vesna**, Lingvistika razgovornog jezika, Књ. Ј XXXIII/1—2 (1986) 22—31.
Резиме на енглеском.
82. **Поморска Кристина**, в. бр. 42.
83. **Popović Marija**, Časopis SOL, SJ XV/3—4 (1986) 214—218.
Приказ.
84. **Potrč Matjaž**, Zapis in govorica, Partizanska knjiga, Ljubljana 1986, 166, 8°
Povzetek v angleščini. — Filozofija jezika.
85. **Purovac M.**, в. бр. 38.
86. **Пуцовац Милорад**, Лингвистика и идеологија, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад 1986, 161.
87. **Purovac Milorad**, Stane Južnič, Lingvistična antropologija. Ljubljana 1983, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 182—185.
Приказ.
88. **Reiter Norbert**, Anthropozentrismus und Sprachwissenschaft, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 27—37.
Са литературом.
Резиме на француском.
89. **Rakić Stanimir**, Definicija nekih osnovnih transformacija srpskohrvatskog jezika, ЈФ XLII (1986) 95—106.
Резиме на енглеском.
90. **Rakić Stanimir**, О lingvističkoj argumentaciji, Kultura 72 (1986, Beograd) 212—216.
О knjizi A. Akmajdijana, R. Demersa i R. Harnisha „Linguistics: An Introduction to Language and Communication”.
91. **Rakić Stanimir**, Steven Lapointe, A Theory of Grammatical Agreement, University of Massachusetts, University Microfilms International, Književni jezik 15/1 (1986, Сарајево) 90—93.
Приказ.
92. **Рамадански Драгиња**, Новица Петковић: Од формализма ка семиотици. БИГЗ, Јединство, Београд — Приштина 1984, ЗбМСС 30 (1986) 180—182.
Приказ.
В. бр. 34.
93. (* * *), Ranko Bugarski: *Jezik i lingvistika* (Gjuha dhe linguistika), „Nolit”, Београд 1984 (botimi i dytë i përmirësuar dhe i plotësuar), f. 328, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 171—172.
Приказ.

- 94. Ressel Gerhard — Svetlana Ressel**, O funkcionalnoj ekvivalenciji rečenica i sintagmi, НССУВД 15/1 (1986) 141—150.
На примеру народних пословица.
- 95. Ressel Svetlana**, в. бр. 94.
- 96. Riđanović Midhat**, в. бр. 19, 32, 47.
- 97. Rojs Jurij**, Prispevek k znanosti o jeziku. Enciklopedičeskij slovar' junogo filologa (jazykoznanie) dlja srednego i staršego škol'nogo vozrasta. Pedagogika, Moskva 1984, 351 strani, JiS XXXI/5 (1985—86) 180-ov. IV.
Poročilo.
- 98. Swiggers Pierre**, в. бр. 104.
- 99. Swiggers Pierre, Karel Van den Eynde**, L'harmonie vocalique: remarques descriptives et theoriques, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 177—180.
Povzetek v slovenščini.
- 100. Schooneveld C. H. van**, The Place of the Opposition Active-Passive in Linguistic Structure, ЗМСФЛ XXIX/1 (1986) 7—18.
- 101. Tadić Marko**, Simbol, SOL 1 (1986) 79—82.
- 102. Tekavčić Pavao**, Estudis Gramaticals 1, amb ponències del Colloqui Internacional de Lingüística Teòrica i Llengües Romàniques, Working Papers in Linguistics; Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Hispànica, Barcelona, Bellaterra 1984, 380 pp., Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 211—215.
Ocena.
- 103. Tekavčić Pavao**, *Novi lingvistički časopis: SOL — Lingvistički časopis, godina I, broj 1, Zagreb, str. 1—108. Izdavač: Filozofski fakultet Zagreb, OOUR Humanističke i društvene znanosti*, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 216—218.
Ocena.
- 104. Tekavčić Pavao**, Pierre Swiggers, *Les Conceptions linguistiques des Encyclopèdistes, Etude sur la constitution d'une théorie de la grammaire au siècle des Lumières, Sammlung Groos 21, Julius Groos Verlag-Heidelberg — Leuven University Press, Heidelberg 1984, 165 pp.*, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 198—201.
Ocena.
- 105. Tomašević Boško**, „Tekst” i „forma”. Tumačenje „konstante” i „varijable” radio-dramskog umetničkog dela iz perspektive Hjelmselevove „Prolegomene teoriji jezika” Odjek XXXIX/7 (1986, Sarajevo) 15.
- 106. Topolińska Zuzanna**, Rekurencija rečenica i klasični pojam „hipotakse”, NSSUVD 15/1 (1986) 11—19.
Резиме на руском.
- 107. Trstenjak Anton**, Človek — bitje artikulirane govornice, SSJLK 22 (1986) 217—226.
- 108. Užarević Josip**, „Umjetnost riječi”: književnost i jezik, UR XXX/4 (listopad-prosinac 1986) 289—321.
Rezime na engleskom.
B. бр. 10.
- 109. Ule Andrej**, Kvantifikacijska interpretacija modalnosti in njena uporaba v analizi filozofskih argumentov, Dialogi XXII/11 (1986, Maribor) 113—115.

- 110. Filandra Šaćir**, Roman Osipovič Jakobson, Šest predavanja o zvuku i značenju, Novi Sad 1986, Život XXXV/70/12 (1986, Sarajevo) 781—782.
Приказ.
В. бр. 35.
- 111. Filipović Muhamed**, Jezik i filozofija, Treći program Radio-Sarajeva XIV/51 (1986, Sarajevo) 5—54.
- 112. Francetić Marija**, Dubravko Škiljan: U pozadini znaka, Esej iz semiologije značenja, Školska knjiga, Zagreb, 1985, SOL 1 (1986) 91—95.
Приказ.
- 113. Francetić Marija**, Semiologija reklame?, SOL 1 (1986) 83—90.
Rezime na francuskom.
- 114. Francetić Marija**, Studium Linguistik, časopis, broj 16 (1985), SOL 1 (1986) 95—96.
Приказ.
- 115. Hudson R. A.**, в. бр. 73.
- 116. Heidegger Martin**, Bit jezika, Odjek XXXIX/19 (1986, Sarajevo) 6.
Прево Жељко Павић.
- 117. Хајнд Адам**, Синхрониската структурална теориска лингвистика, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 39—49.
Со белешка за авторот од Људмил Спасов.
- 118. Harnish R.**, в. бр. 90.
- 119. Храпченко Михаил**, Текстот и неговите својства, Разгледи XXVIII/5—6 (1986, Скопје) 476—489.
- 120. Čašule Ilija**, Jezik između slobode i prinude, Odjek XXXIX/19 (1986, Sarajevo) 2.
Са македонског прево аутор.
- 121. * * ***, Četiri pitanja profesoru Augustu Kovačecu, SOL 1 (1986) 3—12.
Rezime na francuskom.
- 122. * * ***, Četiri pitanja profesoru Vladimiru Iviru, SOL 2 (1986) 1—6.
Rezime na engleskom.
- 123. Šipka Danko**, Zadana i proizvedena gramatika. Dušan Jović: Jezički sistem i poetska gramatika, BIGZ — Jedinstvo, Beograd 1985, Odjek XXXIX/20 (1986, Sarajevo) 25.
Приказ.
В. бр. 29, 37.
- 124. Škarić Ivo**, в. бр. 31.
- 125. Škiljan Dubravko**, Žorž Munen: Lingvistika i filozofija, BIGZ, Beograd 1981, Jezik i praksa 1—2—1985 (1986, Priština) 161—164.
Приказ.
- 126. Škiljan Dubravko**, Quo vadis linguistica?, Dometi XIX/4 (1986, Rijeka) 101—108.
Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

- 127. Škiljan Dubravko**, O autonomiji lingvistike, SOL 1 (1986) 13—24.
Rezime na engleskom.
- 128.* Škiljan Dubravko**, U pozadini znaka, Esej iz semiologije značenja, ŠK, Zagreb 1985.
B. бр. 112.
- 129. Šokica Slavica**, Psiholingvistički aspekti grafita u Novom Sadu, Прил. ФФНС 21 (1986) 133—134.
Са табелама и литературом.

II. Примењена лингвистика

а) Питања превођења, учења језика и сл.

- 130. Aleksić Branimirka**, Teaching tenses through blackboard drawings, ZbVPŠPz XI—1984 (1986) 89—95.
- 131. Арсова-Николић Лидија**, Теорија превођења као посебна наука, Мостови XVII/3 (1986, Београд) 214—216.
Објављено у часопису *Разједи XXVII* (април 1985) на македонском језику.
Превела Драгица Спасовска.
- 132. Ahmeti Ali M.**, Vrojtme bilingvistike në të folmen e banorëve të Krahinës së Plavës dhe të Gucisë, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 65—76.
Са литературом.
Резиме на француском.
- 133. Ahmeti Ali M.**, Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije: *Gramatika u nastavi maternjeg i stranih jezika*, Beograd 1984, 277 (Gramatika e mësimit të gjuhës amtare dhe gjuhëve të huaja), Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 176—177.
Приказ.
- 134. Бабић Сава**, Смотра с рапортом (Нандор Гион: *Војник са иветом*, превео Арпад Вицко, Матица српска, Нови Сад 1983), Мостови XVII/1 (1986, Београд) 50—58.
Приказ превода.
- 135. Babić Seja**, Mrvice moguće rasprave u povodu teme Metamorfoza u prevodu dječje literature, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 139—142.
- 136.* Banaš Leopoldina Veronika**, Čitanje i komunikacija, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 91.
Резиме на немачком.
- 137. Brzeziński Jerzy**, Uwagi o języku i stylu kilku wierszy serbskich i chorwackich w tłumaczeniu Romana Zmorskiego, ЗбМСС 30 (1986) 95—100.
- 138. Bonačić Mirjana**, Varijabilnost u učenikovu govoru i teorija međujezika, SJ XV/1 (1986) 15—21.
Rezime na engleskom.
- 139. Bračić Stojan**, O pragmatični in didaktični vrednosti besedilne klasifikacije, Vestnik XX/1—2 (1986) 64—70.
Pri poučevanju nemščine kot tujega jezika.

140. **Bugarski Ranko**, в. бр. 200.

141. **Bugarski Ranko**, Teorija prevodenja kao predmet u visokoškolskoj nastavi stranih jezika, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 17—20.

Резиме на енглеском.

142.* **Vojvoda Stjepo, Vladimir Ciglar**, Izučavanje stranih jezika na nefilološkim fakultetima i višim školama u SFRJ — stanje i praksa, Zbornik radova Fakulteta organizacije i informatike 8 (1984, Varaždin) 257—276.

Резиме на руском.

143. **Vorkapić Božena**, Obrada teme „meteorologija” na autentičnom materijalu, SJ XV/3—4 (1986) 202—205.

144. **Vukobrat Slobodan**, Poezija, prevod i nastava jezika, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 161—165.

Резиме на енглеском.

145. **Вукобрат Слободан**, Уз први српски превод *Беоулфа*. (Проблеми интерпретације и превођења), ЗБМСКЈ XXXIV/1 (1986) 27—48.

146. **Vučetić Zorica**, Nastava sh/hs jezika kao stranog, SJ XV/3—4 (1986) 223—224.

147. **Gantar Kajetan**, Nekaj misli o slovenskem protestantizmu in prevajanju, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 565—567.

148. **Gantar Kajetan**, Sovretov prevajalski ideal, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 27—31.

Anton Sovre (1885—1963).

149. **Gasinski Thaddeus Z.**, English Elements in the Speech of the Croatian Immigrant Community of Santa Clara Valley, California, ЗБМСФЈ XXIX/2 (1986) 31—45.

Резиме на српскохрватском.

150. **Gačević Jagoš, Vera Nikolić, Marija Mežinski**, *Metodika nastave ruskog jezika sa praktikumom*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984, SJ XV/2 (1986) 117—119.

Приказ.

151. **Dabić Bogdan, L.** O nekim specifičnostima prevodenja u nastavi slovenskih jezika, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 63—68.

Резиме на руском.

152. (* * *), *Dvojezičnost — individualne in družbene rasežnosti*, Ljubljana 1984, 345, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 174—176.

Приказ.

153. **Divjak Zdravka**, Werner Heift: *Der Commodore 64 als Dolmetscher*, Fremdsprachen-Übersetzung mit dem Computer Data Becker Buch, Düsseldorf 1985, SJ XV/2 (1986) 115.

Приказ.

154. **Domazet Milica**, Neke teškoće sa kojima se suočavaju studenti pri prevodenju francuskih tekstova mašinske struke, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 143—147.

Резиме на француском.

- 155. Gjuha dhe praktika.** *Jezik i praksa. Dil ve Pratik 1—2* — 1985, Društvo za primenjenu lingvistiku Kosova, Priština 1986, 198.
- 156. Ероп Гвозден,** Херменеутички видови превођења и семантичка поља у књижевном тексту, *ЗМСКЈ XXXIV/2* (1986) 227—237.
- 157. Žarković Jovan,** O prevodu Kardeljeve studije na esperanto, *Prevodilac V/4* (1986, Beograd) 40—43.
- 158. Zorić Verica,** Autentično književno djelo u nastavi stranih jezika u osnovnoj školi (s posebnim obzirom na engleski jezik), *SJ XV/1* (1986) 39—46.
- 159. Ivanetić Nada,** Pragmatički aspekti prevodenja, *Dometi XIX/11* (1986, Rijeka) 59—63.
Rezime na srpskohrvatskom i njemačkom.
- 160. Iričanin Gordana,** Prevodenje stručnih tekstova u nastavi stranih jezika sa osvrtom na tehnički stručni jezik, *Prevodenje i nastava stranih jezika* (1986, Beograd) 137—142.
Резиме на немачком.
- 161. Jelčić Andy,** в. бр. 172.
- 162. Jovanović Ksenija,** Neki aspekti prevodenja Ustava, *Prevodilac V/3* (1986, Beograd) 28—36.
- 163. Jovanović Mladen,** Veština prevodenja i kako je steći, *Prevodilac V/4* (1986, Beograd) 21—30.
Резиме на енглеском.
- 164. Jovanović Mladen,** Prevodenje kao oblik jezičkih vežbi u nastavi stranih jezika na univerzitetskom nivou, *Prevodenje i nastava stranih jezika* (1986, Beograd) 51—56.
Резиме на енглеском.
- 165. Jović Dušan,** *Lingua in diaspora. Studies in the Language of the Second Generation of Yugoslav Immigrant Children in Sweden.* *Slavica Lundensia 9.* Lund 1983, 1—233, *ЈФ XLII* (1986) 181—184.
Приказ.
- 166. Sapuder Andrej,** *Kraj in ekstaza pri Danteju, Sovretov zbornik* (1986, Ljubljana) 165—168.
O prevajanju Božanske komedije.
- 167. Karjagdiu Abdullah,** *Od metamorfoze reči do kreativnog podsticanja, Sovretov zbornik* (1986, Ljubljana) 129—133.
O prevajanju poezije.
- 168. Kenda Karmen,** *Gombrowicz po slovensko, Sovretov zbornik* (1986, Ljubljana) 159—164.
Ferdydurke. Prevedla Katarina Šalamun-Biedrzycka, Ljubljana 1974.
- 169. Книжевниот превод на крајот на XX век:** зборник на трудови од од симпозиумот на Четиринаесеттата меѓународна средба на книжевните преведувачи одржана во Тетово на 27 и 28 август 1985 година, Совет на Меѓународната средба на книжевните преведувачи, Тетово 1986, 115, 8°.
- 170. Kordaš Marjana,** *Uporaba video sistema v pouku tujih jezikov. Poročilo s seminarja Goethe-Instituta v München-u, avgusta 1986, Vestnik XX/1—2* (1986) 117—125.

- 171. Крстић Анка**, Charles Baudelaire: „Correspondances” (поређење пре-
пева), Мостови XVII/4 (1986, Београд) 313—324.
- 172. Legiša-Glavić Nina, Jelčić Andy**, Meteorološka terminologija i simboli u
nastavi njemačkog jezika, SJ XV/3—4 (1986) 185—188.
- 173. Löschmann Martin**, Kako razvijati racionalno branje pri pouku tuđega jezika?,
Vestnik XX/1—2 (1986) 71—80.
Prevedel Niko Hudelja.
- 174. Lük-Neqak Albina**, Dygjuhësia-diglosia — dygjuhësia funksionale, Gjuha
dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 59—64.
Са литературом.
Предео са српскохрватског Н. Белај.
Резиме на енглеском.
- 175. Lipovec Albinca**, Трије часовно oddaljeni slovenski prevodi Nerudovih Malo-
stranskih povesti, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 153—157.
Ljudevit Furlani (1886), Janko Liška (1936) in Viktor Smolej (1959).
- 176. Маројевић Радмилу**, Граматички проблеми превођења, Prevodenje i
nastava stranih jezika (1986, Beograd) 27—33.
Резиме на руском.
- 177. Маројевић Радмилу**, Поетика наслова и избор преводног еквивалента
(роман *Подроситок* Ф. М. Достојевског), Мостови XVII/1 (1986, Београд) 42—49.
- 178. Меžински Марија**, в. бр. 150.
- 179. Metahusa Vlaznim**, Analiza i ispravka grešaka — pedagoški pristup, ZbFFP
XVI—XVII/1981—1982 (1986) 189—195.
Са библиографијом.
Резиме на енглеском.
- 180. Мijavec Марија**, Neki aspekti prevodenja sa veoma bliskog jezika, Prevodenje
i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 57—61.
Резиме на енглеском.
- 181. Miklić Тјаša**, Jedan od aspekata prevodenja u nastavi stranih jezika: prevode-
nje kao instrument otklanjanja interferencije, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986,
Beograd) 69—74.
Резиме на италијанском.
- 182. Milinković Ljubo**, Semantizacija leksika u nastavi ruskog jezika, SJ XV/1
(1986) 32—36.
Rezime na ruskom.
- 183. Milojević Jelisaveta**, Dubinsko-strukturalni pristup prevodenju: implikacije
relevantne za nastavu jezika, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 35—39.
Резиме на енглеском.
- 184. Мирлић Душанка**, Дobar уџбеник српскохрватског језика као страног
(Т. П. Попова: Србскохрватски јазик, Москва, 1986, стр. 271), Књј XXXIII/1—2
(1986) 90—92.
Приказ.
- 185. Mirković Dragutin**, Problemi metodološke osnove poetike prevoda, Pre-
vodilac V/3 (1986, Beograd) 17—27.

- 186. Mihailović Ljubomir**, Alternativni prevod, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 13—16.
Резиме на енглеском.
- 187. Mišeska-Tomić Olga**, Pad i uspon prevođenja u nastavi stranih jezika, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 41—44.
Резиме на енглеском.
- 188. Moder Janko**, Sovretov prevajalski skok od Shawa do Poeja, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 41—84.
Analiza prevodov: Bernard Shaw, Mož usode (1925) in Edgar Allan Poe, Krokav (1940).
- 189. Musić Srdan**, Lektira i prevođenje tekstova na stranom jeziku na Filološkom fakultetu u Beogradu (Odsek za italijanistiku), Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 149—152.
Резиме на италијанском.
- 190. Nikolić Vera**, в. бр. 150.
- 191. Nikolić Vera**, Prevodilački problemi na nivou leksike u srednjoškolskom udžbeniku, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 79—83.
Резиме на руском.
- 192. Novak-Lukanović Sonja**, Jeziki in izobraževalni sistem v SR Sloveniji, Razprave in gradivo, Inštitut za narodnostna vprašanja 19 (1986, Ljubljana) 87—96.
Povzetek v angleščini.
- 193. Овакимјан Ашот А.**, Превод поеме *Абул Ала Маари* Аветика Исаакјана на српскохрватски језик (О проблему превођења преко језика-посредника), Мостови XVII/3 (1986, Београд) 181—191.
Са руског превела Ксенија Кончаревих.
- 194. Ока Olga**, Mesto prevođenja u obradi teksta naučne proze, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 131—136.
Резиме на француском.
- 195. Olof Klaus Detlef**, Mittelalterliches und neuzeitliches Sprachverständnis am Beispiel der Übersetzer Luther und Trubar, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 517—527.
Povzetek v slovenščini.
- 196. Orešič Herta**, Tuji jeziki v evropskem kontekstu. O možnostih za prenos sodobnih načel andragoškega izobraževanja za poučevanje tujih jezikov, NRazgl XXXV/10 (1986) 313.
- 197. Ostojić Branislav**, Kreativnost u nastavi stranih jezika, Svjetlost, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Nastavna biblioteka, Sarajevo 1986, 142 str.
- 198. Peklaj Marijan**, Pomen Trubarjevega prevajanja Svetega pisma, Bogoslovni vestnik 46/3 (1986, Ljubljana) 241—245.
Povzetek v angl.
- 199. Perić Aleksandar**, Nauka o prevodenju i didaktika prevođenja, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 5—11.
Резиме на немачком.

- 200. Perić Aleksandar**, Ranko Bugarski, Lingvistika u primeni, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1986, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 36—40.
Приказ.
- 201. Попова Т. П.**, в. бр. 184.
- 202. Popović Ljubica**, Prevođenje srpskohrvatskog prezenta na engleski, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 91—95.
Резиме на енглеском.
- 203. Prevođenje i nastava stranih jezika.** Zbornik radova sa simpozijuma „Prevođenje i nastava stranih jezika”, Beograd, 20—21. nov. 1981. Glavni i odgovorni urednik Radmilo Marojević. Beograd, Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije i Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, 1986, 168 str.
- 204. Premk Francka**, Primerjava med Trubarjevim in Dalmatinovim prevodom Davidovega Psaltra v razmerju do hebrejskega izvornika, latinske Vulgate in nemške Luthrove predloge, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 529—543.
Povzetek v angleščini.
- 205. Pretnar Tone**, Kako prevesti retoriko znanstvenega besedila, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 85—87.
Povzetek v angleščini.
- 206. Pretnar Tone**, Stanislavovska in mickiewiczzevska kitica v slovenskih prevodih, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 145—152.
- 207. Raifi Mensur**, Interpretacije kroz prevod, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 135—137.
O prevajanju poezije.
- 208. Rajić Ljubiša**, Uloga nauke o prevodenju u obrazovanju prevodilaca, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 21—25.
Резиме на енглеском.
- 209. Rode Matej**, Drobec k podobi (Izidor Cankar kot prevajalec bolgarske poezije), Sodobnost XXXIV/3 (1986, Ljubljana) 286—289.
- 210. Rode Matej**, Prevođenje — poseban vid upotrebe jezika, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 24—25.
- 211. Rode Matej**, Slovenski protestantizem in prevajanje, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 555—561.
Povzetek v nemščini.
- 212. Rozman Francè**, Kako je Turbar prevajal Sveto pismo Nove zaveze?, Bogoslovni vestnik 46/3 (1986, Ljubljana) 227—249.
Povzetek v angl.
- 213. Roškić-Milošević Draga**, Čitanje radi sticanja informacije, Organizacija časa u nastavi stranog jezika, SJ XV/2 (1986) 111—114.
- 214. Sedaj Engjëll**, Neke karakteristike u prevodima Odiseje u prozi od Spiro Đai i Antona Sovrea, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 105—107.
- 215. Сибиновић Младраг**, Компутинев допринос развоју наше теоријске мисли о превођењу, Славистички зборник I (1986, Beograd) 63—67.
Резиме на руском.

- 216. Sironić-Bonefačić Nives**, Vremenska prognoza kao poticaј usmenom i pismenom izražavanju, SJ XV/3—4 (1986) 188—195.
O nastavi stranih jezika.
- 217. (* * *)**, Сојуз друштва за применета лингвистика на Југославија, Друштво за применета лингвистика на Македонија: *Језичније контакти во Југословенската заедница*, Скопје 1984, 207, Гјућа dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 172—174.
Приказ.
- 218. Sokol Nina**, Satovi konverzacije na temu vrijeme, SJ XV/3—4 (1986) 195—198.
- 219. Софронијевић Милорад**, Заслужено признање (Феликс Каниц: *Србија — земља и сјановитијство*, I—II, *Од римској доба до краја XIX века*, Београд, СКЗ 1985, стр. 717—717), Мостови XVII/1 (1986, Београд) 89.
Приказ превода Глигорија Ерњаковића, награђеног признањем „Др Милош Ђурић“.
- 220. Spasov Aleksandar**, O prepesnitvi „Krstа pri Savici“ v makedonščino, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 143—144.
Prepesnil Blaže Konecki (1980).
- 221. Stanovnik Majda**, Luthrov in Trubarjev pogled na prevod, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 117—128.
Povzetek v nemščini.
- 222. Starc-Križman Slava**, Sovretovi prevodi Kralja Oidipa in Iliade, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 33—39.
- 223.* Стевановић Анческа Љиљана**, Поим и одлики на стручниот јазик. Годишник на Економскиот факултет 26 (1984, Скопје) 305—311.
Резиме на енглеском.
- 224. Stojanović Smiljka**, Usmeno prevođenje i aktiviranje jezičkog potencijala, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 75—78.
Резиме на енглеском.
- 225. Стојнић Мила**, Критеријуми за одбир и и тумачење књижевних текстова у Кошутићевим *Примерима*, Славистички зборник I (1986, Београд) 69—75.
Са становишта лингвистике, лингвокултурологије и науке о књижевности.
Резиме на руском.
- 226. Tanović Ilija**, Prevod kao način semantizacije leksike u nastavi stranih jezika (na primjerima za ruski jezik), Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 85—89.
Резиме на руском.
- 227. Tanović Mustafa**, Mësimi bashkëkohor i gjuhëve të huaja. Teoria dhe praktika, Enti i Teksteve dhe i Mjeteve Mësimore i KSA të Kosovës, Prishtinë 1986, 242.
Превоо Ситки Агани.
- 228. Тараненко Валентина Борисовна**, Работа по теме: погода, SJ XV/3—4 (1986) 199—202.
- 229. Таџи Hamit**, O nekim aspektima izražavanja količine u francuskom jeziku i transferu ove materije na albanski i srpskohrvatski jezik, Jezik i praksa 1—2—1985 (1986, Priština) 103—112.
Са литературом.
Резиме на француском.

- 230. Tekavčić Pavao**, O prevodenju „neprevedivoga“ (na hrvatskim ili srpskim i talijanskim primjerima), SJ XV/2 (1986) 74—81.
Rezime na talijanskom.
- 231. Tekavčić Pavao**, O prevodenju „neprevedivoga“ (na hrvatskim ili srpskim talijanskim primjerima), SJ XV/3—4 (1986) 121—127.
Rezime na talijanskom.
- 232. Tir Mihal**, в. бр. 285.
- 233. Toma Savica**, Prevodenje i nastava stranih jezika, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 45—50.
Резиме на немачком.
- 234. Tomić Mišeska Olga**, O odnosu teorije i primene u primenjenoj lingvistici, Jezik i praksa 1—2 — 1985 (1986, Priština) 33—40.
Са литературом.
Резиме на енглеском.
- 235.* Turk Marija**, Interferencija na proizvodjskom planu, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 125—130.
Резиме на немачком.
- 236. Флашар Мирон**, Исидора Секулић над преводима из хеленских песника, ЗБИК/11 (1986) 157—193.
Резиме на енглеском.
- 237. Heift Werner**, в. бр. 153.
- 238. Hoxha Shpresa**, Друштво за применјену лингвистику Србије: *Kontrastivna analiza i nastava stranih jezika*, Beograd 1983, 235 (Analiza kontrastive dhe mësimi i gjuhëve të huaja), Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 177—179.
Приказ.
- 239. Hudelja Niko**, Razvijanje tehnik tihega branja pri pouku nemškega jezika (I), Vestnik XX/1—2 (1986) 81—87.
- 240. Ciglar Vladimir**, в. бр. 142.
- 241. Чануле Илија**, Дослелничкото дете и настаната од мајчин јазик во шведскиот воспитно-образовен систем, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 79—87.
- 242. Shimin Li**, O преводу Андрићевог романа „На Дрини ћуприја“ на кинески језик, НССУВД 15/2 (1986) 315—319.
Резиме на енглеском.
- 243. Šneperner Marija**, Programirano učenje u nastavi stranih jezika, SJ XV/2 (1986) 103—108.
Rezime na ruskom.
- 244. Šumi Nada**, Prostor jezikovne ustvarjalnosti pri prevajanju za gledališče, Jis XXXII/2—3 (1986—87) 73—76.

б) Контрастивна проучавања језика

- 245. Арсенијевић Нада С.**, Означавање просторних односа у немачком и српскохрватском језику, Васпитање и образовање 4 (1986, Титоград) 71—79.

246. Брајичић Олга, Функција синонимизје партиципских конструкција и адноминалних односких реченица у руском и српскохрватском књижевном језику, Универзитетска пријеч, Никшић 1986, 136.

247.* Бујас Џелко, A Contrastive Analysis of Prefixation in English and Croatian, SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 5—30.

Резиме на српскохрватском.

248. Бурзан Мирјана, Префикација у српскохрватским и мађарским темпоралним реченицама, НССУВД 15/1 (1986) 189—201.

249. Василевич А. П., Опыт сопоставительного исследования цветонаименований в русском, сербскохорватском, болгарском и английском языках, ЗбМСС 31 (1986) 69—81.

Резиме на српскохрватском и енглеском.

250. Vidoeski B[ožidar], в. бр. 280.

251. *Vitezović Mladen, Kontrastivna analiza odnosnih rečenica, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 131—136.

Резиме на енглеском.

252. *Gaoyu Xu, Ukratko o kineskoj frazeologiji i njezinu poređenju s ruskom, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 197—203.

Резиме на енглеском.

253. Glovacki-Bernardi Zrinjka, Ulrich Engel i Pavica Mrazović (ur.), *Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch*, Novi Sad 1986, SJ XV/3—4 (1986) 211—214.

Приказ.

254. *Grasselli Vukušić Marija, Kontrastivni pogled u relativnu rečenicu, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 107—112.

Резиме на немачком.

255. Derganc Aleksandra, Glagolska predpona *po-* v ruščini in slovenščini, Vestnik XX/1—2 (1986) 12—21.

256. Dudok Miroslav, Imenice na *-ost'/-ost* i *-nikj/-nik* u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 109—115.

Резиме на словачком.

257. Borđević M., в. бр. 279.

258. Engel Ulrich, в. бр. 253.

259. Ivir Vladimir, в. бр. 277.

260.* Илиевски П[етар] Хр., Хипердетерминираност во грчкиот и македонскиот јазик, МЈ XXXV (1984) 111—116.

261. Iričanin Gordana, Kontrastive Grammatik Deutsch-Serbokroatisch. Hrg. U. Engel, P. Mrazović. Institut für deutsche Sprache, Mannheim; Philosophische Fakultät der Universität, Novi Sad, 1986, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 37—41.

Приказ.

262. Јуранчић Јанко, О синтактичким разликама у словеначком и српскохрватском језику, НССУВД 15/1 (1986) 5—10.

263.* Каролак Станислав, За зависностите меѓу анафора, елипса и значење на предикативен обрат во македонскиот, полскиот и францускиот јазик, МЈ XXXV (1984) 99—109.

264. Klinar Stanko, Samostalnikost angleščine v primeri s slovenščino. (Nadaljevanje razprave iz Vestnika 1983/2, str. 26—38), Vestnik XX/1—2 (1986) 22—43.

265. Кончаревиќ Ксенија, Интерогативне реченице у руском и српскохрватском језику, Прил. ФФНС 22 (1986) 71—99.

Рад је рађен у оквиру Лингвистичко-преводилачке секције Одсека за славистику Филолошког факултета у Београду. Новембра 1985. награђен је првом наградом на Темату Универзитета у Београду.

Са литературом.

266. Костић Мирјана, Пољски партиципи и њихови српскохрватски еквиваленти, НССУВД 15/1 (1986) 165—177.

Резиме на руском.

267. Лапшкова Јлија, Проблеми контрастивног описа зависних реченица у српскохрватском и бугарском језику, НССУВД 15/1 (1986) 157—164.

Резиме на руском.

268. Makovec-Černe Jasna, Pozdravne oblike kontrastivno, Vestnik XX 1—2 (1986) 44—48.

Nemško-slovensko.

269. Maletić Nada, Interferencija u dopuni srpskohrvatskih faznih glagola kod učenika madarske narodnosti, Прил. ФФНС 22 (1986) 109—118.

270. Маројевић Радмило, Типолошко диференцирање руског и српскохрватског језика (из дијахроничке и синхроничке перспективе), ЈФ XLII (1986) 21—41.

Резиме на руском.

271. Матијашевић Јелка, Метафоризација као средство номинације (На материјалу руског и српскохрватског језика), Језик и пракса 1—2—1985 (1986, Приштина) 91—101.

Са напоменама.

Резиме на руском.

272. Михаиловић Љубомир, Састав и расподела зависних клауза у српскохрватском и енглеском језику, НССУВД 15/1 (1986) 77—83.

Резиме на енглеском.

273. Mihajlović Mladen, Prevodenje naporednog veznika *and* na srpskohrvatski jezik, Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 97—102.

Резиме на енглеском.

274. Mrazović Pavica, в. бр. 253.

275. Mrazović Pavica, Зависне реченице у немачком и српскохрватском језику, НССУВД 15/1 (1986) 203—216.

Зависне реченице рађене са позиција теорије граматике зависности.

276. Pihler Mira, Kontrastivna semantika in analiza napak (angleščina — nemščina — slovenščina), Prevodenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 125—129.

Резиме на немачком.

- 277. *Riffer-Maček Dora**, Vladimir Ivir: A Contrastive Analysis of English Adjectives and Their Serbo-Croatian Correspondents, SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 285—290.
Приказ.
- 278. Roglić Vera**, Izražavanje posedovanja glagolom *avoir/imati* u sintaksičkim strukturama literarne proze na francuskom odnosno srpskohrvatskom jeziku, Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 117—123.
Резиме на француском.
- 279. Samardžija Marko**, Modalni glagoli, M. Dordević: "Verbalphrase un Verbalenz. Untersuchungen zur deutsch-serbokroatischen kontrastiven Grammatik", "Deutsch im Kontrast", sv. 2, Heidelberg, 1983, str. 225, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 17—23
Приказ. Резиме на енглеском.
- 280.* Спасов Људмил**, Типолошки аспекти на полско-македонската граматичка конфронтација, МЈ XXXV (1984) 397—399.
Приказ за: Topolińska, Z. i Vidoeski, B. Polski i Macedoński/Grammatyka konfrontatywna (zarys problematyki), Zeszyt 1: Wprowadzenie. Wrocław 1984, Ossolineum PAN.
- 281. Станковић Богољуб**, Апозиција у српскохрватском и руском језику, ЈФ XLII (1986) 43—65.
Резиме на руском.
- 282. Станковић Богољуб**, Асидентске реченице са условним и временским значењем у српскохрватском и руском језику, НССУВД 15/1 (1986) 179—188.
Резиме на руском.
- 283. Станковић Богољуб**, Српскохрватски називи и имена у руском тексту, ЗБМСФЈ XXIX/2 (1986) 111—124.
Резиме на руском.
О конкретној пракси транскрипције са српскохрватског на руски језик.
- 284. Терзић Богдан**, Образования с суффиксом *-ийель* в русском языке и их сербохрватские эквиваленты, ЗБМСС 30 (1986) 105—111.
- 285. Tir Mihal**, Atributivne konstrukcije u srpskohrvatskom i njihovi ekvivalenti u slovačkom jeziku (sa aspekta prevodilačke prakse), Prevođenje i nastava stranih jezika (1986, Beograd) 103—108.
Резиме на енглеском.
- 286. Tir Mihal**, Klasifikacija brojeva u slovačkom i srpskohrvatskom jeziku, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 183—189.
Наведена литература.
Резиме на њемачком.
- 287. Topolińska Z[uzanna]**, в. бр. 280.
- 288. Filipović Rudolf**, Teorija jezika u kontaktu, Uvod u lingvistiku jezičnih dodira, JAZU — ŠK, Zagreb 1986, 322.
- 289. Fink Željka**, Neke odrednice kolokvijalnog frazeologizma (na materijalu ruskih i hrvatskih ili srpskih frazeologizama), SJ XV/2 (1986) 98—102.
Резиме на руском.
- 290. Halimi Halit**, Analizë kontrastive e zanoreve hundore frënge dhe shqipe, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 87—90.
Резиме на француском.

291. Honzak-Jahić Jasna, Problemi slovenačko-srpskohrvatske homonimije riječi Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 343—348.

Резиме на њемачком.

III. Правословенски језик, словенска језичка заједница и посебна питања појединих словенских језика

292. Бошковић Радосав, в. бр. 346.

293. Брабцова Радослава, Problematika neologismů v současné spisovné češtině. Praha 1983, ЗбМСС 31 (1986)199,
Приказ.

294. Брызгунова Е. А., в. бр. 329.

295. Brtko Ján, Slovensky jazyk v administratívnej oblasti, Hlas ľudu 43 (22. 02. 1986, Novy Sad) 8.

296. Виноградова В. Л., в. бр. 325.

297. Wróbel H., в. бр. 347.

298. Вучинић Јово, Локативно-именске конструкције просторног значења с приједлозима *в* и *на* у руском језику. Зборник радова професора и сарадника наставничког факултета 9 (1986, Никшић) 81—91.
Резиме на руском.

299. Grzegorzczukowa R., в. бр. 347.

300. Grochowski M., в. бр. 347.

301. Грубишић Љиљана, И. А. Мельчук, А. К. Жолковский; Толково-комбинаторный словарь современного русского языка Опыт семантно-синтаксического описания русской лексики. Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 14, 1984, ЗбМСС 30 (1986) 186—188.

Приказ.

302. Дыбо, В. А., в. бр. 336.

303. Доне Александар, Однос ортографије и фонетике у руском језику (с освртом на српскохрватски), Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 249—256.
Резиме на руском.

304. Duzynina J., в. бр. 347.

305. Дзэндзелівський И. О., Про арго українських ремісників, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 63—81.

Резиме на српскохрватском.

306. Ђукић Соња, Конструкције с глаголским прилозима у руском језику и њихови синтаксички синоними (на материјалу уџбеника усмјереног образовања), Васпитање и образовање 4 (1986, Титоград) 80—87.

307. Живанчевић Милорад, Русское и славянское языкознание в России, середины XVIII—XIX вв. Ленинград 1980, ЗбМСС 30 (1986) 165.

Приказ.

- 308. Живанчевић Милорад**, Сравнительно-типологические исследования славянских языков и литературы. Ленинград 1983, ЗбМСС 30 (1986) 168—169.
Приказ.
- 309. Жолковский А. К.**, в. бр. 301.
- 310.* Zaręba Alfred**, Uwagi o przejściu $-x \geq -k/ -f/$, MJ XXXV (1984) 73—78.
Примери од полските дијалекти.
- 311. Jakobson Roman**, Slavenske komparativne studije, prevela Nela Rubić-Kovačević, Dalje VI/18—19 (1986, Sarajevo) 3—12.
- 312. Jakopin Franc**, Jezikovna oznaka slovanskih medicinskih odlomkov, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 71—78.
Povzetek v angleščini.
- 313. Јовановић Гордана**, Јан Кохановски и пољски књижевни језик XVI века, ЈФ XLII (1986) 173—180.
Резиме на енглеском.
- 314. Јовићевић Радојица**, Славистичка компаративистика код нас, КњЈ XXXIII /1—2 (1986) 75—79.
- 315. Kallas K.**, в. бр. 347.
- 316. Karolak St.**, в. бр. 347.
- 317. Kowalik K.**, в. бр. 347.
- 318. Kowalik-Kaletka Zofia**, Zastosowanie analizy i pojęć strukturalistycznych do wykrywania podstawowych wzorów prototypów nazwisk w języku polskim, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 39—50.
Резиме на српскохрватском.
- 319. Laskowski R.**, в. бр. 347.
- 320. Łowmiański Henryk**, в. бр. 341.
- 321. Logar Tine**, Slovanski lingvistični atlas (OLA), JiS XXXII/1 (1986—87) 1—8.
Povzetek v angleščini.
- 322.* Lubaś Władysław**, Metoda socjolingwistyczna w badaniach onomastycznych, MJ XXXV (1984) 159—167.
Примери од полскиот јазик.
- 323.* Mareš František Václav**, Makedonská konjugace na pozadí ostatních slovanských jazyků, MJ XXXV (1984) 17—27.
- 324.* Марков Борис**, Придавските наставки $-av$, $-lav$ и нивните деривати, MJ XXXV (1984) 169—178.
Со примери од македонскиот, српскохрватскиот и другите словенски јазици.
- 325. Маројевић Радмило**, В. Ј. Виноградова, Словарь — справочник „Слова о полку Игореве“, Ленинград 1965—1984, ЗбМСФЛ XXI/2 (1986) 189—193.
Приказ.

326. Марфунина И. А., К изученшо возвратных глаголов в родственных языках, ЗбМСС 31 (1986) 163—172.

327. Мельчук И. А., в. бр. 301.

328.* Менас Antica, Intonacijski tipovi u ruskom i hrvatskom književnom jeziku, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 89—104.

Rezime na ruskom i engleskom.

329. Mirić Dušanka, Е. А. Брызгунова, *Емоционално-символические различия русской звучащей речи*. Издательство Московского университета, 1984, стр. 117, SJ XV/2 (1986) 119—120.

Prkaz.

330. Младенов Марин, Засилена фреквентност на ерова гласна в димитровградския (царибродския) говор, Мост 99 (1986, Ниш) 59—64.

331. Mollova M., Sur quelques turcismes à *d-*, *e-*, *ž-* en bulgare, JФ XLII (1986) 147—163

Резиме на српскохрватском.

332. Mološnaja T. N., в. бр. 344.

333. Мулич М. И., Еще о том, как правильно: *чёрпайть* или *черпайть*, ЗбМСФД XXIX/1 (1986) 83—86.

334. Nuorluoto Juhani, О неким проблемима корелације између зависних реченица и глаголских именица, НССУВД 15/1 (1986) 151—155.

На примерима из словенских језика.

335. Orzechowska A., в. бр. 347.

336.* Панић Миленко, В. А. Дыбо, *Славянская акцентология*. Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском, АН СССР, Москва, 1982 г., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 143—148.

Приказ.

337. Пипер Предраг, Gerta Hüttl-Folter: Die trat/torot-Lexeme in den alt-russischen Chroniken, Wien 1983, ЗбМСС 30 (1986) 183—185.

Приказ.

338. Пипер Предраг, Реципрочност и рефлексивност у словенским језицима, JФ XLII (1986) 9—20.

Резиме на руском.

339. Poljanec Radoslav F., Ruska gramatika za svakoga ⇒ Русская грамматика для каждого, Školska knjiga, Zagreb 1986, 6. izdanje, 267.

340.* Popowska-Taborska Hanna, Z dawnych podziałów językowych Słowiańszczyzny. Słowiańska alternacja (j)e-: o- (streszczenie monografii), MJ XXXV (1984) 193—195.

341. Рајчић Бисерка, Henryk Łowmiański. Religia Słowian i jej upadek (w. VI—XII), Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1979, s. 432, ИЧ XXXIII (1986) 228—230.

Приказ.

- 342. Сабадош I. B.**, Староукраїнські назви культурних трав'янистих рослин, ЗбМСФЛ ХХІХ/2 (1986) 9—29.
Резиме на српскохрватском.
- 343.* Sawicka Irena**, Fonem /V/ w językach słowiańskich, MJ XXXV (1984) 205—213.
- 344. Samardžija Marko**, Struktura i semantika pridjevskih sintagmi, T. N. Mołoš-naja, „Ad'ektivnye slovosocetanja v slavjanskih i balkanskih jazykah”, Moskva, 1985, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 40—43.
Rezime na engleskom.
- 345. Самарцић Божићар III.**, Употреба бројева у казивању временских од-носа у руском језику, Зборник радова професора и сарадника Наставничког факулте-та 9 (1986, Никшић) 93—100.
Резиме на руском.
- 346. Смольская А. К.**, Радосав Бошковић, Основы сравнительной грамматики славянских языков. Фонетика и словообразование. Москва 1984, ЗбМСС 30 (1986) 171—173.
Приказ.
- 347.* Спасов Људмил**, Граматиката во акција (по повод на излегувањето на новата граматика на современиот полски јазик, MJ XXXV (1984) 394—396.
Приказ за: Grochowski, M., Karolak, St. i Topolińska, Z., Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia (pod red. Z. Topolińskiej), Warszawa 1984; Grzegorzyczkova, R., Kailas, K., Kowalik, K., Laskowski R., Orzechowska, A., Duzynina J. i Wróbel, H., Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia (pod red. R. Grzegorzyczkovej, R. Laskowskiego, H. Wróbla), PWN, Warszawa 1984.
- 348. Тараненко Валентина Борисовна**, Прогноз погоды, SJ XV/3—4 (1986) 179—181.
- 349. Tilburg José van**, South Slavic accusative objects accompanying 'reflexive' se, ЗбМСФЛ ХХІХ/1 (1986) 91—101.
Са литературом.
Резиме на српскохрватском.
- 350. Topolińska Z.**, в. бр. 347.
- 351. Hüttl-Folter Gerta**, в. бр. 337.
- 352. Чампар Драгован**, Коштутићеви елементи творбе речи, Славистички зборник I (1986, Београд) 97—104.
1. Терминологија творбена номенклатура код Коштутића; 2. Елементи творбе речи у Коштутићевим историјским коментарима; 3. Морфонологија питања у Коштутићевим елементима творбе речи; 4. Елементи синхронског описа творбе речи код Коштутића.
Резиме на руском.
- 353. Šivic-Dular Alenka**, Izpeljava slovanskih glagolov iz primernih podstav, SR 34/2 (1986) 135—146.
Povzetek v angleščini.

IV. Етимологија, историја речи, тумачење речи, ономастика, збирке речи

- 354. Ajetć Idriz**, Mbi krijimin e disa emërtimeve gjeografike në shqipen dhe serbo-kroatishten, Përparimi 3 (1986, Prishtinë) 229—239.
Са литературом.
- 355. Аргировски Мито**, Лексемата *черен* во словенските јазници, ЛЗБ XXXIII/2 (1986) 25—27.
- 356. Babić Stjepan**, Naša prezimena i imena, Petar Šimunović, Naša prezimena — porijeklo, značenje, rasprostranjenost, NZ Matice hrvatske, Zagreb, 1985, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 125—127.
Rubrika „Osvrti”.
- 357. Babić Stjepan**, O imcnima zagrebačkih ulica i predjela, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 117—120.
Rubrika „Pitanja i odgovori”.
- 358. Babić Stjepan**, O zagrebačkim toponimima, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 59—61.
Rubrika „Osvrti”.
- 359. Babić Stjepan**, O podrijetlu imena Zagreb, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 29—31.
Rubrika „Osvrti”.
- 360. Bajić Žarko Nataša**, Splitski antroponi krajem XVI do 30. godina XVII stoljeća, ČR XIV/1 (1986) 23—122.
Резиме на италијанском.
- 361. Barbarič Štefan**, Ledava in Lendava, JiS XXXII/2—3 (1986—87) 80—81.
- 362. *Bezić Božanić Nevenka**, Stara komiška kuhinja i njezina terminologija, ČR XIII/2 (1985) 28—37.
Резиме на енглеском.
- 363. Bezić Božanić Nevenka**, Toponimi posjeda i antroponimi najstarije viške bratovštine, ČR XIV/2 (1986) 11—24.
Резиме на енглеском.
- 364. Бекћ Олга**, Ferenc Gregor: Die alte ungarische und slovakische Bergbau-terminologie mit ihren deutschen Bezügen, Budapest 1985, ЗМСС 31 (1986) 196-198.
Приказ.
- 365. Blaznik Pavle**, Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500. 1. A—M, Obzorja, Maribor 1986, 574, 8°. (Historična topografija Slovenije. 2.)
- 366. Богдановић Недељко**, Микротопонимија Голака, ОП VII (1986) 483—498.
Грађа. Резиме на руском.
- 367. Boryś Wiesław**, Srpskohrvatsko kajkavsko *skolek* „daska, daščica” i praslovensko *skoliti „сепати”, ЈФ XLII (1986) 165—172.
Резиме на немачком.
- 368. Boryś Wiesław, Vlajić-Popović Jasna**, Srpskohrvatsko dijalekatsko *dūli* „nedozreli”, *dūlōvan* „budav”, ЗМСФЛ XXIX/1 (1986) 87—90.
Резиме на енглеском.

- 369. Burić Antun**, в. бр. 399.
- 370. Ваљевац Наила**, Неке синонимне форме у ратарској лексци босанско-хрватског језичког ареала, *Књижевни језик* 15/3—4 (1986, Сарајево) 211—216.
Резиме на њемачком.
- 371*. Vinja Vojmir**, Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji II, *ČR XIII/2* (1985) 3—14.
Резиме на француском.
- 372. Vinja Vojmir**, Jadranska fauna, Etimologija i struktura naziva, prva knjiga, Djela JAZU 65—I, JAZU — Logos, Split 1986, 504.
- 373. Vinja Vojmir**, Jadranska fauna, Etimologija i struktura naziva, druga knjiga, Djela JAZU 65—II, JAZU — Logos, Split 1986, 558.
- 374. Vlajić-Popović Jasna**, в. бр. 368.
- 375. Влајић-Поповић Јасна**, Српскохрватско *паламудити* „брбљати; обмањивати”, *ЗБМСФЛ XXIX/2* (1986) 162—165.
- 376. Вукадиновић Вилотије**, Антропонија Голака, *ОП VII* (1986) 499—511.
Грађа. Резиме на руском.
- 377. Gămulescu Dorin**, в. бр. 433.
- 378. Glibanović-Vajzović Hanka**, Ojkonimi orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini sa dijahronog i književnojezičkog stanovišta, *Књижевни језик* 15/3—4 (1986, Сарајево) 233—240.
Резиме на руском.
- 379. Gostl Igor**, Problematika e antroponomisë së botimit të enciklopedisë së Jugosllavisë në gjuhën shqipe, *Përparimi* 1—2 (1986, Prishtinë) 35—67.
Резиме на енглеском.
- 380*. Grgurovac Martin**, Mikrotoponimi sela Otok od XIV st. do danas, *Godišnjak za kulturu, suvremena društvena i ekonomska pitanja* 10 (1985, Vinkovci) 201—215.
- 381. Gregor Ferenc**, в. бр. 364.
- 382. Грковић Милица**, Речник имена бањског, дечанског и призренског властелинства у XIV веку, *Народна књига*, Београд 1986, 1. издање, 232.
- 383. Dobronić Lejla**, Spomen-park Doktorščina, *Jezik* 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 122.
Rubrika „Osvrti”.
- 384*. Dragičević Milan**, O nekim imenima deminutivno-hipokoristične i augmentativno-pejorativne kategorije u današnjim ličkim govorima, nastavak, *Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci* 7 (1985, Rijeka) 97—105.
Резиме на енглеском.
- 385. Dragičević Milan**, O nekim mikrotoponimima antroponimijskoga porijekla iz jednoga predjela u istočnoj Lici, *ЗБМСФЛ XXIX/1* (1986) 151—154.
Резиме на руском.

386.* Дридарски Мирјана, Francesco S. Perillo, *Rimozione e tradizione*. Tre studi su Kačić, Fasano di Puglia, 1984, p. 317 + 1., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 157—159.

Приказ.

Књига *Иновација и традиција* сачињена је од три студије: *Историја и фолклор. Источна низина и православне словенске земље* и *Туризми и Качићева лексика*.

387. Дуриданов Иван, Име реке Кубринице, ОП VII (1986) 121—124.

Резиме на француском.

388. Златановић Момчило, Топонимија Прешевске Црне горе, Врашки гласник XIX (1986, Врање) 167—185.

Резиме на руском.

389. Ivanović Nikola, О podrijetlu riječi kolovaja, ČR XIV/2 (1986) 25—26.

390.* Иллевски Петар, Минкенски термини за „земјоделец“, Трета програма — Радио Скопје 24 (1985, Скопје) 145—152.

Резиме на енглеском.

391. Jakšić Nikola, Draga svetog Krševana u diklu o tisućitoj obljetnici osnutka samostana, RFFZ, Razdio povijesnih znanosti 25 (1985/1986) 205—228.

О топонимима Cerodol, Dikolo i Valis Rabiosa.

Резиме на енглеском.

392. Keber Janez, Slovenska imena mesecev iz imen svetnikov, Mohorjev koledar (1986, Ljubljana) 160—162.

393*. Kemura Ibrahim, Muslimanska imena i njihova značenja, Starješinstvo islamske zajednice Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slavonije, 6. dopunjeno izdanje, Sarajevo 1985, 71.

394. Којадиновић Мнодраг, Надимци људи и називи синора (делова атара) у селу Браснику, Развитак XXVI/6 (1986, Зајечар) 80—84.

395.* Коробар-Белчева Марија, *Соха / расоха* во македонската топонимија, МЈ XXXV (1984) 381—386.

396. Kravar Miroslav, Riječ *jezik* u smislu „narod“, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 6—10.

Rezime na engleskom.

397. Kryeziu Bahtijar, Vështrim fonetiko-morfologjik i toponimisë së Hashanisë, GjASShF 15—1985 (1986) 217—233.

Резиме на француском.

398. Lazarević Slobodan, Turcizmi i druge orijentalne reči u govoru Srećkečke Župe, ZbVPŠPz XII (1986) 119—136.

Са литературом.

399. *Lisac Josip, Novo izdanje o goranskim prezimenima (Antun Burić, *Povijesna antroponimiја Gorskog kotara u Hrvatskoј 1438—1975. Góranska prezimena kroz povijest*, Društvo za zaštitu prirodne, kulturne i povijesne baštine Gorskog kotara, Rijeka 1983), Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 241—250.

400. Лома Александар, Један усамљени ороним: Оаб, ОП VII (1986) 159—162.

Резиме на немачком.

- 401. Ludvik Dušan**, Še o „škopniku“. (Ad Traditiones 1, 53 sl. in 14, 105), Traditiones 15 (1986, Ljubljana) 239—241.
Povzetek v nemščini.
- 402. *Marasović Alujević Marina**, Hagionimija srednjevekovnog Splita, Staro-hrvatska prosvjeta 15 (1985, Split) 269—304.
Резиме на француском.
- 403. Маројевић Радмило**, Пмсна по мужу у украјинском језику, ОП VII (1986) 125—139.
Резиме на руском.
- 404. *Martini Lucifero**, Giovanni Pellizzer, Toponomastica della costa rovignese, Milano 1985, La Battana XX/78 (1985, Rijeka) 127.
- 405. Merku Pavle**, Osebna imena v družini Bonomo, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 65—68.
Povzetek v nemščini.
- 406. Милицављевић Света**, в. бр. 441.
- 407. Михајловић Велемир**, Дирке као предмет социolingвистичких изучавања, ОП VII (1986) 163—195.
Резиме на руском.
- 408. Мицык А. А.**, О соотношении семантики в группе слов обозначающих пищу (снедь — яд — пила — корм — жипр — жито). Историко-сопоставительный анализ, ЗбФФП XVI—XVIII/1981—1982 (1986) 205—227.
Резиме на српскохрватском.
- 409. *Moszyński Leszek**, Scs. ВЪІСІРЪ, stpol. wysprz, MJ XXXV (1984) 141—145.
- 410. Mulaku Lâtif**, Kosova' da Türk Kökenli Toponimler, Çevren 52 (1986, Priştine) 51—54.
Са библиографијом.
- 411. Nametak Fehim**, О презименима и mahlasima, ponovo, Odjek XXXIX/12 (1986, Sarajevo) 24.
Поводом чланака Ненада Филиповића.
В. бр. 412, 425, 444.
- 412. Nametak Fehim**, Šerifović i Kafija, Odjek XXXIX/7 (1986, Sarajevo) 25.
О муслиманским презименима, а поводом чланка Ненада Филиповића.
В. 411, 425, 444.
- 413. *Nosić Milan**, Goranska prezimena češkoga podrijetla, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 117—123.
Резиме на немачком.
- 414. Nyomárkay István**, László Hadrovics, Ungarische Elemente im Serbokroatischen. Budapest 1985, ЗбМСФЛ XXIX/2 (1986) 183—189.
Приказ.
В. бр. 428.
- 415. Ondruš Šimon**, Genetične zveze slovenske besedne družine res, resen, resnota, resnica, uresničiti . . ., SR 34/1 (1986) 101—108.
Prevedla Alenka Šivic-Dular. — Povzetek v angleščini.

- 416. Orel Vladimir E.**, Albanica parerga. (Balkan etymologies 101—109), Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 171—176.
Povzetek v slovenščini.
- 417. Pellizzer Giovanni**, в. бр. 404.
- 418. Pelz Ivan**, Zagrebački nazivi s pridjevima kameni/kamenit, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 58—59.
Rubrika „Osvrti“.
- 419. Pelz Ivan**, Problematika nekih zagrebačkih toponima i njihovih pridjeva, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 99—105.
- 420. Pelz Ivan**, Tradicija ili norma?, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 54—57.
Rubrika „Osvrti“.
О називима загребачких улица и тргова.
- 421. Perillo Francesco S.**, в. бр. 386.
- 422. Petrić Perislav**, Splitski toponimi, nastavak, ČR XIV/1 (1986) 131—167.
Резиме на енглеском.
- 423. *Petrić Perislav**, Fitonimi u toponimiji Splita, Kulturna baština XI/16 (1984, Split) 87—95.
- 424. Petrović Đurdica**, Popis Vlaha Plješč(ev)ića iz 1371. godine, OPI VII (1986) 141—157.
Резиме на руском.
- 425. Peco Asim**, Još nešto o našim prezimenima, Odjek XXXIX/7 (1986, Sarajevo) 24—25.
Поводом чланка Ненада Филиповића: Шерифовић, Шерифизаде или Шерифија, који је објављен у Одјеку XXXIX/5, 1986.
В. бр. 411, 412, 444.
- 426. Пешикан Митар**, Стара имена из доњег Подримља, OPI VII (1986) 1—19.
Резиме на руском.
- 427. Попов Бојан**, ИХТНИОМ *калибард/калибардо/калибардин*, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 166.
- 428. Putanec Valentin**, Hungarizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku (L. Hadrovics, Ungarische Elemente im Serbokroatischen, Budimpešta, 1985.), Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 89—93.
Rubrika „Osvrti“.
В. бр. 414.
- 429. Радић Јованка**, Из ономастике поречја Југомира, ОП VII (1986) 513—547.
Грађа. Резиме на руском.
- 430. Радић Првослав**, Из ономастике села доњег тока реке Белице у северној Србији, ОП VII (1986) 549—583.
Грађа. Резиме на руском.
- 431. Радуновић Ристо**, Историјска основа завршне сцене Његошевог *Горској вијетца*, Историјски записи 4 (1986, Титоград) 139—156.
Овај рад је и ономастичког карактера.

432. Rodić Nikola, Rudarska terminologija u starim srpskim tekstovima, ЈФ XLII (1986) 137—146.

Резиме на немачком.

433.* Савић Момчило Д., Dorin Gămulescu, Influențe românești în limbile slave de sud-sîrbocroata, București, 1983, стр. 372., Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 161—162.

Приказ.

434. Sekereš Stjepan, Prezimena u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj s nastavkom -e, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 141—150.

Резиме на руском.

435. Sekereš Stjepan, Slavonska i baranjska prezimena izvedena od riječi za oznaku zanimanja, ЗБМСФА XXIX/2 (1986) 139—156.

Резиме на руском.

436. Slapšak Svetlana, Kako opisati prevedenicu, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 545—554.

Povzetek v angleščini.

437. Станковска Љубица, Интерпретација на географската терминологија во топонимијата на Полог, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 29—37.

Прилог кон македонската топономастика.

438.* Стипчевић Никша, Етимолошке белешке: бенѐбреке, ф. њл., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 28—29.

439. Стојановић Радосав, Албанизација топономастике на Косову, Књижвна реч XV (25. 06. 1986, Београд) 281.

440. Tomić Mile, Toponimi srpskih i hrvatskih naselja u Rumuniji, ОП VII (1986) 199—246.

Резиме на руском.

Грађа.

441. Ђупић Драго, Света Милицављевић, Ономастика дела Тамнаве, ОП VII (1986) 437—482.

Резиме на руском.

Грађа.

442. Filipović Nenad, Nekolike sitnice o prezimenima, Odjek XXXIX/13—14 (1986, Sarajevo) 24—25.

443. Filipović Nenad, O bosanskim i muslimanskim prezimenima, ponovo, Odjek XXXIX/10 (1986, Sarajevo) 23—24.

444. Filipović Nenad, Šerifović, Šerifizade ili Šerifija, Odjek XXXIX/5 (1986, Sarajevo) 25.

О муслиманским презименима.

В. бр. 411, 412, 425.

445. Furlan Metka, Slovansko *zerъ, SR 34/2 (1986) 159—164.

Povzetek v nemščini.

446. Hadrovics László, в. бр. 414, 428.

- 447. Hamp Eric P.**, On Parsimony in Explanation, ЗМСФЛ XXIX/1 (1986) 155.
- 448. Hamp Eric**, On Slavic Etymological Dictionaries, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 7—8.
Резиме на српскохрватском.
- 449. Hamp Eric P.**, On the Conjunction *i*, ЗМСФЛ XXIX/1 (1986) 155.
- 450. Cvetko Orešnik Varja**, Etymologisches zu einigen slowenischen Dialektwörtern, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 149—157.
Povzetek v slovenščini.
- 451. Čulić Gracijela**, Lingvistički aspekti antroponima u arhivskoj građi Boke Kotorske XIV i XV vijeka, Godišnjak pomorskog muzeja u Kotoru, XXXIII—XXXIV (1985—1986, Kotor) 75—85.
- 452. Цоговић Алија**, О неким народним легендама у вези с ономастиком Косова (Саопштење на XXVIII конгресу Савеза удружења фолклориста Југославије у Приштини 24—27. IX 1986), Обележја XVI/5 (1986, Приштина) 179—188.
- 453. Цоговић Алија**, Ономастика ссевероисточних огранака Проклетија, ОП VII (1986) 247—436.
Резиме на руском.
Грађа.
- 454. *Švagelj Dionizije**, Etnik „Šokac”, Godišnjak za kulturu, suvremena društvena i ekonomska pitanja 10 (1985, Vinkovci) 14—26.
- 455. Šimundić Mate**, Naša osobna imena i njihovi nositelji u talijanskom epu „Lobalzino”, ČR XIV/2 (1986) 3—10.
Резиме на енглеском.
- 456. Šimundić Mate**, Slovensko-čakavsko-kajkavski samostalnik *saja, saje* tudi na štokavskem področju, JiS XXXI/8 (1985—86) 274—275.
Povzetek v angleščini — Prevedel Marko Kranjec.
- 457. Šimunković Ljerka**, Dalmatinsko-romanski leksički relikti u dalmatinskim dijalektima, RFFZ 25, 25 (1986) 45—50.
Rezime na engleskom.
- 458. Šimunović Petar**, в. бр. 356.
- 459. Šimunović Petar**, Istočnojadranska toponimija, Logos, Split 1986, 307.

V. Нешловенски језици

- 460. Agalliu Fatmir**, в. бр. 512.
- 461. Agoni Engjëlli**, в. бр. 512.
- 462. Agoston Mihály**, Helyesírásunk hiteléért: az írásmód az írásbeli közlésnek föltétele és elemi része (gondolatok az új helyesírási szabályzatról), Forum, Hid, Újvidék 1986, 76.

- 463. Ahmetaj Mehmet**, Fenomenet fonetike në të folmen shqipe të Plavës dhe të Cucisë, GJASShF 15—1985 (1986) 235—245.
Резиме на француском.
- 464. Ahmetaj Mehmet**, Fjalë e shprehje të rralla (Retke reči i izrazi), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 43—49.
Рубрика „Лексичко благо”.
- 465. Ahmetaj Mehmet**, Fjalë e shprehje të rralla nga krahinat, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 59—66.
Рубрика „Лексичко благо”.
- 466. Ahmetaj Mehmet**, Material leksikor nga krahinat, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 41—43.
Рубрика „Лексичко благо”.
- 467. Ahmetaj Mehmet**, Rreth disa kalkeve në shtypin tonë (O nekim kalkovima u našoj štampi), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 38—40.
Рубрика „Језик у пракси”.
- 468. Ahmetaj Mehmet**, Vepër me interes të veçantë për dialektologjinë shqiptare (Mehmet Halimi. Kërkime dialektologjike, botoi Instituti Albanologjik, Prishtinë 1985, f. 403), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 58—62.
Приказ.
- 469. Ajeti Idriz**, в. бр. 556.
- 470. Ajeti Idriz**, Gjendja e studimeve albanologjike — rezultatet dhe detyrat (Referat i mbajtur në Simpoziumin shkencor të Institutit Albanologjik prej 20—21 dhjetor 1985), Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 1—12.
- 471. Ajeti Idriz**, Për kontributin e linguistikës italiane në studimet e gjuhësisë shqiptare — Carlo Tagliavini (O doprinosu italijanske lingvistike u proučavanju albanske lingvistike — Carlo Tagliavini), SNGJLKSh 11 (1986) 71—77.
- 472. Bajçinca Isa**, Mbi disa mjete sintaksore të lidhjes në tregimin tonë të sotëm, SNGJLKSh 11 (1986) 129—132.
- 473. Bajçinca Isa**, Probleme të shqipes letrare të ne (Kumtesë e lexuar në Simpoziumin shkencor në temë “Gjendja e studimeve albanologjike — rezultate dhe probleme” të Institutit Albanologjik, të mbajtur me 20—21 dhjetor 1985), Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 18—25.
- 474. Bajraktari Sanije**, “Gjurmimet albanologjike” në gjuhë të huaja (Recherches albanologiques, Institut albanologique Prishtina), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 60—61.
Приказ.
- 475. Banjai Lajoš**, O vojnim rečnicima na madarskom jeziku, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 41—49.
- 476. Bejta Murat**, Fjalor frëngjisht-shqip, botim i dytë i plotësuar dhe i përpunuar (Francusko-albanski rečnik, drugo dopunjeno i preradeno izdanje), Universiteti i Kosovës në Prishtinë — Enti i Teksteve dhe i Mjeteve Mësimore i KSA të Kosovës, Prishtinë 1986, 657.
- 477. Bejta Murat**, Për zëvendësimin e disa fjalëve të huaja me fjalë shqipe, Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 131—134.
Рубрика „Из језичке праксе”.

- 478. Belaj Ismail**, Alogjizmat dhe konstruktet e gabuara që errësojnë kuptimin. Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 137—140.
Рубрика „Из језичке праксе“.
- 479. Berani Shaqir**, Shquarja e emrave dhe e mbiemrave vetjakë të gjuhëve të huaja në gjuhën shqipe. Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 35—43.
Рубрика „Језик у пракси“.
- 480. Berani Shaqir**, Të riaktivizohet përdorimi i fjalëve *punësoj* dhe *punësim*. Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 37—41.
Рубрика „Расправе“.
- 481. Berce Sonja**, Italijanska slovnica = Grammatica Italiana, Obzorja, Maribor 1986, 2. natis., 344.
- 482. Beszédes Valeria**, Az oromi szélmalom és a hozzá kapcsolódó szakkifejezék, Üzenet XVI/7—8 (1986, Subotica) 435—438.
- 483. Bevington Gary**, Mbi klasifikimin e foljeve të shqipes (O klasifikaciji glagola u albanskom jeziku), Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 147—157.
Са референцама.
Са енглеског превео В. Нухну.
- 484. Blagović Ratko**, Jezici i visoke kulture Srednje Amerike, SOL 2 (1986) 93—102.
Rezime na španjolskom.
- 485. Bogaj Halil**, Edhe një herë rreth përdorimit të termave *këshill punëtor*, *tubim punëtor* (Još jednom o upotrebi termina *këshill punëtor*, *tubim punëtor*), Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 33—34.
Рубрика „Расправе“.
- 486. Bogaj Halil**, Për zbatimin e trajtave normative të gjuhës letrare, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 53—56.
Рубрика „Језик у пракси“.
- 487. Bogaj Halil**, Të mos ngatërrohen fjalët *avantazh* dhe *avancim* nga *avancoj* dhe fjalët *emërues* dhe *emërtues*, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 44—45.
Рубрика „Језик у пракси“.
- 488. Bogaj Halil**, Të mos ngatërrohet përdorimi i disa fjalëve, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 41—42.
Рубрика „Језик у пракси“.
- 489. Bogaj Halil**, Të vilen kompozitat ndajfoljore nga gjuha popullore, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 28—29.
- 490. Borme Antonio**, Gramatica della lingua italiana, Edit, Fiume = Rijeka 1986, 4a ed. ampliata et aggiornata, 439.
- 491. Божовић Раде**, в. бр. 671.
- 492. Bralić Jasmina**, Jezična situacija u Indiji, SOL 2 (1986) 85—91.
Rezime na engleskom.
- 493. Brataniq Maja**, Rudolf Filipović (ed.), The English Element in European Languages, vol. 2, Reports and Studies, Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Zagreb 1982, fq. XVI + 501, Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 164—167.
Приказ.

494. **Brihta Jolanda**, в. бр. 542.
495. **Brozović Dalibor**, Sociolingvistički aspekti standardizacije romskoga jezika Odjek XXXIX/13—14 (1986, Sarajevo) 7.
496. **Buchholz Oda**, в. бр. 611.
497. **Будимир Милан, Црепајац Љиљана**, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ. Основни грчке глотологије, Научна књига, Београд, 4. изд., VIII ÷ 473.
498. **Bukarica Milica**, Le temps qu'il fait, SJ XV/3—4 (1986) 164—169.
499. **Bytuçi Ajet**, Ndërtimi gramatikor dhe funksioni sintaksor i rasës gjinore, PmShLPPz XI—1984 (1986) 24—41.
500. **Bytuçi Ajet**, Sintaksa e rasës dhanore në gjuhën e sotme shqipe, PmShLPPz XII (1986) 65—70.
501. **Cortjade Marcel**, Deset načela stvaranja romskog jezika, Odjek XXXIX/13—14 (1986, Sarajevo) 9.
502. **Црепајац Љиљана**, в. бр. 497.
503. **Çabej Eqrem**, Studime gjuhësore I. Botim i dytë, Rilindja — Redaksia e botimeve, Prishtinë 1986, 392.
504. **Çabej Eqrem**, Studime gjuhësore II. Botim i dytë, Rilindja — Redaksia e botimeve, Prishtinë 1986, 510.
505. **Çabej Eqrem**, Studime gjuhësore VII, Rilindja — Redaksia e botimeve, Prishtinë 1986, 336.
506. **Čaušević E[krem]**, V. G. Guzev: Staroosmanskij jazyk, Akademija nauk SSSR, Institut vostokovedenija, serija: Jazyki narodov Azii i Afriki, „Nauka”, Moskva 1979, 95, Prilozi za orijentalnu filologiju 35/1985 (1986, Sarajevo) 223—225.
Приказ.
507. **Čavić Edita**, Engleski jezik u informatici = English in Informatics, Naučna knjiga, Beograd 1986, IX, 194.
508. **Čosić Vjekoslav**, Francuski gramatičari XVII i XVIII stoljeća u fondu Naučne biblioteke u Zadru, RFFZ 25, 25 (1986) 51—62.
Rezime na engleskom.
509. **Demiraj Shaban**, в. бр. 512.
510. **Desnickaja Agnia**, Disa mendime mbi rolin e faktorit fonologjik në procesin e formimit të fleksionit nominal të shqipes, SNGjLKS 11 (1986) 47—51.
- 511.* **Десницкая А. В.**, К вопросу о категории среднего рода в албанском языке, МЖ XXXV (1984) 45—52.
512. **Dhrimo A[li], Angoni E[ngjëll], Hysa E[nver], Lafe E[mit], Likaj E[them], Agalliu F[atmir], Demiraj Sh[aban]**, Gramatika e gjuhës së sotme letrare shqipe (Morfologjia), Enti i Teksteve dhe i Mjeteve Mësimore i KSA të Kosovës, Prishtinë 1986, 338.
513. **Domi Mahir**, Çështje të kulturës së gjuhës në fushën e sintaksës (Pitanja jezičke kulture u oblasti sintakse), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 11—17.

514. Draga Nail, Një monografi me plot gabime (Grup autorësh, Bar grad pod Rumijom [Tivari qytet nën Rumi]. Botoi Izbor, Bar, 1984), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 66—68.

Приказ.

515. Dykro Oswald, в. бр. 571.

516. Elia Annibale, в. бр. 672.

517. Ernst G., в. бр. 528.

518. Fiedler Wilfried, в. бр. 611.

519. Filipović Rudolf, в. бр. 493.

520. (* * *), Fjala shqipe në vend të fjalës së huaj (Albanska reč umesto strane reči), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 72—78, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 57—63, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 47—52, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 76—92.

521. (* * *), Fjalor me emra njerëzish. Emra njerëzish mbi bazën e gjuhës shqipe, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 79—91, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 79—93.

522. (* * *), Fjalor me emra njerëzish. Emra njerëzish mbi bazën e ilirishtes, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 79—94.

523. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/3—4 (1986, Panciova) 77—83.

524. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/5—6 (1986, Panciova) 67—71.

525. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/7—8 (1986, Panciova) 80—84.

526. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/9—10 (1986, Panciova) 67—74.

527. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/11—12 (1986, Panciova) 97—102.

528. Francescato Giuseppe, G. Ernst: "Gesprochenes Französisch zu Beginn des 17. Jahrhunderts" Direkte Rede in Jean Héroards "Histoire particulière de Louis XIII" (1605—1610), Beihefte ZRPh, Band 204, Niemeyer, Tübingen 1985, pp. 623, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 181—184.

Ocena.

529. Габриш Ласло, в. бр. 1099.

530. Gajić Ranka, Homonimija i polisemija kao leksikografski problem u engleskom jeziku, SJ XV/2 (1986) 93—97.

Rezime na engleskom.

531. Gjevori Mehmet, Rreth përkthimit gabim të shprehjes serbokroatisht *prekonoč* — *brenda natës*, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 39—40.
Рубрика „Језик у пракси”.

532. Gjurmime albanologjike. *Seria e shkencave filologjike* 15—1985, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 281.

533*. **Gjuha shqipe 3**, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1985 [1986], 96.

534. Gjuha shqipe 1, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 93.

535. Gjuha shqipe 2, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 101.

514. Draga Nail, Një monografi me plot gabime (Grup autorësh, Bar grad pod Rumijom [Tivari qytet nën Rumi]. Botoi Izbor, Bar, 1984), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 66—68.

Приказ.

515. Dykro Osvald, в. бр. 571.

516. Elia Annibale, в. бр. 672.

517. Ernst G., в. бр. 528.

518. Fiedler Wilfried, в. бр. 611.

519. Filipović Rudolf, в. бр. 493.

520. (* * *), Fjala shqipe në vend të fjalës së huaj (Albanska reč umesto strane reči), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 72—78, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 57—63, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 47—52, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 76—92.

521. (* * *), Fjalor me emra njerëzish. Emra njerëzish mbi bazën e gjuhës shqipe, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 79—91, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 79—93.

522. (* * *), Fjalor me emra njerëzish. Emra njerëzish mbi bazën e ilirishtes, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 79—94.

523. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/3—4 (1986, Panciova) 77—83.

524. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/5—6 (1986, Panciova) 67—71.

525. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/7—8 (1986, Panciova) 80—84.

526. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/9—10 (1986, Panciova) 67—74.

527. Flora Radu, Note lexicologice, Lumina XL/11—12 (1986, Panciova) 97—102.

528. Francescato Giuseppe, G. Ernst: "Gesprochenes Französisch zu Beginn des 17. Jahrhunderts" Direkte Rede in Jean Héroards "Histoire particulière de Louis XIII" (1605—1610), Beihefte ZRPh, Band 204, Niemeyer, Tübingen 1985, pp. 623, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 181—184.

Oцена.

529. Габриш Ласло, в. бр. 1099.

530. Gajić Ranka, Homonimija i polisemija kao leksikografski problem u engleskom jeziku, SJ XV/2 (1986) 93—97.

Rezime na engleskom.

531. Gjevori Mehmet, Rreth përkthimit gabim të shprehjes serbokroatisht *prekonoç* — *brenda natës*, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 39—40.

Рубрика „Језик у пракси“.

532. Gjurmime albanologjike. *Seria e shkencave filologjike* 15—1985, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 281.

533*. **Gjuha shqipe 3**, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1985 [1986], 96.

534. Gjuha shqipe 1, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 93.

535. Gjuha shqipe 2, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 101.

- 536. Gjuha shqipe 3**, Instituti Albanologjik, Prishtinë 1986, 93.
- 537. Glovacki-Bernardi Zrinjka**, Izokvirivanje — iznimka ili pravilo?, SJ XV/1 (1986) 28—31.
Rezime na njemačkom.
- 538. Glovacki-Bernardi Zrinjka**, Tamara Marčetić, Pregled gramatike njemačkog jezika, Školska knjiga, Zagreb, 1985, SJ XV/2 (1986) 116—117.
Prikaz.
- 539. Goçi Ibrahim**, в. бр. 555.
- 540. Goebel Hans**, Considérations dialectométriques sur le problème de "l'unité rhétoromane (ladine)", *Linguistica XXVI* (1986, Ljubljana) 83—97.
Povzetek v slovenščini.
- 541. Gojmerac Mirko**, Član ili determinator, SJ XV/3—4 (1986) 128—134.
Rezime na njemačkom.
- 542. Grgić Berislav, Brihta Jolanda**, Engleska gramatika za svakoga — An English Grammar for Everybody, Školska knjiga, Zagreb 1986, 14. izdanje, 191.
- 543. Guzev, V. G.**, в. бр. 506.
- 544. Hafiz Nimetullah**, Süreyya Yusuf: Dil Çalışmaları, Tan yayınları, 1984, Pristine, Dil ve pratik 1- 2--1985 (1986, Pristine) 167—168.
Приказ.
- 545. Hafiz Nimetullah**, Uticaj srpskohrvatskog i albanskog jezika na turske govore na Kosovu, Jezik i praksa 1—2—1985 (1986, Pristina) 77—85.
Са литературом.
Резиме на француском.
- 546. Hajdaraj Adem**, Disa terma të lojërave të fëmijëve në Rugovë (Neki termini dečjih igara u Rugovi), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 50—52.
Рубрика „Лексичко благо“.
- 547. Hajdaraj Adem**, Drejtpërdorimi i numërorit tre, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 44—45.
Рубрика „Расправе“.
- 548. Hajdaraj Adem**, Rreth togfjalëshit *patatore e artë*, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 77—78.
Рубрика „Питања и одговори“.
- 549. Hajdaraj Adem**, Vështrim mbi leksikun blegtoral dhe bujqësor në "Bagëti e bujqësija" të Naim Frashërit, SNGJLKSh 11 (1986) 161—168, Përparimi 1—2 (1986, Prishtinë) 151—161.
Са литературом.
- 550. Halimi Mehmet**, в. бр. 468.
- 551. Halimi Mehmet**, Bie shi e jo resh shi, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 75.
Рубрика „Питања и одговори“.
- 552. Halimi Mehmet**, Kujdes e maturi në formimin e fjalëve të reja, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 47—48.
Рубрика „Језик у пракси“.

- 553. Halimi Mehmet**, Shefki Sejdiu, *Fjalorth etnobotanik i shqipes*, Rilindja, Prishtinë 1984, f. 344, GJASShF 15—1985 (1986) 262—266.
Приказ.
- 554. Halimi Mehmet**, Shprehjet e palogjikshme në gjuhën tonë (Nelogični izrazi u našem jeziku), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 30—35.
Рубрика „Језик у пракси”.
- 555. Halimi Mehmet**, Trajtim i hollësishëm i antonimeve të gjuhës shqipe (Ibrahim Goçi, Antonimet e gjuhës së sotme shqipe, botoi Instituti Albanologjik, Prishtinë 1985, f. 157), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 67—69.
Приказ.
- 556. Halimi Mehmet**, Vepër e rëndësishme dialektologjike (Akad. Idriz Ajeti, Studime gjuhësore në fushë të shqipes [II], botoi Redaksia e botimeve e Rilindjes, Prishtinë, 1985, f. 302), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 44—47.
Приказ.
- 557. Hamiti Sabri**, Kodet e mëdha të letërsisë shqipe, Fjala 19 (15. 01. 1986, Prishtinë) 2.
- 558. Horak Williams Nela**, Grčki jezik Novoga zavjeta: početnica, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986, 336.
- 559. Hoxha Gani**, Disa veçori të terminologjisë sportive në shqipe, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 141—144.
Рубрика „Из језичке праксе”.
- 560. Hoxha Hysni**, Theksi i gjuhës shqipe (Akcentat u albanskom jeziku), Përparimi 3 (1986, Prishtinë) 285—292.
- 561. Hudelja Niko**, Nemški tekst za študente zgodovine, Filozofska fakulteta, Ljubljana 1986, 229.
- 562. Hysa Enver**, в. бр. 512.
- 563. Илић Милвоје Д.**, Engleski jezik za studente Tehnološko metalurškog fakulteta: praktikum, Tehnološko metalurški fakultet, Beograd 1986, 115.
- 564. Илчевски Петар Хр.**, в. бр. 260, 390.
- 565. *Илић Роберт**, „Та” modal, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 105—140.
Rezime na engleskom.
O kineskim rečenicama sa 3. licem zamenice *tā*.
- 566. Iordache Roxana**, Tendances originales dans l'emploi de certains éléments du latin scientifique et de chancellerie à la basse époque, chez Claudien Mamertus, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 131—147.
Povzetek v slovenščini.
- 567. Iričanin Gordana**, Nemački jezik u svakodnevnoj komunikaciji, Elektrotehnički fakultet, Naučna knjiga, Beograd 1986, 2. izdanje, 211.
- 568. Islamaj Shefkije**, в. бр. 617.
- 569. Islamaj Shefkije**, Një ribotim i rëndësishëm, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 53—56.
Приказ репринт-издања Српскохрватско-албанског речника.

570. Islamaj Shefkije, Studime me rëndësi shkencore (Gjurmime albanologjike — Seria e shkencave filologjike, 14/1984, botoi Instituti Albanologjik), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 53—57.

Приказ.

571. Islamaj Shefkije, Tekst me interes shkencor për shkencat e ligjërimit (Osvald Dykro, Cvetan Todorov, „Fjalor enciklopedik i shkencave të ligjërimit”, Rilindja, Prishtinë, 1984), Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 67—70.

Приказ.

572. Islami Sami, Fjalorth me të meta metodologjike e gjuhësore (Dr. Qazim Lleshi, „Fjalorth kuptimesh të gjera gjeografike në shqipe”, botoi ETMM të KSA të Kosovës, Prishtinë, 1985), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 62—65.

Приказ.

573. Ismajli Rexhep, Gjuha e Kuvendit të Arbrit, Rilindja — Redaksia e botimeve, Prishtinë 1986, 272.

574. Ismajli Rexhep, Emri i shqiptarëve (Kumtesë e mbajtur në Konferencën VI jugosllave të onomastikës në Donji Millanovo), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 7—10.

575. Ismajli Rexhep, Origjina dhe vendi i formimit të shqipes, Fjala 19 (1. 03. 1986, Prishtinë) 5—6.

576. Ismajli Rexhep, Sistemi i zanoreve të shqipes së shekullit XVIII, GJASSHF 15 — 1985 (1986) 57—73.

Резиме на француском.

577. Jančić Božidar, Francuzi i njihova jezička politika, Prevodilac V/3 (1986: Beograd) 9—16.

578.* Јашар-Настева Оливера, Аромански лексикографско-граматички трудови и ароманските речници на Кузман Шапкарев, МЈ XXXV (1984) 53—71.

579. Jezik i međunarodno komuniciranje: zbornik radova, Savez za esperanto BiH, Sarajevo 1986, 222.

580. Josipović Višnja, On the Language of Weather Forecasts, SJ XV/3—4 (1986) 170—174.

581. Jović Momir, Latinski jezik za istoričare, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva SAP Kosova, Priština 1986, 502.

582. Kajtazi Besim, Fjalë e shprehje të rralla të leksikut të fshatrave të lokalitetit t Runikë të Drenicës, Përparimi 6 (1986, Prishtinë) 775—788.

Са литературом.

583. Kaya Güven I., Kürmanci ve Zaza Türkçe'leri Üzerine İncelemeler, Di ve pratik 1—2 — 1985 (1986, Prištine) 168—171.

Приказ.

584. Kelmendi Hasan, Disa vërejtje për kulturën e gjuhës, Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 27—31.

Резиме на француском.

585. Kelmendi Sadri A., Semantika e disa ndajfoljeve dhe mbiemrave në funksionin morfologjik dhe sintaksor në gjuhën shqipe dhe gjermane, Gjuha dhe praktika 1—2 — 1985 (1986, Prishtinë) 113—120.

Са литературом.

Резиме на немачком.

586. Kelmendi Tafil, Rreth përdorimit të dëshirores në gjuhën shqipe (O upotrebi optativa u albanskom jeziku), SNGJLKSh 11 (1986) 133—138.

Са библиографијом.

587. Kliese G., в. бр. 605.

588. Klinar Stanko, Gradivo za vaje in prevajanje v angleščino, Filozofska fakulteta Univerze Edvarda Kardelja, Oddelek za germanske jezike in književnosti, Ljubljana 1986, 2. dopolnjena izd., 247.

589. *Kriše Ivo, On Two Words in Ernest Hemingway's Novels "For Whom the Bell Tolls" and "A Farewell to Arms", SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 47—55.

Резиме на српскохрватском.

590. Kukovec Alenka, Škrubej Manja, English in flight, Fakulteta za strojništvo, Ljubljana 1986, 150.

591. Küllös Imola, Усмено предање и сељачка писменост, НССУВД 15/2 (1986) 249—256.

На примерима мађарског језика.

592. Lafe Emil, в. бр. 512.

593. *Lakoš Ante, Višepredikatne rečenice s intervencijom pridjeva „hard” u kojima drugi predikat otvara mjesto subjektu s prijedlogom „for”, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Rijeci 7 (1985, Rijeka) 113—115.

Резиме на енглеском.

594. Landau Ernestina, Najnovije istraživanje engleskog rječnika, *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* i njegova upotreba, SJ XV/3—4 (1986) 218—222. Prikaz.

595. Leka Ferdinand, Probleme të terminologjisë sonë, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 13—17.

596. Likaj Ethem, в. бр. 512.

597. Lleshi Qazim, в. бр. 572.

598. Lochner von Hüttenbach Fritz Freiherr, Veneti in venetščina. Besedni, oblikoslovni in glasovni elementi napisov nedvomno kažejo, da lahko govorimo o samostojnem zahodnoindoevropskem jeziku, NRazgl XXXV/3 (1986) 88—89.

В. бр. 676.

599. Maas Utz, в. бр. 640.

600. *Marasović Alujević Marina, Luigi Miotto, Vocabolario del dialetto Vento-Dalmata, Trst 1984, CR XIII/2 (1985) 122—124.

Приказ.

В. бр. 665.

601. Marčetić Tamara, в. бр. 538.

- 602. Matulina-Jerak Željka**, O tvorbi glagola u njemačkom jeziku s posebnim obzirom na iskazivanje glagolskog vida, RFFZ 25, 25 (1986) 77—96.
Rezime na engleskom.
- 603. Mihailović Ljiljana**, Gramatika engleskog jezika: morfologija i sintaksa, Naučna knjiga, Beograd 1986, 11. izdanje, VIII, 274.
- 604. Mikić Pavao**, Funktion und Position von „nicht“ in Aussagesätzen in der deutschen Gegenwartssprache, RFFZ 25, 25 (1986) 63—76.
Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.
- 605. Mikić P., Kliese G.**, Untersuchungen zu sprachlich-gestalterischen Mitteln des Kommunikationsverfahrens 'Argumentieren', SJ XV/2 (1986) 82—92.
Rezime na srpskohrvatskom.
- 606. Miotto Luigi**, в. бр. 600, 665.
- 607. Mirdita Zef**, Dy mbishkrime të reja të zbuluara në Ulpianë (Dva nova natpisa otkrivena u Ulpijani), BPFZ XVI—XVII/1981—1982 (1986) 77—81.
Резиме на француском.
- 608. Moretti G. Battista**, Per una didattica delle proposizioni complete nell'italiano contemporaneo, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 5—57.
Povzetek v slovenščini.
- 609. *Mršić Tihomira**, Determinacija imenice pridjevskim i prijedložnim atributom u francuskom jeziku, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 141—196.
Rezime na francuskom i engleskom.
- 610. Muftić Teufik**, Arapske plurilitere i njihovi derivati, Prilozi za orijentalnu filologiju 35/1985 (1986, Sarajevo) 7—27.
Резиме на енглеском.
- 611. Mujaj Hasan**, Vepër e rëndësishme leksikografike (Dr Oda Buchholz, dr Wilfried Fiedler dhe dr Gerda Uhlisch: Wörterbuch Albanisch-Deutsch [Fjalor shqip-germanisht], Leipzig, 1981), Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 67—69.
Приказ.
- 612. Mulaku Latif**, Formimi i emrave me prapashtesën-shmëri, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 53—58.
Резиме на енглеском.
- 613. Mulaku Ragip**, Gjuha shqipe 1, 2, 3, Prishtinë 1984, GjASShF 15—1985 (1986) 266—270.
Приказ.
- 614. Mulaku Ragip**, Koha e kryer e thjeshtë në shkrimet e vjetra, GjASShF 15—1985 (1986) 159—172.
Резиме на француском.
- 615. Mulaku Ragip**, Rreth disa kalkeve të shtypit tonë (O nekim kalkovima naše štampe), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 35—38.
Рубрика „Језик у пракси“.
- 616. Mulaku Ragip**, Rreth përdorimit të gabueshëm të disa formave foljore (O pogrešnoj upotrebi nekih glagolskih oblika), Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 49—52.
Рубрика „Језик у пракси“.

- 617. Mulaku Ragip**, Studim i spikatur i sinonimeve të gjuhës shqipe (Shefkije Islamaj, Çështje të sinonimisë në gjuhën shqipe, botoi Instituti Albanologjik, Prishtinë 1985, f. 150), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 63—66.
Приказ.
- 618. Murati Qemal**, Fjalë e shprehje të rralla nga krahinat, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 65—66.
Рубрика „Лексичко благо”.
- 619. Murati Qemal**, Frazcologjizma dhe shprehje të reja nga goja e popullit, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 53—63.
Рубрика „Лексичко благо”.
- 620. Murati Qemal**, Inxhinier — e jo inxhinier i diplomuar, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 76—77.
Рубрика „Питања и одговори”.
- 621. Murati Qemal**, Shqipja në fjalorin indoevropian të Dëlamarit, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 26—36.
- 622. Murati Qemal**, Vërshimi i kalkeve (Poplava kalkova), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 36—37.
Рубрика „Језик у пракси”.
- 623. Nametak Fehim**, Dragocjena grada. Skopski rukopisi bosansko-hercegovacke književne tradicije na orijentalnim jezicima, Odjek XXXIX/1 (1986, Sarajevo) 21.
- 624. Ndreca Mikel**, Fjalor fjalësh e shprehjesh të huaja (Rečnik stranih reči i izraza), Rilindja — Redaksia e botimeve, Prishtinë 1986, 748.
- 625. Nezirović Muhamed**, El cancionero de los romances judeo-españoles de Sarajevo de Laura Papo-Bojoreta, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 115—130.
Povzetek v srbohrvaščini.
- 626. Nezirović Muhamed**, Romanski jezici kao govorni jezici stanovništva Bosne i Hercegovine, Treći program-Radio Sarajeva XVI/51 (1986, Sarajevo) 103—113.
- 627. Novaković-Lopušin Jelica**, Edith H. Raidt, Einführung in Geschichte und Struktur des Afrikaans, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1983, 190 pp., SOL 2 (1986) 109—111.
Prikaz.
- 628. Nushi Vejsel**, Rreth përdorimit të ligjëratës së zhdrejtë në tregimin tonë të sotëm (O upotrebi neupravnog govora u našoj savremenoj pripovetki), SNGjLKSh 11 (1986) 139—146.
- 629. Nushi Musa**, Lajthitje në drejtshkrimin e disa dëftorëve me parafjalë, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 135—136.
Рубрика „Из језичке праксе”.
- 630. Orešnik Janez**, в. бр. 635.
- 631. Ostrozubi Fuat**, Një shkelje e normës letrare (Si duhet të shkruhen sot në shqipen letrare disa emra vetjakë me prejardhje të huaj), PmSHLPPz XII (1986) 113—118.
- 632. Peixoto da Fonseca Fernando V.**, À propos de l'influence de la langue portugaise, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 107—114.
Povzetek v slovenščini.

- 633. Penavin Olga**, Nyelvjárás és köznyelv: a nyelvjárás hatása a köznyelvre, Forum, Újvidék 1986, 86.
- 634. Perić Aleksandar**, Engleski jezik u organizacionim naukama: stručni engleski jezik u oblasti organizacije, Fakultet organizacionih nauka, Beograd 1986, 175.
Са литературом.
- 635. Pétursson Magnús**, Janez Orešniks Beitrag zur Erforschung der isländischen Sprache, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 159—170.
Povzetek v slovenščini. — Z bibliografijo del Janeza Orešnika o islandščini. — Tudi ocena knjige J. Orešnika Studies in the Phonology and Morphology of Modern Icelandic (Hamburg 1985).
- 636. Pogačnik Vladimir**, Pojmovno polje *neimen* — *nor* v sodobni francoščini, Vestnik XX/1—2 (1986) 1—11.
- 637. Поповић Тома**, в. бр. 658.
- 638. Popović Mihailo**, Plotésimi i një zbrazëtie (Ruzhdi Ushaku: Hipotetične rečenice sa „si” u suvremenom francuskom jeziku književnih tekstova, Priština, 1983), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 57—59.
Приказ.
- 639. Poulsen Johan Hendrik**, On the Faroese language, Razprave in gradivo, Inštitut za narodnostna vprašanja 18 (1986, Ljubljana) 427—428.
- 640. Pupovac Milorad**, Utz Maas, Als der Geist der Gemeinschaft eine Sprache fand. Sprache im Nationalsozialismus, Westdeutscher Verlag, Opladen 1984, SOL 1 (1986) 103—104.
Prikaz.
- 641. Qosja Rexhep**, Estetika e gjuhës së Naim Frashërit, SNGjLKSh 11 (1986) 89—103, Jeta e re 2 (1986, Prishtinë) 237—260.
- 642. Qosja Rexhep**, Përsëritjet dhe radhitjet, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 1—14.
- 643. Qosja Rexhep**, Shprehësia stilistike e ligjërimit të Naim Frashërit, Jeta e re 5—6 (1986, Prishtinë) 790—826.
- 644. Raidt Edith H.**, в. бр. 627.
- 645. Raka Fadil**, Fillet e zhvillimit të gjuhës letrare kombëtare shqipe (Poçeci razvitka albanskog nacionalnog književnog jezika), Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 1—9.
- 646. Rašić Nikola**, Mogući zadaci romske sociolingvistike, Odjek XXXIX/13—14 (1986, Sarajevo) 6.
- 647. *Riffer-Maček Dora**, *And* in English Grammar, SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 31—45.
Rezime na srpskohrvatskom.
- 648. Samara Miço**, Treguesi i fjalëve antonimc, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 83—93.
Грађа.
- 649. Sejdiu Shefki**, в. бр. 553.

650. Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën, Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare 11, Universiteti i Kosovës në Prishtinë — Fakulteti Filozofik, Prishtinë 1986, 192. Зборник радова.

651. Sitov Aleksej, Disa vëzhgime mbi veçoritë e adaptimit të huazimeve latine në sistemin foljor të gjuhës shqipe (Neka zapazanja o osobinama adaptacije latinskih tudica u glagolskom sistemu albanskog jezika), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 15—18.

652. Sokol Nina, Das Wetter heute — eine kleine Wetterkunde, SJ XV/3—4 (1986) 175—178.

653. Spahiu Agim, Për përdorimin e drejtë të foljes modale *mund* (O pravilnoj upotrebi modalnog glagola *mund*), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 31—34. Рубрика „Језик у пракси”.

654. Spahiu Agim, Rreth lokucionit ndajfoljor „me të madhe”, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 19—23.

655. Spaho Fehim Dž., Problemi osmanistike u izdavanju turskih izvora, Odjek XXXIX/6 (1986, Sarajevo) 21.

Приказ научног скупа о проблемима осаманистике, који је одржан у Сарајеву крајем децембра 1985. год.

656. Stanković Aleksandar, Infinitivska grupa u nemačkom jeziku, SJ XV/1 (1986) 2—14.

Rezime na njemačkom.

657. Стевановић-Анческа Љиљана, An English Reader for Students of Economics, Part three, Второ преработено издание, Самоуправна праксика, Скопје 1986, 298, 8°.

658.* Стигчевић Никша, Тома Поповић, *Писма Бартоломеу Борђанију* (1593—1595), Споменик САНУ, СХХIV, Одељење историјских наука, 3, тн 4^с, Београд, 1984, 249 стр., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 109—117.

Приказ.

Део текста о лексичи.

659. Sulejmani Fadil, Prapashtesat temëformuese, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 24—27.

660. Sulejmani Fadil, Vokalizmi në të folmen e Malësisë së Sharrit të Tetovës (II), GJASShF 15—1985 (1986) 121—147.

Резиме на француском.

661. Sulejmani Haxhere, Imperfektin në dialektet e shqipes, Përparimi 1—2 (1986, Prishtinë) 105—136.

Резиме на енглеском.

662. Sulejmani Haxhere, Trajtat gramatikore (morfologjike) dhe normative të imperfektit në shqipen e sotme letrare (Gramatički [morfološki] i normativni oblici imperfekta u savremenom albanskom književnom jeziku), Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 18—26.

663. Süreyya Yusuf, в. бр. 544.

664. Sureja Jusuf, Prizrenski turski govor, Jedinstvo, Priština 1986, 220.

Превод аутора.

- 665. Šimunković Ljerka**, Više od rječnika (Luigi Miotto: *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*, Trieste, Ed. Lint, 1984), ZR XXXV/1 (siječanj-veljača 1986) 96—97.
Prikaz.
B. бр. 600.
- 666. Šipka Milan**, Nastava albanskog jezika. Prosvjetno-kulturne aktivnosti Albanaca u SR Bosni i Hercegovini, Odjek XXXIX/17 (1986, Sarajevo) 2.
- 667. Škrubej Manja**, в. бр. 590.
- 668. Štros Bračko Marina**, English for electrical science students, Fakulteta za elektrotehniku, Ljubljana 1986, 41.
- 669. Tadić Marko**, Jezici Crne Afrike i neki njihovi sociolingvistički problemi, SOL 2 (1986) 71—83.
Rezime na engleskom.
- 670. Tanasković Darko**, Jugoslovenska orijentalistika između filologije i lingvistike, Treći program-Radio Sarajevo XIV/51 (1986, Sarajevo) 55—76.
- 671.* Танасковић Дарко**, Раде Божовић, *Уџбеник арајској језика са ејезбанком и рјечником*, Старјешинство Исламске заједнице Босне и Херцеговине, Хрватске и Словеније, Сарајево, 1984, 328 страна, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 132—143.
Приказ.
- 672. Tekavčić Pavao**, Annibale Elia, *Le verbe italien, Les complétives dans les phrases à un complément*, Biblioteca della ricerca, Linguistica comparata diretta da Annibale Elia e Maurice Gross, vol. 1, Schena (Fasano di Puglia) — A.-G. Nizet (Parigi), 1984, 305 pp., Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 193—197.
Ocena.
- 673. Tekavčić Pavao**, „Ladina”, *Sfoi cultural dai Ladins dles Dolomites*, numm. V. (1981) — VIII (1984), Institut Ladin „Micurà de Rü”, San Martin de Tor, Piccolino (Val Badia), Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 202—210.
Ocena.
- 674. Tekavčić Pavao**, Neologismi tecnici ed affini nella prosa rovignese attuale, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 69—82.
Povzetek v srbohrvaščini.
- 675. Todorov Cvetan**, в. бр. 571.
- 676. Tomažič Ivan**, Veneti in venetščina še enkrat. K članku „Veneti in venetščina” Fritz Lochnerja von Hüttenbacha, objavljenem v Razgledih po svetu 14. februarja letos, NRazgl XXXV/6 (1986) 184.
B. бр. 598.
- 677. Topalli Mehmet**, Emrat e ndërtuar me prapashtesën -axhi në të folmen e shqipës së Prizrenit, PmShLPPz XII (1986) 77—90.
Са литературом.
- 678. Topalli Mehmet**, Për një përpikshmëri më të madhe të emërtimeve letërsia popullore dhe letërsia fëmënore, PmShLPPz XI—1984 (1986) 78—88.
- 679. Topçiu Vedita**, Albanizmat në të folmet turke të Kosovës, BPFf XVI—XVII /1981—1982 (1986) 163—169.

- 680. Topçiu Vedita**, Efektet estetiko-sintaksore të gjuhës në tregimin humoristiko-satirik të Ramiz Kelmendit, SNGjLKSh 11 (1986) 147—156.
- 681. Trako Salih**, Katalog persijskihi rukopisa Orijentalnog instituta u Sarajevu, Posebna izdanja XII, Orijentalni institut u Sarajevu (1986) 270 str.
- 682. Uhlík Rade**, Romski goptski dialekt v Sloveniji, Orientalistika V (1986, Ljubljana) 80—106.
Povzetek v angleščini. — Naslov letnika: Indijski večeri.
- 683. Uhlisch Gerda**, в. бр. 611.
- 684. Ushaku Ruzhdi**, в. бр. 638.
- 685. Ushaku Ruzhdi**, Ndhimesë për vështrim krahasues të një gërshëtimi leksiko-semantik dhe etimologjik të shqipes, Fjala 19 (1. 02. 1986, Prishtinë) 3.
- 686. Ushaku Ruzhdi**, Ndhimesë për vështrim krahasues të një gërshëtimi leksiko-semantik dhe etimologjik të shqipes, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 11—19.
- 687. Ushaku Ruzhdi**, Veznički izrazi sa SI u posebnom sistemu rečenica u francuskom jeziku, ZbFFP XVI—XVII/1981—1982 (1986) 83—100.
Резиме на француском.
- 688. Veselaj Nuhi**, Doli me humbje e jo punoi me humbje, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 70—71.
Рубрика „Питања и одговори”.
- 689. Veselaj Nuhi**, I bëj jehonë e jo i jap jehonë, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 42—43.
Рубрика „Расправе”.
- 690. Veselaj Nuhi**, Rreth papërshtatshmërisë së termit *parapunëtor*, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 27—30.
Рубрика „Расправе”.
- 691. Vučković-Stojanović Milica**, Nemački za ekonomiste, Viša ekonomska škola, Beograd 1986, 212.
- 692. Zymberi Abdullah**, Rreth disa ndajfoljeve të kohës në veprat e Naimit krahasuar me „Fjalorin” e Kristoforidhit dhe me disa të folme të Kosovës, SNGjLKSh 11 (1986) 157—160.

VI. Балканологија

- 693. Bokshi Besim**, в. бр. 698.
- 694. Gashi Skënder**, Elementet greke në gjuhën shqipe (Norbert Jokl, *Sprachliche zur Paläo-Ethnologie der Balkanhalbinsel* (Zur Frage der ältesten griechisch-albanischen Beziehungen), Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 1984), GJASS-hF 15—1985 (1986) 255—259.
Приказ.
- 695. Zdujić Filip**, Elementi prožimanja i uzajamnih jezičkih uticaja naroda i narodnosti u narodnim govorima Prizrena, ZbVPSPz XI—1984 (1986) 42—60.

696. Joki Norbert, в. бр. 694.

697. Молошная, Т. Н., в. бр. 344.

698. Murati Qemal, Rezultate të reja për origjinën e nyjës (Besim Bokshi, *Pra-ravendosja e nyjës në gjuhët ballkanike*. Redaksia e botimeve e Rilindjes, Prishtinë 1984, f. 261), GJASShF 15—1985 (1986) 260—262, Gjuha shqipe 3/1985 (1986, Prishtinë) 48—52.

Пршказ.

699. Орел В. Э., Южнославянский обряд защиты от тучи и его балканские истоки, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 55—62.

Резиме на енглеском.

700.* Савић Момчило Д., *Storia religiosa dei popoli balcanici*, Milano, 1983, стр. 284, Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 149—151.

Пршказ зборника текста изложених на симпозијуму одржаном 6—10. IX 1982. у Гацарди код Варезеа, од којих су се неки бавили и лингвистичким проблемима.

701.* Спасов Људмил, Цыхун, Г. А., Типологические проблемы балканославянского языкового ареала, Наука и техника, Минск 1981, МЈ XXXV (1984) 387—388.

Пршказ.

702. Spătaru Manuela, Rendi i fjalëve në fjali (Krahasim midis rumanishtes dhe shqipes), GJASShF 15—1985 (1986) 89—104.

Резиме на француском.

703. Цыхун, Г. А., в. бр. 701.

704. Schütz István, Disa çështje metodike të studimit të fjalëve të përbashkëta të shqipes e të rumanishtes (Neka metodska pitanja proučavanja zajedničkih reči u albanskom i rumunskom jeziku), SNGjLKSh 11 (1986) 111—117.

705. Schütz István, Gjurmë gjuhësh turke mesjetare në shqipen e sotme (Tragovi srednjevekovnih turskih jezika u savremenom albanskom jeziku), SNGjLKSh 11 (1986) 53—59.

VII. Старословенски језик и његове редакције

706. Benedik Metod, Cerkevno-politično ozadje Kocljevega delovanja v okviru poslanstva Cirila in Metoda, SR 34/1 (1986) 59—65.

Povzetek v nemščini.

707. Бицевска Кита, За првобитниот превод на апостолот, Спектар IV/8 (1986, Скопје) 5—14.

Резиме на англиски.

708. Бицевска Кита, Лексемата родъ во старословенскиот јазик, Прил. ФФНС 22 (1986) 5—9.

709.* Бицевска Кита, Лексичките поднозувања во Карпинскиот апостол, МЈ XXXV (1984) 373—380.

710.* Богдановић Димитрије, Riccardo Picchio, *Il posto della letteratura bulgara antica nella cultura europea del Medio evo*, Ricerche slavistiche, vol. XXVII—XXVIII, 1980—1981, 37—64., Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 100—109.

Приказ. „Пикјо говори о 'старословенском' . . . и о 'старобугарском' језику . . . али у томе не види разлику по пореклу ни етиолингвистичкој бази”.

711. Васиљев Љупка, Непознат софијски одломак Македонског посног трнода, АП 8 (1986) 7—38.

У прилогу фотографије.

712. Вукићевић Слободан, Хиљаду и сто година словенске писмености, Зборник радова професора и сарадника Наставничког факултета 9 (1986, Никшић) 11—18.

713.* Георгиевски Георги, Супинот и неговата синтаксичка замена во Добромирово евангелие, МЈ XXXV (1984) 357—378.

714. Grabar Biserka, Kult Ćirila i Metodija u Hrvata, Slovo 36 (1986, Zagreb) 141—145.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

715. Grabar Biserka, Ćirilometodski i staroslavenski prijevodi u hrvatskoglagoljskim prijepisima, Slovo 36 (1986, Zagreb) 87—94.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

716. Derganc Aleksandra, Prve cerkvenoslovanske in Bohoričeva slovnica, SR 34/1 (1986) 67—76.

Povzetek v ruščini.

717. Десподова Вангелија, Карпинското евангелие и неговото место меѓу словенските полни апракоси, Slovo 36 (1986, Zagreb) 171—184.

Rezime na makedonskom i srpskohrvatskom.

718.* Десподова Вангелија, Кон прашањето за прототипот на Мирослановото евангелие, МЈ XXXV (1984) 251—259.

719. Dolinar France Martin, Posebnosti delovanja Ćirila in Metoda na področju anglosaškega misijona salzburške cerkve, SR 34/1 (1986) 25—33.

Povzetek v angleščini.

720. Дрвошанов Васил, Говорот на македонските Словени, д-р Радмила Угринова-Скаловска, Старословенски јазик за (III и IV година културолошка струка), „Просветно дело”, Скопје 1986, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 133—136.

Приказ.

721. Zaradija Antonija, Kult svetog Klementa Rimskog na hrvatskoglagoljskom tlu, Slovo 36 (1986, Zagreb) 147—160.

Rezime na srpskohrvatskom i francuskom.

722. Zelić-Bučan Benedikta, Slavensko bogoslužje i glagoljica kod Hrvata do kraja XI. stoljeća, Marulić XIX/3 (svibanj-lipanj 1986, Zagreb) 371—390.

723. Илиевски Петар, Две слова на Климент Охридски и едно на Јован Егзарх во еден ракописен зборник од XV век, во: Климент Охридски, 32—50.

За зборникот на црковни проповеди.

724. Камбовски Владо, Непресушните врвотци на Климентовото дело. Културен живот XXXI/9—10 (1986, Скопје) 1—4.

725. Климент Охридски — студии (Редакциски одбор: Антоние Николовски, Бранко Панов, Трајко Стаматоски, Вера Стојчевска-Антиќ, изд. Одбор за одбележување на 1100-годишнината од доаѓањето на Климент во Охрид и формирањето на Охридската школа за словенска култура и писменост, Скопје 1986, 277.

Содржи трудови од лингвистика, историја на литературата, историја и историја на уметноста.

726. Конески Блаже, О Маријинском јеванђељу, ЈФ XLII (1986) 67—70.
Резиме на руском.

727. Kuna Herta, Ćirilometodijanska tradicija i Hvalov zbornik, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 47—54.

Резиме на руском.

728. Linča Elena, Y a-t-il eu en vieux slave une tendance au durcissement des consonnes?, ЗМСФЛ XXIX/1 (1986) 51—54.

729. Mihaljević Milan, O glasu j i načinima njegova bilježenja u tekstovima hrvatske redakcije crkvenoslavenskog jezika, Slovo 36 (1986, Zagreb) 123—139.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

730. Мошин Владимир, Палеографско-правонисне нормe за јужнословенске рукописе пергаменог раздобља, во: Климент Охридски, 24—31.

731. Moszyński Leszek, Wpływ Wulgaty na kształt starochorwackiego Ewangeliarza z Omišlja, Slovo 36 (1986, Zagreb) 111—122.

Rezime na poljskom i srpskohrvatskom.

732. Николић Светозар, Старословенски језик II: примери са речником. Научна књига, Београд 1986, 6. издање, 143.

733. Николовски Антоние, в. бр. 725.

734. Ojnik Stanko, Cerkvенopravno in politično ozadje Metodovega poslanstva, SR 34/1 (1986) 77—82.

Povzetek v nemščini.

735. Панов Бранко, в. бр. 725.

736. Pantelić Marija, Tema posljednjeg suda u prefaciji Bečkih listića, Slovo 36 (1986, Zagreb) 95—110.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

737. Picchio Riccardo, в. бр. 710.

738. Рибарова Зденка, Глаголските форми во Радомировото евангелие, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 11—20.

За македонскиот ракопис во збирката на ЈАЗУ.

739.* Рибарова Зденка, Кон правописот на носовките во северомакедонските текстови (Мешање на носовките во Радомировото евангелие), МЈ XXXV (1984) 197—204.

740. Рибарова Зденка, Старословенското наследство и развојните појави во текстовите од охридската книжевната школа, Културен живот XXXI/9—10 (1986, Скопје) 5—7.

741. **Славева Лидија**, Структурната еволуција на јужнословенските триоди, во: Климент Охридски, 78—88.
742. **Стаматоски Трајко**, в. бр. 725.
743. **Стефановић Мирјана**, Житије мајке Ангелине, АИ 8 (1986) 133—138. У прилогу Житије.
744. **Стоименовић Чедомир**, Ортографија Акатиста светому апостолу у првомученику Стефану, ЗбФФП XVI—XVII/1981—1982 (1986) 171—188. Резиме на руском.
745. **Стојчевска-Антиќ Вера**, в. бр. 725.
746. **Стојчевска-Антиќ Вера**, Кприлометодисвската традиција во Македонија, Slovo 36 (1986, Zagreb) 161—170. Rezime na makedonskom i srpskohrvatskom.
747. **Угринова-Скаловска, Радмила**, Житијата на Наум Охридски, во: Предавања . . , 27—35. Резиме на германски.
748. **Угринова-Скаловска Радмила**, Старословенски јазик за III и IV година културолошка струка, Скопје, Просветно дело, 1986, 157, 8^о. В. бр. 720.
749. **Fermeglia Giuseppe**, Note marginali al testo delle versioni paleoslave dal greco, Slovo 36 (1986, Zagreb) 59—70. Rezime na talijanskom i srpskohrvatskom.
750. **Fermeglia Giuseppe**, Razmišljanja o starim slavenskim azbukama, Slovo 36 (1986, Zagreb) 71—76. Rezime na srpskohrvatskom i talijanskom.
751. **Hauptová Zoe**, Staroslověnské legendy o Naumovi, Slovo 36 (1986, Zagreb) 77—86. Rezime na češkom i srpskohrvatskom.
752. **Hercigonja Eduard**, Glagoljaštvo, Nacrt za enciklopedičku obradu, Republika XLII/1—2 (siječanj-veljača 1986, Zagreb) 136—156.
753. **Schütz Joseph**, Die Lebensbeschreibungen Kyrills und Methods — Neues zum Textverständnis, Slovo 36 (1986, Zagreb) 51—58. Rezime na njemačkom i srpskohrvatskom.
754. **Штавланин-Ђорђевић Љубица**, Опис словенских рукописа манастира Зографа, АИ 8 (1986) 161—168.

VIII. Српскохрватски језик

а) фонетика (експериментална, физиолошка) и фонологија

755. **Bakran Juraj**, Ortoepija na drugi način, Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 143—148. Rezime na engleskom.

756. Bakran Jura, Strana knjiga o našem naglasnom sustavu, O knjizi Jadranke Gvozdanović: "Tone and Accent in Standard Serbo-Croatian", Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften. Wien, 1980, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 123—125.

Rubrika „Osvrti“.

757. Vukušić Stjepan, в. бр. 762.

758. Gvozdanović Jadranka, в. бр. 756.

759. Kravar Miroslav, Oko akcenta riječi dukal / dukala i sličnih, ZR XXXV/5—6 (rujan-prosinac 1986) 405—409.

760. Mihajlović Velimir, O nekim pseudoekavizmima u našem jeziku, Књижевни језик 15/2 (1982, Сарајево) 163—167.

Резиме на енглеском.

761. Rakić Stanimir, O kontrastivnoj ulozi zvučnosti krajnjih suglasnika, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 43—44.

Rezime na engleskom.

762. Svetić Ivan, Dvije knjige o naglašavanju (Stjepan Vukušić: *Usporedbe dvaju novoštokavskih naglašavanja — stiničkoga i Daničićeva*, Senjsko muzejsko društvo, Senj, 1982; i *Nacrt hrvatske naglasne norme na osnovi zapadnog dijalekta*, Istarska naklada, Pula, 1984), SMNHSJ XI/1 (1986) 56—57.

Prikaz.

763. Sekereš Stjepan, O naglasku peterosložnih imenica tipa učiteljica, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 95—96.

Rubrika „Osvrti“.

764. Суботић Јелисавета, Фонетске особине језика Лазара Томановића, Зборник радова професора и сарадника Наставничког факултета 9 (1986, Никшић) 57—79.

Резиме на француском.

765. Finka Božidar, Naglasak riječi dukala, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 121. Rubrika „Pitanja i odgovori“.

766. Hattori Shirô, An Essay on the Prosodies of Standard Serbo-Croatian, ЗМСФЈ XXIX/1 (1986) 25—26.

б) Граматика и граматичка питања

767. Anić Vladimir, Jedan tip kolokvijalne rečenice, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 97—99.

Rezime na engleskom.

768. Babić Stjepan, Sustav u sufiksionalnoj tvorbi glagola, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 97—105.

Резиме на енглеском.

769. Babić Stjepan, Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku, Nacrt za gramatiku, Djela JAZU 62, JAZU — Globus, Zagreb 1986, 551.

770. Барић Еугенија и Лукења Марко, Придјевске творенице у штељанинских термина, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 107—116.

Резиме на енглеском.

- 771. Walter Hilmar**, Проблеми описивања индиректног говора у савременом српскохрватском језику, НССУВД 15/1 (1986) 67—75.
- 772. Гошћић Невенка**, Временско значење облика будем у књижевном језику и неким штокавским говорима, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 241—244.
Резиме на њемачком.
- 773. Грицкат Ирена**, Експресивне синтагме са генитивима у српскохрватском језику, ЈФ XLII (1986) 71—93.
Резиме на руском.
- 774. Гудков Владимир**, Прилог проучавању варијабилних именичких облика генитива множине, НЈ XXVII/1—2 (1986) 72—76.
- 775. Депојић Милорад**, Логички акценат у српскохрватској зависној реченици, НССУВД 15/1 (1986) 253—261.
Резиме на руском.
- 776. Букановић Владо**, Употреба инфинитива у језику А. Шеное, М. Глишића, З. Мајдака и Д. Ненадића, НЈ XXVII/1—2 (1986) 38—66.
- 777. Зника Марија**, Пеки аспекти односа атрибуције и предикације, Књижевни језик 15/1 (1986, Сарајево) 65—74.
Резиме на енглеском.
- 778. Katičić Radoslav**, Sintaksa hrvatskoga književnog jezika, Nacrt za gramatiku, Djela JAZU 61, JAZU — Globus, Zagreb 1986, 529.
- 779. Kašić Jovan**, Neke jezičke pojave u poslovicama i zagonetkama, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 159—162.
Резиме на енглеском.
- 780. Клајн Иван**, в. бр. 782.
- 781. Ковачевић Милош**, Градационе реченице за нереализовану супротност у српскохрватском језику, НССУВД 15/1 (1986) 103—114.
- 782. Kovačević Miloš**, Zamjenjuju li zamjenice? Ivan Klajn, O funkciji i prirodi zamenica, Institut za srpskohrvatski jezik, Beograd 1985, Odjek XXXIX/23 (1986, Sarajevo) 25.
Приказ.
- 783. Ковачевић Милош**, Иво Прањковић, Координација у хрватском књижевном језику, Знанствена библиотека Хрватског филолошког друштва 13, Загреб, 1984. Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 201—204.
Приказ.
- 784. Ковачевић Милош**, Спорни везник *с обзиром да*, НЈ XXVII/1—2 (1986) 101—113.
- 785. Kovačević Miloš**, Uzročni zamjenički prilozi i priloški izrazi, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 265—273.
Резиме на енглеском.
- 786. *Kučanda Dubravko**, Some thoughts on the dative of possession, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Osijeku, Humanističke i društvene znanosti 1 (1985, Osijek) 37—54.
Резиме на српскохрватском.

- 787. Лацкова Л.**, в. бр. 804.
- 788. Лацкова Лили**, О неким специфичним карактеристикама категорије рода у српскохрватском књижевном језику, ЈФ XLII (1986) 107—114.
Резиме на руском.
- 789. Лукеца Марко**, в. бр. 770.
- 790. Матијашевић Јелка**, Из проблематике именица типа *nomina agentis*, ЈФ XLII (1986) 115—128.
Резиме на руском.
- 791. Мелвингер Јасна**, Инфинитивна кондензација финалне зависне клаузе у савременом хрватском или српском, НССУВД 15/1 (1986) 123—131.
- 792. Мелвингер Јасна**, Једно питање реда ријечи: контактни и/или дистантни положај синклитике иза везника, Књижевни језик 15/1 (1986, Сарајево) 21—22.
Резиме на енглеском.
- 793. *Melvinger Jasna**, Leksički hominimi i kategorijske morfološke razlike, Zbornik Pedagoškog fakulteta u Osijeku, Humanističke i društvene znanosti 1 (1985, Osijek) 75—85.
Резиме на енглеском.
- 794. Милошевић Ксенија**, Језички и ванјезички сигнали каузалне зависности између простих реченица у сложеној, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 280—296.
Резиме на руском.
- 795. Милошевић Ксенија**, О једном синтаксичком и семантичком моделу сложених реченица са каузалном клаузом која се уводи везником *што*, НЈ XXVII/1—2 (1986) 67—71.
- 796. Милошевић Ксенија**, Синтаксички поступци за исказивање концесивних релација у сложеној реченици у српскохрватском језику и семантичка структура која се при том остварује, НССУВД 15/1 (1986) 33—45.
Резиме на немачком.
- 797. Николић Милослав**, О облицима *видилац/вид(ј)елац*, НЈ XXVII/1—2 (1986) 114—117.
- 798. Петровић Владислава**, Нетипичне поредбене и начинске реченице са везником „као што”, НССУВД 15/1 (1986) 115—122.
Резиме на енглеском.
На примерима из језика Љубомира Недића.
- 799. Petrović Vladislava**, О глаголима са експлицитним наџинским детерминаторима, SOL 1 (1986) 25—32.
Rezime na engleskom.
- 800. Petrović Vladislava**, Principi za izradu Rečnika glagolskih dopuna u srpsko-hrvatskom jeziku, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 10—17.
Резиме на руском.
- 801. Половина Весна**, Зависне узрочне реченице у разговорном српскохрватском језику, НССУВД 15/1 (1986) 85—93.
Резиме на енглеском.

802. Прањковић Иво, в. бр. 783.

803. Прањковић Иво, Зависне реченице у хрватском или српском језику — класификацијске недоумице, НССУВД 15/1 (1986) 57—65.
Резиме на енглеском.

804. Радовић-Тешкић Милица, Л. Лашикова, Кратка сърбохрватска грамика, изд. Наука и изкуство, Софија 1985, 165 стр., ЈФ XLII (1986) 199—202.
Приказ.

805. Радуловић Зорица, Морфолошки систем у језику Марка Миланова, Овдје XVIII/203 (Април 1986, Титоград) 10—11.

806. Радуловић Зорица, Синтаксичке особености у језику Марка Миланова, Зборник радова професора и сарадника Наставничког факултета 9 (1986, Нишкин) 45—55.
Резиме на руском.

807. Samardžija Marko, Dopune uz glagol *čestitati*, Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 151—152.
Rubrika „Pitanja i odgovori”.

808. Samardžija Marko, Dopune u suvremenom hrvatskom književnom jeziku, RZSF 21 (1986) 1—32.
Rezime na engleskom.

809. Смольская А. К., Об иноязычных суффиксах в сербохорватской феминной деривации, ЗбМСФЛ XXIX/2 (1986) 105—110.

810. Смольская А. К., Роль омонимии в именной деривации сербскохорватского языка, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 127—136.

811. Srhoj-Čerina Ljubica, Kolebanja u dugoj množini, Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 148—150.
Rezime na engleskom.

812. Стевановић Вида, Око алтернативне употребе двају облика у другом делу сложеног футура, НЈ XXVII/1—2 (1986) 118—124.

813. Стевановић Михаило, Савремени српскохрватски језик: граматички системи и књижевнојезичка норма, Научна књига, Београд 1986, 5. издање, 2 књ. Књ. 1: Увод; Фонетика; Морфологија, X, 635.

814. Стевановић Михаило, Савремени српскохрватски језик: граматички системи и књижевнојезичка норма, Научна књига, Београд 1986, 4. издање, 2 књ. Књ. 2: Синтакса, VIII, 942.

815. Суботић Љиљана, Један облик кондензације зависних реченица, НССУВД 15/1 (1986) 133—139.
Из језика српских писаца 19. века.

816. Tanasić Sreto, Pasivne konstrukcije za iskazivanje referencijalne i nereferencijalne prošlosti, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 321—326.
Резиме на њемачком.

817. Танасић Сreto, Реченица као сигнал нереференцијалности глагољске радње, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 177—181.
Резиме на енглеском.

818. Finka Božidar, Ima li pridjev *sveobuhvatan* komparaciju?, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 120—121.

Rubrika „Pitanja i odgovori“.

в) Нормативна питања и питања развоја књижевног израза

819. Ajanović Mustafa, в. бр. 856.

820. Andrejević Danica, Leksičke inovacije u poeziji Radoslava Zlatanovića, Jezik i praksa 1—2—1985 (1986, Priština) 121—127.

Резиме на француском.

821. Anić Vladimir, Za ekologiju teksta, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 407—410.

822. Anić Vladimir, Kultura našega jezika i naša normativistika, Književni jezik 15/1 (1986, Сарајево) 1—5.

Резиме на енглеском.

823. Anić Vladimir — Silić Josip, Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, SNL — ŠK, Zagreb 1986, 711.

824. Antonić Ivana, Referencijalna funkcija ličnih zamenica u pripovedanju, Ирп.л. ФФНС 22 (1986) 49—70.

Са графиконима и табелама.

825. Babić Zrinka, Izlagači i slušači u vremenskom procjepu, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 70—78.

Rezime na engleskom.

826. Babić Stjepan, O Etruriji i Etrurcima, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 61—62.

Rubrika „Osvrti“.

827. B[abić] S[tjepan], Napomena o nezardivom, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 28.

Rubrika „Osvrti“.

В. бр. 829.

828. B[abić] S[tjepan], Samoposluživaonica, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 31.

Rubrika „Osvrti“.

829. Bach Ivan, Nezardiv čelik, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 27—28.

Rubrika „Osvrti“.

В. бр. 827.

830. Botica Stipe, Nekoliko napomena o Botičevu jeziku i stilu, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 33—39.

Rezime na engleskom.

831. Bošnjak Branko, Uvodna riječ, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 395—396.

Okrugli stol Društva književnika Hrvatske: Pisac i jezik.

832. Brala Želimir, O jeziku vjerske štampe (formalna analiza leksičkih karakteristika „Glasa koncila“), SOL 2 (1986) 39—51.

Rezime na portugalskom.

833. Brozović Dalibor, Pisac i riječ, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj) 1986, Zagreb) 404—407.

834. Vasić Vera, O upotrebi leksike u standardnom jeziku i tekstu, Književni jezik 15/1 (1986, Сарајево) 55—64.

Резиме на енглеском.

835. Глибановић Вајзовић Ханка, O турцизмима у српскохрватском језику са социолингвистичког становишта, Književni jezik 15/2 (1986, Сарајево) 141—147.

Резиме на енглеском.

836. Dalmacija Stevo, Strana vlastita imena u udžbenicima istorije na srpsko-hrvatskom jezičkom području, Književni jezik 15/2 (1986, Сарајево) 191—199.

837. Damjanović Stjepan, Branislav Ostojić, O crnogorskom književno-jezičkom izrazu, Titograd 1985, Oko 13 (13. 02. 1986, Zagreb) 363.

838. Diklić Zvonimir, в. бр. 856.

839. Dragičević Milan, Korisni prinosi jezikoslovlju i boljem poznavanju književnosti (Lingvistički i književni razdjeli Zbornika Pedagoškog fakulteta u Rijeci, br. 6, 1984, 171—247. i br. 7, 1985, 89—172), КњЈ XXXIII/1—2 (1986) 93—95.

Прказ.

840. Žanić Ivo, Deset ključnih riječi našega javnog jezika, Gordogan VIII/20—21 (1986, Zagreb) 78—89.

841. Илић Томислав, Још о часу и сату (писмо једног читаоца), НЈ XXVII/1—2 (1986) 130—132.

В. бр. 853.

842. Јахић Цевад А., Језички национализам — шта је то! (прилог теоријским размисљанима о овом феномену), Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБЈХ IV/15 (1986, Сарајево) 127—135.

843. J. D., Miroslav Krleža o hrvatskom književnom jeziku, Jezik 33, 4 (travanj) 1986, Zagreb) 105—113.

844. Jelić Zoran, O jeziku pravnih propisa, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 8—20.
Резиме на енглеском.

845. Jembrih Alojz, Gradišćanskohrvatski književni jezik između norme i kodifikacije, Književni jezik 15/1 (1986, Сарајево) 7—20.

Резиме на енглеском.

846. Јовановић Гордана, Примери фонетске и творбене адаптације старије књижевне лексике у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ, НЈ XXVII/1—2 (1986) 90—92.

847. Јовић Љубомир Ив., Закон и језик, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 8—16.

Резиме на енглеском језику.

848. Јоцић Мирјана, Истраживање језика у масовним комуникацијама, Književni jezik 15/2 (1986, Сарајево) 149—157.

Резиме на енглеском.

- 849. *Jutronic-Tihomirović Dunja**, Hrvatski jezik u SAD, Logos, Split 1985, 128.
- 850. Katičić Radoslav**, Pisac i jezik, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 397—401.
- 851. Kaštelan Jure**, Jezik i sloboda, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 445—447.
- 852. Kravar M.**, Da li *aeropag* ili drukčije?, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 51—52.
Rubrika „Osvrti”.
- 853. Кравар Мирослав**, Око сата и часа, НЈ XXVII/1—2 (1986) 125—129.
В. бр. 841.
- 854. Malić Zdravko**, Komunikacija bez buke, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 437—442.
- 855. Марковић Драгица**, Лингвистичка анализа кованица Лазе Костића, Прил. ФФНС 22 (1986) 145—161.
Са литературом.
- 856. Marković Svetozar, Ajanović Mustafa, Diklić Zvonimir**, Pravopisni priručnik srpskohrvatskog — hrvatskosrpskog jezika, 13. izd., „Svjetlost”, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo 1986, 227.
Латин. и ћирил.
- 857. Matvejević Predrag**, Razmišljanja o jeziku, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 447—453.
- 858. Mijović-Kočan Stijero**, Пирци и jezik, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 417—429.
- 859. Mirić Milan**, Čovjek i jezik, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 411—416.
- 860. Михајловић Велимир**, О неким метафоричним претњама у нашем фразеолошком систему, ЗбМСФЈ XXIX/1 (1986) 137—140.
- 861.* Мујединовић Вахдета**, Пурризам и антипурризам у нашој науци о језику, Путокази 12/1—2 (1985, Тузла) 21—29.
- 862. Muslim Nikola**, О језику и с правнога гледишта, Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 157—158.
Rubrika „Osvrti”.
- 863. Nikčević Vojislav**, Jezikoslovni pogledi Ivana Mažuranića (Uz 150. godišnjicu hrvatskoga narodnog preporoda), Forum XXV/1—2 (siječanj-veljača 1986, Zagreb) 114—144.
- 864. Okuka Miloš**, О dosadašnjem proučavanju jezika bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća, Књижевни jezik 15/3—4 (1986, Сарајево) 297—304.
Резиме на њемачком.
- 865. Okuka Miloš**, О kodifikaciji „bosanskog jezika”, Књижевни jezik 15/1 (1986, Сарајево) 31—39.
Резиме на енглеском.

- 866. Peakić-Mikuljan Marija**, Čistoća ili čistota uokolo jezika, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 416—417.
- 867. Pelz Ivan**, Još jedna dopuna jezičnom savjetniku (Uredio dr. Slavko Pavčević), Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 153—157.
Rubrika „Osvrti”.
- 868. Popović Mirjana**, в. бр. 876.
- 869. Pranjić Krunoslav**, Nekolike napomene, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 435—437.
- 870. Pranjković Ivo**, Koji i što, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 10—17.
Rezime na engleskom.
- 871. Pupovac Milorad**, Komunikacijske i jezične karakteristike članova SKJ u Zagrebu u usporedbi s istim karakteristikama nečlanova, SOL 1 (1986) 39—59.
Rezime na njemačkom.
- 872. Silić Josip**, в. бр. 823.
- 873. Silić Josip**, Razine, njihove jedinice i osnova (Uvodne napomene), Књижевни језик 15/1 (1986, Сарајево) 41—44.
Резиме на енглеском.
- 874. Solar Milivoj**, Književnost i razvoj jezika, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 401—404.
- 875. Станковић Богољуб**, Појаве недеклинирања географских имена у синтагми са номенклатурним термином, НЈ XXVII/1—2 (1986) 77—89.
- 876. Talijan Boja i Popović Mirjana**, Televizija kao sredstvo komunikacije i jezička praksa, Književni jezik 15/1 (1986, Sarajevo) 75—82.
- 877. Težak Stjepko**, Jezik doma, jezik škole, zvanja, SMNHSJ XI/4 (1986) 145—153.
Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.
- 878. Težak Stjepko**, O jeziku Ksavera Šandora Đalskoga, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 93—95.
Rubrika „Osvrti”.
- 879. Falout Željko**, Jedanaest natuknica o jeziku kao govoru građanina u polisu, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 443—445.
- 880. Фундуруља Миленко**, Муке по лектору, ЛМС CLXII/437/6 (1986) 974—984.
O актуелним питањима српскохрватског језика.
- 881. Šoljan Antun**, Pravo na riječi, Republika XLII/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 429—435.

г) Дијалекти

- 882. Barac-Grum Vida**, в. бр. 913, 914.
- 883. Brozović Dalibor**, Između stilske i ilustrativne funkcije i orijentacije u hrvatskoj dijalektalnoj poeziji, RFFZ 25, 25 (1986) 29—35.
Rezime na engleskom.

- 884. Драгичевић Милан**, Говор личких јскаваца, СДЗБ XXXII (1986) 7—241. Резиме на руском. Три карте у прилогу.
- 885. Драгичевић Милан**, Драган Павлица, О говору околине Удбине, Српски дијалектолошки зборник, књ. XXX, Београд, 1984, 357—424, ЈФ XLII (1986) 211—215.
Приказ.
- 886. Живанчевић Ивана**, Необичније речи из Шумадије, Прил. ФФНС 22 (1986) 101—108.
- 887. Zečević Vesna**, в. бр. 913, 914.
- 888. Ivić Pavle**, в. бр. 892.
- 889.* Јутронић Андре**, Брачка шаљива прича у књизи приповиједака Вука Стеф. Караџића, Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 29—32.
Текст приче у сугиванском цакавско-пчавском дијалекту.
- 890. Kalinski Ivan**, в. бр. 913.
- 891. Kattenbusch Dieter**, Osservazioni in occasione di una visita ai Croati del Molise (Italia), *Linguistica* XXVI (1986, Ljubljana) 99—106.
Povzetek v slovenščini.
- 892. Lisac Josip**, Dvije značajne novosti iz dijalektologije (Pavle Ivić, *Dijalektologija srpskohrvatskog jezika. Uvod i štokavsko narječje*, II izdanje, Novi Sad, Matica srpska, 1985; Hubrecht Peter Houtzagers, *The čakavian dialect of Orlec on the island of Cres*, Amsterdam, Rodopi, 1985.), ZR XXXV/1 (siječanj-veljača 1986) 90—92.
Prikaz.
- 893. Lisac Josip**, Iz sociolingvističke problematike goranskih kajkavskih govora, RFFZ 25, 25 (1986) 37—44.
Rezime na engleskom.
- 894. Lisac Josip**, Jezične značajke dviju faza Goranove dijalektalne poezije, Forum XXV/9—10 (rujan-listopad 1986, Zagreb) 417—428.
- 895. Lončarić Mijo**, в. бр. 913, 914.
- 896. Lončarić Mijo**, Bilogorski kajkavski govori, RZJ XII (1986) 1—224.
Rezime na njemačkom. Prilog: 3 karte.
- 897. Lukežić Iva**, „Са се је згодило . . .“, Dometi XIX/4 (1986, Rijeka) 13—23.
Prilog sadrži jezične osobine i rječnik čakavskog teksta iz godine 1837.
- 898. Mamić Mile**, в. бр. 914.
- 899. Марковић Миодраг**, Речник народног говора у Црној Реци, СДЗБ XXXII (1986) 243—500.
Речник: стр. 259—494.
- 900. Милић Арсеније Д.**, Инфинитив и футур у говору неготинске крајине, Развитак XXVI/6 (1986, Зајечар) 78—79.
- 901. Mitrinović Vera**, Kontinuantii praslavenskih prefiksa *per- i *pro- u kajkavskom dijalektu, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 131—137.
Резиме на енглеском.

- 902. Mladenović Radivoje**, Goranski govor u odnosu na granične makedonske i granične srpske govore, ZbVPŠPz XII (1986) 91—112.
Са литературом.
- 903. Павлица Драган**, в. бр. 885.
- 904. Perušić Marinko**, Rječnik čakavskog narječja općine Duga Resa i Karlovac, ČR XIV/2 (1986) 35—73.
Резиме на енглеском.
- 905. Петровић Д.**, Поводом једне дијалектолошке карте српскохрватског језика, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 160—161.
- 906. Петровић Д.**, Црногорски говори. Резултати досадашњих испитивања и даљи рад на њиховом проучавању. ЦАНУ, Титоград 1984, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 163—170.
Приказ.
- 907. Пецо Асим**, в. бр. 1056.
- 908. Peco Asim**, Ikavskoštakavski govori zapadne Hercegovine, ANUBiH, Sarajevo 1986, 230.
- 909. Пецо Асим**, О једној врсти (зависно) упитних реченица у нашим народним говорима, НССУВД 15/1 (1986) 21—31.
- 910. Пешикан Митар**, в. бр. 1148.
- 911. Reizer Zora**, в. бр. 913, 914.
- 912. Реметић Слободан**, Дијалекатски текстови из Жабара код Тополе, СДЗБ XXXII (1986) 501—549.
- 913.* Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika**, knjiga prva, sv. 2, cenitel-drištavica, urednik Božidar Finka, obrađivači Vida Barac-Grum, Ivan Kalinski, Mijo Lončarić, Zora Reizer, Antun Šojat, Vesna Zečević, JAZU — Zavod za jezik IFF, Zagreb 1985, 241—480.
- 914. Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika**, knjiga prva, sv. 3, drištlo — hirkanski, urednik Božidar Finka, obrađivači Vida Barac-Grum, Mijo Lončarić, Mile Mamić, Zora Reizer, Vesna Zečević, JAZU — Zavod za jezik IFF (1986, Zagreb) 481—720.
- 915. Sekulić Ante**, Govor bačkih Bunjevaca, ZNŽO 50 (1986) 164—197.
Садржи и историјат проучавања говора бачких Буњеваца.
- 916. Stojević Milorad**, Teorija o tzv. čakavskoj formi i sadržaju, Republika XLII/9—10 (rujan-listopad 1986, Zagreb) 1045—1058.
- 917. Finka Božidar**, в. бр. 913, 914.
- 918. Houtzagers Hubrecht Peter**, в. бр. 892.
- 919. Šojat Antun**, в. бр. 913.

д) **Текстови стари и нови, издања; њихова критика, порекло итд.**

- 920.* Bakmaz Ivan**, Grafija najstarijih hrvatskoglagoljskih tiskanih knjiga, Slovo 34 (1984, Zagreb) 111—123.
Rezimei na srpskohrvatskom i nemačkom.
- 921. Bešlagić Šefik**, Ktitorski ćirilčki natpis u Humcu kod Ljubuškog, ЈФ XLII (1986) 129—136.
Аутор датира натпис у XII век.
Резиме на руском.
- 922. Бјелогрић Весна, Тања Поповић, Ирена Шпади ер**, Скраћенице најстаријих српских рукописа, АП 8 (1986) 39—61.
Дата сажимања и скраћивања.
- 923.* Војиновић Станица**, Три прилога о Сими Милутиновићу, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 39—48.
У прилогу оригинална писма С. Милутиновића Теодору Павловићу.
- 924. Војиновић Станица**, Шест необјављених писама Вука Караџића Сими Милутиновићу, ЗБМСКЈ XXXIV/1 (1986) 133—138.
- 925. Vončina Josip**, Nejasna mjesta u Karnarutićevev *Vazetju Sigeta grada*, UR XXX/1 (siječanj-ožujak 1986) 63—88.
Rezime na njemačkom.
- 926.* Grabar Biserka**, Tiskani glagoljski Baromićev brevijar, Slovo 34 (1984, Zagreb) 159—180.
Rezimei na srpskohrvatskom i engleskom.
- 927. Гроздановић-Пајић Љубица**, в. бр. 931.
- 928. Zbornik Evala Krstjanina**: transkripcija i komentar, uredila Herta Kuna, Svjetlost i ANU BiH, Sarajevo 1986, 777.
- 929.* Jembrih Alojz**, Durychov opis glagoljske tiskane Početnice iz 1527., Slovo 34 (1984, Zagreb) 283—289.
Rezimei na srpskohrvatskom i nemačkom.
У прилогу фотографије.
- 930. Jembrih Alojz**, Nacionalni izotopikon o porijeklu Cirila i Metodija u hrvatsko-glagoljskim brevijarima, SR 34/1 (1986) 83—92.
Povzetek v angleščini.
- 931. Јовановић Томислав**, Једно значајно археографско дело, АП 8 (1986) 169—172.
Приказ књиге *Опис ћирилских рукописа Народне библиотеке Србије*, аутора Љубице Штављанин-Ђорђевић, Мирославе Гроздановић-Пајић, Луције Цернић.
- 932.* Jurić Šime**, Hrvatske inkunabule, Slovo 34 (1984, Zagreb) 81—90.
Rezimei na srpskohrvatskom i engleskom.
- 933. Катић Реља В.**, Терапијски зборници српске средњовековне медицине и њихово порекло, АП 8 (1986) 123—132.
У прилогу фотографије рукописа.
- 934. Котарчић Љубомир**, Ново издање Карејског типика св. Саве, АП 8 (1986) 173—175.

- 935.* **Крстић Василије**, Четири писма Јакова Игњатовића Ђорђу Рајковићу, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 48—51.
У прилогу писма.
- 936.* **Крумич Андреј**, Ранне глаголическе изданија у библиотекама СССР, Slovo 34 (1984, Zagreb) 225—255.
Rezimeji na ruskom i srpskohrvatskom.
937. **Kuna Herta**, в. бр. 928.
938. **Лазич Милорад**, Исихазам ресавских рукописа, АП 8 (1986) 63—105.
У прилогу потпуни опис садржаја 9 рукописа ресавског круга насталих између 1392. и 1427. г.
939. **Максимовић Бранко**, Писма Милете Јакшића Јозану Максимовићу, ЗМСКЈ ХХХIV/3 (1986) 497—502.
Грађа.
940. **Младеновић Александар**, Археографске белешке. 1. Апостол (1566. г.), АП (1986) 107—122.
- 941.* **Мусић Срђан**, Глигор Станојевић, *Кашасири Херцег-Новој и Рисна из 1704. године*, Споменик САНУ, СХХV, Београд, 1983., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 121—124.
Приказ.
- 942.* **Nazor Anica**, Tiskana glagoljska knjiga od prvotiska Misala 1483. do Brozovičeva brevijara 1561., Slovo 34 (1984, Zagreb) 7—16.
Rezimeji na srpskohrvatskom i engleskom.
943. **Pažanin Ivan**, Pravilnik bratovštine Sv. Križa na hrvatskome jeziku i drugi prilozii poznavanja bratovština u drveniškoj župi (Veli i Mali Drvenik i Vinišća) ČR XIV/2 (1986) 75—93.
Резиме на енглеском.
944. **Pero Frane**, Temeljna pitanja za jednu tipografsku analizu hrvatskoglagojskog prvotiska, Istra XXIV/1—2 (1986, Pula) 118—125.
945. **Поповић Тања**, в. бр. 922.
946. **Родић Никола**, Једна досад непозната Вукова посвета, НССУВД 15/2 (1986) 257—261.
947. **Станковић Радоман**, Извештај са службених путовања у манастир Високе Дечане, АП 8 (1986) 179—187.
У прилогу списак рукописа.
948. **Станојевић Глигор**, в. бр. 941.
- 949.* **Станојевић Глигор**, Умир између Ришљана, Кривошијана и Леденичана са Турцима из Херцеговине, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 32—38.
У прилогу оригинални документи и писма о умиру.
- 950.* **Tandarić Josip**, Hrvatskoglagojski tiskani brevijar iz 1491., Slovo 34 (1984, Zagreb) 125—157.
Rezimeji na srpskohrvatskom i engleskom.
951. **Цернић Луција**, в. бр. 931.

952. Шаулић Аница и Јелена, О непознатој *Буквици* Доситеја Обрадовића, поводом 175-годишњице Доситејевој смрти, *Ковчежић XXII—XXIII* (1985—1986) 5—52.

И прилогу *Буквица*.

953. Шаулић Јелена, в. бр. 952.

954. Шпадијер Ирена, в. бр. 922.

955. Штављанин-Ђорђевић Јубица, в. бр. 931.

ђ) Историја српскохрватског језика

956. Албјанић Александар, Језик нештампаних драма Јоакима Вујића, *ЗБМСФЛ XXIX/1* (1986) 113—125.

Резиме на енглеском.

957. Албјанић Александар, Језик путописа Јоакима Вујића, *ЗБМСФЛ XXIX/2* (1986) 55—68.

Резиме на енглеском.

958. Албјанић Александар, Неке напомене о роду именица *нарав* и *звер* пре Вукове стандардизације књижевног језика, *ЗБМСФЛ XXIX/1* (1986) 156—158.

959.* Албјанић Александар, Поглавље Орбинове историје о Босни у издању Јована Радића 1770. године: језичка анализа, *Balkanica XV* (1984, Београд) 347—358.

Резиме на енглеском.

960. Албјанић Александар, Први покушаји у штампаним изворима симулирања говора појединих специфичних књижевних личности: муцавца, дивљака (*Петка*), крезубе жене и сметњака, *НССУВД 15/1* (1986) 229—234.

961. Babić Stjepan, Моја напомена о Ivićevu članku, *Jezik 33, 4* (travanj 1986, Zagreb) 128.

Rubrika „Osvrti“.

В. бр. 973.

962. Bauerová Helena, *Prophetæ minores* v charvátskohlaholských breviářiach a ve Vajsovej edici *Glagolitiica*, *Slovo 36* (1986, Zagreb) 217—226.

Rezime na češkom i srpskohrvatskom.

963. Bogišić Rafo, Narodnosni pridjev u djelima hrvatskih renesansnih pjesnika, *Jezik 33, 5* (lipanj 1986, Zagreb) 129—136.

Rezime na engleskom.

964. Vončina Josip, О језичним контактима у Karnarutićevu „Vazetju Sigeta grada“, *ZR XXXV/2* (ožujak-travanj 1986) 119—127.

Rezime na engleskom.

965. Vončina Josip, О naglasnoj problematici književne baštine (s osobitim obzirom na tekstove čakavske narječne osnovice), *DHK XII, KK* (1986) 30—46.

966. Vončina Josip, О naglasnoj problematici književne baštine (s osobitim obzirom na tekstove čakavske narječne osnovice), *Mogućnosti XXXIV/1—3* (siječanj-ožujak 1986, Split) 6—19.

- 967. Gabrić-Bagarić Darija**, Napomene o jeziku i djelu Ivana Bandulovića, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 226—232.
Резиме на њемачком.
- 968. Габрић-Багарић Дарија**, О типу књижевног израза у фрањевачким летописима (на примјеру „Летописа сутјешког самостана“ фра Бонс Бенића), Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 127—140.
Резиме на енглеском.
Списак цитиране и консултоване литературе.
- 969. Грбић Душица**, Језик „Жртве Аврамове“ Вићентија Ракића, Прил. ФФНС 22 (1986) 11—47.
- 970. Dabić Bogdan L.**, Lingvističke opaske o našem jeziku kod jednoga ruskog putopisca iz XIX stoljeća, Pregled LXXVI/11—12 (1986, Sarajevo) 1129—1143.
- 971. Дабих Богдан Ј.**, Русизми и славјанизми у Његошском „Лажном цару Шћепану Малом“, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 245—248.
Резиме на руском.
- 972. Damjanović Stjepan**, Jezične varijante u hrvatskom prvotisku, Istra XXIV/1—2 (1986, Pula) 111—117.
- 973. Ivić Pavle**, Nauci trebaju činjenice, a ne emocije, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 78—87.
Rezime na francuskom.
В. бр. 961.
- 974. Jembrih Alojz**, Kajkavska gramatika Ignacija Szentmártonyja (1783), RZZR 1 (1986) 277—306.
Rezime na engleskom.
- 975. Katičić Radoslav**, O čem se zapravo radi, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 113—117.
Rezime na francuskom.
- 976. Kuna Herta**, Bilješke o jeziku bosanskohercegovačke periodike austrougarskog vremena, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 274—279.
Резиме на њемачком.
- 977. Memija Minka**, Knjiga godinâ. O prvim štampanim kalendarima u Bosni i Hercegovini, Odjek XXXIX/6 (1986, Sarajevo) 16.
- 978. Memija Minka**, „Otkriće“ narodnog jezika (O ulozi prvih bosanskohercegovačkih listova u afirmaciji narodnog jezika), Pregled LXXVI/2—3 (1986, Sarajevo) 266—274.
- 979. Младеновић А.**, Из лексику у језику Проте Матије Ненадовића, ЗбМСФЛ XXIX/2 (1986) 157—162.
- 980. Младеновић Александар**, Његош је писао и Вуковом ћирилицом, Библиографски вјесник XV/2 (1986, Цетиње) 149—150.
Овај рад је део чланка Прилози о Његошу (IV).
- 981. Младеновић А.**, Потврда придева „чворноват“ из XVIII века, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 158—159.
- 982. Младеновић Александар**, Српска редакција старословенског језика — неке особине текстова XVIII века, ЗбМСФЛ XXIX/1 (1986) 103—112.
Резиме на руском.

983. Mognuš Milan, Napomene o Vitezovićevu jeziku, ZR XXXV/2 (ožujak-travanj 1986) 145—154.

Резиме на енглеском.

984. Некчевић Војислав П., Значај манифеста о језику и правопису Ивана Ненадића, Овдје 211 (децембар 1986, Титоград) 8—9.

985. Новаковић-Стефановић Невенка, Илирска језичка пракса и фрањевачка литерарнојезичка традиција у књижевном дјелу фра Грге Мартића, Књижевни гласник 15/2 (1986, Сарајево) 169—175.

Резиме на енглеском.

986. Nyomárkay István, Madarski elementi u jeziku umjetničkih djela o sigetskoj bitki, ZR XXXV/2 (ožujak-travanj 1986) 183—188.

Резиме на енглеском.

987. Остојић Бранислав, Вукова реформа и књижевнојезичке прилике у Црној Гори. Коријени и континуитет, Пobjеда 27 (децембар 1986, Титоград).

988. Остојић Бранислав, Прваци Вукове језичке реформе, Пobjеда 15 (новембар 1986, Титоград).

989. Пецо Асим, Један детаљ из проблематике: турцизми у Вуковим рјечницима, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 305—309.

Резиме на њемачком.

990. Putanec Valentin, Lingvistički rad Pavla Vitezovića (1652—1713) (Sintetski prikaz), Forum XXV/3—4 (ožujak-travanj 1986, Zagreb) 349—356 + 4 fotokopije.

991. Rakić Stanimir, O nužnosti *jerova* u bazičnoj strukturi savremenog srpsko-hrvatskog jezika, ЗБМСФЛ ХХІХ/2 (1986) 125—129.

Са литературом.

Резиме на енглеском.

992. Samardžija Marko, Reljkovićev jezični purizam, Jezik 33, 5 (lipanj 1986, Zagreb) 137—143.

Резиме на енглеском.

993. Смаиловић Исмет, О језику Ускуфијева рјечника, Путеви ХХХІІ/1 (1986, Бања Лука) 91—112.

О турско-српскохрватском речнику Мухамеда Хеваја Ускуфија из 1631. године.

994. Sović Ivan, в. бр. 996.

995. Станковић Станислав, Осврт врз развојот на српскохрватскиот литературен јазик, ЛЗБ ХХХІІІ/4 (1986) 45—50.

996. Станојчић Живојин, Dr Ivan Sović, Jezik Ksavera Šandora Gjalskoga, Školske novine — Zagreb, 1985, стр. 1—251, ЈФ ХLII (1986) 209—210.

Приказ.

997.* Stančić Nikša, Gajeva klasifikacija južnoslovenskih jezika i naroda u vrijeme nastanka „Kratke osnove Horvatsko-slavenskoga pravopisanja” iz 1830. godine, Radovi Instituta za hrvatsku povijest 18, Sveučilište u Zagrebu (1985, Zagreb) 69—106.

Резиме на њемачком.

998. Суботић Јелисавета, Неке мофролошке особине језика писама Вука Поповића, ЗБМСФЛ ХХІХ/2 (1986) 69—95.

Резиме на руском.

999. Суботић Јелисавета, Прилог познавању развитка књижевног језика у Црној Гори, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 97—103.
Резиме на руском.

1000. Süreyya Yusuf, Sırp-Hırvat Dilinde Türkçen'in Etkisi (Utica) turskog na srpskohrvatski jezik), Çevreci 54 (1986, Priştine) 47—50.

1001.* Tandarić Josip, Zajednički korijen hrvatskih marijanskih oficija na početku 16. stoljeća, Slovo 34 (1984, Zagreb) 257—261.
Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

1002. Tafra Branko, Što je ilirski preporod dao hrvatskom književnom jeziku? (uz 150-godišnjicu ilirskog preporoda), Književni jezik 15/1 (1986, Sarajevo) 45—54.
Резиме на енглеском.

1003. Трифуновић Драган, Математика у Вуковом *Буквару*, Ковчежић XXII—XXIII (1985—1986) 124—137.

1004. Халиловић Сенахид, Изворишта идиолекта Матије Дивковића, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 331—335.

Резиме на њемачком.

1005. Čale Frano, Pabirci tragom Držićeva jezika, Dubrovački horizonti XVIII/26 (1986, Zagreb) 93—96.

1006. Чедоћ Ибрахим, Напомене о турцизмима у језику Јоаникија Памучине, босанскохерцеговачког писца XIX вијека, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 349—353.

Резиме на њемачком.

1007. Штављанин-Ђорђевић Љубица, Рефлекс вокалног *л* у „Дечанској бележници“ из 1827. године, АП 8 (1986) 139—147.

1008. Šupuk Ante, Sedam stoljeća glagoljice u Šibeniku, ČR XIV/2 (1986) 27—33.
Резиме на енглеском.

е) Стил

1009. Андрић Иво, Нешто о стилу и језику, Стварање 10 (1986, Титоград) 1319—1328.

Препис стенограма предавања одржаног маја 1949. године.

1010. Бојовић Злата, Трагови усмене прозе у Држићевом драмском изразу, НССУВД 15/2 (1986) 165—172.

Резиме на италијанском.

1011. Јерковић Јован, Народна књижевност и Змајеве „Снохватнице“, НССУВД 15/1 (1986) 241—251.

Резиме на енглеском.

1012. Јовановић Гордана, Функција „славенизама“ у „Мемоарима“ Протс Матије Ненадовића, НССУВД 15/1 (1986) 217—221.

Резиме на енглеском.

1013. Катnić Марина, Језички нивои у лингвистичком проучавању поезије, Одјек XXXIX/1 (1986, Сарајево) 16.

- 1014. Капшић Јован**, Елементи народног казивања у прози Милована Видаковића, НССУВД 15/1 (1986) 235—240.
- 1015. Микаљ Радивоје**, Запажања о језику књижевне критике, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 18—31.
- 1016. Мусић Сођан**, Елементи народног приповедања у роману „Ускок“ Симе Матавуља, НССУВД 15/2 (1986) 173—180.
Резиме на италијанском.
- 1017. Пенчић Сава**, Рефлекс стила народне приповетке у новелистички Иве Андрића, НССУВД 15/2 (1986) 149—156.
- 1018. Ресо Асим**, Branko Ćopić — пагодни писас, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 67—73.
Лексика и фразологија Ђопићевог дела.
- 1019. Прањић Крунослав**, в. бр. 1024.
- 1020. Прањић Крунослав**, Стил партизанске мемоаристике, НССУВД 15/2 (1986) 107—111.
Резиме на енглеском.
- 1021. Стевановић Михаило**, Исидорино осећање језичких законитости, ЗБИК/11 (1986) 1—9.
Резиме на руском.
- 1022.* Суботић Јелисавета**, О Лалићевом језику с лексичке стране, Зборник радова професора и сарадника наставничког факултета 7/8 (1984, Никшић) 51—57.
Резиме на руском.
- 1023. Тошовић Бранко**, Деглаголизација као уметнички поступак у руској и нашој поезији, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 327—330.
Резиме на њемачком.
- 1024. Халиловић Сенахид**, Крунослав Прањић, Језик и књижевно дјело. Огледи за лингвостилистичку анализу књижевних текстова. (Треће проширено издање), Београд, 1985, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 204—206.
Приказ.
- 1025. Hadžiefendić Remzija**, Mjesto i funkcija nekih civilizacijskih turcizma u „Dervišu i smrti“, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 336—342.
Резиме на њемачком.

ж) Метрика

- 1026. Грдинић Никола**, Ритмичка проза (на грађи из дела Милоша Лазаревића и Јована Јовановића Змаја), НССУВД 15/2 (1986) 45—53.
- 1027. Kravar Miroslav**, Čakavsko-hrvatski heksametar u Vitezovićevu „Odiljenju sigetskom“, ZR XXXV/2 (ožujak-travanj 1986) 129—144.
Rezime na engleskom.
- 1028. Miles Foley John**, Индоевропски метар и српскохрватски десетерац, НССУВД 15/2 (1986) 339—344.

1029.* Pavličić Pavao, Metrički elementi kao nosioci značenja u hrvatskim crkvenim prikazanjima, DHK II, KK (1985) 212—232.

1030. Pavličić Pavao, Stih u drami i drama u stihu, DHK XII, KK (1986) 264—276.

1031. Pavličić Pavao, Stih u drami i drama u stihu, Mogućnosti XXXIV/1—3 (siječanj-ožujak 1986, Split) 164—174.

1032. Петковић Новица, Кошпутићено тумачење ритма српског стиха у поређењу с руским, Славистички зборник I (1986, Београд) 47—61.

Резиме на руском.

1033.* Franičević Marin, Srednjovjekovni scenski stih, DHK II, KK (1985) 83—91.

з) Методика наставе књижевног језика

1034. Borzanović Dušan, Neke metodološke inovacije i postupci lingvističko-stilske orijentacije u školskoj praksi, ZbVPŠPz XII (1986) 71—75.

1035. Gracin Ivo, Ispravci (raznih) pismenih radnji učenika, Zbornik radova nastavnika i saradnika Pedagoške akademije u Sarajevu (1986, Sarajevo) 135—138.

1036. Kostić Bogoljub, Nastava srpskohrvatskog jezika i dijalekat, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 33—44.

1037. Латковић Станко, Обрада граматичких садржаја у млађим разредима основне школе, Васпитање и образовање 4 (1986, Титоград) 53—63.

1038. Маринковић Симеон, Метод хеуристичког разговора у настави српско-хрватског језика и књижевности, КњЈ XXXIII/1—2 (1986) 66—74.

На примеру обраде језика и израза књижевног дела Стевана Сремца.

1039. Marković Branislav, Korišćenje TV emisije u nastavi srpskohrvatskog jezika, КњЈ XXXIII/1—2 (1986) 58—65.

1040. Martinčić Edit, в. бр. 1045.

1041. Miličević Blažo, Praktično osposobljavanje studenata srpskohrvatskog jezika i književnosti, Zbornik radova nastavnika i saradnika Pedagoške akademije u Sarajevu (1986, Sarajevo) 109—126.

Прилог библиографија објављених радова аутора.

1042. Minović Milivoje, O podsticajima u razvoju serbokroatistike, Zbornik radova nastavnika i saradnika Pedagoške akademije u Sarajevu (1986, Sarajevo) 9—25.

Прилог библиографија објављених радова аутора.

1043. Turk Marija, в. бр. 1045.

1044. Hubijar-Stojaković Zehra, Mogućnosti individualizacije nastave srpskohrvatskog jezika primjenom nastavnih listića sa stepenovanim zadacima, Zbornik radova nastavnika i saradnika Pedagoške akademije u Sarajevu (1986, Sarajevo) 167—177.

Прилог библиографија објављених радова аутора.

1045. Cvijetić Ratimir, Frazеологизми — Tipovi i stilska вредност frazeoloških obrta, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 63—66.

О обради фразеологизама у настави.

1046. Cek Ksenija, Martinčić Edit, Turk Marija, Funkcionalnost postojećeg modela razvijanja pisanog izraza studenata nastavnčkih fakulteta (Izvod iz istraživačkog rada), SMNHSJ XI/1 (1986) 36—43.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

и) Терминологија

1047. Vujičić Dragomir, О неким аспектима стандардизације наших географских назива, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 217—225.

Резиме на њемачком.

1048. Дескић Грегор Ј., Грмењска терминологија Радована Коштућића, Славистички зборник I (1986, Београд) 113—121.

Резиме на руском.

1049. Ђезић Ђорђе А., О термиолошким разграничењима на релацији говор-нарјече (прилог покушајама стабилизације наше основне дијалектолошке номенклатуре), Књижевни језик 15/2—4 (1986, Сарајево) 257—264.

Резиме на руском.

1050. Kalmeta Ratimir, Nazivi *prevlaka (istam)* i *morski tjesnac* nisu istoznačni, Jezik 33, 4 (travanj 1986, Zagreb) 122—123.

Rubrika „Osvrti“.

1051. Klasnić Ivan, Obrada prirodoslovnih termina u „Osmerojezičnom rječniku“, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 62—64.

Rubrika „Osvrti“.

1052. Костић Ђорђе С., Грађа за Речник књижевних назива у „Новинама српским“ (Н—Ш), КИ XVIII/71—72 (1986) 307—366.

У прилогу регистар обрађених назива и обратни регистар.

1053. Mihaljević Milica, Još o nazivu i terminu, nazivlju i terminologiji, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 26—27.

Rezime na engleskom.

1054. Mihaljević Milica, O nazivima rječnik, leksikon, enciklopedija i enciklopedijski rječnik, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 52—54.

Rubrika „Osvrti“.

1055. Mihanović Mate, Obrva u medicinskom nazivlju, Jezik 33, 3 (veljača 1986, Zagreb) 88—89.

Rubrika „Osvrti“.

1056. Пецо Асим, О неким дијалектолошким класификационим терминима, НЈ XXVII/1—2 (1986) 93—100.

1057. Радовановић Мирослав, Наука о књижевности у огледалу „Речника књижевних термина“ (Поводом капиталног дела југословенских научника: *Речник књижевних термина*, рад Института за књижевност и уметност у Београду, „Нолит“, Београд, 1985, стр. 896), Обележја XVI/2 (1986, Приштина) 160—163.

Приказ.

1058. Stančić Ljiljana, Lingvistička terminologija u Bosni i Hercegovini u vrijeme austrougarske uprave, Radovi Instituta za jezik u Sarajevu, XII (1986, Sarajevo) 387.

Монографија.

Резиме на њемачком.

1059. Stančić Ljiljana, Pokušaj uređenja gramatičke terminologije u Bosni i Hercegovini pred prvi svjetski rat, Књижевни језик 15/3—4 (1986, Сарајево) 310—320.

Резиме на њемачком.

1060. Terminološki pregled. Zbornik radova sa savetovanja „Terminologija — načela, normiranje, usaglašavanje rada”, Beograd, novembar 1986. Urednik Nadežda Vinaver. Beograd, Udruženje univerzitetskih nastavnika i drugih naučnih radnika Srbije i Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, Prevodilac, 1986, 249 str.

Са библиографијом стручних речника, лексикона, енциклопедија и радова о терминологији.

1061. Čatić Igor, Stručno nazivlje i terminologija, Jezik 34, 1 (listopad 1986, Zagreb) 23—26.

Rezime na engleskom.

ј) Народне умотворине (текстови, тумачења итд.)

1062. Бушетић Тодор М., в. бр. 1072.

1063. Veselinović Branko, Sjetovanje — nezapaženi oblik usmene retorike, ZR XXXV/1 (siječanj-veljača 1986) 27—29.

1064. Вукашиновић Верољуб, в. бр. 1074.

1065.* Гајић Чедомир, Народне песме из Беочића, Расковник XII/43—44 (пролеће/лето 1985 [1987]) 24—25.

1066.* Гароња Славица, Народне песме Славонске границе, Расковник XII/45—46 (јесен/зима 1985 [1987]) 25—136.

У прилогу мапа и речник мање познатих речи.

1067. Zvonar Ivan, Suodnos usmene i pisane kajkavske književnosti od prvih tragova do hrvatskog narodnog preporoda, RZZR 1 (1986) 307—318.

Rezime na njemačkom.

1068. Zečević Divna, Pučki prigodni tekstovi 19. stoljeća u slavu 'slavenskih apostola' Ćirila i Metodija, Slovo 36 (1986, Zagreb) 203—216.

Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

1069. Исаковић Алија, в. бр. 1076.

1070. Јахић Дžевад А., Jezička izvornost i narodna pjesma — na primjeru ikavsko-ijekavske evolucije „Hasanaginice”, Odjek XXXIX/21 (1986, Sarajevo) 11—12.

1071.* Лазаревић В., Народне песме Левча и Темнића / Из необјављених рукописа Станоја М. Мијатовића, Расковник XII/43—44 (пролеће/лето 1985 [1987]) 5—13.

1072.* Лазаревић В., Народне умотворине из Левча (Избор из необјављених рукописа Тодора М. Бушетића), Расковник XII/43—44 (пролеће/лето 1985 [1987]) 14—21.

- 1073. Maglajić Munib**, Muslimanska usmena balada, Veselin Masleša, Sarajevo 1985, 282.
- 1074.* Марковић Бративоје, Вукашиновић Верољуб**, Народне песме из Левча, Расковник XII/43—44 (пролеће/лето 1985 [1987]) 22—23.
- 1075. Мљатовић Станоје М.**, в. бр. 1071.
- 1076.* Митровић Анђелко**, Насрудин Хоџа, *Анејдојте*. Приредио Алија Исаковић, Сарајево, Свјетлост, 1984., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 155—157. Приказ.
- 1077.* Младеновић Живомир**, Б. Н. Путилов, *Героическиј зјос черногорцев*, Ленинград, 1982., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984 [1987]) 151—154. Приказ.
- 1078.* Рерић-Роџићо Танја**, Koleda — tekst u ophodu, DHK II, (1985) 358—397.
- 1079.* Петровић Радмила**, Три песме из Темнића, Расковник XII/43—44 (пролеће/лето 1985 [1987]) 26—27.
- 1080. Ресо Asim**, „Alipaša i Mara”. Filološko-sociološki pristup narodnoj pjesmi iz Hercegovine, Odjek XXXIX/6 (1986, Sarajevo) 10—11.
- 1081. Путилов Б. Н.**, в. бр. 1077.
- 1082. Родић Милвој**, в. бр. 1083.
- 1083. Турџачанин Зорика**, Beskrajna je pjesma partizanska (Milivoj Rodić: *Partizanska narodna poezija*, NB 109, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Svjetlost, Sarajevo 1985), SMNHSJ XI/1 (1986) 57—59. Приказ.
- 1084.* Рендић Наско**, Metafore i dvosmislice u narodnoj drami, DHK II, KK (1985) 467—477.
- 1085. Нранјец Стјепан**, Zapisi usmene narodne kajkavske poslovice, RZZR 1 (1986) 319—329. Rezime na njemačkom.

IX. Македонски језик

а) Филологија

- 1086. Алексовски Душко**, Топонимиката на Кратовскиот регион, Литературен клуб „Надежи”, Кратово 1986, 165.
- 1087.* Баер Гизела**, За употребата на формите на минато определено и минато неопределено време во научни македонски текстови, MJ XXXV (1984) 351—355.
- 1088. Бачанов Петар**, Еден можен пристап за планирање на подрачјето усно и писмено изразување во наставата по македонски јазик во основното училиште, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 91—95.

1089. **Белчев Ташко**, в. бр. 1181.
1090. **Војиќ Vera**, в. бр. 1152.
1091. **Бошњаковиќ Жарко**, Македонски језик: читанка, речник, граматика, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, Нови Сад 1986, 182.
1092. **Brozović Dalibor**, Pogovor knjizi „Za makedonski jezik“, Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБЈХ IV/15 (1986, Сарајево) 229—245.
1093. **Brozović Dalibor**, Uz makedonske jezične obljetnice, Jezik 34, 2 (prosinac 1986, Zagreb) 45—50.
Rezime na engleskom.
1094. **Ванчев Петар**, Називот за *кочиче* во мегленскиот говор, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 99.
1095. **Видоески Божо**, в. бр. 1150.
1096. **Видоески Божидар**, Славистичка наука у свету о македонском језику, прево Тодор Димитровски, Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБЈХ IV/15 (1986, Сарајево) 217—228.
С македонског прево Тодор Димитровски.
- 1097.* **Видоески Божидар**, Фонолошкиот систем на говорот на селото Езерец (Костурско), МЈ XXXV (1984) 79—98.
1098. **Видоески Божидар**, Четири децении од донесувањето на македонската азбука и правопис, во: Предавања . . , 13—26.
1099. **Габриш Ласло**, Унгарско-македонски разговорник, Скопје, Универзитет „Кирил и Методиј“ Семинар за македонски јазик, литература и култура, Скопје 1986, 170, 3, 16².
1100. **Георгиевски Георги**, Поглед врз јазичните иновации во записите и натписите, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 21—32.
Прилог кон историјата на македонскиот јазик.
1101. **Гигова Мирјана**, в. бр. 1139.
1102. **Грозданова Ема**, Неологизмите во поетскиот јазик на Гане Тодоровски, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 89—92.
1103. **Ѓоргевиќ Данило**, Актуелни проблеми на сценскиот говор, во: Сцената и јазикот, 61—74.
1104. **Димитровски Тодор**, в. бр. 1150, 1153.
1105. **Донева Вукосава**, Говорниот јазик на драмската сцена, во: Сцената и јазикот, 75—88.
- 1106.* **Zarebina M.**, Dwie gwary macedońskie (Suho i Visoka). Statystyczna struktura słownictwa, МЈ XXXV (1984) 179—191.
1107. **Иванова Олга**, За метафоричноста во топонимјата, во: Предавања . . , 81—93.
Резиме на англиски.
Примери од македонскиот јазик.

1108.* Иванова Олга, Исчезнатиот апелатив *клобук* и неговите синоними во македонската топонимија, МЈ XXXV (1984) 216—223.

1109. Ивчески Благоја, Професионален однос кон сценскиот говор, во: Сцената и јазикот, 41—46.

1110. Илчевски Петар Хр., в. бр. 260.

1111. Иљоски Васил, Од првиот словенски литературен јазик до македонскиот на сцената, во: Сцената и јазикот, 1—15.

1112. Јаковлески Душан, Некои искуства од учењето на македонскиот како втор јазик (во училиштата во Охрид, Струга и Кичево), ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 71—72.

1113. Јанушев Михаил, Осврт врз усното и писменото изразување на учениците во основното училиште, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 61—78.

За наставата по македонскиот јазик.

1114. Камбовски Владо, Значењето на Климент и на неговата школа за втемелувањето на писменоста, литературата и културата на македонскиот народ и за ширењето на словенската писменост, Сов XXXVI/10 (1986) 3—7.

1115. Каровски Лазо, Интонационо-синтаксичкиот слој на постскиот јазик на македонската народна поезија, МФ XIX/37 (1986, Скопје) 227—256.

Резиме на француском.

1116.* Киш Маријана, Ботаничката лексика во говорот на Сухо и Висока, МЈ XXXV (1984) 325—333.

1117. Киш Маријана, Заемањето како социјален јазичен фономен, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 33—41.

За ботаничките заемки во македонскиот јазик.

1118. Конески Блаже, в. бр. 1153.

1119.* Конески Блаже, За јазикот на Пулевски (графиски, фонетски и фонолошки особености), МЈ XXXV (1984) 7—16.

1120. Конески Блаже, Историја на македонскиот јазик, Култура, Скопје 1986, 238, 8°.

1121. Конески Блаже, Кодификација македонског књижевног језика, превео Тодор Димитровски, Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБиХ IV/15 (1986, Сарајево) 203—207.

1122. Koneski Blazhe, Linguistic Independence of the Macedonian People, MR XVI/2 (1986) 129—133.

1123. Конески Блаже, Македонскиот XIX век: јазични и книжевно-историски прилози, Култура, Скопје 1986, 304, 8°.

1124. Конески Блаже, Охридска книжевна школа, во: Климент Охридски, 9—23.

1125. Конески Кирил, в. бр. 1150.

1126.* Конески Кирил, За семантичкиот сооднос на префиксните видски опозиции на глаголите во македонскиот јазик, МЈ XXXV (1984) 271—279.

1127. **Коробар-Белчева Марија**, в. бр. 395.
1128. **Корубин Благоја**, в. бр. 1153.
1129. **Корубин Благоја**, Јазикот на сцена од аспектот на литературно-јазичната норма, во: *Сцената и јазикот*, 29—39.
- 1130.* **Косановиќ Марија Магдалена**, Акцентуација француских зајмствованиј в македонском литературном јазике, *МЈ XXXV* (1984) 343—349.
1131. **Коцески Перо**, Резултати од извршеното тестирање на учениците од III одделение по предметот македонски јазик во паралелките со албански и со турски наставен јазик во Тетовско, *ЛЗБ XXXIII/3* (1986) 83—95.
1132. **Lunt Horace G.**, Neki sociolingvistički aspekti makedonskog i bugarskog jezika, *Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБХ*, 15 (1986, Сарајево) 255—299.
Превела Дуња Јутрониќ-Тихомировиќ.
1133. **Мајер Рудолф**, в. бр. 1152.
1134. **Mareš František Václav**, в. бр. 323.
1135. **Mindak J.**, в. бр. 1163.
- 1136.* **Миндак Јоланта**, Реченицата и анафората, *МЈ XXXV* (1984) 225—231.
Со примери од македонскиот јазик.
1137. **Мипова-Ѓуркова Лилјана**, Од каде грешките во јазикот?, *ЛЗБ XXXIII/5* (1986) 123—128.
Јазичен потсетник.
1138. **Мипова-Ѓуркова Лилјана**, Соодветноста на јазичниот израз, во: *Предавања . . .*, 37—47.
Со примери од македонскиот јазик.
1139. **Митева Димка, Гилова Мирјана**, Значењата и употребата на глаголот *даде/дава* во македонските народни песни, *ЛЗБ XXXIII/1* (1986) 51—61.
- 1140.* **Младеновска-Маленко Билјана**, *Македонистика 3*, *МЈ XXXV* (1984) 399—402.
Приказ.
1141. **Модер Јанко**, Јазикот на сцената, во: *Сцената и јазикот*, 89—100.
1142. **Nesimi Remzi**, Disa elemente shqipe në të folmet e maqedonishtes perëndimore (Neki albanски elementi u zapadnim govorima makedonskog jezika), *Gjuha shqipe 2* (1986, Prishtinë) 21—31.
1143. **Николовска Елица**, Македонскиот како втор јазик во основното училиште (за учениците Албанци и Турци), *ЛЗБ XXXIII/1* (1986) 63—69.
Реферат за XI конгрес на Сојузот на славистичките друштва на Југославија одржан во Сарајево од 15 до 19 октомври 1985 год.
1144. **Николовски-Катин Славе**, Креолизација на говорот на македонските доселеници во Канада, *ЛЗБ XXXIII/5* (1986) 51—55.
1145. **Oschlies Wolf**, в. бр. 1152.

1146. Павоска Ружа, Граматичката синонимија во македонскиот јазик, во: Предавања .., 51—60.

Резиме на македонски.

1147. Пеев Коста, Кон разграничувањето на југоисточните македонски говори, во: Предавања .., 61—79.

1148.* Пешикан Митар, Неке зетске дијалекатске паралеле појава у македонском глаголском систему, МЈ XXXV (1984) 117—121.

1149. Пипер Предраг, Прилозите со просторно значење во македонскиот јазик, ЛЗБ XXXIII/2 (1986) 3—13.

Поширока верзија на рефератот поднесен на VIII семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид 1985.

1150. Правопис на македонскиот литературен јазик. Трето издание. (Редакциски одбор: Божо Видоески, Тодор Димитровски, Кирил Конески, Крум Тошев, Рада Угринова-Скалозска), Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Просветно дело, Скопје 1986, 610.

1151. Предавања на XVIII семинар за македонски јазик, литература и култура Скопје и Охрид 2—22. VII 1985. година, Универзитет Кирил и Методиј, Семинар за македонски јазик, литература и култура, Скопје 1986, 310.

Зборник трудови.

1152. Раднѝ Првослав, Мајер Рудолф, Vera Bojić, Wolf Oschlies, Lehrbuch der mazedonischen Sprasche, Slavistische Beitrage, Band 175, Verlag Otto Sagner, Munc hen 1984, стр. 1—186, ЈФ XLII (1986) 217—221.

Приказ.

1153. Речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања (Составувачи: Тодор Димитровски, Благоја Корубин, Трајко Стаматоски; редактор Блаже Конески), Македонска книга, Графички завод „Гоце Делчев“ Скопје 1986, XIV, 1706, 8^о.

Фототипско издание.

1154. Рибарова Зденка, Охридските традиции и јазикот на македонската средновековна писменост, во: Климент Охридски, 56—77.

1155. Ристески Стојан, Два документа за создавање на стручна терминологија по земјоделство во 1945 година, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 43—46.

За писмото на Президиумот на АСНОМ и Окружниот НОО-Охрид.

1156. Ристески Стојан, Лингвистички запис од 1935 година во некои дримколски села, ЛЗБ XXXIII/2 (1986) 29—32.

За материјалите од научната екскурзија зачувани во оставнината на Бранислав Руски, што се наоѓаат во фондот на Архивот на МАНУ.

1157. Ристовски Блаже, Значаен прилог во македонистиката и славистиката, Прва споредбена студија на словачкиот и македонскиот литературен јазик, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 109—111.

Приказ за статијата: „Konfrontácia spisovnej slovenčiny a spisovnej macedónčinyw, Studia Academica Slovaca, XXI. od Emil Horak.

1158. Рустуџин Петре, Баски, Баскијци, Баскија, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 93—95. Јазичен потсетник.

1159. Силјаноски Велко, Транскрибирањето на англиските имиња во нашиот Правопис, ЛЗБ XXXIII/2 (1986) 15—23.
1160. Solecka K. M., в. бр. 1161, 1163.
- 1161.* Солецка Казимјера Марија, За семантиката и синтаксата на глаголите за движење во македонскиот јазик, МЈ XXXV (1984) 281—303.
В. бр. 1163.
1162. Spasov Aleksandar, в. бр. 220.
- 1163.* Спасов Људмил, Новости од полската македонистика, МЈ XXXV (1984) 388—394.
Прикази за: Mindak, J., Peryfrastyczne konstrukcje predykatywne z parafrazą przymiotnikową (na materiale polskim, serbo-chorwatskim i macedońskim), Wrocław 1983, Ossolineum PAN; Solecka, K. M., Semantyka czasowników ruchu w języku macedońskim, Katowice 1983, Uniwersytet Śląski.
1164. Спасов Људмил, Синтаксичка проблематика на поговорките (врз примерот на необјавената збирка на К. М. Петкович), ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 39—44.
1165. Стаматоски Трајко, в. бр. 1153.
1166. Стаматоски Трајко, Борба за македонски литературен јазик, Мисла, Скопје 1986, 241, 8^г.
1167. Стаматоски Трајко, Македонска наука о језику у години јубилеја, превод Тодор Димитровски, Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБХ IV/15 (1986, Сарајево) 209—216.
Поводом 40-годишњице доношења македонске азбуке и правописа.
1168. Стаматоски Трајко, Писмото од Темко Попов до Деспот Бацовиќ од 1888 година — погледи и јазик, Тези, во: Предавања, 49.
Прилог кон историјата на македонскиот јазик.
- 1169.* Стаматоски Трајко, Презимето во системот на именувањето кај Македонците, МЈ XXXV (1984) 123—139.
1170. Станковска Љубица, в. бр. 437.
- 1171.* Станковска Љубица, Придавските образувања од лични имиња кај ојконимите во Поречко и Кичевско, МЈ XXXV (1984) 233—249.
1172. Сцената и јазикот, Редакција: Илија Милчин, Атанас Тасевски, Коле Гарбески; Уредник Атанас Тасевски, Изд. Театарски игри „Војдан Чернодрински“, Прилеп 1986, 141, 8^г. Зборник трудови од симпозиумот во чест на 20 години од постоењето на Театарските игри „Војдан Чернодрински“.
- 1173.* Тополвска Зузана, Перифрастични инхoативни конструкции во јужномакедонските дијалекти, МЈ XXXV (1984) 29—43.
1174. Тоциновски Васил, Едно барање за пишување граматика на македонскиот јазик од 1920 година, Културен живот XXXI/9—10 (1986, Скопје) 17—20.
1175. Тошев Крум, в. бр. 1150.
1176. Угрипова-Скаловска Рада, в. бр. 1150.

1177. **Угринова-Скаловска Радмила**, За средновековните книжевни школи во Македонија, во: Климент Охридски, 51—55.

1178.* **Ускова Рина**, Семантика на глаголските формации со повратен елемент *се* во македонскиот литературен јазик, МЈ XXXV (1984) 147—158.

1179. **Fridman Victor A.**, Macedonian Language and Nationalism During the Nineteenth and Early Twentieth Centuries, MR XVI/3 (1986) 280—292.

1180.* **Цветковски Владимир**, Англицизмите од австралиското јазичко подрачје во дела од современата македонска книжевност МЈ XXXV (1984) 335—341.

1181. **Цветковски Живко**, Дилетантска синтакса (По повод на „Синтаксата...“ од Ташко Белчев), ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 3—9.

Критички осврт.

1182. **Црвенковска Емилија**, Некои забелешки во врска со (не)удвојувањето на индиректниот објект, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 99—101.

Јазичек потсетник.

1183. **Црвенковска Емилија**, Родот на именката *сојона*, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 97—98.

1184. **Чашуле Илија**, Глаголската именка во современиот македонски литературен јазик (докторска дисертација), Универзитет „Кирил и Методиј“ Филолошки факултет, Скопје 1986, 387 л., 4°.

Шапирографско издание.

1185. **Чашуле Илија**, Значаен прилог кон 40-годишнината од кодификацијата на македонскиот литературен јазик, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 129—132.

Приказ за 15 број од сараевското списание „Свеске“ посветен на македонскиот јазик.

1186.* **Чундева Нина**, Изведувањето именки со нулти афикс (врз материјалот на македонскиот литературен јазик), Прил. Оддел. за лингв. и лит. наука, X/2 (1985/87) 83—89.

Резиме на англиски.

1187. **Чундева Нина**, Стилиската маркираност на зборообразувачките средства во постската реч (Врз материјалот на македонскиот јазик), ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 43—50.

Во основата на статијата е вклучен рефератот прочитан на XXI годишен собир на Европското лингвистичко друштво, одржан 1986 г. во Охрид на тема „За маркираноста во синхронијата и дијахронијата“.

1188. **Шапкалиска Теодора**, Лингвистички интерпретации, Македонска книга, Скопје 1986, 248, 8°.

1189. **Šipka Milan**, Četrdeset godina makedonskog standardnog jezika, Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБиХ IV/15 (1986, Сарајево) 247—253.

1190.* **Шокларова-Љоровска Германџија**, Конструкциите со временскиот сврзник *дури* (*дури да* и *дури не*) во македонскиот јазик, МЈ XXXV (1984) 305—313.

1191. **Шуминовски Борис**, Отстапувањата од литературниот јазик-потреба или стремеж кон површна активност, во: Сцената и јазикот, 53—60.

б) Фолклор

1192. Вангелов Атанас, Семантичките фигури во македонската народна лирика, Македонска книга, Скопје 1986, 225, 8°.

1193. Вржичновски Танас, Македонски народни преданија, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје 1986, 233, 8°. (Македонско народно творештво: народни преданија; кн. 1)

1194. Георгиевски Михајло, Драгоцен допринос за македонската фолклористичка наука (д-р Наума Целакоски, „Дебарци“, обреди маѓини и обредни песни“; Скопје, НИО „Студентски збор“, 1984), Сов XXXVI/5 (1986) 90—92.

1195. Димчевски Ѓорѓи, в. бр. 1204.

1196. Конески Блаже, Блажена гора зелена: антологија на македонската народна лирика, Македонска книга, Скопје 1986, 390, 8°.

1197. Македонскиот фолклор во музичкото и драмското творештво до 1945 година, трудови од научен собир, Скопје, 8 и 9 декември 1980 година, Македонска академија на науките и уметностите, Скопје 1986, 199, 8°.

1198. Најчески Димче, Ајдутски народни песни — генеза на жанрот, ЛЗБ XXXIII/2 (1986) 95—108.

1199. Најчески Димче, Врски и контакти на епосот со другите жанрови, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 57—69.

1200. Пенушлиски Кирил, Болен Дојчин, Македонска книга, Скопје 1986, 375, 8°.

За македонската народна поезија.

1201. Ристовски Блаже, Крсте Мисирков и меѓународниот вештачки јазик ИДО. Нови податоци и сознанија, Сов XXXVI/10 (1986) 8—24.

1202. Роде Матеј, Елипсата во словенечките и во македонските пословици (Некои согледувања), ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 89—92.

Превел од српскохрватски Михаил Јанушев.

1203. Саздов Томе, Народна проза Марка Цепенкова, НССУВД 15/2 (1986) 181—185.

1204. Седенка се збира. Хармонизирани и обработени македонски народни песни. Хармонизирал и обработил Ѓорѓи Димчевски, Културно-просветна заедница, Скопје 1986, 156, 4°.

1205. Спасов Александар, Капиталната книга на македонскиот XIX век, по повод 125-годишнината од појавата на Зборникот на Миладиновци, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 3—6.

1206. Тренески Блаже, До каде одат земја се тресит. Народни борбени песни од Охридско, Култура, Скопје 1986, 133, 8°.

1207. Целакоски Наума, в. бр. 1194.

X. Словеначки језик

a) **Sodobna knjižna slovenščina, slovnica, fonetika, pravorečje, pravopis, metrika, stil, metodika pouka**

1208. Andoljšek Ema, Jevšenak Ludvik, Korošec Tomo, Povejmo slovensko Državna založba Slovenije, Ljubljana 1986, 3. izd., 200.

1209. Banič Stanko, O pravilnem naglaševanju grških tujk, ki se v latinizirani obliki končujejo na *-ia*, Zdravstveni vestnik LV/11 (1986, Ljubljana) 530.

1210.* Banič Stanko, O pravilnem naglaševanju latinskih in iz grščine latiniziranih medicinskih izrazov, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 883—890. Izšlo 1986.

1211. Bolta Marija, Slovenski glagoli z nedoločniškim dopolnilom v tvorbeno-pretvorbenem pristopu, SR 34/4 (1986) 419—432.
Povzetek v angleščini.

1212. Čop Breda, Latinske tujke med mladimi, Vestnik XX/1—2 (1986) 88—116.

1213. Čop Dušan, Zapisovanje krajevnih in gorskih imen v strokovnih publikacijah (nekaj kritičnih opomb), JiS XXXI/7 (1985—86) 228—236.
Povzetek v angleščini.

1214. Dular Janez, Lektoriranje in jezikovna kultura, SSJLK XXII (1986) 61—78.

1215. Dular Janez, Stilistika ponazarjanja v znanstvenih besedilih, Simpozij Slovenski jezik v znanosti I (1986, Ljubljana) 43—48.
Povzetek v angleščini.

1216. Gjurin Velemir, Kolikostna premena v slovenskih naseljskih imenih, SR 34/2 (1986) 165—196.
Povzetek v angleščini.

1217. Gradišnik Janez, Mišljenje in mnenje, JiS XXXI/5 (1985—86) 174.
Glej tudi: Stane Suhadolnik, Še o mišljenju in mnenju, JiS XXXII/1 (1986—87) 23—25.
B. 5p. 1255.

1218. Gradišnik Janez, Proti napačni zadolženosti in zadolžitvam, JiS XXXI/5 (1985—86) 174—176.

1219. Hajos Ferenc, Vladimir Klemenčič, Dvojezičnost v SR Sloveniji (na narodnostno mešanem ozemlju v Prekmurju), Geografski obzornik XXXIII/2—3 (1986, Ljubljana) 86—95.

1220. Jakopin Franc, Nekaj jezikovnih zanimivosti, Rodna gruda XXXIII/1 (1986, Ljubljana) 1.
Besedoslovje.

1221. Janša Janez, Vprašanje slovenskega jezika v JLA, Problemi XXIV/1 (1986, Ljubljana) 62—70.

1222. Jevšenak Ludvik, B. 5p. 1208.

- 1223. Južnič Primož**, Računalniška obdelava besedil in jezika. (Nekaj misli o besedilu dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje od leta 1986 do leta 2000.), Informacijski bilten, Urbanistični inštitut XX/9 (1986, Ljubljana) 35—38.
- 1224. Klemenčič Janez**, Funkcija položaja jezika Slovencev v zamejstvu ter narodnosti v SR Sloveniji, Geografski obzornik XXXIII/2—3 (1986, Ljubljana) 101—104.
- 1225. Klemenčič Vladimir**, в. бр. 1219.
- 1226. Korošec Tomo**, в. бр. 1208.
- 1227. Korošec Tomo**, Dogodek in vest. (K teoriji časopisne vesti in jezikovnosti-listični analizi poročevalskih žanrov), SR 34/2 (1986) 147—158.
Povzetek v angleščini.
- 1228. Korošec Tomo**, K besedilni soveznosti časopisnega sporočila, SSJLK XXII (1986) 49—59.
- 1229. Korošec Tomo**, Pretvorbeni modeli. (K teoriji pretvorb pisnost — govornost, govornost — pisnost), SR 34/4 (1986) 393—402.
Povzetek v angleščini.
- 1230. Krefc Bratko**, Jezik in stil v Krajskih komedijantih, Gledališki list SNG Drama (1986—87, Ljubljana) št. 1, 36—37.
- 1231. Kržišnik-Kolšek Erika**, Proteus — med poljudnostjo in znanostjo. 1. Zgradba poljudno = znanstvenega besedila, Proteus 48/8 (1985—86, Ljubljana) 297—299.
- 1232. Kržišnik-Kolšek Erika**, Revijalni tip poljudnoznanstvenega besedila, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 59—70.
Povzetek v angleščini.
- 1233. Kržišnik-Kolšek Erika**, Zgoščevalno lektoriranje teletekstov, JiS XXXII/1 (1986—87) 18—23.
- 1234. Kunst-Gnamuš Olga**, в. бр. 1268.
- 1235. Kunst-Gnamuš Olga**, Med pomenom, obliko in formo, JiS XXXII/1 (1986—87) 8—12.
Povzetek v angleščini.
- 1236. Kunst-Gnamuš Olga**, Obravnava ubeseditvenih postopkov v osnovni in srednji šoli, ViI XVII/2 (1986) 25—30.
- 1237. Kunst-Gnamuš Olga**, Od oblike prek pomena do smisla besedila, JiS XXXI/8 (1985—86) 267—274.
Povzetek v angleščini.
- 1238. Mahnič Mirko**, Kako pa govoriš, „Knjižice“, Ljubljana 1986, 64, 8°. (Knjižice. 91.)
O kulturi jezika.
- 1239. Novak-Popov Irena**, Verzno oblikovanje v neznanem pesništvu NOB in slovensko pesniško izročilo, Borec XXXVIII/8—9 (1986, Ljubljana) 441—446.
- 1240. Orešnik Janez**, O naslonskem nizu v knjižni slovenščini, JiS XXXI/6 (1985—86) 213—215.

- 1241. Paternu Boris**, Jezik v skupnem prostoru tesnobe, Jis XXXI/5 (1985—86) 145—147.
Povzetek v angl. — O jeziku Florjana Lipuša in Lojzeta Kovačiča. — Objavljeno tudi v: Skupni slovenski kulturni prostor, Lj. 1986, str. 133—135. (Plenum kulturnih delavcev Osvobodilne fronte. 13. sklic.)
- 1242. Pogorelec Breda**, Okvirna tipologija metafore v slovenski prozi 20. stoletja, SSJLK XXII (1986) 7—20.
- 1243. Pogorelec Breda**, Znanstveno besedilo, njegove jezikoslovne prvine in slog, Simpozij Slovenski jezik v znanosti I (1986, Ljubljana) 11—22.
Povzetek v angleščini.
- 1244. Potrč Matjaž**, Zapis in govorica, Partizanske knjiga, Ljubljana 1986, 166.
- 1245. Puhar Jožc**, Tehniška pisana beseda, Strojniški vestnik XXXII/1—3 (1986, Ljubljana) 17.
O čistosti tehniškega jezika.
- 1246. Rigler Jakob**, Razprave o slovenskem jeziku, Slovenska matica, Ljubljana 1986, 240.
- 1247. Pođe Marej**, v. бр. 1202.
- 1248. Sajovic Tomaž**, Proteus — med poljudnostjo in znanostjo. 2. Oblikovanje znanstvenih in poljudnoznanstvenih besedil, Proteus 48/9—10 (1985—86, Ljubljana) 347—352.
- 1249. Sajovic Tomaž**, Razmerje med poljudnoznanstvenim in znanstvenim jezikom, Simpozij Slovenski jezik v znanosti I (1986, Ljubljana) 49—57.
Povzetek v angleščini.
- 1250. Savenc Franci**, Himalajsko imenoslovje. Nekaj prakse pri pisanju himalajskih imen že imamo: kazalo bi pri nas uporabljati le osnovna imena gora, Planinski vestnik LXXXVI/12 (1986, Ljubljana) 535—538.
- 1251. Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1: Zbornik prispevkov**, zbrala in uredila Ada Vidovič Muha, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze Edvarda Kardelja, Ljubljana 1986, 226.
- 1252. Skubic Mitja**, Interferenze lingvistične slavo-romanze: la lingua di „Novi Matajur“, Linguistica XXVI (1986, Ljubljana) 59—68.
Povzetek v slovenščini.
- 1253.* Smerdu Franjo**, Nepravšnja raba medicinskih terminov in nepravilno prevajanje tujih strokovnih izrazov v slovenščino, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 837—845.
Izšlo 1986.
- 1254. Sršen Janez**, Birokratski jezik zbuja pasivnost in odpor, NRazgl XXXV/22 (1986) 640.
- 1255. Suhadolnik Stane**, Še o mišljenju in mnenju, Jis XXXII/1 (1986—87) 23—25.
Glej tudi: Janez Gradišnik, Mišljenje in mnenje, Jis XXI/5 (1985—86) 174.
B. бр. 1217.
- 1256. Šumi Nada**, Jezikovno-dramaturške vzporednice med Kreftovo in Linhartovo komedijo, Gledališki list SNG Drama (1986—87, Ljubljana) št. 1, 43—44.

- 1257. Šumi Nada**, Prikaz strokovnega diskurza o slovenskem odrskem jeziku Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 79—83.
Povzetek v angleščini.
- 1258.* Tomc-Jekovec Miljeva**, O pouku slovenščine na srednji stopnji zdravstvene šole, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 847—855.
Izšlo 1986.
- 1259. Toporišič Jože**, Morfo(no)loška obremenitev šumevcev in zlitnika *c*, SR 34/2 (1986) 209—214.
Povzetek v angleščini.
- 1260. Vidovič Muha Ada**, v. бр. 1251.
- 1261. Vidovič-Muha Ada**, Besedni pomen in njegova stilistika, SSJLK XXII (1986) 79—91.
- 1262.* Vidovič-Muha Ada**, Nekaj misli o medicinskem jeziku, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 833—835.
Izšlo 1986.
- 1263. Vidovič-Muha Ada**, Slovnične in pomenske lastnosti nekaterih količinskih izrazov, SR 34/4 (1986) 403—417.
Povzetek v angleščini.
- 1264. Vidovič-Muha Ada**, Tipološki pregled nekaterih vplivov na slovenski znanstveni jezik, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 23—41.
Povzetek v angleščini.
- 1265. Vidovič-Muha Ada**, Zloženke z določujočo sestavino *san-*, SR 34/2 (1986) 197—207.
Povzetek v angleščini.
- 1266. Zobec Metka**, Pogovarjajmo se. Učbenik za slovenski jezik, začetna in nadaljevalna stopnja, Filozofska fakulteta, Ljubljana 1986, 67 str. 8°.
- 1267. Zobec Metka**, Umetnostni jezik v sodobni poeziji, Mentor VII/1 (1986, Ljubljana) 17—23.
- 1268. Žagar Franc**, Vztrajno prizadevanje po razširitvi jezikovnega opisa. Olga Kunst-Gnamuš: Razumevanje in tvorjenje besedila. Poskus pragmatične razčlembе. Ljubljana, Pedagoški inštitut 1986. 109 str., JiS XXXII/1 (1986—87) 29—30.
Ocena.
- 1269. Žagar Franc**, Obravnavanje in prepoznavanje besednih vrst v osnovni šoli, JiS XXXI/4 (1985—86) 115—119.
Povzetek v angleščini.
- b) Zgodovina jezika, dialekti, objava in obravnava starih besedil**
- 1270. Barbarič Štefan**, Ob priročnem slovarju beltinskega govora. Naslov dela [F. Novak.] Slovar beltinskega prekmurskega govora. Str. 138, JiS XXXI/8 (1985—86) 296-ov. III.
Poročilo.
- 1271. Bešter Marja**, Jezik v narodnoosvobodilnem boju. (Poročilo o raziskavah), JiS XXXI/8 (1985—86) 282—288.

1271a. Coseriu Eugenio, Megiser und Trubar, Simpozij Slovenci v evropski reformaciji šestnajstega stoletja (1986, Ljubljana) 51—56.

Povzetek v slovenščini. — Megiserjevi slovarski deli Dictionarium quattuor linguarum (1592) in Thesaurus Polyglottus (1603) ter Trubarjev jezik.

1272. Derganc Aleksandra, в. бр. 716.

1273. Derganc Aleksandra, O morebitnem vplivu Bohoričeve slovnice na cerkvenoslovansko slovnico Meletija Smotrickega, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 319—325.

Povzetek v angleščini.

1274. Dular Janez, Ohranjanje maternega jezika pri slovenski manjšini v Porabju, SR 34/2 (1986) 121—134.

Povzetek v angleščini.

1275. Gjurin Velemir, Pisna podoba besed v prvih dveh Trubarjevih knjigah, ki so danes žive le v nekonvencionalni slovenščini, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 447—472.

Povzetek v angleščini.

1276. Jakopin Franc, Jezikovna in pisna adaptacija imen v besedilih 16. stoletja, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 69—75.

Povzetek v nemščini.

1276a. Janko Anton, Deutsche Lehnwörter zur Bezeichnung des Begriffskomplexes „Christliche ethische Werte und menschliche Sünden“ in Trubars Cerkovna Ordninga, Simpozij Slovenci v evropski reformaciji šestnajstega stoletja (1986, Ljubljana) 51—56.

Povzetek v slovenščini.

1277. Janko Anton, Raba in pogostnost iz nemščine prevzetih besed v Trubarjevem Katekizmu (1550), 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 427—434.

Povzetek v nemščini.

1278. Jembrih Alojz, Pavao Skalić u službi reformacije, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 129—139.

Povzetek v nemščini. — O Skalićevi oceni Trubarjevega prevoda Novega testameta.

1279. Keber Janez, Vzročni vezniki v Trubarjevih delih, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 111—116.

Povzetek v nemščini.

1280. Kržišnik-Kolšek Erika, Poskus razvrstitve stalnih besednih zvez v Trubarjevi Cerkovni ordningi, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 435—445.

Povzetek v angleščini.

1281. Merkuš Pavle, Enkratnost Rezije. Navezanost na kulturne korenine in shizogoposija, JiS XXXI/4 (1985—86) 101—107.

Povzetek v angleščini.

1282. Merše Majda, Konkurenčna razmerja glagolov v Dalmatinovi Bibliji, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 375—388.

Povzetek v nemščini.

- 1283. Merše Majda**, Predpionska glagolska tvorba in njen vpliv na skladenjsko okolje v jeziku Dalmatinove Biblije, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 87—97.
Povzetek v nemščini.
- 1284. Neweklowsky Gerhard**, Zur Paradigmatik in Trubars Katechismus 1550, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 307—317.
Povzetek v slovenščini.
- 1285. Novak France**, в. бр. 1270.
- 1286. Novak France**, Razvojne tendence v besedišču slovenskih protestantskih piscev, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 389—402.
Povzetek v nemščini.
- 1287. Novak France**, Vprašanja pomenske skupine v besedišču pri slovenskih protestantih, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 99—110.
Povzetek v nemščini.
- 1288. Orožen Martina**, Molitveni obrazci starejših obdobij v osrednjeslovenskem in vzhodoslovenskem knjižnem jeziku, SR 34/1 (1986) 35—57.
Povzetek v francoščini.
- 1289. Orožen Martina**, Primož Trubar in razvoj slovenskega knjižnega besedišča v jeziku protestantskih piscev, JiS XXXII/2—3 (1986—87) 36—47.
Povzetek v angleščini.
- 1290. Orožen Martina**, Stilni problemi Trubarjevega jezika, SSJLK XXII (1986) 27—47.
- 1291. Orožen Martina**, Vprašanja prekmurskega knjižnega jezika (ob osrednjeslovenskem in kajkavskem hrvaškem), JiS XXXI/6 (1985—86) 191—197.
Povzetek v angleščini.
- 1291a. Orožen Martina**, Vprašanja sintaktične interference v Dalmatinovem prevodu Biblije 1584, Simpozij Slovenci v evropski reformaciji šestnajstega stoletja (1986, Ljubljana) 105—123.
Povzetek v nemščini.
- 1292. Orzechowska Hanna**, Warianty gramatyczne (morfologiczne i składniowe) w Biblii J. Dalmatina. Imperativus, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 327—347.
Povzetek v slovenščini.
- 1293. Pogorelec Breda**, Dalmatinovo besedilo med skladnjo in retorično figuro in Bohoričeva gramatična norma, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 473—497.
Povzetek v nemščini.
- 1294. Premk Francka**, Leksikološka vprašanja v Davidovem Psaltru pri Primožu Trubarju in Juriju Dalmatinu v odnosu do izvirnika, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 77—86.
Povzetek v nemščini.
- 1295. Pretnar Tone**, Med gramatičnim paralelizmom in zvočno figuro: o rimi v slovenski protestantski pesmi, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 571—580.

- 1296. Pretnar Tone**, fa otruek delu, fa volu perfege. (Dva stila in njun prevod) JIS XXXII/1 (1986—87) 27—28.
Perdonovo pismo iz 1. 1615.
- 1297. Rigler Jakob**, Karakteristika glasoslovja v govoru Ribnice na Dolenjskem, SR 34/4 (1986) 341—363.
Povzetek v angleščini.
- 1298. Rigler Jakob**, Razprave o slovenskem jeziku. Izbral in uredil Franc Jakopin, Slovenska matica, Ljubljana 1986, 240, 8° (Razprave in eseji. 30.)
Str. 9—16: Jana Hafner, Bibliografija Jakoba Riglerja.
- 1299. Rybař Miloř**, Usoda slovenščine v cerkvi na slov. Štajerskem v letih 1941—1945, Mohorjev koledar (1986, Celje) 143—146.
- 1300. Sajovic Tomař**, Retoričnost in besedilnost Trubarjeve pridige, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 499—513.
Povzetek v nemščini.
- 1301. Sapač Franc**, Ali so in kdaj so oporekali slovenski značaj Prekmurja in kdo ga je imel za hrvatsko ozemlje, Časopis za zgodovino in narodopisje n. v. XXII/1 (1986, Maribor) 134—136.
- 1302. Stanonik Marija**, Prelom med ustno in tiskano jezikovno komunikacijo v očeh slovenskih protestantov, Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije (1986, Ljubljana) 175—180.
Povzetek v nemščini.
- 1303. Toporišič Jože**, Bohoričica 16. stoletja, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 271—305.
Povzetek v angleščini.
- 1304. Toporišič Jože**, Stanislav Škrabec v boju za slovenski bogoslužni jezik ob tisočletnici Metodove smrti, SR 34/1 (1986) 1—24.
Povzetek v angleščini.
- 1305. Vidovič-Muha Ada**, Neglagolske tvorjenke v Trubarjevi Cerkovni ordnngi, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljubljana) 349—374.
Povzetek v nemščini.

c) Strokovni in splošni slovarji, terminologija

- 1306. Angleško-slovenski-srbohrvaški-ruski**, slovensko-angleški-srbohrvaški-ruski slovar tehniških izrazov s področja telekomunikacij in računalništva. (Samo za interno uporabo), 1. izd., Iskra Telematika, Kranj 1986, 111, 8°.
- 1307.* Benedik Martin**, Netočno citiranje latinskih izrazov v Del Cottovem Medicinskem terminološkem slovarju, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 823—827.
Izšlo 1986. — Rudolf Del Cott, Medicinski terminološki slovar, Ljubljana 1980.
- 1308.* Bokal Ljudmila**, Mirko Černič o slovenskem medicinskem izrazju v Partizanskem zdravstvenem vestniku, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 109—814.
Izšlo 1986.
- 1309. Bonáč Ivan**, n. řp. 1333.

- 1310. Del Cott Rudolf**, в. бр. 1307.
- 1311. Gams Ivan**, Za kvantitativno razmejitev med pojmi gričevje, hribovje in gorovje, Geografski vestnik LVIII (1986, Ljubljana) 77—81.
Povzetek v angleščini.
- 1312. Gjurin Velemir**, в. бр. 1328.
- 1313. Gjurin Velemir**, K začetkom slovenskega slovaropisja, SR 34/4 (1986) 365—392.
Povzetek v angleščini.
- 1314. Gjurin Velemir**, Načela sodobnega izrazijskega slovarja, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 151—187.
Povzetek v angleščini.
- 1315. Gradišnik Janez**, Spoštovani!, Zdravstveni vestnik LV/12 (1986, Ljubljana) 611.
O slovenskem imenu za AIDS. — Odgovor Uredništva Medicinskega terminološkega slovarja prav tam.
- 1316. Jakopin Franc**, Stilne oznake (kvalifikatorji) v slovenskem in drugih slovan-
skih slovarjih knjižnega jezika, SSJLK XXII (1986), 21—26.
- 1317. Jurančič Janko**, Ne spoznaš svojega, če ti je sosedovo tuje. Akademik Janko
Jurančič, sestavljaivec srbskohrvatsko-slovenskih in slovensko-srbskohrvatskih slovarjev:
tolikšno delo ponekod opravlja po dvesto ljudi, NRazgl XXXV/8 (1986) 236, 227.
Intervju.
- 1318. Korošec Tomo**, Problemi slovenskega vojaškega izrazoslovja, Simpozij
Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 189—193.
Povzetek v angleščini.
- 1319. Kraigher Hojka**, O slovenski gozdarski terminologiji, Mostovi XXI/1 (1986,
Ljubljana) 19—23.
- 1320. Leder-Mancini Zvonka**, O terminologizaciji jezikovnega znaka, Simpozij
Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 195—201.
Povzetek v angleščini.
- 1321. Mazi France**, Sedlo ali preval?, Planinski vestnik LXXXVI/12 (1986, Ljub-
ljana) 576.
- 1322. Novak France**, Iz zgodovine slovenskega znanstvenega jezika: Pohlinova
računica, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 89—100.
Povzetek v angleščini.
- 1323. Orožen Martina**, Oblikovanje slovenskega strokovnega izrazja. (Ob Ciga-
letovem nemško-slovenskem terminološkem slovarju), Simpozij Slovenski jezik v znanosti
1 (1986, Ljubljana) 133—150.
Povzetek v angleščini.
- 1324. Orožen Martina**, Pomenska in stilistična izraba „Registra“ v sobesedilu
Dalmatinove Biblije, 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (1986, Ljub-
ljana) 403—425.
Povzetek v nemščini.

- 1325. Ostromečka-Fraćzak Božena, Tone Pretnar**, Slovník slovensko-poľski Zeszyt próbny (A—C), Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 1986, 73, 8°. (Razprave Filozofske fakultete).
- 1326. Pirnat Marta**, Znanstveni jezik v Vodnikovi slovnici, Simpozij Slovenski jezik v znanosti I (1986, Ljubljana) 101—109.
Povzetek v angleščini.
- 1327. Pretnar Tone**, v. 5p. 1325.
- 1328. Puhar J[ože], V[elemir] Gjurin**, Strojniški slovar, Strojniški vestnik XXXII/11—12 (1986, Ljubljana) 173—174.
Zgled slovarskega gesla.
- 1329.* Razprava o poglavjih Medicinski slovarji in posebni vidiki medicinske terminologije**, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 919—992.
Izšlo 1986.
- 1330.* Razprava o poglavju Mejna področja medicinske terminologije**, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 909—917.
Izšlo 1986.
- 1331.* Razprava o poglavju Zgodovina medicinske terminologije na Slovenskem**, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 899—907.
Izšlo 1986.
- 1332.* Repovš Dušan**, Nekaj misli o do sedaj še ne omenjenih poljudnih in strokovnih revijah, ki obravnavajo najširše preventivno področje, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 877—881.
Izšlo 1986. — Predvsem o medicinskem izrazju.
- 1333.* Repovš Dušan, Ivan Bonač**, Slovenska poljudnoznanstvena beseda v reviji „Priroda, človek in zdravje“, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 869—875.
Izšlo 1986.
- 1334.* Sedej Rajko**, Strokovno izrazje v Zobozdravstvenem vestniku, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 865—868.
Izšlo 1986.
- 1335. Slataper Franco**, Vocabolario per alpinisti — Slovarček za planince — Wörterbuch für Bergsteiger, Delegazione regionale del C. A. I. del Friuli-Venezia Giulia, [Italija]; Planinska zveza Slovenije, [Ljubljana]; Ö. A. V. — Sektionenverband Kärnten, [Avstrija] 1986, 3 zv., 8°.
- 1336.* Smerdu Franjo**, Vloga Slovenskega zdravniškega društva pri oblikovanju slovenske zdravstvene besede, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 857—863.
Izšlo 1986.
- 1337.* Smerdu Franjo**, Zdravstvene publikacije pri Slovenski matici s posebnim pogledom na medicinsko terminologijo, Slovenska medicinska beseda III. del (1984, Ljubljana) 815—821.
Izšlo 1986.
- 1338. Terminološka komisija pri ZIT GL SRS**, Gradivo za tehniški slovar lesarstva. Področje: Iverne plošče, Les (1986, Ljubljana) št. 11—12 354—356.

1339. Toporšič Jože, Izrazjetvorje. Ob primeru slovenskega jezikoslovnega izrazja, Simpozij Slovenski jezik v znanosti 1 (1986, Ljubljana) 113—131.

Povzetek v angleščini.

1340. Vrišer Igor, Slovar strokovnih terminov iz družbenega in prostorskega planiranja, Geografski obzornik XXXIII/1 (1986, Ljubljana) 42—56.

Del terminov prevzet iz dela „Urbanistični terminološki slovar“, Lj. 1971.

1341. Žakelj Vladimir, Pretirani purizem je škodljiv, Zdravstveni vestnik LV/4 (1986, Ljubljana) 192.

Ob Toporišičevih predlogih za slovenjenje nekaterih medicinskih izrazov na simpoziju Slovenska medicinska beseda.

XI. Речници стари и нови српскохрватског језика (српскохрватског и ког страног језика)

1342. Banjac Dragica, Đogo Jasna, Valjaonička terminologija (englesko-srpsko-hrvatski), Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 85—92.
Glosar.

1343. Bardhi Mehdi, в. бр. 1362.

1344. Benešić Julije, Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od Preporoda do I. G. Kovačića, 2, burkati se — dušica, za tisak priredio Josip Hamm, JAZU, Razred za suvremenu književnost (1986, Zagreb) 197—432.

1345. Benešić Julije, Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od Preporoda do I. G. Kovačića, 3, dušičast — hropac, za tisak priredio Josip Hamm, JAZU, Razred za suvremenu književnost — Globus (1986, Zagreb) 433—668.

1346. Benešić Julije, Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od Preporoda do I. G. Kovačića, 4, hropisanje — kasarna, za tisak priredio Josip Hamm, JAZU, Razred za suvremenu književnost — Globus (1986, Zagreb) 669—904.

1347. Benešić Julije, Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od Preporoda do I. G. Kovačića, 5, kasarski — lada, za tisak priredio Josip Hamm, JAZU, Razred za suvremenu književnost — Globus (1986, Zagreb) 905—1140.

1348. Benešić Julije, Rječnik hrvatskoga književnoga jezika od Preporoda do I. G. Kovačića, 6, ladar — mondenstvo, za tisak priredio Josip Hamm, JAZU, Razred za suvremenu književnost — Globus (1986, Zagreb) 1141—1376.

1349. Benson Morton, Englesko-srpskohrvatski rečnik, Prosveta, Beograd 1986; 2. prerađeno i dopunjeno izdanje, XLVII, 722.

1350. Veselinović Dejan V., Izrada rečnika uz pomoć računara, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 30—35.

1351. Vidović Radovan, в. бр. 1371, 1386.

1352. Вујакија Милац, Лексикон страних речи и израза, Просвета, Београд 1986, 3. издање, 1051.

1353. Вујанић Милица, в. бр. 1380.

1354. Gajić Ranka, Pojmovi iz oblasti predškolskog obrazovanja i vaspitanja (eng esko-srpskohrvatski), Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 124—135.

Глосар.

1355.* Gorani Hajrullah, Fjalor i termave dhe i shprehjeve ekonomike = Rečnik privrednih termina i izraza: shqip-serbokroatisht = albansko-srpskohrvatski, Enti i teksteve dhe i mjeteve mësimore i krahinës socialiste autonome të Kosovës, Prishtinë 1985, 350.

1356. Gorani Hajrullah, Fjalor i termave dhe i shprehjeve ekonomike serbokroatisht-shqip (Rečnik privrednih termina i izraza srpskohrvatsko-albanski), Institutit Albanologjik, Prishtinë 1986, 315.

1357. Грацкат Ирена, Vlastimir Peričić, Višejezični rečnik muzičkih termina, Srpska akademija nauka i umetnosti, Posebna izdanja DLXIII, Odeljenje likovne i muzičke umetnosti 5, Beograd, 1985, 1—630, JФ XLII (1986) 223—226.

Приказ.

В. бр. 1365.

1358. Grujić Branislav, Rečnik: francusko-srpskohrvatski, srpskohrvatsko-francuski sa kratkom gramatikom francuskog jezika = Dictionnaire français-serbocroate, serbocroate-français suivi d'une courte grammaire de langue française, Obod, Cetinje, Medicinska knjiga, Beograd, Zagreb 1986, 25. izd., 631.

1359. Grujić Branislav, Zidar Josip, Rečnik nemačko-srpskohrvatski i srpskohrvatsko-nemački sa kratkom gramatikom nemačkog jezika = Wörterbuch Deutsch-Serbocroatisch-Serbocroatisch-Deutsch mit kurzer Deutscher Grammatik, Obod: Cetinje, Medicinska knjiga: Beograd, Zagreb 1986, 838.

1360. Drini Sulejman, в. бр. 1362.

1361. Ђого Јасна, в. бр. 1342.

1362. Zajmi A[bdulla], Bardhi M[ehdi], Drini S[ulejman], Mulaku L[atif], Luboteni G[ani], Imami S[itki], Fjalor serbokroatisht-shqip. Botim i dytë (Srpskohrvatsko-albanski rečnik. Drugo izdanje), Institutit Albanologjik, Prishtinë 1986, I—XII + 1072.

Репринт-издање са Додатком, 1019—1072.

1363. Zidar Josip, в. бр. 1359.

1364. Imami Sitki, в. бр. 1362.

1365. Jakšić Đura, Vlastimir Peričić, Višejezični rečnik muzičkih termina. Izdavač: Srpska akademija nauka i umetnosti i Muzikološki institut, Beograd, 1985, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 26—28.

Приказ.

В. бр. 1357.

1366. Jurančić Janko, Srbskohrvatsko-slovenski slovar. 3., znatno razširjena izd., Državna založba Slovenije, Ljubljana 1986, XXXI, 1351, 8°.

1367. Караџић Вук Стефановић, Сабрана дела Вука Караџића, приредио Јован Кашић, Просвета, Београд 1986—.

Књ. 11,1: Српски рјечник (1852), А—II, 1986, 853.

1368. Кашић Јован, в. бр. 1367.

1369. Kranjac Jasminko, Hidrogeološki rečnik = Dictionary of Hydrogeology: englesko-srpskohrvatski i srpskohrvatsko-engleski, Jasminko Kranjac, Juriya Gagarina 185, Beograd 1986, 179.

1370. Luboteni Gani, в. бр. 1362.

1371. Marinović Ante, Radovan Vidović: Pomorski rječnik, Zbornik fakulteta za pomorstvo 11—12 (1985/1986, Kotor) 213—215.

Приказ.
В. бр. 1386.

1372. Marojević Radmilo, Русско-сербскохорватский учебный словарь (leksikografska koncepcija), SJ XV/1 (1986) 22—27.
Rezime na ruskom.

1373. Menac Antica, в. бр. 1382.

1374. Milićević Jovan, в. бр. 1392.

1375. Milićević Jovan, Rečnik mašinske tehnike srpskohrvatsko-engleski, Privredni pregled, Beograd 1986, 248.

1376. Mulaku Latif, в. бр. 1362.

1377. Одавић Милан, в. бр. 1380.

1378. Ostojić Branko, Englesko-srpskohrvatski i srpskohrvatsko-engleski rječnik, Svjetlost, Sarajevo 1986, 406.

1379. Perićić Vlastimir, в. бр. 1357, 1365.

1380.* Пецо Асим, Речник Његошевог језика, I; II, израдили: Михаило Стевановић и сарадници: Миллица Вујанић, Милан Одавић и Милосав Тешић. Уредник — академик Михаило Стевановић, Београд—Титоград—Цетиње, 1983., Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 127—132.
Приказ.

1381. Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika, в. бр. 913, 914.

1382. Rojs Jurij, Pomembno leksikografsko delo. Antica Menac, Raisa I. Trostinska, Hrvatskosrpsko-rusko-ukrajinski frazeološki rječnik. Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1985, 149 strani, JiS XXXI/7 (1985—86) 256—257.

Poročilo.

1383. Rumac Mirko, O dvama rječnicima i oko njih. U povodu izlaska dvaju rječnika švedskog i našeg jezika, Odjek XXXIX/3 (1986, Sarajevo) 22—23.

В. бр. 1384.

1384. Rumac Mirko, O dvama rječnicima švedskog i našeg jezika, Književni jezik 15/1 (1986, Sarajevo) 83—90.

Приказ рјечника Svensk-kroatisk lexikon / Švedsko-hrvatski rječnik i Svensk-Serbo-kroatisk lexikon/ Švedsko-srpskohrvatski rječnik, који су се у Шведској појавили 1985. године.

В. бр. 1383.

1385. Savić Zorica, Džepni priručnik srpskohrvatsko-ruski, Energoprojekt, Beograd 1986, 83.

1386.* Sapunar Ante, Vidović Radovan, Pomorski rječnik, Split 1984, Kulturna baština XI/16 (1984, Split) 137—138.

Приказ.

В. бр. 1371.

1387. Svensk-serbokroatisk lexikon / Švedsko-srpsko-hrvatski rječnik, в. бр. 1383, 1384.

1388. Svensk-kroatisk lexikon / Švedsko-hrvatski rječnik, в. бр. 1383, 1384.

1389. Стевановић Михаило, в. бр. 1380.

1390. Тешкић Милосав, в. бр. 1380.

1391. Trostinska Raisa I., в. бр. 1382.

1392. Hajdin Mirko, Jovan Milićević, Rečnik mašinske tehnike englesko-srpsko-hrvatski. „Privredni pregled“, Beograd, 1986, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 28—29. Приказ.

1393. Hamm Josip, в. бр. 1344, 1345, 1346, 1347, 1348.

1394. Šamšalović Gustav, Njemačko-hrvatski ili srpski rječnik, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1986, 10. izdanje, 1201.

ХII. Биографије, аутобиографије и сл. грађа

1395. Андрић Љубисав, О Петру Протићу Сокољанину, Вуковом поштоваоцу и следбенику, Ковчежић XXII—XXIII (1985—1986) 60—82.

1396. Бицевска Кита, в. бр. 1433.

1397. Vavrinović Nada, Stojanović Ljubiša, Mira Raleva, Prevodilac V/1—2, (1986, Beograd) 44.

In memoriam.

1398. Видоески Божидар, Слово за Блаже Конески, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 33—37.

По повод на промоцијата на „Зборникот во чест на Блаже Конески“ одржана на 25 декември 1986 г. на Филолошкиот факултет во Скопје.

1399. Vilke Mirjana, In memoriam prof. dr Josipu Torbarini, SJ XV/3—4 (1986) 227—228.

1400. Vuković Nenad, Učenje Rikarda Kuzmića, Zbornik radova nastavnika i saradnika Pedagoške akademije u Sarajevu (1986, Sarajevo) 63—66.

Поводом четири године од смрти лингвисте Рикарда Кузмића, професора Филозофског факултета у Сарајеву и некадашњег професора Више педагошке школе у Сарајеву.

1401. Грицкат Ирена, Димитрије Богдановић (1930—1986), АП 8 (1986) 151—154.

In memoriam.

- 1402. Damjanović Stjepan**, Ćirilometodska baština u prepisci Rački-Strossmayer, Republika XLII/5—6 (svibanj-lipanj 1986, Zagreb) 632—646.
- 1403. Derganc Aleksandra, Janez Zor** — šestdesetletnik, JIS XXXII/1 (1986—87) 17—18.
- 1404. [Dolenc Jože]**, Prof. dr. Anton Bajc [Bajec!], Mohorjevo koledar (1986, Celje) 104—106.
- 1405. Dular Janez**, Prof. dr. Jože Toporišič — šestdesetletnik, JIS XXXII/1 (1986—87) 13—16.
- 1406. Ђинђић Славољуб**, Дејан Разић (1935—1985), Мостови XVII/I (1986, Београд) 20—23.
In memoriam.
- 1407. Живановић Ђорђе**, Прекретне године Радована Кошутића, Славистички зборник I (1986, Београд) 9—20.
Резиме на руском.
- 1408. Живановић Ђорђе**, Радован Кошутић (1866—1949), Славистички зборник I (1986, Београд) 123—125.
- 1409. (* * *)**, Zlatko Muhvić (1910—1986), SJ XV/1 (1986) 64.
In memoriam.
- 1410. *J[ernej] J[osip]**, Mirko Deanović (1890—1984), SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 3.
- 1411.* Jernej Josip**, Mirko Deanović (1890—1984), Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 251—254.
- 1412. Јовин Верица**, Радован Кошутић као лексикограф, Славистички зборник I (1986, Београд) 91—96.
Резиме на руском.
- 1413.* Katičić Radoslav**, Jagić i naše filološko obzorje, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 231—239.
- 1414.* Koblar Horetzky Ana**, Korespondenca Frana Ramovša, Biblioteka SAZU, Ljubljana 1985.
Deo 1: Izpisi pisem dopisnikov, 157.
Deo 2: Kazalo, 53.
- 1415. Krefc Bratko**, Osebnost Matije Murka. (Ob stopetindvajsetletnici rojstva), SR 34/4 (1986) 321—328.
Povzetek v ruščini.
- 1416. Крњевић, Хатица** Прва монографија о Вуку Караџићу, КИ XVIII/71—72 (1986) 291—305.
Резиме на енглеском.
Монографија Платона Кулаковског (Москва, 1988)
- 1417. Lábadí Károly**, Az életpályája két állomása: szlavónia és a drávaszög, Űzenet XVI/7—8 (1986, Subotica) 420—423.
О Олги Пенавин.
- 1418. Марковић Слободан Ж.**, Заљубљеник наставничког познана — Димитрије Вучинов (1911—1986), КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 95—101.
In memoriam.

- 1419. Маројевић Радмило**, Радован Кошуткић и развој југословенске лингвистичке русистике, Славистички зборник I (1986, Београд) 31—46.
Резиме на руском.
- 1420. Минова-Гуркова Лилјана**, Професија: професор, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 17—18.
За професорската дејност на проф. д—р Радмила Угринова-Скаловска.
В. бр. 1424, 1434.
- 1421. Миовски Мито**, По повод на 60-годишнината од раѓањето на проф. д—р Радмила Угринова-Скаловска, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 1—9.
В. бр. 1420, 1424, 1434.
- 1422.* Мојашевић Миљан**, Die Grimmforscher Ludwig Denecke und Heinz Rölske, Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 209—214.
- 1423. Nazor Anica**, Josip Tandarić (Kotari 1935 — Zagreb 1986), Slovo 36 (1986, Zagreb) 228—238.
In memoriam.
- 1424. Назор Аница**, Соработката на Старословенскиот завод „Светозар Ритиг“ со Рада Угринова, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 19—21.
За дејноста на проф. д—р Радмила Угринова-Скаловска.
В. бр. 1420, 1434.
- 1425. Nevenić-Grabovac Darinka**, Miloš N. Đurić kao prevodilac sa helenskog jezika, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 89—96.
- 1426. Николић Вера**, Радован Кошуткић као коментатор руских текстова („Напомене“ — друга књига „Руских примера“), Славистички зборник I (1986, Београд) 77—83.
Са становишта лексикологије и лингвокултурологије.
Резиме на руском.
- 1427. Novak Vilko**, Ob stoletnici Avgusta Pavla, Stopinje (1986, Murska Sobota) 79—84.
- 1428. Orožen Martina**, Jubilej slovenske dialektologije, SR 34/2 (1986) 111—119.
Sedemdesetletnica prof. dr. Tineta Logarja.
- 1429. Orožen Martina**, Profesor dr. Tine Logar — sedemdesetletnik, JiS XXXI/6 (1985—86) 205—207.
- 1430. Petrović Ivanka**, Biserka Grabar (1932—1986), Slovo 36 (1986, Zagreb) 240—254.
In memoriam.
- 1431. Пешут Петар**, Димитрије Вученов — човек који је задужио Друштво за српскохрватски језик и књижевност, КњЈ XXXIII/3—4 (1986) 102—103.
In memoriam.
- 1432. Pogačnik Jože**, Primož Trubar i južnoslavenski kulturni prostor, КњЈ XXXIII/1—2 (1986) 1—12.
- 1433. Puratić Željko**, Ton Smerdel — prevodilac staroklasičnih autora, Sovretov zbornik (1986, Ljubljana) 97—104.

1434. **Рибарова Зденка, Кита Бицевска**, Работата на проф. д—р Радмила Угринова-Скаловска врз Речникот на црковнословенскиот јазик, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 13—15.
В. бр. 1420, 1424.
1435. **Родић Никола, Димитрије Стефановић**, Тужан тренутак наше старословенистике, АП 8 (1986) 155—158.
In memoriam Јосипу Тандарићу и Бисерки Грабар.
1436. **Szeli István**, A szintézis fele, Űzenet XVI/7—8 (1986, Subotica) 406—413.
О Олги Пенавин.
1437. **Sironiћ Milivoj, Veljko Gortan (1907—1985)**, Ljetopis JAZU 89 (1986, Zagreb) 417—420.
Nekrolog.
- 1438.* **Sironiћ Milivoj, Veljko Gortan (1907—1985)**, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 255—259.
1439. **Стаматовски Трајко**, Мислата и акцијата на Мисирков (Кон 60-годишнината од неговата смрт), ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 19—27.
1440. **Stefanija Dragi, Vatroslav Oblak (prek neobjavljenih korespondentov)**, SSJLK (1986) 93—108.
1441. **Стефановић Димитрије**, в. бр. 1435.
1442. **Stojanoviћ Ljubiša**, в. бр. 1397.
1443. **Терзић Богдан**, Савременници о Копутићу као русисти, Славистички зборник I (1986, Београд) 21—30.
Резиме на руском.
1444. **Топоришић Јоже**, Anton Bajec, SR 34/4 (1986) 447—450.
1445. **Flaker Aleksandar, Zdenko Škreb (1904—1985)**, Ljetopis JAZU 89 (1986, Zagreb) 445—446.
Nekrolog.
1446. ***Flaker Aleksandar, Zdenko Škreb (1904—1985)**, Filologija 13, JAZU (1985, Zagreb) 261—262.
1447. **Horváth Mátyás, Sárosi Károly, Űzenet XVI/3 (1986, Subotica) 129—130.**
1448. **Цраенковска Емилија**, Прилог кон библиографијата на трудовите на проф. д—р Радмила Угринова-Скаловска, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 23—31.
1449. ***Čale Frano, Mirko Deanoviћ (Discorso commemorativo pronunciato alla Facoltà di Lettere e Filosofia il 18 giugno 1984)**, SRAZ XXIX—XXX (1984—1985) 277—282.
1450. **Шаулић Јелена**, Јакоб Грим и Вук Караџић, поводом 200-годишњице Јакоба (1785—1863) и Вилхема Грима (1786—1859), Ковчежић XXII—XXIII (1985—1986) 53—59.

XIII. Библиографија

1451. A[ndrijašević] M[arin] — P[upovac] M[ilorad], Bibliografija, SOL 1 (1985) 105—108.

1452. (* * *), Bibliografi e librave dhe revistave, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 195—198.

1453. Bibliografija stručnih rečnika, leksikona, enciklopedija i radova o terminologiji, Terminološki pregled, Zbornik radova sa savetovanja „Terminologija — načela, normiranje, usaglašavanje rada“, Beograd, novembar 1986, Udruženje univerzitetskih nastavnika i drugih naučnih radnika Srbije i Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, Prevodilac, 1986, 249 str.

1454.* Војновић Станиша, Библиографија „Српског прегледа“ Љубомира Недића, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 197—206.

У прилогу: Библиографија и регистар имена.

1455. Војновић Станиша, Други прилог Даничићевој библиографији, ЗБМСФЛ XXIX/1 (1986) 159—160.

1456.* Војновић Станиша, Миодраг Живанов и Радисав Цајић, Библиографија Милоша Н. Бурића, Народна библиотека Србије, Београд, 1983, XXXI + 206 стр., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 174—175.

Приказ.

1457.* Вученов Дмитрије, Српска књижевна периодика 1768—1941, Попис и други прилози . . . Институт за књижевност и уметност, Београд, 1984., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 175—197.

Приказ.

1458. Goçi Ibrahim, Bibliografi e leksikografisë shqiptare (1496—1900), Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 95—101.

1459. Denecke Ludwig, в. бр. 1466.

1460. Đokić Nada, Priručnici iz teorije prevodenja (romansko područje), Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 88—89.

Допуна библиографије објављене у часопису Prevodilac IV/4 (1985, Beograd)

1461. Живанов Миодраг, в. бр. 1456.

1462. Кисић Миллица, Допуне пописа српских књижевних часописа и других периодичних публикација са књижевним прилозима 1768—1941, КИ XVIII/71—72 (1986) 367—377.

1463. Kico Mehmed, Bibliografija arabistike u „Prilozima za orijentalnu filologiju“ od 1950. do 1975. godine, ZBFFP XVI—XVII/1981—1982 (1986) 229—256.

1464. Krommer-Benz Magdalena, Pregled radova iz terminologije i terminografije, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 63—84.

1465. Logar-Pleško Alenka, Bibliografija univ. prof. akad. Tineta Logarja. (Obnjegovi sedemdesetletnici), SR 34/2 (1986) 215—232.

1466.* Мојашевић Миљан, Ludwig Denecke, *Bibliographie der Briefe von und an Jacob und Wilhelm Grimm, Mit einer Einführung*, у: Aurora, Jahrbuch der Eichendorff-Gesellschaft, Band 43, 1983, 169—227., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 159—161.

Приказ. О принципци са Вуком.

1467. Морачић Дамњан, Био-библиографска грађа о Љубомиру Р. Ненадовићу, КњЈ XXX(III/3—4 (1986) 104—105.

1467a. (* * *), Објављени радови наставника и сарадника [Филолошког факултета у Београду], АФФ XVII (1986) 15—382.

Са списком имена наставника и сарадника Филолошког факултета школске 1985/1986. године.

1468.* Периптић Драгослава, Користан прилог проучавању међународних културних веза: *Internationale Bibliographie zur Geschichte der deutschen Literatur von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 206—208.

Приказ.

1469. Поповић В., Pregled radova iz teorije prevodenja na engleskom jeziku (1), Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 56—88.

1470. Поповић В., Pregled radova iz teorije prevodenja na engleskom jeziku (2), Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 102—123.

1471. Руповас Милорад, в. бр. 1451.

1472. Спасић Љиљана, Библиографија радова Ивана Поповића, ЗБМСФЈ XXIX/1 (1986) 187—192.

1473.* Стипчевић Никша, Europa Orientalis. *Studi e Ricerche sui Paesi e le Culture dell'Est Europeo Bibliografia Italiana Corrente sull'Europa Orientale*, I/1982, II/1983, Roma—Salerno., Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 163—166.

Приказ.

1474. Топоришић Јоже, Bibliografija Jožeta Toporišiča. Ob šestdesetletnici, SR 34/4 (1986) 451—490.

1475. Цајић Радисав, в. бр. 1456.

1476. Šokota Mirjana, Bibliografija „Radova” Filozofskog fakulteta u Zadru, sv. 1—25, Zadar 1986, 78.

XIV. О становништву

1477. Алић Аћмед S, в. бр. 1485.

1478. Antoljak Stjepan, Kritički osvrt na dosadašnja istraživanja i saznanja o otoku Pašmanu, RIFZ, Razdio povjesnih znanosti 25 (1985/1986) 187—204.

Резиме на енглеском.

1479.* Барјактаровић Мирко, Мирјана Малуцков: Румуни у Банату — етнологска монографија, Нови Сад 1985, с. 7—304, са картом, вел. бројем фотографија, цртежа и шема, ГлЕИ XXXIV (1985) 125—127.

Приказ.

- 1480. Малуцков Мирјана**, в. бр. 1479.
- 1481. Penavin Olga**, A hajdani bácskai jász telepck, Űzenet XVI/7—8 (1986, Subotica) 428—434.
- 1482. Perĉi Ljerka**, Popis gradana Varaždina iz 1520. godine, RZZR 1 (1986) 267—276.
Rezime na njemaĉkom.
- 1483. Поповић Тома**, Трговци муслимани у балканској спољној трговини у XVI веку, ИЧ XXXIII (1986) 57—82.
Резиме на немачком.
- 1484. Стаменковић Србољуб Ђ.**, Основне промисне у етничкој структури врањског краја, Врањски гласник XIX (1986, Врање) 113—131.
Резиме на француском.
- 1485. Стојковић Момчило**, Херцеговина у једном рапом турском попису, Покушај рецензије: Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovina, priredio Ahmed S. Aličić, Orijentalni institut u Sarajevu Monumenta turcica, serija II/3 Sarajevo 1985, str. X + XI + 658, ИЧ XXXIII (1986) 231—235.
Приказ.
- 1486.* Трифуноски Јован Ф.**, Цинцари у варошници Ресну, ГлЕИ XXXIV (1985) 115—117.

XV. Разно

- 1487. В[abić] S[tjерап]**, Ispravak, Jezik 34, (listopad 1986, Zagreb) 32.
Rubrika „Vijesti”.
- 1488. Брабцова Радослава**, Linguistica, I—VIII. ĆSAV, Praha 1982—1983, ЗБМСС 30 (1986) 188—189.
Приказ.
- 1489. Васић Вера**, Саветовање: Настава српскохрватског/хрватскосрпског језика као страног, КњЈ XXXIII/1—2 (1986) 97—98.
- 1490. Велјановска Катерина**, XIX семинар за македонски јазик, литература и култура, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 122—123.
Хроника.
- 1491. Vidmarović Ђуро**, Новине и часописи Gradišćanskih Hrvatov (Zbornik), Свеске Института за проучавање националних односа ЦК СКБЈХ IV/15 (1986, Сарајево) 325—326.
Приказ.
- 1492. Видоески Божидар**, 35 години на списанието „Македонски јазик”, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 33—41.
Рефератот одржан на свечениот собир во Институтот за македонски јазик „Крсте П. Мисирков”.
- 1493. Golub Ivan**, Slavenska koiné Jurja Križanića, Slovo 36 (1986, Zagreb) 180—201.
Rezime na srpskohrvatskom i engleskom.

1494. Гошиќ Невенка, Знанствени скуп о језичним и стручним питањима терминологија, Књижевни језик 15/1 (1986, Сарајево) 93—95.

Приказ скупа одржаног под овим насловом у Загребу 1985. године.

1495. Devetak Silvo, Enakopravnost jezikov in pisav pri poslovanju organov jugoslovenske federacije, Razprave in gradivo, Inštitut za narodnostna vprašanja 19 (1986, Ljubljana) 20—43.

Povzetek v angleščini.

1496. Димитрова Нина, XII меѓународен семинар за албански јазик, литература и култура (Приштина, 15—29. VIII 1986 г.), ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 124—125.
Хроника.

1497. Doçi Rexhep, Zbornik radova savjetovanja standardizacije geografskih naziva u jezicima naroda i narodnosti SFRJ, Savez geografskih društava Jugoslavije — Geografsko društvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1984, GJASShF 10—1985 (1986) 270—274.

Приказ.

1498. Дулиценко Александар Дмитријевич, Ка формирању нових словенских филологија у савременој етапи, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 117—125.
Резиме на енглеском.

1499. Ђорђевић Нада, Nowy biografiski słownik k stawiznam a kulturje Serbow, ЗБМСС 31. (1986) 200—201.

Приказ.

1500. Žibreg Ivona, AILA Review — Revue de l'AILA, No 1 (1984), ЗБМССЛ XXIX/2 (1986) 207—209.

Приказ.

1501.* Зоговић Мирка, Mondo Slavo e cultura Italiana, Roma, 1983, стр. 360., Прил. XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 166—170.

Приказ Зборника прилога италијанских слависта за IX меѓународни славистички конгрес.

1502. Ивановска Гордана, Едно убаво полско искуство, ЛЗБ XXXIII/5 (1986) 142—143.

За соработката меѓу Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици при Филолошки факултет во Скопје со соодветните институции во Полска.

1503.* (* * *), Извештај о раду XV меѓународног научног састанка слависта у Вукове дане, НССУВД 15/1 (1986) 276—281.

Хроника МСЦ-а.

1504. Iričanin Gordana, Savetovanje o primeni računara, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 50—53.

Приказ.

1505. Islamaј Shefkije, Rezultate te dalluara ne studimet albanologjike, Gjuha shqipe 1 (1986, Prishtinë) 71—76.

Хроника.

1506. Јаниќијевић Ј., В. Вр. 1548.

1507. Јанушев Михаил, Јубилеј на првата граматика на македонскиот литературен јазик, ЛЗБ XXXIII/1 (1986) 101—102.

1508. Јанушев Михаил, Научен собир посветен на Климент Охридски и улогата на Охридската книжевна школа во развитокот на словенската писменост, ЛЗБ XXXIII /5 (1986) 139—141.

Одржан по повод 1100-годишнината од доаѓањето на Климент во Македонија во Охрид 1986 г. во организација на Македонската академија на науките и уметностите.

1509. Јовановиќ Гордана, Полонистичке студии у Србији и *Грамајника љолској језика* Радована Коштућа, Славистички зборник I (1986, Београд) 105—111.
Резиме на руском.

1510. Jovanović Z[oran], Beogradsko savetovanje o terminologiji, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 49—52.

Приказ општејугословенског саветовања одржаног 14. и 15. новембра 1986. године.

1511. Jovanović Z[oran], Savetovanje prevodilaca u Herceg-Novom, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 45—49.

Приказ општејугословенског саветовања на тему „Преводилаштво и удружени рад“ одржаног 16. —18. октобра 1986, године.

1512. Kostić Mirjana, XVI međunarodni sastanak slavista u Vukove dane, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 63—66.

Приказ.

1513. Коцески Перо, Од активноста на Друштвото за македонски јазик и литература, во Тетово, ЛЗБ XXXIII/3 (1986) 122.

Хроника.

1514. Lenček Rado L., Kopitar's „Letter to the Editor“ in The American Journal of the Biblical Repository, Acta Neophilologica 19 (1986, Ljubljana) 59—63.

1515. Mader B., Obilježavanje 1100. obljetnice u Salzburgu, Slovo 36 (1986, Zagreb) 276.

1516. Малетиќ Нада, Језик и национални односи. Свеске, год. II, бр. 5—6, Сарајево, 1984, ЗМСФЛ XXIX/2 (1986) 202—207.

Приказ.

1517.* Marasović Alujević Marina, Proculianov govor splitskoj općini 1558. i njegovo značenje za kulturno-povijesna i filološka istraživanja, Kulturna baština XI/16 (1984, Split) 96—101.

1518. Metaj Haz, Semiologija si disiplinē shkencore dhe objekti i studimit të saj, Përparimi 3 (1986, Prishtinë) 317—324.

1519. Милнковиќ Љубо, Лексикографски рад Радована Коштућа и савремени руско-српскохрватски пкколски речници, Славистички зборник I (1986, Београд) 85—90.

Резиме на руском.

1520. Minović Milivoje, Društvena sredina i upotreba srpskohrvatskog jezika (ili — o ravnopravnosti jezika naroda i narodnosti u SFRJ) Pregled LXXXVI/2—3 (1986, Sarajevo) 257—266.

1521. Mirdita D[edë], Mësimi në gjuhët amtare me trajtim të ndryshëm, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 185—187.

Хроника.

- 1522. Mihaljević Milica**, Znanstveni skup o jezičnim i stručnim pitanjima terminologije, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 33—35.
Приказ научног скупа одржаног 21. и 22. новембра 1985. у Загребу.
- 1523. Mihojević Josip**, Zbornik jezičnih rasprava, Marulić XIX/5 (rujan-listopad 1986, Zagreb) 662—666.
Prikaz Rasprava Zavoda za jezik 10 i 11.
- 1524. Mulaku Ragip**, Rezultate të ekspeditës kërkimore-shkencore në Malësi të Madhe (RS e Malit të Zi), Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtine) 71—74.
Хроника.
- 1525. Mulaku Ragip**, Rezultate të ekspeditës kërkimore-shkencore të punonjësve të Sektorit të Dialektologjisë të Institutit Albanologjik të Prishtinës, Gjuha shqipe 2 (1986, Prishtinë) 71—75.
Хроника.
- 1526. Musić S[rđan], Perić A[leksandar]**, Četvrti kongres Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 55—59.
Хроника.
- 1527. Nazor A.**, Obilježavanje 1100. obljetnice Metodijeve smrti u Jugoslaviji. Slovo 36 (1986, Zagreb) 264—275.
- 1528.* Николић Милоје Р.**, Из историје Лексикографског одсека Српске краљевске академије наука у Београду, Прил XLIX—L/1—4 (1983—1984[1987]) 71—76.
- 1529. Николић-Бобић Неда**, Скупштина Удружења књижевних преводилаца Србије, Мостови XVII/1 (1986, Београд) 91—92.
Хроника.
- 1530. Osmanaj Sylë**, Thellim interesimeve mbi çështjet albanologjike, Gjuha shqipe 3 (1986, Prishtinë) 69—70.
Хроника.
- 1531. (* * *)**, Остали програми МСЦ-а у току године, НССУВД 15/1 (1986) 282—286.
Хроника МСЦ-а.
- 1532. Pavlović Ivanka**, XI beogradski prevodilački susreti, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 35—36.
Хроника.
- 1533. Papić V[eljko]**, Prevodilački susreti „Ohrid 1986”, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 53—54.
Приказ.
- 1534. Perić A[leksandar]**, в. бр. 1526.
- 1535. Perić Aleksandar**, Odnos između jezika i književnosti u istraživanju i nastavi, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 42—44.
Приказ саветовања одржаног 28. и 29. марта 1986. године у Београду.
- 1536. Perić Aleksandar**, Simpozijum Evropskog lingvističkog društva, Prevodilac V/3 (1986, Beograd) 60—62.

Приказ симпозијума посвећеног теми „Обележеност у синхронизији и дијахронији” одржаног од 31. августа до 4. септембра 1986. године у Охриду.

- 1537.** (* * *), Петнаести скуп слависта, НССУВД 15/1 (1986) 267—275.
Хроника МСЦ-а.
- 1538. Петровић Радмила**, Јубилеј Удружења научних и стручних преводилаца Србије, Мостови XVII/1 (1986, Београд) 92—93.
Приказ Свечане седнице Удружења одржане 24. октобра 1985. године у Београду.
- 1539. Пипер Предраг**, XI конгрес Савеза славистичких друштава Југославије, ЗбМСС 30 (1986) 191—192.
Хроника.
- 1540. Пипер Предраг**, Прилози проучавању језика, бр. 20, Нови Сад 1984, ЗбМССФЛ XXIX/2 (1986) 193—194.
Приказ.
- 1541. Пипер Предраг**, Сарајевски славистички дани: Зборник радова, I, Сарајево 1985, ЗбМСС 31 (1986) 201—202.
Приказ.
- 1542.** (* * *), Рад Међународног славистичког центра Филолошког факултета у Београду у 1985. години, НССУВД 15/1 (1986) 265—266.
Хроника МСЦ-а.
- 1543. Ribarova Zdenka**, Slavia 52 (1983), 53 (1984), 54 (1985), Slovo 36 (1986, Zagreb) 255—263.
Приказ.
- 1544. Rushiti Mustafa**, Nga aktiviteti i Shoqatës së Gjuhësisë Aplikative të Kosovës, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishinë) 183—185.
Хроника.
- 1545.** ***, Simpozij jugoslavenskih anglista, SJ XV/3—4 (1986) 224—226.
- 1546. Смиљанић-Спасић Мирослава**, Преводилачке споне, Мостови XVII/4 (1986, Београд) 358.
Приказ преводилачких сусрета одржаних 7. и 8. новембра 1986. у Новом Саду.
- 1547. Смиљанић-Спасић Мирослава**, Словеначки преводилачки сусрети, Мостови XVII/4 (1986, Београд) 358—359.
Приказ XII сусрета преводилаца са темом „Утицај превода на обликовање књижевног језика” одржаног 26—28. септембра 1986. године у Шкофјој Локи.
- 1548. Spasić I., Janićijević J.**, Jubilarni međunarodni susret književnih prevodilaca u Tetovu, Prevodilac V/4 (1986, Beograd) 44—45.
Приказ сусрета одржаног 26. и 27. августа 1986. године.
- 1549. Станковић Станислав**, XXXVII југословенски семинар за странски слависти, ЛЗБ XXXIII/4 (1986) 126—128.
Хроника.
- 1550. Stojanović Andrej**, XXIV skup slavista SR Srbije, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 39.
Приказ научног скупа одржаног 23—25. јануара 1986. године у Београду.

1551. Stojanović Andrej, Treći simpozijum Društva za primenjenu lingvistiku Vojvodine, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 36—38.

Приказ симпозијума одржаног 6. и 7. децембра 1985. године у Новом Саду.

1552. Стојановић Миодраг, Доспегејев крфски учитељ Андреас Петрицолуос, Ковчежић XXII—XXIII (1985—1986) 138—142.

1553. Стојчевска-Антиќ Вера, Интернационален конгрес во Рим во чест на браќата Кирил и Методиј, ЈЗБ XXXIII/1 (1986) 103—106.

1554. Tanasković Darko, Jugoslovenska orijentalistika između filologije i lingvistike, Treći program Radio-Sarajeva XIV/51 (1986, Sarajevo) 55—76.

Са библиографијом.

1555. Thaçi Hamit, Këshillimi federativ mbi mësimin e gjuhëve të huaja, mbajtur në Prishtinë më 18 e 19 tetor 1985, Gjuha dhe praktika 1—2—1985 (1986, Prishtinë) 188—191.

Хроника.

1556. Тодоровић Гордана Б., Разговори о превођењу Шекспира, Мостови XVII/2 (1986, Београд) 155.

Приказ скупа „Шекспир на југословенским језицима” одржаног у Самобору 18—20. априла 1986.

1557. Тошовић Бранко, Московски научни скуп у поводу 150. годишњице универзитетске славистике у СССР-у, Књижевни језик 15/2 (1986, Сарајево) 206—209.

Хроника.

1558. Ђурчија-Продановић Нада, Симпозијум у Данској о књижевном превођењу, Мостови XVII/3 (1986, Београд) 235—238.

Приказ симпозијума одржаног 13—19. септембра 1985. у Копенхагену.

1559. Фрајнд Марта, Џон Мејсн Нил о југословенској историји и култури, ЗБНК/11 (1986) 291—326.

Резиме на енглеском. Део текста о глагољци, кирилици, Ђирилу и Методију.

1560. Hajdić Avgustina, Nejužnoslavenska slavistika u dvobroju (*Slavistički studii, spisanje za rusistika, polonistika i bohemistika*, br. 4—5, Skopje 1985) ZR XXXV/3—4 (svibanj-kolovoz 1986) 357—359.

Приказ.

1561. Halilović Senahid, Iz naše jezičke baštine, Odjek XXXIX/23 (1986, Sarajevo) 26.

Приказ Треће југословенске конференције о лексикографији и лексикологији, која је одржана у Сарајевоу од 19—22. новембра 1986.

1562. Halimi Mehmet, Ekspeditat kërkimore-shkencore të viteve 1984 dhe 1985, GjASShF 15—1985 (1986) 275—281.

Хроника.

1563. Hadžimejlić Jasna, Podsticajni skupovi. Povodom Šeste jugoslovenske onomastičke konferencije, Odjek XXXIX/2 (1986, Sarajevo) 11—12.

1564. Hozak-Jahić Jasna, Knjižni jezik, JiS XXXI/4 (1985—86) 139—142. Poročilo o sarajevskom časopisu Književni jezik.

1565. Ciszewski S., Seminar srbohrvatista u Lajpcigu, Prevodilac V/1—2 (1986, Beograd) 40.

Приказ семинара одржаног 29—31. јануара 1986. у Лајпцигу.

1566. Шекуларец Божидар, Веза између Црнојевића и Вуковића штампарија, Историјски записи 1—2 (1986, Титоград) 117—122.

1567. Шуковић Рађивоје, Миловидна слова. Стонадесета годишњица првог уџбеника у Црној Гори, Побједа 29 (март 1986, Титоград).

Библиографију уредила *Јасна Влајић-Појковић*

РЕГИСТАР

РЕГИСТАР РЕЧИ И СИНТАКСИЧКИХ КОНСТРУКЦИЈА

Српскохрватски језик

- а^нђелов — а^нђелова и сл., акц. 79
- * бесмислено, * не истојно предло-
жити / изнети бесмислен, неистојан
предлог, синт. 2
- б^јељ^н, б^лаж^ни и сл., акц. 82
- б^лаг — б^лага, акц. 74
- б^ла^тан — б^ла^тна и сл., акц. 78
- б^од^лыкав — б^од^лыкава и сл., акц. 79
- б^олан — б^ола^н (б^ола^н), б^олан, б^олан,
акц. 78
- б^олеш^лив — б^олеш^лива и сл., акц. 80
- б^ос (б^оса, б^осо, б^оси), акц. 75
- б^удан — б^удна и сл. акц. 76
- в^арничав — в^арничава и сл., акц. 79
- в^ед^лах, в^ед^лјах — в^ести / в^еду, морф.
11
- в^ин^н / ф^ин^н — в^ин / ф^ин и сл., акц. 75
- в^одио је, обав^лао је разговор / разго-
варао је, синт. 2
- в^рл^етан — в^рл^етна и сл., акц. 81
- в^рши утицај / утиче, синт. 1
- в^ршио је утицај / утицао је, синт. 2
- г^ладак — г^латка, н^изак — н^иска и
сл., акц. 78
- г^о (г^ола, г^оло, г^ол^н), акц. 75
- г^отов — г^отова и сл., акц. 77
- дати обе^нање (обе^нати) / одржати
обе^нање, погаз^ни обе^нање, синт. 3
- д^иван — д^ивна, акц. 76
- д^обар — д^обра и сл., акц. 78
- д^обити подршку / дати подршку и
сл., синт. 3
- д^р., м^р., правопис 97
- д^рвен — д^рвена и сл., акц. 77
- ... Због поб^еде: (која је настала зато)
што смо поб^иједили, синт. 45
- з^дра^н — з^дра^ва и сл., акц. 75
- з^елен — з^елна и сл., акц. 77
- зна^дијах, зна^нах — знати / знају,
морф. 12
- знак, структура знака, знаковност,
терм. 104
- и- (испред дентала), морф. 8
- и^нах — и^ни / иду и сл., морф. 12
- и^з д^уњ^ок краја и сл., акц. 82
- и^звршио је неке ситне попраке /
поправити, синт. 2
- (и^з)вршити трансакцију, (и^з)вршити
злочин, синт. 1
- и^здавао је противуречна наређења /
наређивати, синт. 2
- и^{ја}: / а:, морф. 15
- и^{је} / је / е / и, правопис 92
- и^{ји}, компаратив, акц. 82
- и^му^нан — и^му^нна и сл., акц. 80
- ј^ак, ј^аки, акц. и упот. 75
- ј^езичан — ј^езична и сл., акц. 79
- ј^езичка способност и ј^езичко знање,
терм. 103
- ј^уна^ков — ј^уна^кова и сл., акц. 80
- к^иь, с^ль — л^ј, н^ј — с^нј, б^лј, д^лј и сл.,
правоп. 92, 93
- који, синт. 48
- који / зато што, јер, синт. 52, 53, 54
- који : неки од Н., синт. 46
- који, што, да, синт. 51
- комуникатори, терм. 103
- контекст, терм. 103
- контекстуална лингвистика, терм. 106
- к^рц^ат — к^рц^ата и сл., акц. 78
- лингвистичка (језичка) интуиција,
терм. 103

љага, етим. 85

мáлїї — мáлїї, мáла, мáло, акц. 75

ма̀на, лекс. 86

мїлостив — мїлостива и сл., акц. 80

мр̀к (мр̀ка, мр̀ко и сл.) — мр̀кїї, мр̀кá и сл., акц. 75

на основу тога што... , синт. 55

на сав глас је доказивао /* на сав глас је пружао доказ, синт. 4

на таквом месту се не врши претицање / претицао је неисправно возило, синт. 1—2

нај, префикс, акц. 82

ну̀ва, кр̀та, п̀јана, м̀ека, акц. 75

он принудно разврстава / он принудно врши разврставање, синт. 3

он своју тетку посећује / он је у посети код своје тетке, синт. 2

они су га својски подржали / он је својски подржао, синт. 3

ос̀бвштїв — ос̀бвштїва, и сл., акц. 80—81

пажљиво се планира изградња... / пажљиво је у плану изградња и сл., синт. 4

пецѝја:х, печа:х — пећи / пеку, морф. 8—15

печа:х (пѣи/пеку), пеци:х / пецијах и сл., морф. 10

писат њу — писаџу, правопис 91

планирање језика, терм. 104

поднео је предлог / предлаже, синт. 1

пожелео је да поразговара... / изразио је жељу да поразговара... , синт. 4

пра̀в, ста̀р — пра̀вїї, ста̀рїї, акц. 75

прагматика, терм. 102—103

пут (компонента), правопис 96

р̀зговарати, ут̀нцати, сара̀ђивати и и сл., синт. 2

р̀ђав — р̀ђáв, акц. 77

са̀пи, етим. 17—27

Свѣтї Нїкола, Свѣтї Јован и сл., акц. 75

свѣ̀тљив — свѣ̀тљива и сл., акц. 76

сл̀бодан — сл̀бодна, акц. 80

социолингвистика, терм. 102

тонѝја:х — тонутї / тону, морф. 12

то̀ња:х — тонутї / тону, морф. 11

трес̀нїа:х / тресе:х; трес̀тї / тресе, морф. 8—15

ту̀ђї, ту̀ђа, ту̀ђō / ту̀ђѣ, акц. 74

у̀јáков — у̀јáкова и сл., акц. 81

успут — уз пут, правопис 95

-х, морф. 10

цвї̀ет, р̀јека / цвї̀ет, р̀їјека, правопис 92

чѝји, г̀дје, кад, синт. 48

чудно обавештавати / давати чудна обавештења, синт. 2

Остали словенски језици

а) ћирилица

áла — бáла, буг., етим. 29

ала, ела, елај, јала, яле, ја сла, яле ја, буг. етим. 29

амї, буг. етим. 30

вѣтлїсвам, буг. етим. 42

гáвра, гáвря се, буг., етим. 33

гевгїр, буг., етим. 35

гер-гер, гир, гур, буг., етим. 35

гердѣ, буг., етим. 34

гердѣк, буг., етим. 34

герѣк ми е, буг., етим. 34

гингѓзи, буг., етим. 35

гушкам, буг., етим. 36

гулабїя, буг., етим. 36

гундузу, Гундўза, буг., етим. 36

гузам, буг., етим. 37

гълбогъз(ин), буг. етим. 34

едно † гл. имен., мак., упот. 61

за, предлог, мак., упот. 68

за † гл. имен., мак., упот. 60

заради † гл. имен., мак., упот. 64

има † за † гл. имен., мак., упот. 64, 69

козинáк, козонáк, козунáк, буг., етим. 37

комáй, ком(ах)áй, кумá, буг., етим. 37

на † гл. имен., мак., упот. 61, 65

нема † гл. имен., мак., упот. 69

нимá, буг., етим. 38

-ње, мак., морф. 59

прво † гл. имен., мак., упот. 61

при † гл. имен., мак., упот. 65, 67

при неговите навраќања на тоа место при неговото навраќање на тоа место, и сл., мак., упот. 69

сакам скијање / го сакам скијањето, мак., упот. 66

сегѓиз-тоѓиз, сегѓас-тоѓас, сегѓс-тоѓс, буг., етим. 38

секое — гл. имен., мак., упот. 61

со — гл. имен., мак., упот. 65

сум — за — гл. имен., мак., упот. 69

тараланкоолу, буг., етим. 42

тарашувам, търъшувам, буг., етим. 42

тача, буг., етим. 41

холка, рус. дијал., знач. и етим. 23

хрангүтя (се), буг., етим. 37

чак, буг., етим. 31

чанча, чанчав, изчанчвам, буг., етим. 31

челебак, челебија, буг., етим. 32

чиґа, буг., етим. 32

чџмпе, буг. етим. 32

чунгүр, чунгурисвам се, буг., етим. 33

шандало, пошандовам, буг., етим. 39

шауле, буг., етим. 40

шенгџлкам, шингало, шингалисам, буг., етим. 40, 41

шингџл, буг., етим. 41

џрки, буг., етим. 30

б) *лајтинца*

* *đolпъ* (псл.) : *đlan* (сх.), етим. 22

џ / (j)а, морф. 7—12

* *koratı*, псл., етим. 25

* *koruto*, етим. 17

* *k'đrho-*, * *k'đrho-*, етим. 17, 23, 25, 26

* *muшь* (псл.) : *минп* (сх.), етим. 22

* *noга*, псл., знач. и етим. 24, 25

* *plekt'e* (псл.) : *плећа* (сх.) етим. 23

* *peшь*, псл., етим. 25

* *zapъ*, етим. 22, 24

* *съ-peті*, етим. 20

Несловенски језици

а) *лајтинца*

clunis, clunes, лат., етим. 22

Fessel, нем., етим. 21

* *hōfaz*, прагерм., етим. 23

* *hōfı*, ст. норд., етим. 23

* *hoof*, енгл., етим. 23

* *Huf*, нем., етим. 23

lagë, алб., етим. 85

pāgas, лит., етим. 24

* *pēd* / * *pōd*, пранндосв., етим. 25

šaphah, ст. инд., етим. 23

safa-, авест., етим. 23

sıpa, тур., етим. 21

sœf — *tœg*, осет., етим. 23

swa, афг. етим. 23.

б) *џрки*

џевсис, гр. етим. 29

РЕГИСТАР ИМЕНА

- Абаев, В. И.** 23
Agalliu, Fatmir 149, 152
Agoni, Engjell 149, 152
Agoston, Mihály 149
 Адамовић, Ј. 18
Ajanović, Mustafa 172, 174
Ajeti, Idriz 143, 150, 155
Aktadžian, A. 120, 125
 Албијанић, Александар 180
 Алексић, Бранимирка 128
 Алексић, Радомир 7, 12, 13, 14
 Алексовски, Душко 188
Alegić, Danijel 114
Aličić, Ahmed S. 213, 214
Andoljšek, Ema 196
 Андрејевић, Даница 172
 Андријашевић, Марин 120, 212
 Андрић, Иво 183
 Андрић, Љубисав 208
Anić, Vladimir 87—99, 168, 172
Antoljak, Stjepan 213
 Антонић, Ивана 172
 Аргировски, Мито 143
 Арсенијевић, Милорад 114
 Арсенијевић, Нада С. 135
 Арсова-Николић, Лидија 128
Ahmetaj, Mehmet 150
Ahmeti, Ali M. 128
- Babić, Zrinka** 172
 Бабић, Сава 128
 Бабић, Сеја 128
Babić, Stjepan 87, 88, 89, 143, 168, 172, 180, 214
 Baer, Gizela 188
Vajić, Žarko Nataša 143
 Вајрактари, Саније 150
Vajčinca, Isa 150
Vakmaz, Ivan 178
Vakran, Juraj 167, 168
Vanaš, Leopoldina Veronika 128
Vačić, Stanko 196
Vanjai, Lajos 150
 Вањац, Драгица 205
- Baotić, Josip** 90
Barac-Grum, Vida 175, 177
Barbarič, Štefan 143, 199
Bardhi, Medhi 117, 205, 206
Barić, Eugenija 89, 90, 99, 168
 Барјактаровић, Мирко 213
 Баскић, Радмила 117
Battaglia, S. 56
Batistić, Tatjana 120
 Батут-Јовановић, М. 18
Bauerová, Helena 180
Bach, Ivan 172
 Бачанов, Петар 188
Bevington, Gary 151
Bezić-Božanić, Nevenka 143
Bejta, Murat 150
Beker, Miroslav 120
 Беквић, Олга 143
 Белић, Александар 8, 14
 Белошапкова, В. А. 46
 Белчев, Ташко 189, 194
Belaj, Isamil 151
Benveniste, Emile 120
Benedik, Martin 202
Benedik, Metod 164
Benešić, Julije 205
Benson, Morton 205
Berani, Šhaqir 151
 Берисављевић, Светлана 120
 Бернштейн, С. Б. 22
Berše, Sonja 151
Beszédes, Valeria 151
Bešlagić, Šefik 178
Bešter, Marja 199
Brzeziński, Jerzy 128
Bühler, Karl 104
Biti, Vladimir 120
 Вутуџи, Ајет 152
 Бишевска, Кита 164, 208, 211
Бјелогрић, Весна 178
 Благовић, Ратко 151
Blaznik, Pavle 143
Bogaj, Halil 151
 Богдановић, Димитрије 165

- Богдановић, Недељко 143
 Bogošić, Rafo 180
 Божкова, З. 20
 Божковић, Раде 151, 162
 Бојић, Вера 189, 192
 Бојовић, Злата 183
 Bokal, Ljudmila 202
 Bokshi, Besim 163, 164
 Bolta, Marija 196
 Bonač, Ivan 202, 204
 Bonačić, Mirjana 128
 Бондарко, А. В. 120, 125
 Борзановић, Душан 185
 Boryś, Wiesław 17—27, 143
 Borne, Antonio 151
 Botica, Stipe 172
 Бошковић, Радосав 139, 142
 Bošnjak, Branko 172
 Бошњакловић, Жарко 189
 Brabcová, Radoslava 139, 214
 Брајинчић, Олга 136
 Brala, Želimir 172
 Bralić, Jasmina 151
 Bratanić, Maја 151
 Bračić, Stojan 128
 Брызгунова, Е. А. 139, 141
 Brihta, Jolanda 152, 154
 Brozović, Dalibor 152, 173, 175, 189
 Brockelmann 30
 Brtka, Ján 139
 Бугарски, Ранко 10, 120, 121, 125, 129, 133
 Будимир, Милан 152
 Budmani, Petar 85
 Budor, Karlo 114
 Бујас, Željko 136
 Букарица, Милица 152
 Bourdieu, Pierre 120, 121
 Бурзан, Мирјана 136
 Burić, Antun 144, 145
 Buchholz, Oda 152, 158
 Бунетић, Годор М. 187
- Вавриновић, Нада 208**
 Vaillant, André 8, 10, 15
 Weinreich, Uriel 14, 15
 Vajs, Nada 114
 Walter, Hilmar 169
 Valjevac, Naila 144
 Van den Eynde, Karel 121, 126
 Вангелов, Атанас 195
 Ванчев, Петар 189
 Василевич, А. П. 136
 Василев, Љупка 165
 Васић, Вера 121, 173, 214
 Величковић, Д. 111
 Велановска, Катерина 214
 Velčić, Mirna 121
 Veljak, Lino 121
- Веновска-Атевска, Снежанка 121
 Веселиновић, Бранко 187
 Веселиновић, Дејан В. 205
 Veselaj, Nuhi 163
 Vidmarović, Đuro 214
 Vidović, Radovan 205, 207, 208
 Vidović-Muha, Ada 198, 199, 202
 Видоески, Божидар 136, 138, 189, 192, 208, 214
 Vilke, Mirjana 208
 Виноградова, В. Л. 139, 140
 Vinja, Vojmir 113, 115, 144
 Витезовић, Младен 136
 Влајић-Поповић, Јасна 18, 113—115, 117, 143, 144, 220
 Vojvoda, Stjepko 129
 Војиновић, Станиша 178, 212
 Vončina, Josip 178, 180
 Vončina, Marta 117
 Vorkarić, Vožena 129
 Вражњински, Танас 195
 Vrišer, Igor 205
 Wrobel, H. 139, 142
 Вујаклија, Милан 205
 Вујанић, Милица 205, 207
 Вујичић, Драгомир 186
 Вукадиновић, Вплотње 144
 Вукашиновић, Верољуб 187, 188
 Вукићевић, Слободан 165
 Вукобрат, Слободан 129
 Вуковић, Јован 75
 Вуковић, Ненад 208
 Vukušić, Stjepan 168
 Вулетић, Бранко 121, 122
 Wunderlich, Dieter 121
 Вученов, Димитрије 212
 Vučetić, Zorica 129
 Вучинић, Јово 139
 Вучковић-Стојановић, Милица 163
- Габински, М. А. 59, 70
 Gabrić-Bagarić, Darja 181
 Gabriš, Laslo 153, 189
 Гајић, Ранка 153, 206
 Гајић, Чедомир 187
 Галетин, Гордана 19
 Gams, Ivan 203
 Gărnulescu, Dorin 85, 144, 148
 Gantar, Kajetan 129
 Гаоуи, Ху 136
 Гароња, Славица 187
 Gasiński, Tadeusz Z. 129
 Гачевић, Јагош 129
 Gashi, Skender 163
 Gvozdrenović, Jadranka 168
 Goebel, Hans 154
 Георгиевски, Георги 165, 189
 Георгиевски, Михајло 195
 Георгијевић, Светозар 73

- Gerersdorfer, Vera 114
 Геров, Найдан 20, 29, 32, 43
 Grzegorzczukowa, Renata 139, 142
 Гирова, Мирјана 189, 191
 Glibanović-Vajzović, Hanka 144, 173
 Glovacki-Bernardi, Zrinjka 121, 136, 154
 Gojmerac, Mirko 154
 Gołąb, Zbigniew 25
 Golub, Ivan 214
 Gorani, Hajrullah 206
 Gostl, Igor 144
 Goçi, Ibrahim 154, 155, 212
 Гошић, Невенка 169, 215
 Grabar, Biserka 165, 178
 Gradišnik, Janez 196, 203
 Grasselli-Vukušić, Marija 136
 Gracin, Ivo 185
 Грбић, Душница 181
 Grgić, Berislav 154
 Grgurovac, Martin 144
 Грдинић, Никола 184
 Gregor, Ferenc 143, 144
 Грицкат, Ирена 48, 169, 206, 208
 Грковић, Милица 144
 Грозданова, Ема 189
 Гроздановић-Пајић, Љубица 178
 Grochowski, Maciej 121, 139, 142
 Грубишић, Љиљана 139
 Грујић, Бранислав 206
 Guberina, Petar 48, 55, 56
 Гудков, Владимир 169
 Гузев, В. Г. 152, 154

 Дабић, Богдан 129, 181, 186
 Dalmacija, Stevo 173
 Damjanović, Stjepan 173, 181, 209
 Даничић, Ђуро 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81
 Devetak, Silvo 215
 Del Cott, Rudolf 202, 203
 Demers, R. 121, 125
 Demiraj, Shaban 152
 Denecke, Ludwig 212, 213
 Derganc, Aleksandra 136, 165, 200, 209
 Десницкая, А. В. 152
 Десподова, Вангелија 165
 Дешић, Милорад 169
 Дзендзеливський, Й. О. 139
 Дыбо, В. А. 139, 141
 Duvernois, A. 40, 43
 Divjak, Zdravka 129
 Diklić, Zvonimir 173, 174
 Dykro, Osvald 153, 156
 Димитрова, Нина 121, 215
 Димитровски, Тодор 189, 192
 Димчевски, Ѓорѓи 195

 Dobronić, Lelja 144
 Dolenc, Jože 209
 Dolinar, France Martin 165
 Домазет, Милица 129
 Domi, Mahir 152
 Done, Aleksandar 139
 Донева, Вукосава 189
 Doçi, Rexhep 215
 Draga, Nail 153
 Драгичевић, Милан 73—83, 144, 173, 176
 Дрвошанов, Васил 165
 Dressler, Wolfgang U. 121, 124
 Dhrimo, Ali 152
 Drini, Sulejman, 206
 Дрндарски, Мирјана 145
 Dudok, Miroslav 136
 Duzynina, J. 139, 142
 Dular, Janez 196, 200, 209
 Дуличенко, А. Д. 215
 Дуриданов, Иван 145

 Gianelli, C. 19
 Gjevari, Mehmet 153
 Ђинђић, Славолуб 209
 Ђого, Јасна 205, 206
 Ђокић, Нада 212
 Ђорђевић, М. 136, 138
 Ђорђевић, Данило 189
 Ђорђевић, Милан 122
 Ђорђевић, Пада 215
 Ђукановић, Владо 169
 Ђукић, Соња 139
 Gjurin, Velimir 196, 200, 203, 204

 Elia, Annibale 153, 162
 Ellis, John 122, 123
 Elson, Mark J. 7—15
 Engel, Ulrich 136
 Ерделац, Власта 122
 Ernst, G. 153
 Héraud, Guy 122
 Ероп, Гвозден 130

 Žagar, Franc 199
 Žakelj, Vladimir 205
 Žanić, Ivo 173
 Жарковић, Јован 130
 Жибрег, Ивона 215
 Живанов, Миодраг 212
 Живановић, Ђорђе 209
 Живанчевић, Ивана 176
 Живанчевић, Милорад 139, 140
 Живковић, Живан 122
 Жолковский, А. К. 139, 140
 Журавлев, В. К. 122

- Zajmi, Abdulla 206
 Зарадија, Антонија 165
 Zareba, Alfred 140
 Zarebina, Maria 189
 Звонар, Иван 187
 Zdujić, Filip 163
 Zelić-Bučan, Benedikta 165
 Зенчук, Валентина Николаевна 107
 Зечевих, Дивна 187
 Zečević, Vesna 176, 177
 Zidar, Josip 206
 Zumberg, Abdullah 163
 Златанових, Момчило 145
 Zmorski, Roman 128
 Зника, Марија 169
 Zobec, Metka 199
 Зогових, Мирка 215
 Зорих, Верица 130
- Иванетић, Нада** 122
 Иванова, Олга 189, 190
 Иванових, Никола 145
 Ивановска, Гордана 121, 122, 215
 Ivas, Ivan 122
 Ivir, Vladimir 127, 136, 138
 Ивних, Милка 1—5, 87, 101, 105
 Ивних, Павле 88, 90, 176, 181
 Ивчевски, Благоја 190
 Илиевски, Петар Хр. 114, 136, 145, 155, 165, 190
 Илић, Миливоје Д. 155
 Илић, Томислав 173
 Илич, Роберт 155
 Илиски, Васил 190
 Imami, Sitki 206
 Iordache, Roxana 155
 Причанин, Гордана 130, 136, 155, 215
 Isaković, Alija 187, 188
 Islamaj, Shefkije 155, 156, 215
 Islami, Sami 156
 Ismajli, Rexhep 156
- Якобсон, Роман** 104, 122, 127, 140
 Јаковлевски, Душан 190
 Јакорин, Франс 140, 196, 200, 203
 Јакшић, Бура 206
 Јакшић, Никола 145
 Јанићијевић, Ј. 215, 218
 Јанко, Антон 200
 Јанковић, Срђан 123
 Јанушев, Михаил 190, 215, 216
 Јанчић, Božidar 156
 Јанша, Janez 196
 Јаук-Pinhak, Milka 114
 Јахић, Dževad A. 173, 186, 187
 Јашар-Настева, Оливера 113, 156
 Јевџенак, Ludvik 196
 Јежић, Mislav 114
- Јелић, Зоран 173
 Jelčić, Andy 130, 131
 Jembrih, Alojz 114, 173, 178, 181, 200
 Јерковић, Јован 90, 183
 Јертеј, Josip 209
 Јовановић, Гордана 140, 173, 183, 216
 Јовановић, Зоран 216
 Јовановић, Ксенија 130
 Јовановић, Младен 130
 Јовановић, Томислав 178
 Јовин, Верица 209
 Јовић, Душан 122, 123, 127, 130
 Јовић, Љубомир Ив. 173
 Јовић, Момир 156
 Јовићевих, Радојица 140
 Јокановић-Михајлова, Јелица 107
 Jokl, Norbert 163, 164
 Josipović, Višnja 156
 Јоцић, Мирјана 173
 Judahin, K. K. 30, 37, 40, 41, 44
 Južnič, Primož 197
 Južnič, Stane 123, 125
 Jurančič, Janko 136, 203, 206
 Jurić, Šime 178
 Jutronić, Andre 176
 Jutronić-Tihomirović, Dunja 123, 174
- Kaya, Güwen I.** 156
 Kajtazi, Besim 156
 Kallas, K. 140, 142
 Kalinski, Ivan 176
 Kalmeta, Katimir 186
 Kalogjera, Damir 114, 123
 Камбовски, Владо 165, 190
 Kante, Božidar 123
 Sapuder, Andrej 130
 Karadža-Garić, Mevlida 90
 Караџић, Вук Стефановић 32, 43, 206
 Karjagdiu, Abdullah 130
 Каровски, Лазо 190
 Karolak, Stanislaw 123, 137, 140, 142
 Kattenbusch, Dieter 176
 Картић, Реља В. 178
 Katičić, Radoslav 87, 88, 89, 123, 169, 174, 181, 209
 Katnić, Marina 183
 Katušić, Maslina 114
 Coward, Rosalind 123
 Кашић, Јован 169, 184, 206
 Kaštelan, Jure 174
 Keber, Janez 145, 200
 Keijsper, Cornelia Eva 123, 124
 Kelmendi, Sadri A. 157
 Kelmendi, Tafil 157
 Kelmendi, Hasan 156
 Kemura, Ibrahim 145
 Kenda, Karmen 130
 Keresredjian, B. 43, 32.

- Küllös, Imola 157
 Киршова, М. П. 107
 Кисић, Милица 212
 Kiso, Mehmed 212
 Кипр, Маријана 190
 Клајн, Иван 46, 169
 Klasnić, Ivan 186
 Klemenčić, Vladimir 196, 197
 Klemenčić, Janez 197
 Klinar, Stanko 137, 157
 Kliese, G. 157, 158
 Kluge, F. 23
 Koblar-Horetzky, Ana 209
 Kowalik-Kalet, Zofia 140, 142
 Коначевић, Милоп 45—57, 169
 Kovačec, August 114, 127
 Којадиновић, Милдрог 145
 Kolka, Aleksandar 123
 Колшанский, Г. В. 123, 124
 Конески, Блаже 19, 59, 70, 166, 190,
 192, 195
 Конески, Кирил 190
 Конечни, Евица 59, 70
 Кончаревић, Ксенија 107—111, 117,
 137
 Kordaš, Marjana 130
 Коробар-Белчева, Марија 145, 191
 Korošec, Tomo 196, 197, 203
 Cortiade, Marcel 152
 Корубин, Благоја 59, 70, 191, 192
 Косановић, Марија Магдалена 191
 Coseriu, Eugenio 200
 Костић, Богољуб 185
 Костић, Ђорђе С. 186
 Костић, Мирјана 137, 216
 Котарчић, Љубомир 178
 Коцески, Перо 191, 216
 Kravar, Miroslav 113, 145, 168, 174,
 184
 Kraigher, Hojka 203
 Крањац, Јасминко 207
 Kranjec, Marko 117
 Крестић, Василије 179
 Krest, Bratko 197, 209
 Kržišnik-Kolšek, Erika 197, 200
 Кругеџиу, Вахтијар 145
 Krizman, Mirko 123
 Krile, Ivo 157
 Крючков, С. Е. 51
 Крњевић, Хатица 209
 Krommer-Benz, Magdalena 212
 Крстић, Аника 131
 Круминг, Андрей 179
 Kukovec, Alenka 157
 Куљбакин, С. М. 8, 14
 Kuna, Herta 166, 178, 179, 181
 Kunst-Gnamuš, Olga 123, 197, 199
 Kučanda, Dubravko 169
 Lábadi, Károly 209
 Лазаревић, В. 187
 Лазаревић, Слободан 145
 Лазин, Милорад 179
 Lyons, John 104
 Lakoš, Ante 157
 Јамбић-Божовић, Јулијана 117
 Landau, Ernestina 157
 Lunt, Horace G. 14, 191
 Lapointe, Steven 123, 125
 Laskowski, Roman 140, 142
 Lastavica, B. 73
 Латковић, Станко 185
 Јашкова, Јули 137, 170, 171
 Legiša-Glavić, Nina 131
 Leder-Mancini, Zvonka 203
 Leka, Ferdinand 157
 Lenček, Rado L. 216
 Leskien, August 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14
 Lleshi, Qazim 156, 157
 Löschmann, Martin 131
 Lük-Nečak, Albina 131
 Linča, Elena 166
 Lipovec, Albinca 131
 Lisac, Josip 145, 176
 Łowmiański, Henryk 140, 141
 Logar, Tine 140
 Logar-Pleško, Alenka 212
 Лома, Александар 113, 145
 Lončarić, Mijo 19, 89, 95, 114, 176, 177
 Lopina, Vjera 123
 Lochner von Hüttenbach, Fritz Freiherr
 157, 162
 Lubaš, Władysław 140
 Ludvik, Dušan 146
 Lukežić, Iva 176
 Lukenda, Marko 168, 170
 Lufe, Emil 152, 157
 Likaj, Ethem 152, 157
 Luboteni, Gani 206, 207
 Maglajlić, Munib 188
 Mader, B. 216
 Mazi, France 203
 Majer, Rudolf 191, 192
 Mayrhofer, M. 23
 Makovec-Černe, Jasna 137
 Максимов, А. Ю. 51
 Максимовић, Бранко 179
 Малетић, Нада 137, 216
 Malinar, Smiljka 114
 Malinowski, Bronisław 104
 Malić, Zdravko 174
 Малуцков, Мирјана 213, 214
 Mamić, Mile 176, 177
 Marasović-Alujević, Marina 146, 157,
 216

- Mareš, František Václav 140, 191
 Маринковић, Симеон 185
 Mašinović, Ante 207
 Марков, Борис 59, 70, 140
 Марковић, Бранислав 185
 Марковић, Бративоје 188
 Марковић, Драгица 174
 Марковић, Марија 107
 Марковић, Миодраг 176
 Марковић, Светозар 174
 Марковић, Слободан Ж. 209
 Маројевић, Радмило 87—99, 131, 133,
 137, 140, 146, 207, 210
 Martinet, André 120, 124
 Martini, Lucifero 146
 Martinčić, Edit 185, 186
 Марфунина, П. А. 141
 Marčetić, Tamara 154, 157
 Maas, Utz 157, 160
 Matvejević, Predrag 174
 Матијашевић, Јелка 137, 170
 Matulina-Jerak, Željka 158
 Mahnić, Mirko 197
 Межински, Марија 129, 131
 Meillet, A. 7, 12, 13, 15
 Melvinger, Jasna 170
 Мелентјевић, Д. 19
 Мельчук, П. А. 139, 141
 Memija, Minka 181
 Menas, Antica 141, 207
 Menges, K. H. 43, 35, 36
 Merku, Pavle 146, 200
 Merše, Majda 200, 201
 Metaj, Paz 124, 216
 Metahusa, Vlaznim 131
 Mijavec, Marija 131
 Мијаговић, Станоје М. 187, 188
 Mijović-Kočan, Stijero 174
 Mikkelsen, Hans Kristian 46, 47, 124
 Mikić, Pavao 158
 Микић, Радивоје 184
 Miklič, Tjaša 131
 Müller, Barbara 124
 Miles Foley, John 184
 Милдинковић, Љубо 131, 216
 Милдинковић, Милован 124
 Милисављевић, Света 146, 148
 Милић, Арсеније Д. 176
 Милићевић, Блажо 185
 Милићевић, Јован 207, 208
 Милојевић, Јелисавета 131
 Милошевић, Ксенија 170
 Mindak, Jolanta 170
 Минова-Ћуркова, Лиљана 191, 210
 Миновић, Миливоје 185, 216
 Миониски, Мито 210
 Miotto, Luigi 157, 158, 162
 Mirdita, Dedë 216
 Mirdita, Zef 158
 Мирзић, Душанка 124, 131, 141
 Мирзић, Милан 174
 Мирковић, Драгутин 131
 Митева, Димка 191
 Митков, Маринко 124
 Митриновић, Вера 176
 Митровић, Анђелко 188
 Михаиловић, Љиљана 158
 Михаиловић, Љубомир 47, 132, 137
 Михајловић, Велимир 146, 168, 174
 Михајловић, Младен 137
 Mihaljević, Milan 166
 Mihaljević, Milica 186, 217
 Mihanović, Mate 186
 Mihojević, Josip 217
 Мисык, А. А. 146
 Mitzka, M. 23
 Миšević, Nenad 124
 Мишеска-Томић, Олга 132
 Младенов, Марин 141
 Младенов, Стефан 29, 30, 32, 33, 36,
 38, 41, 42, 43
 Младеновић, Александар 179, 181
 Младеновић, Жипомир 188
 Младеновић, Радивоје 177
 Младеновска-Маленко, Билјана 191
 Moguš, Milan 113, 182
 Moder, Janko 132, 191
 Мојашевић, Милан 210, 213
 Mollova, Mefküre 29—44, 141
 Молошная, Т. Н. 141, 142, 164
 Морачић, Дамјан 213
 Moretti, G. Battista 158
 Morris, Charles 104
 Москальская, О. П. 52
 Мошин, Владимир 166
 Moszyński, Leszek 146, 166
 Мразовић, Павлица 136, 137
 Мршић, Тихомира 158
 Мујаж, Hasan 158
 Mujedinović, Vahdeta 174
 Mulić, M. M. 141
 Mulaku, Latif 158, 206, 207
 Mulaku, Ragip 158, 159, 217
 Mounin, Georges 124, 127
 Murati, Qemal 159, 164
 Musić, August 47, 49
 Муслић, Срђан 132, 179, 184, 217
 Muslim, Nikola 174
 Mutak, Sonja 124
 Muftić, Teufik 158
 Muškardin, Virgilio 124
 Nazor, Anica 179, 210, 217
 Најчески, Димче 195
 Nametak, Fehim 146, 159
 Наранчић, Љубица 73

- Настев, Божидар 59, 70
 Ndraca, Mikel 159
 Newcklowsky, Gerhard 201
 Невенић-Грабовач, Даринка 210
 Недельков, Љилана 75
 Nezirović, Muhamed 114, 159
 Nesimi, Remzi 191
 Николић, Берислав 73, 75
 Николић, Вера 129, 132, 210
 Николић, Милоје П. 217
 Николић, Мирослав 75, 170
 Николић, Светозар 166
 Николић-Бобић, Неда 217
 Николовска, Елица 191
 Николовски, Антонис 166
 Николовски-Катин, Славе 191
 Никчевић, Војислав П. 174, 182
 Novak, Vilko 210
 Novak, France 199, 201, 203
 Novak-Lukanović, Sonja 132
 Новак-Џопов, Ирена 197
 Новаковић-Љопушин, Јеллица 159
 Новаковић-Стефановић, Невенка 117, 182
 Нога, Љилана 117
 Nosić, Milan 146
 Nourluoto, Juhani 141
 Nuhiu, Vejsel 159
 Nushi, Musa 159

 Nyomárkay, István 146 182

 Овакимјан, Ашот А. 132
 Одавић, Милан 207
 Orzechowska, Alicja 141, 142
 Orzechowska, Hanna 201
 Özön, M. N. 43
 Ojnik, Stanko 166
 Ока, Олга 132
 Окука, Милош 121, 124, 174
 Olof, Klaus Detlef 132
 Ondruš, Šimon 146
 Oreš, Vladimir E. 147, 164
 Orešić, Herta 132
 Orešnik, Janez 124, 159, 160, 197
 Orožen, Martina 201, 203, 210
 Osmanaj, Sylë 217
 Остојић, Бранислав 90, 132, 173, 182,
 Остојић, Бранко 207
 Ostrozubi, Fuat 159
 Ostromecka-Frączak, Bożena 204
 Oschlies, Wolf 191, 192

 Павлица, Драган 73, 82, 176, 177
 Pavličić, Pavao 185
 Павловић, Звездана 114
 Павловић, Иванка 217
 Pažanić, Ivan 217

 Панић, Миленко 141
 Панов, Бранко 166
 Паноска, Ружа 192
 Pantelić, Marija 166
 Панчев, Т. 33, 43
 Пашић, Велько 217
 Pato, Frane 179
 Paternu, Boris 198
 Peakić-Mikuljan, Marija 175
 Пеев, Коста 192
 Peixoto da Fonseca, Fernando V. 159
 Peklaj, Marijan 132
 Pellizzer, Giovanni 146
 Pelz, Ivan 147, 175
 Pslavin, Olga 160, 214
 Пенушлиски, Кирил 195
 Пенчић, Сава 184
 Perillo, Francesco S. 145, 147
 Перић, Александар 132, 133, 160, 217
 Perić-Polonić, Tanja 188
 Перичић, Властимир 206, 207
 Перишић, Драгослава 213
 Pernicone, V. 56
 Peirce, Charles Sanders 104
 Perušić, Marinko 177
 Perčić, Ljerkica 214
 Петковић, Новица 122, 125, 185
 Petrić, Perislav 147
 Петровић, Владислава 170
 Петровић, Драгољуб 177
 Петровић, Бурђица 147
 Петровић, Иванка 210
 Петровић, Радмила 188, 218
 Petursson, Magnus 160
 Пецо, Асим 75, 90, 147, 177, 182, 184, 186, 188, 207
 Пеншкан, Милтар 88, 89, 90, 95, 96, 177, 192
 Пешут, Петар 210
 Пижурница, Мато 90
 Picchio, Riccardo 165
 Пипер, Предраг 121, 125, 141, 192, 218
 Pirnat, Marta 204
 Пихлер, Мира 137
 Plut-Pregelj, Leopoldina 125
 Pogačnik, Vladimir 160
 Pogačnik, Jože 210
 Pogorelec, Breda 198, 201
 Pokorny, J. 23
 Половина, Весна 125, 170
 Poljanec, Radoslav F. 141
 Pomorska, Krystyna 122, 125
 Попов, Бојан 85—86, 147
 Попова, Т. П. 107, 109, 131, 133
 Поповић, Б. 213
 Поповић, Љубица 133
 Поповић, Марија 125

- Поповић, Мирјана 175
 Поповић, Михаило 160
 Поповић, Тања 178, 179
 Поповић, Тома 160, 161, 214
 Popowska-Taborska, Hanna 141
 Potrč, Matjaž 125, 198
 Puolsen, Johan Hendrik 160
 Pranjic, Krunoslav 175, 184
 Pranjković, Ivo 47, 89, 96, 171, 175
 Premk, Francka 133, 201
 Pretnar, Tone 133, 201, 202, 204
 Prosofi, A. 48, 49, 56
 Purovac, Milorad 122, 125, 160, 175, 212, 213
 Puratić, Željko 210
 Putanec, Valentin 114, 147, 182
 Путилов, Б. Н. 188
 Puhar, B. N. 188
- Радић, Јованка 147**
 Радић, Првослав 147, 192
 Radloff, W. W. 31, 32, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 43
 Радовановић, Милорад 1, 2, 87, 101
 Радовановић, Мирослав 186
 Радовић-Тешкић, Милица 101—106, 171
 Радуловић, Зорица 171
 Радуновић, Ристо 117, 147
 Raidt, Edith H. 159, 160
 Reiter, Norbert 125
 Raifi, Mensur 133
 Reizer, Zora 177
 Рајкић, Љубиша 133
 Рајчић, Бисерка 141
 Raka, Fadil 160
 Ракић, Станимир 125, 168, 182
 Рамадански, Драгиња 125
 Ramstedt, G. J. 30, 33, 43
 Рашић, Никола 160
 Redhouse, J. W. 33, 43
 Реметић, Слободан 177
 Repovš, Dušan 204
 Ressel, Gerhard 126
 Ressel, Svetlana 126
 Rešetar, Milan 74
 Rybař, Miloš 202
 Рибарова, Зденка 166, 192, 211, 218
 Rigler, Jakob 198, 202
 Riđanović, Miđhat 121, 122, 123, 126
 Ристески, Стојан 192
 Ристовски, Блаже 192, 195
 Riffer-Maček, Dora 138, 160
 Roglić, Vera 138
 Rode, Matej 133, 195, 198
 Rodić, Milivoj 188
 Родич, Никола 148, 179, 211
 Ройс, Юрий 126, 207
- Rozman, Francè 133
 Roškić-Milošević, Draga 133
 Румац, Мирко 207
 Рустуџин, Петре 192
 Rushiti, Mustafa 218
- Sabadoš, I. B. 142**
 Сабо, Олга 117
 Savenc, Franci 198
 Савић, Зорица 207
 Савић, Момчило Д. 148, 164
 Sawicka, Irena 142
 Саздов, Томе 195
 Sajović, Tomaž 198, 202
 Самара, Мићо 160
 Samardžija, Marko 138, 142, 171, 182
 Самарцић, Божидар III. 142
 Самилон, М. 8, 15
 Sandfeld, K. 59, 70
 Sarač, Franc 202
 Sarunar, Ante 208
 Svetić, Ivan 168
 Swiggers, Pierre 126
 Севорџан, Е. В. II. 30, 44
 Sedaj, Engjell 133
 Sedaj, Rajko 204
 Sejdiu, Šefki 114, 155, 160
 Sekereš, Stjepan 148, 168
 Sekulić, Ante 177
 Szeli, István 211
 Сибиновић, Миодраг 133
 Šilić, Josip 87, 172, 175
 Силџаноски, Велко 193
 Süreyya, Yusuf 154, 161, 183
 Sironić, Milivoj 211
 Sironić-Bonefatić, Nives 134
 Ситов, Алексеј 161
 Skok, Petar 20, 21, 22, 85
 Skračić, Vladimir 113
 Skubic, Mitja 198
 Славена, Лидија 167
 Sławski, Franciszek 25
 Slamnig, Svevlad 89, 95
 Слалшак, Светлана 148
 Slataper, Franco 204
 Smailović, Ismet 182
 Smerdu, Franjo 198, 204
 Смљанић-Спасић, Мирослава 218
 Смольская, А. К. 142, 171
 Snoj, Marko 114
 Sović, Ivan 182
 Sovre, Anton 129
 Sokol, Nina 134, 161
 Solar, Milivoj 175
 Solecka, Kazimiera M. 193
 Saussure, Ferdinand de 104
 Софронијевић, Милорад 134
 Спасић, II. 218

- Спасић, Љиљана 117, 213
 Спасов, Александар 134, 193, 195
 Спасов, Људмил 138, 142, 164, 193
 Spätaru, Manuela 164
 Spahiu, Agim 161
 Spaho, Fehim DŽ. 161
 Srhoj-Cerina, Ljubica 171
 Sršen, Janez 198
 Стамотоски, Трајко 166, 167, 192, 193, 211
 Стаменковић, Србољуб Ђ. 214
 Станић, Милија 75
 Станковић, Александар 161
 Станковић, Богољуб 138, 175
 Станковић, Радоман 179
 Станковић, Станислав 182, 218
 Станковска, Љубица 114, 148, 193
 Stanovnik, Majda 134
 Станојевић, Глигор 179
 Станојчић, Живојин 87, 90, 182
 Stanonik, Marija 202
 Станчић, Љиљана 187
 Stančić, Nikša 182
 Starc-Križman, Slava 134
 Стевановић, Вида 171
 Стевановић, Михаило 171, 184, 207, 208
 Стевановић-Апческа, Љиљана 134, 161
 Stefanija, Dragi 211
 Стефановић, Димитрије 211
 Стефановић, Мирјана 167
 Стигчевић, Никша 148, 161, 213
 Стоименовић, Чедомир 167
 Стојановић, Андреј 218, 219
 Стојановић, Љубица 208, 211
 Стојановић, Милодраг 219
 Стојановић, Радосав 148
 Стојановић, Смиљка 134
 Стојевић, Милорад 177
 Стојковић, Момчило 214
 Стојнић, Миља 134
 Стојчев, Кр. С. 20
 Стојчев, Т. 20
 Стојчевска-Антиќ, Вера 166, 167, 219
 Суботић, Јелисавета 168, 182, 183, 184
 Суботић, Љиљана 171
 Sulejmani, Fadil 161
 Sulejmani, Naхhere 161
 Suhadolnik, Stane 196, 198
 Schooneveld, Cornelis H. van 126

 Тадић, Марко 126, 162
 Taliјan, Воја 175
 Танасић, Срето 117, 171
 Танасковић, Дарко 162, 219
 Tandarić, Josip 197, 183

 Tanović, Iliјas 134
 Tapović, Mustafa 134
 Тараненко, В. Б. 134, 142
 Taфра, Branko 183
 Thaçi, Pamit 134, 219
 Težak, Stjepko 175
 Tekavčić, Pavao 113, 126, 135, 162
 Telečan, Milivoј 114
 Терзић, Богдан 138, 211
 Тешић, Милосав 207, 208
 Tiktin, H. 38
 Tilburg, José van 142
 Tir, Mihal 135, 138
 Тодоров, Цветан 156, 162
 Тодоровић, Гордана Б. 219
 Тома, Славица 135
 Tomažič, Ivan 162
 Томашевић, Бошко 126
 Томић, Миле 148
 Томић-Мишеска, Олга 59, 70, 135
 Томс-Jekovec, Miljeva 199
 Topalli, Mehmet 162
 Topolińska, Zuzanna 59—70, 126, 138, 142, 193
 Toporišič, Jože 199, 202, 205, 211, 213
 Topčiu, Vedita 162, 163
 Тоциновски, Васил 193
 Тошев, Крум 192, 193
 Тошовић, Бранко 184, 219
 Trako, Salih 163
 Trautmann, R. 25
 Тренески, Блаже 195
 Трифуновић, Драган 183
 Трифуноски, Јован Ф. 214
 Тростинска, Раиса Н. 207, 208
 Trstenjak, Anton 126
 Turjačanin, Zorica 188
 Turk, Marija 135, 185, 186

 Cioranescu, A. 20
 Ćosić, Vjekoslav 152
 Qosja, Rexhep 160
 Ђушић, Драго 89, 95, 148
 Ђурчија-Продановић, Нада 219

 Угринава-Скаловска, Радмила 165, 167, 192, 193, 194
 Užarević, Josip 120, 126
 Ule, Andrej 126
 Умленски, И. 20
 Усикова, Рина 194
 Uhlik, Rade 163
 Uhlisch, Gerda 158, 163
 Ushaku, Ruzhdi 160, 163

 Falout, Željko, 175
 Vasmer, Max 20, 44
 Fermeĝlia, Giuseppe 167

Fiedler, Wilfried 153, 158
 Filandra, Saćir 127
 Filipi, Goran 114
 Filipović, Muhamed 127
 Filipović, Nenad 147, 148
 Filipović, Rudolf 138, 151, 153
 Fink, Željka 138
 Finka, Božidar 168, 172, 177
 Flaker, Aleksandar 211
 Флашар, Мирон 135
 Flora, Radu 153
 Forsyth, John 9, 14
 Frajnd, Marta 219
 Franičević, Marin 185
 Francescato, Giuseppe 153
 Francetić, Marija 127
 Fraenkel, Ernst 25
 Fridman, Victor A. 194
 Frundić, Nasko 188
 Фундуруља, Миленко 175
 Furlan, Metka 113, 148

Hadrovics, László 146, 148
 Hudson, R. A. 124, 127
 Heidegger, Martin 127
 Hajdarađ, Adem 154
 Хајдин, Марко 208
 Hajdić, Avgustina 219
 Hajos, Ferenc 196
 Heinz, Adam 127
 Heft, Werner 129, 135
 Halliday, M. A. K. 104
 Halilović, Senahid 183, 184, 219
 Halimi, Mehmet 154, 155, 219
 Halimi, Halit 138
 Hamm, Josip 205, 208
 Hamiti, Sabri 155
 Harnish, R. 125, 127
 Hattori, Shirō 168
 Hauptová, Zoe 167
 Hafiz, Nimetullah 154
 Hadžiefendić, Remzija 184
 Hadžimejlić, Jasna 219
 Hamp, Eric P. 149
 Hercigonja, Eduard 167
 Hysa, Enver 152, 155
 Hüttl-Folter, Gerta 141, 142
 Hjeltslev, Louis 45
 Honzak-Jahić, Jasna 139, 219
 Horak-Williams, Nela 155
 Horváth, Mátyás 211
 Houtzagers Hubrecht, Peter 177
 Hoxha, Gani 155
 Hoxha, Hysni 155
 Hoxha, Shpresa 135
 Hranjec, Stjepan 188

Храпченко, Михаил 127
 Hruste, Mate 18
 Hubijar-Stojaković, Zehra 185
 Hudelja, Niko 135, 155

Цајић, Радисав 212, 213
 Svetko-Orešnik, Varja 149
 Цветковски, Владимир 194
 Цветковски, Живко 194
 Цвијетић, Ратомир 186
 Cek, Ksenija 186
 Целакоски, Наума 195
 Цернић, Луција 178, 179
 Цивьян, Т. В. 59, 70
 Ciglar, Vladimir 129, 135
 Цьхун, Г. А. 164
 Црвенковска, Емилија 194, 211
 Црепајац, Љиљана 152

Čabej, Eqrem 152
 Čavić, Edita 152
 Čale, Frano 183, 211
 Чампар, Драгovan 142
 Čatić, Igor 187
 Čaušević, Ekrem 152
 Чашуле, Илја 59—71, 127, 135, 194
 Čedić, Ibrahim 183
 Ciszewski, S. 220
 Čop, Breda 196
 Čop, Dušan 196
 Čulić, Gracijela 149
 Чундева, Нина 194

Цоговић, Алија 149

Șăineanu, L. 38
 Šamšalović, Gustav 208
 Шапкалиска, Теодора 194
 Шаулић, Анија 180
 Шаулић, Јелена 180, 211
 Švagelj, Dionizije 149
 Шекуларац, Божидар 220
 Šivic-Dular, Alenka 114, 142
 Shimin, Li 135
 Šimundić, Mate 149
 Šimunković, Ljcrka 149, 162
 Šimunović, Petar 18, 143, 149
 Шипка, Данко 127
 Шипка, Милан 90, 162, 194
 Schütz, István 164
 Schütz, Joseph 167
 Škaljić, Abdulah 39, 44
 Škarić, Ivo 122, 127
 Škiljan, Dubravko 101, 127, 128
 Škrubej, Manja 157, 162

- Šperner, Marija 135
Šojat, Antun 177
Шокица, Славица 128
Шокларова-Љоровска, Германија 194
Šokota, Mirjana 213
Šoljan, Antun 175
Шпадијер, Ирена 178, 180
- Штављанин-Ђорђевић, Љубица 167,
180, 183
Štros-Bračko, Marina 162
Шуковић, Радивоје 220
Šumi, Nada 135, 198, 199
Шуминовски, Борис 194
Šuruk, Ante 183

Регистар израдила *Билана Сикмић*

